

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

АДАМОВА ГАННА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 378.016:811.112.2'25

ДИСЕРТАЦІЯ
ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ
ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Подается на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Г.В.Адамова

Науковий керівник: **Задорожна Ірина Павлівна**, доктор педагогічних наук,
професор

Тернопіль – 2024

АНОТАЦІЯ

Адамова Г. В. Формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2024.

У дисертації теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено ефективність методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Наукова новизна дослідження і основні її досягнення полягають у тому, що вперше теоретично обґрунтовано і розроблено методику формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, яка передбачає поетапне формування визначених текстотвірних навичок та вмінь; використання системи вправ, що корелює з етапами і складається з підсистем вправ, спрямованих на аналіз особливостей публіцистичних текстів німецькою мовою, формування та розвиток навичок та вмінь письмового перекладу публіцистичних текстів; циклічну реалізацію розробленої моделі організації навчання з поступовим нарощуванням труднощів та варіюванням цільових навичок і вмінь; уточнено сутність та зміст текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі; удосконалено принципи та критерії відбору навчального матеріалу, принципи формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, критерії оцінювання рівня сформованості текстотвірної компетентності в письмовому перекладі; подальшого розвитку набуло питання визначення ролі і місця текстотвірної компетентності у структурі професійної компетентності у перекладі.

Практичне значення отриманих результатів полягає у: відборі автентичного навчального матеріалу, розробці комплексів вправ, укладанні методичних рекомендацій для викладачів щодо формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, розробці навчально-методичного посібника.

Текстотвірна компетентність у письмовому перекладі – це здатність, сформована внаслідок реалізації набутих теоретичних знань та вмінь текстосприймання й текстотворення письмових текстів певного жанру, що забезпечують успішність текстотвірної діяльності шляхом інтерпретації закладеного змісту оригіналу засобами мови перекладу, зберігаючи особливості іншомовного висловлювання.

Визначено зміст текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою у сукупності знань, навичок та вмінь.

Схарактеризовано особливості публіцистичних текстів німецькою мовою: *на рівні логічно-структурної композиції* публіцистичні тексти вирізняються послідовністю, об'єктивністю, чіткістю викладу інформації і містять заголовки, інколи підзаголовки, складаються зі вступної частини, основної частини та висновку, що виражаються когезивними засобами зв'язку інформації та словами і фразами-маркерами, які забезпечують розуміння; *на лексичному рівні* публіцистичні тексти характеризуються вживанням професійної лексики, ідеологем, неологізмів, скорочень та аббревіатур, екзотизмів, запозичень, фразеологізмів; *на граматичному рівні* публіцистичні тексти німецькою мовою характеризуються оптимальним порядком слів у реченні і оптимальною структурою самих речень, а також труднощами перекладу українською мовою, представленими, перш за все, риторичними запитаннями, складними реченнями тощо; *на стилістичному рівні* публіцистичні тексти характеризуються вживанням метафор, епітетів тощо.

Виділено основні перекладацькі трансформації, що застосовуються при перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, а саме: транслітерація, калькування, генералізація, конкретизація, модуляція, антонімічний переклад,

додавання, опущення, членування речення, поєднання речень, граматичні заміни форми слова чи частини мови, зміна порядку слів, компенсація, використання яких визначається різницею в лексико-граматичних системах німецької та української мов з урахуванням соціокультурних особливостей.

З метою здійснення якісного добору текстового матеріалу для формування цільової компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів виділено принципи (доступності, посильності та комунікативної доцільності; тематичності; вірцевості й типовості; відповідності інтересам студентів; інтегративності; систематичності і послідовності) та критерії (автентичності, перекладацької цінності, інформативності, авторитетності джерела, жанрово-стилістичної відповідності публіцистичного тексту, емоційності та естетичної цінності) добору текстового матеріалу.

На основі описаних принципів та визначених критеріїв відбору навчального матеріалу для формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою відібрано 53 тексти з авторитетних німецькомовних видань.

Обґрунтовано принципи формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі: дидактичні (доступності, системності та послідовності, урахування індивідуальних особливостей студентів, міжпредметних зв'язків) та методичні (інтегрованого формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі, збереження жанрово-стилістичних особливостей у перекладі, занурення у професійне середовище перекладача, поступового нагромадження професійної інформації).

Визначено етапи формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі: рецептивно-аналітичний етап, спрямований на ознайомлення зі структурними та лінгвостилістичними особливостями публіцистичних текстів; трансформаційний етап, який передбачає формування лексичних та граматичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, у тому числі навичок лексичних, граматичних і комплексних трансформацій, а також навичок уживання засобів міжфразового зв'язку; завершальний етап, спрямований на

вдосконалення висловлювання мовою перекладу та представлення власне самого перекладу.

Обґрунтовано систему вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, яка містить підсистеми та групи вправ. Перша підсистема передбачає вправи на аналіз особливостей публіцистичних текстів і складається з трьох груп вправ – на аналіз структурних, лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів, а також на аналіз особливостей перекладу публіцистичних текстів. Друга підсистема спрямована на формування та розвиток навичок письмового перекладу публіцистичних текстів і передбачає три групи вправ – на формування та розвиток лексичних, а також граматичних навичок письмового перекладу, на розвиток навичок уживання засобів міжфразового зв'язку. Третя підсистема спрямована на формування та розвиток умінь письмового перекладу публіцистичних текстів і реалізується у трьох групах вправ – на формування та розвиток умінь здійснювати перекладацький аналіз тексту, умінь створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу, на аналіз та редагування текстів.

Представлено модель організації навчання з формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, яка є об'єктивною (схематично адекватно і точно відображає процес формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі), системною (усі компоненти взаємопов'язані), універсальною (можливість варіативності застосування з можливим корегуванням представлених даних).

Запропонована модель передбачає: об'єкт (процес формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою), мету навчання (формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою на рівні, передбаченому програмою), суб'єкт навчання (студенти 3 курсу, які здобувають вищу освіту за спеціальністю

035 «Філологія»), очікуваний результат (сформовані навички та вміння, які забезпечують можливість коректного письмового перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою), навчальна дисципліна (Практичний курс перекладу основної іноземної мови (письмовий)), засоби навчання (відібрані навчальні матеріали), контроль результатів (у тому числі самоконтроль та взаємоконтроль), циклічну реалізацію розробленої моделі з поступовим нарощуванням труднощів, при цьому цикли відрізняються змістовим наповненням та частково цільовими навичками і вміннями.

Обґрунтовано критерії оцінювання рівня сформованості у студентів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою: критерій збереження особливостей функціонального стилю та жанру; критерій нормативності та письмового оформлення тексту перекладу; критерій адекватності застосування перекладацьких трансформацій; критерій коректності передачі соціокультурного контексту.

Результати експериментального навчання, перевірені за допомогою критерію ϕ^* – кутового перетворення Фішера, засвідчили, що авторська методика формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою є більш ефективною у порівнянні з методикою, яку використовують викладачі у закладі вищої освіти.

З урахуванням теоретичних положень, практичних напрацювань та результатів експериментального навчання запропоновано методичні рекомендації для викладачів щодо формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Ключові слова: майбутні філологи, текстотвірна компетентність, письмовий переклад, майбутні перекладачі, навчання перекладу, перекладацька стратегія, перекладацькі трансформації, публіцистичні тексти, німецька мова, система вправ, модель, експериментальне навчання.

SUMMARY

Adamova H. V. Formation of text-creating competence of future philologists in written translation of German journalistic texts. – Manuscript.

Thesis for the Doctor of Philosophy Degree, specialty 011 – Educational, Pedagogical Studies. – Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, 2024.

The dissertation theoretically substantiated, developed and experimentally verified the effectiveness of the method of forming text-creating competence of future philologists in written translation of German journalistic texts.

The scientific novelty of the research and its main achievements are that, for the first time, a method of forming text-creating competence of future philologists in written translation of German journalistic texts, which involves step-by-step formation of certain text-creating skills and abilities; use of a system of exercises that correlates with the stages and consists of subsystems of exercises aimed at analyzing features of German journalistic texts, forming and developing skills and abilities of written translation of journalistic texts; cyclical implementation of the developed model of training with gradually increasing difficulties and variation of target skills and abilities has been theoretically substantiated and developed; the essence and content of the text-creating competence of future philologists in written translation is clarified; the principles and criteria for the selection of educational material, the principles of the formation of text-creating competence of future philologists in written translation of German journalistic texts, the criteria for evaluating the level of the formation of text-creating competence in written translation have been improved; the question of determining the role and place of text-creating competence in the structure of professional competence in translation gained further development.

The practical significance of the obtained results lies in: the selection of authentic educational material, the development of sets of exercises, the preparation of methodological recommendations for teachers on the formation of text-creating

competence of future philologists in written translation of German journalistic texts, developing a textbook.

Text-creating competence in written translation is an ability formed as a result of the implementation of acquired theoretical knowledge and skills of text perception and text creation of written texts of a certain genre, which ensure the success of text-creating activity by interpreting the embedded content of the original by means of the language of translation, preserving the peculiarities of foreign language expression.

The content of text-creating competence in written translation of German journalistic texts is defined as a combination of knowledge, skills and abilities.

The peculiarities of German journalistic texts are characterized: at the level of logical and structural composition journalistic texts are characterized by consistency, objectivity, clarity of presentation of information and contain a heading, sometimes a subtitle, consist of an introductory part, a main part and a conclusion, which are expressed by cohesive means that provide advancement through the text; at the lexical level journalistic texts are characterized by the use of professional vocabulary, neologisms, abbreviations and acronyms, exoticisms, borrowings, phraseology; at the grammatical level journalistic texts are characterized by the optimal choice of word order, as well as grammatical and stylistic difficulties in conveying information in the Ukrainian language, which are represented by rhetorical questions, complex sentences; at the stylistic level journalistic texts are characterized by the use of metaphors, epithets, etc.

The main transformations used in the translation of German journalistic texts are highlighted, namely: transliteration, tracing, generalization, concretization, modulation, antonymic translation, addition, omission, sentence structure, sentence combination, grammatical replacement of word form or part of speech, change of word order, compensation, the use of which is determined by different lexical-grammatical systems of the German and Ukrainian languages.

In order to carry out a high-quality selection of texts for the formation of target competence in written translation of journalistic texts, the principles (accessibility, appropriate difficulty and communicative expediency; thematicity; exemplarity and

typicality; correspondence to the interests of students; integrability; systematicity and consistency) and criteria (authenticity, translation value, informativeness, source authority, genre-stylistic conformity, emotionality and aesthetic value) of texts selection have been grounded.

On the basis of the described principles and defined criteria for the selection of educational material for the formation of text-creating competence in written translation of journalistic texts, 53 texts from authoritative German-language periodicals were selected.

The principles of the formation of text-creative competence in written translation are substantiated: didactic (accessibility, systematicity and consistency, taking into account the individual characteristics of students, interdisciplinary connections) and methodical (integrated formation of text-creative competence in written translation, preservation of genre and stylistic features in translation, immersion into a professional translator environment, gradual accumulation of professional information).

The stages of the formation of text-creative competence in written translation are defined: the receptive-analytical stage aimed at familiarization with the structural and linguostylistic features of journalistic texts; the transformational stage, which involves the formation of lexical and grammatical skills in written translation of journalistic texts, including skills of using transformations, as well as skills of using cohesive means; the final stage, aimed at improving the expression in the translated language and presenting the actual translation itself.

A system of exercises for the formation of text-creating competence of future philologists in written translation of German journalistic texts, which contains subsystems and groups of exercises, is substantiated. The first subsystem provides exercises on the analysis of features of journalistic texts and consists of three groups of exercises – on the analysis of structural and linguistic features of journalistic texts, as well as on the analysis of translation features of journalistic texts. The second subsystem is aimed at the formation and development of the skills of written translation of journalistic texts and provides for three groups of exercises – on the formation and development of lexical and grammatical skills of written translation, on the

development of skills in the use of cohesive means. The third subsystem is aimed at the formation and development of the skills of written translation of journalistic texts and is implemented in three groups of exercises – on the formation and development of the skills to carry out translation analysis of the text, the ability to create texts in the Ukrainian language taking into account the peculiarities of the original text, on texts analysis and editing.

A model of the organization of training for the formation of text-creating competence of future philologists in written translation of German journalistic texts is presented in the thesis. The model is objective (adequately and accurately reflects the process of forming text-creating competence in written translation), systemic (all the components are interconnected), universal (possibility of variability of application with necessary correction of the presented data).

The suggested model provides: the object (the process of forming the text-creative competence of future philologists in the written translation of German journalistic texts), the goal (the formation of text-creative competence of future philologists in written translation of German journalistic texts at the level determined by the program), the subject of training (3rd year students of the specialty 035 "Philology"), expected result (formed skills and abilities that ensure the possibility of correct written translation of German journalistic texts), educational discipline (Practical course of translation of the main foreign language (written)), teaching aids (selected educational materials), control of results (including self-control and mutual control), cyclical implementation of the developed model with gradually increasing difficulties, while the cycles differ in terms of content and partially targeted skills and abilities.

The criteria for assessing the level of formation of students' text-creating competence in written translation of German journalistic texts are substantiated: the criterion of preserving the features of the functional style and genre; the criterion of normativity and written design of the translated text; the criterion of adequacy of application of transformations; the criterion of correctness of the transmission of sociocultural context.

The results of the experimental training, tested with the criterion φ^* – Fisher's angular transformation, proved that the author's method of forming text-creating competence of future philologists in the translation of German journalistic texts is more effective in comparison with the method used by teachers in the higher education institution.

Taking into account the theoretical provisions, practical developments and the results of the experimental training, methodical recommendations are suggested for teachers on the formation of text-creating competence of future philologists in written translation of German journalistic texts.

Key words: future philologists, text-creating competence, written translation, future translators, teaching translation, translation strategy, translation transformations, journalistic texts, the German language, system of exercises, model, experimental study.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Адамова Г. В. Концептуальні та методичні засади організації процесу формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів з німецької мови на українську. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 3 (31). С. 840–852. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3\(31\)-840-852](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3(31)-840-852).
2. Адамова Г. В. Особливості організації експериментальної перевірки ефективності методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою. *Інноваційна педагогіка*. 2023. № 66. С. 283–287. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/66.59>.
3. Адамова Г. В. Система вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 3 (37). С. 49– 58. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-49-58](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-49-58).
4. Адамова Г. В. Стан вивчення проблеми формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі. *Педагогічний альманах*. 2019. № 43. С. 123–127.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Адамова Г. В. Феномен текстотвірної компетентності фахівців з іноземної філології як предмет педагогічних досліджень. *Іноземні мови в контексті сучасного розвитку природничих та гуманітарних наук: міждисциплінарний підхід*: зб. наук. пр. ІХ Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 18 трав. 2023 р. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2023. С. 6–8.
6. Адамова Г. В. Важливість текстотвірної компетентності у професійній діяльності філолога-перекладача. *Франкофонія в умовах глобалізації і*

полікультурності світу: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 28 квіт. 2023 р. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 115–118.

7. Адамова Г. В. Деякі питання розробки системи вправ для розвитку текстотвірної компетентності майбутніх перекладачів (з німецької на українську мову і навпаки). *Лінгвістична теорія та практика історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку*: матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті д-ра філол. наук, проф. В. Г. Таранця, м. Одеса, 11 груд. 2020 р. Одеса: Міжнар. гуманітар. ун-т, 2020. С. 72–74.

8. Адамова Г. В. Текст як одиниця текстотвірної діяльності перекладача. *Лінгвістична теорія та практика історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку*: матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті д-ра філол. наук, проф. В. Г. Таранця, м. Одеса, 10 груд. 2021 р. Одеса: Міжнар. гуманітар. ун-т, 2021. С. 150–152.

9. Адамова Г. В. Текстотвірна компетентність філолога у письмовому перекладі з іноземної мови як предмет зарубіжних лінгводидактичних досліджень. *Інноваційні підходи до формування багатомовної та полікультурної компетенції в умовах викликів сьогодення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 23-24 листоп. 2023 р. Одеса: Міжнар. гуманітар. ун-т, 2023. С. 216–219.

Праці, які додатково відображають зміст дисертації

10. Адамова Г. В. Практикум письмового перекладу з німецької мови: навч.-метод. посіб. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2020. 140 с.

11. Адамова Г. Особливості формування текстотвірної компетентності майбутніх перекладачів в сучасних умовах навчання. *Молодий вчений*. 2021. №9 (97). С. 11–15. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-9-97-3>.

12. Адамова Г. В. До проблеми формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі (з української мови на німецьку мову). *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 45. С. 72–75. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/45.14>.

13. Adamova H. General characteristics of the levels of formation of the future translators' foreign language text-forming skills. *Project approach in the didactic process of universities – international dimension: International Scientific Journal*. Lodz: PIKTOR Szlaski i Sobczak Spółka Jawna. 2021. N 1 (3). P. 6–12.

14. Адамова Г. В., Рожелюк І. Я., Таланова Л. Г. Емпіричний досвід впровадження моделі інноваційного навчання з формування текстотвірної компетентності у здобувачів вищої освіти спеціальності 035 Філологія. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 8 (14). С. 361–373. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-361-374](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-361-374).

ЗМІСТ

ВСТУП	17
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ	24
1.1. Історія розвитку та сучасний стан проблеми навчання письмового перекладу майбутніх філологів.....	24
1.2. Текстотвірна компетентність як компонент професійної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі.....	46
1.3. Лінгвостилістичні особливості німецькомовних публіцистичних текстів.....	64
Висновки до першого розділу.....	82
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ	87
2.1. Відбір навчального матеріалу для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.....	87
2.2. Система вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.....	95
2.3. Модель організації навчання з формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.....	128
Висновки до другого розділу.....	140

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ.....	144
3.1. Організація та проведення методичного експерименту.....	144
3.2. Хід, аналіз та інтерпретація результатів експерименту.....	156
3.3. Методичні рекомендації щодо формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.....	169
Висновки до третього розділу.....	181
ВИСНОВКИ.....	184
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	191
ДОДАТКИ.....	234

ВСТУП

Стрімкий розвиток міжнародної співпраці у всіх сферах життєдіяльності українського суспільства спричинив збільшення попиту на письмовий переклад (у тому числі з німецької мови), а отже й підвищення вимог до якості підготовки фахівців сфери перекладу. Особливого значення набуває переосмислення концептуально-методологічних засад і внесення системних корективів у підготовку нового покоління перекладачів, спроможних продуктивно та якісно виконувати професійні функції.

Значущість формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі впливає, по-перше, з розуміння перекладу як процесу текстотворення засобами мови перекладу, а по-друге, з усвідомлення того факту, що метою навчання письмового перекладу є створення цілісного й зв'язного тексту перекладу. Практична необхідність формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі зумовлюється функціонально-стильовою складністю та варіативністю текстів, що вимагає знань типологічних характеристик текстів різних жанрів та умінь відтворювати їх у перекладі.

Актуальним є питання формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі автентичних публіцистичних текстів німецькою мовою. Попри перекладацьку цінність та запит на переклад таких текстів, які характеризуються лексико-стилістичним забарвленням, вирізняються стислістю, чіткістю та прагматичністю, їх застосування у навчанні забезпечує глибше ознайомлення здобувачів з німецькомовним середовищем.

Важливість проблеми підготовки майбутніх перекладачів зумовила інтерес дослідників до розробки ефективних методик навчання окремих аспектів письмового перекладу. Зокрема, О. М. Михайленко запропоновано методику навчання майбутніх філологів стратегій письмового перекладу офіційно-ділових текстів з української мови на англійську [133], В. Д. Ігнатенко обґрунтовано методику навчання майбутніх філологів письмового перекладу науково-

технічних текстів французькою мовою [72], Я. Г. Фабричною розроблено методику навчання майбутніх філологів письмового двостороннього перекладу текстів із методики навчання іноземних мов і культур із використанням мовного портфеля (англійська й українська мови) [199].

Проблема навчання письмового перекладу публіцистичних текстів досліджувалась в працях Т. П. Василенко (формування англомовної лексичної компетенції майбутніх філологів) [35], К. О. Шевелько (навчання старшокласників спеціалізованої школи з поглибленим вивченням іноземної мови) [215].

Аналіз зарубіжних та вітчизняних праць з навчання перекладу засвідчив недостатність досліджень сутності та процесу формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі. Певною мірою зазначена компетентність розглядається у працях, присвячених вивченню проблеми формування професійної компетентності у перекладі (С. Шефнер (C.Schäffner) [346]), С. Кемпбелл (S. Campbell) [234] та ін.). У дисертаційному дослідженні Т. І. Кавицької запропоновано методику формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі академічних текстів з української мови на англійську [79].

Разом із тим, проблема формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою залишається не вирішеною.

Таким чином, **актуальність дослідження зумовлена:**

- ✓ потребою в кваліфікованих перекладачах – медіаторах міжкультурного спілкування в різних сферах життя, відображених у публіцистичних текстах;
- ✓ необхідністю покращення підготовки майбутніх філологів у письмовому перекладі у закладах вищої освіти;
- ✓ потребою вдосконалення рівня сформованості у майбутніх філологів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою;

✓ відсутністю розробленої методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Проблематика роботи пов'язана із науково-дослідною темою кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Теоретичні та методичні засади навчання іноземних мов здобувачів освіти різних рівнів» (номер держреєстрації 0123U101887). Тему дисертації затверджено вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 6 від 23 грудня 2019 р.).

Об'єктом дослідження є процес формування в майбутніх філологів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі.

Предметом – методика формування в майбутніх філологів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні й розробці методики формування в майбутніх філологів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою та експериментальній перевірці її ефективності.

Це зумовлює необхідність вирішення таких **завдань**:

- 1) проаналізувати стан проблеми навчання письмового перекладу майбутніх філологів; уточнити поняття і визначити зміст текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою;
- 2) схарактеризувати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів німецькою мовою;
- 3) обґрунтувати принципи та критерії відбору навчального матеріалу та здійснити цей відбір;

4) обґрунтувати принципи, етапи формування в майбутніх філологів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, розробити систему вправ та створити відповідну модель;

5) експериментально перевірити ефективність запропонованої методики, укласти методичні рекомендації щодо формування в майбутніх філологів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

На різних етапах наукового дослідження застосовуються **методи:**

– *теоретичні:* вивчення сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових джерел з перекладознавства, методики навчання іноземних мов, педагогіки, психології, лінгвістики для визначення теоретичних передумов дослідження; аналіз нормативних документів, робочих програм для виявлення вимог до рівня підготовки перекладачів у письмовому перекладі та рівня сформованості в них текстотвірної компетентності; моделювання навчального процесу із застосуванням запропонованої методики;

– *емпіричні:* наукове спостереження за навчальним процесом у закладах вищої освіти України; опитування студентів для визначення інтересів студентів, ефективності запропонованої методики; тестування здобувачів вищої освіти для визначення рівня сформованості в них текстотвірної компетентності у письмовому перекладі на доекспериментальному та післяекспериментальному зрізах; експериментальне навчання з метою формування у студентів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою для перевірки ефективності та достовірності розробленої методики; метод математичної статистики – критерій ϕ^* – кутового перетворення Фішера для з'ясування достовірності результатів експериментальної перевірки ефективності авторської методики.

Наукова новизна дослідження і основні її досягнення полягають у тому, що *вперше* теоретично обґрунтовано і розроблено методику формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, яка передбачає поетапне формування

визначених текстотвірних навичок та вмій; використання системи вправ, що корелює з етапами і складається з підсистем вправ, спрямованих на аналіз особливостей публіцистичних текстів німецькою мовою, формування та розвиток навичок та вмій письмового перекладу публіцистичних текстів; циклічну реалізацію розробленої моделі організації навчання з поступовим нарощуванням труднощів та варіюванням цільових навичок та вмій;

- *уточнено* сутність та зміст текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі;

- *удосконалено* принципи та критерії відбору навчального матеріалу, принципи формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, критерії оцінювання рівня сформованості текстотвірної компетентності в письмовому перекладі;

- *подальшого розвитку* набуло питання визначення ролі і місця текстотвірної компетентності у структурі професійної компетентності у перекладі.

Практичне значення отриманих результатів полягає у: відборі автентичного навчального матеріалу, розробці комплексів вправ, укладанні методичних рекомендацій для викладачів щодо формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, підготовці навчально-методичного посібника.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** у навчальний процес чотирьох ЗВО: Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка про впровадження № 1305/01 від 19.12.2023); Міжнародного гуманітарного університету (м.Одеса) (довідка про впровадження № 531/1 від 09.10.2023); Одеського національного морського університету (довідка про впровадження № К/0563 від 09.05.2024 р.); Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (довідка про впровадження № 06.05-01-1753 від 15.12.2023).

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки й результати дослідження доповідались і обговорювались на науково-практичних

конференціях різних рівнів: *міжнародних* – «Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу» (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 р.); «Інноваційні підходи до формування багатомовної та полікультурної компетенції в умовах викликів сьогодення» (м. Одеса, 23–24 листопада 2023 р.); *всеукраїнських* – «Лінгвістична теорія та практика історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку», присвячена пам'яті доктора філологічних наук, професора В. Г. Таранця (м. Одеса, 13 грудня 2019 р.); «Лінгвістична теорія та практика: історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку», присвячена пам'яті доктора філологічних наук, професора В. Г. Таранця (м. Одеса, 11 грудня 2020 р.); «Лінгвістична теорія та практика: історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку», присвячена пам'яті доктора філологічних наук, професора В. Г. Таранця (м. Одеса, 10 грудня 2021 р.); «Іноземні мови в контексті сучасного розвитку природничих та гуманітарних наук: міждисциплінарний підхід» (м. Одеса, 18 травня 2023 р.).

Матеріали та результати дослідження обговорювались на наукових і методичних семінарах кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка у 2020–2023 рр.; кафедри романо-германської філології та методики викладання іноземних мов та кафедри германських та східних мов Міжнародного гуманітарного університету впродовж 2019–2023 рр.

Публікації. Результати дослідження висвітлено в 14 публікаціях автора (13 одноосібних), з яких: 4 наукові публікації у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, що відображають основні наукові результати дисертації; 5 публікацій, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації; 5 публікацій, які додатково відображають зміст дисертації, у тому числі 1 навчально-методичний посібник.

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, представлені у дослідженні, отримані авторкою самостійно. У праці, опублікованій у співавторстві [13], автором конкретизовано сутність текстотвірної

компетентності та описано емпіричний досвід з її формування у здобувачів вищої освіти спеціальності 035 Філологія.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел із 394 найменування (із них 176 – іноземними мовами) і 9 додатків. Її повний обсяг – 266 сторінок, зокрема 173 сторінки основного тексту. У роботі подано 27 таблиць, 11 рисунків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ

У першому розділі дисертаційного дослідження необхідно визначити теоретичні передумови формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, що в подальшому будуть враховані при розробленні відповідної методики навчання. Для досягнення поставленої мети доцільно: 1) проаналізувати історію розвитку та сучасний стан проблеми навчання письмового перекладу майбутніх філологів; 2) з'ясувати поняття текстотвірної компетентності як компонента перекладацької компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі, визначити її зміст; 3) виокремити лінгвостилістичні особливості німецьких публіцистичних текстів.

1.1. Історія розвитку та сучасний стан проблеми навчання письмового перекладу майбутніх філологів

Глибинне розуміння та практичне застосування основних досягнень у сфері письмового перекладу є неможливими без вивчення історичного аспекту порушеної проблеми, адже соціально-історичні перетворення в суспільстві безпосередньо впливають на становлення певної професії та визначеного фахівця, є невід'ємними і, в той самий час, взаємозалежними елементами синергетичної системи, яка детермінується зовнішніми чинниками і також сама впливає на їх формування [64, с. 7].

Глобалізація, розвиток науки і техніки, а також швидке збільшення об'ємів інтернаціональної комерції стали рушійною силою взаємовигідних міждержавних зв'язків. У цьому контексті саме переклад є невід'ємним

елементом процесу комунікації, забезпечуючи взаєморозуміння всіх учасників спілкування.

Письмовий переклад завжди займав особливе місце у міжкультурному спілкуванні, починаючи ще з Давніх часів (III ст. до н.е.) [99, с. 14–15]. Протягом тисячолітньої історії завдяки йому людство задовольняло потребу в обміні досвідом, здобуванні необхідних фактів, розширенні світобачення, збереженні інформації тощо. Сучасний етап розвитку науки і техніки ознаменував переклад як невід’ємний елемент міжкультурної комунікації, про що свідчить значна популярність фахівців з перекладу, підготовкою яких займаються низка закладів освіти в Україні та за її межами. Але дана тенденція започаткувалася лише з другої половини XX століття, коли необхідність перекладу важливої інформації в політичній, науковій, комерційній сферах визначила передумови становлення професії перекладача, а переклад став окремою навчальною дисципліною [215, с. 16].

Для розуміння особливостей письмового перекладу розглянемо становлення перекладацької діяльності в історіографічному аспекті. Проведення аналітичного огляду особливостей надання послуг письмового перекладу обумовлене необхідністю отримання інформативних даних для подальшого їх урахування під час розробки методики формування текстотвірної компетентості майбутніх філологів з письмового перекладу.

Питаннями вивчення перекладу як окремої спеціальності займалися чимало дослідників, серед яких О. А. Кальниченко, І. В. Корунець, В. О. Подміногін, Т. В. Шмігер, Б. Бауман (B. Baumann), Ж. Деліль (J. Delisle), Р. Елліс (R. Ellis), Т. Х’юбер (T. Huber), Л. Дж. Келлі (L. G. Kelly), Е. А. Найда (E. A. Nida), Т. Севорі (T. Savory), Ф. Шлеєрмахер (F. Schleiermacher), В. Вілс (W. Wilss), Дж. Вудсворт (J. Woodsworth). Подібна цікавість науковців зумовлена не лише з’ясуванням історичних фактів, основних напрямів та тенденцій становлення перекладу як окремої дисципліни, але його якісних характеристик у питаннях підготовки фахівців.

До проблем та завдань, які порушуються і вирішуються дослідниками, можна віднести такі: аналіз зарубіжного та українського ринку перекладацьких послуг та їхня характеристика [66; 199]; вивчення зарубіжного досвіду підготовки перекладачів [14; 182]; удосконалення якості професійної підготовки перекладачів на основі інтегрованого підходу до змісту навчання [120], міждисциплінарного та компетентнісного підходів [207], ринково орієнтованого, технологічного та компетентнісного підходів [144]; розробка освітніх стандартів і програм підготовки майбутніх перекладачів [14; 180; 199; 163; 164; 165; 166]; вирішення теоретичних питань перекладознавства: поняття перекладу та його видів [89; 95; 100; 123], підходів [357] та принципів перекладу [373], перекладацьких стратегій [134], перекладацьких трансформацій [90]; з'ясування психолінгвістичних особливостей процесу перекладу [61] та процесу його навчання [106]; визначення структурних компонентів професійної компетентності перекладача [144; 179; 206].

Поява перших ознак письмового перекладу сягає сивої давнини – він застосовувався у військовій, економічній та релігійній сферах. Першими літературно підтвердженими фактами існування письмового перекладу були шумерські та стародавні вавилонські тексти [182]. У подальшому перекладом почали займатися переважно літератори і науковці. Наприклад, за часів Римської імперії перекладацька діяльність була різновидом літературної діяльності майстрів слова.

У науково-методичній літературі представлені різні підходи до періодизації професійної діяльності перекладачів. Популярною є ідея Дж. Штайнера щодо співставлення історичних етапів розвитку цивілізації з етапами розвитку та становлення перекладу як окремої навчальної дисципліни [361, с. 226] (Додаток А).

З розквітом науки з'являлися нові ідеї щодо періодизації розвитку перекладу з урахуванням філософських, лінгвофілософських, науково-методичних ідей та підходів.

Історія перекладу співставляється з історією мови та літератури і є фрагментарною. XVI-XVII ст. були важливим етапом для розвитку багатьох сучасних європейських мов, тому саме в цей період загострюється інтерес до перекладу та його ролі у суспільстві у Франції, Німеччині, Чехії, Англії.

Серед найдавніших праць, присвячених особливостям перекладу, правилам та вимогам до його здійснення, найвідомішими є трактати часів Епохи Відродження, а саме: італійського гуманіста Л. Бруні “*De interpretatione recta*” (1420) [340, с. 477] та французького гуманіста Е. Доле “*La maniere de bien traduire d’une langue en l’autre*” (1540). У першій праці виділено основне завдання перекладача – передача ідей класичних текстів зі збереженням мовної відповідності і чіткості у перекладі і униканням залишкової (творчої) інформації від перекладачів-посередників. Крім того, Л. Бруні узагальнив правила, необхідні для здійснення письмового перекладу: адекватне розуміння вихідного тексту, досконале володіння рідною мовою та мовою оригіналу, відображення змісту, відтворення стилю тексту, дотримання ритмічності написання [340, с. 477-478].

У другій праці описано принципи письмового перекладу, до яких відносять: принцип повного розуміння початкового тексту, принцип володіння мовами (рідною та мовою перекладу), принцип уникання дослівного перекладу, принцип відповідності історичному періоду, принцип тональності і ритмічності передачі змісту [340, с. 13-14].

Запропоновані гуманістами правила і принципи застосовуються у перекладацькій діяльності досі.

Період активізації перекладацької діяльності на території України в Епоху Відродження також характеризувався зростанням потреби в якісних перекладах текстів переважно релігійного характеру, якими займалися в Острозькій та Києво-Могилянській академіях Лаврентій Зизаній, Клірик Острозький, Дем’ян Наливайко, Теофан Прокопович, Симеон Полоцький, Іван Максимович, Іван Величковський, Данило Туптало та інші [89, с. 13].

У XVII-XVIII ст. серед європейських перекладачів тривала дискусія щодо переваг одного з перекладацьких методів: імітації та вільної інтерпретації. Так, послідовники методу імітації, який був популярнішим у той час, дотримувалися ідеї щодо точної передачі змісту і задуму автора оригіналу. Прибічники другого методу вважали, що перекладений текст повинен бути для читача як рідний. Йшлося про пристосування твору оригіналу до світогляду читача методом вільної інтерпретації тексту. Саме тому в кінці XVIII ст. поширення знає художній переклад, за яким відтворювався основний зміст твору з вільною інтерпретацією другорядних фактів [89, с. 15].

Окрім двох протилежних тенденцій у письмовому перекладі даного періоду були й інші погляди. Німецький критик Й. Г. Гердер (1744-1803) вважав, що перекладачеві необхідно дотримуватися чіткої передачі змісту і всіх його стилістичних особливостей. Його ідеї знайшли підтримку серед відомих німецьких поетів Й. В. Гете і Ф. Шиллера [74, с. 24].

У 1813 р. світ побачила робота Ф. Шлеєрмахера (1768-1834) «Ueber verschiedene Methoden des Uebersetzens», присвячена письмовому перекладу. У праці узагальнювалися тогочасні уявлення з галузі письмового перекладу. Цікавим було описання протиставлення методів «відчуження» та «одомашнення» в перекладі. Ф. Шлеєрмахер як перекладач творів Платона, вважав, що під час інтерпретації поетичних і філософських праць слід застосовувати метод «відчуження», а для прозових художніх творів – «одомашнення» [363, с. 47].

Іншими словами, для перекладу античних творів, що втратили свою актуальність на даний час, а також поетичних творів дозволяється авторський переклад з метою передачі закладеного змісту; щодо перекладу прозових художніх творів, то для розуміння іншомовної інформації перекладач може ототожнювати представлені факти з явищами, подіями чи предметами, знайомими читачам [363, с. 47].

В Епоху Романтизму популярності набула перекладацька концепція німецького філософа та мовознавця Вільгельма фон Гумбольдта (1767-1835).

Він вважав, що знання іноземної мови є недостатнім для здійснення письмового перекладу, адже процес перекладу не є простою інтерпретацією певних думок, а відтворенням світобачення автора оригіналу в іншій системі мислення іноземною мовою. Його погляди щодо адекватності будь-якого перекладу є песимістичними, адже “множинність мов загрожує єдності розуміння” [116, с. 109-114].

Надалі швидко розвиваються ідеї англомовної школи перекладачів, що пов’язано зокрема з економічними та політичними процесами у світі.

Відомий англійський теоретик перекладу Т. Севорі у своїй концепції визначає 4 види письмового перекладу за способом передачі оригіналу (сучасний, адекватний, переклад класичних творів, близький до адекватного переклад) [345].

Найповнішим втіленням перекладацьких концепцій середини ХХ ст. стала робота Дж. А. Кетфорда (J. A. Catford) "Лінгвістична теорія перекладу" [236]. Дана праця була спробою цілісної теорії перекладу, яка базувалася на чітких уявленнях про мову і мовлення та описувала структуру мови і її одиниці, взаємозалежність із комунікативними ситуаціями. Дж. А. Кетфорд запропонував трактування поняття перекладу. Крім того, вчений звернувся до ідеї еквівалентності перекладу, спробував визначити її природу та умови досягнення [236].

Ще одним теоретиком перекладу і прихильником методу еквівалентного перекладу був американський учений Ю. А. Найда (E. A. Nida), який заснував теорію динамічної еквівалентності (*dynamic equivalence*), здійснивши великий вклад у розвиток лінгвістичної теорії перекладу [320]. Науковець дотримувався думки, що переклад вважається якісним за умови відображення реакції іншомовного реципієнта на повідомлення мовою перекладу, аналогічній реакції реципієнта мовою оригіналу, для якого ця мова є рідною.

П. Ньюмарк (P. Newmark) [319] зосереджує увагу на двох методах перекладу: комунікативному і семантичному. У першому випадку акцент робиться на відтворенні змісту повідомлення шляхом передачі комунікативних

установок оригіналу і збереження відповідної реакції читача, а в другому – на задумі автора та прагматиці тексту оригіналу шляхом передачі всіх його лінгвостилістичних особливостей.

У процесі розвитку суспільства зазнавав змін і сам процес письмового перекладу. У ХХ ст. з'являються нові технології, технічні засоби та можливість використовувати матеріали засобів масової інформації, що, без сумніву, є значним кроком уперед, адже у періодичних виданнях відображалась актуальна інформація, переклад якої забезпечив її поширення серед великої кількості читачів. Даний період прийнято вважати століттям перекладів [226].

Унаслідок інтенсивного розвитку науки і техніки до письмового перекладу висувалися певні вимоги, визначені норми і правила, яких необхідно було дотримуватись. У кінці ХХ століття була заснована міжнародна федерація перекладачів “International Federation of Translators”, яка об'єднувала фахівців з питань письмового перекладу з різних країн. Під егідою ЮНЕСКО у 1953 р. був проведений перший установчий конгрес перекладачів, а 30 вересня 1963 р. на з'їзді була укладена “Хартія перекладача”, в якій уперше були описані права та обов'язки фахівців з перекладу, що були узагальнені з набутого досвіду перекладачів упродовж століть. Основними вимогами, що висувалася Хартією до будь-якого перекладу, стали: повна відповідність змісту та форми вихідного тексту як юридичний і моральний обов'язок перекладача; заборона буквального перекладу; адаптація оригіналу тексту до нових часових реалій сприйняття [368]. Крім того, Хартією висувалась ідея утвердження статусу перекладача як окремого фаху [182, с. 57-58]. Фактично з цього часу розпочався стрімкий розвиток професійної діяльності перекладачів у всьому світі. Найбільш інтенсивне зростання попиту перекладацьких послуг зафіксоване у США, але європейський та азіатський перекладацький ринок теж вважається перспективним [66, с.43].

Ринок послуг письмового перекладу в Україні почав формуватися зі становленням незалежної держави. Періодизація його розвитку в часовому зрізі, запропонована вітчизняними науковцями [21; 66; 145], представлена в

Додатку Б. Ученими [21; 66; 145] виділено 6 етапів розвитку перекладацького бізнесу в Україні, починаючи зі становлення незалежності нашої держави і до тимчасового занепаду у зв'язку з російською агресією і воєнними діями на території України:

- 1) початковий період (1991 – 1998 рр.);
- 2) проміжний період (1998 – 2004 рр.);
- 3) установчий період (2004 – 2008 рр.);
- 4) період розширення сфери діяльності (2008 – 2014 рр.);
- 5) період сталого розвитку (2014 – 2021 рр.);
- 6) період занепаду (2022 р. – по теперішній час).

На теперішній час в Україні і за її межами попит на письмовий переклад (в основному з англійської, німецької, іспанської та французької мов) зумовлений багатьма факторами, а саме:

- інтеграційними процесами у всіх сферах життєдіяльності українців (у тому числі воєнно-дипломатичній та політичній);
- програмами культурно-освітніх обмінів;
- науково-дослідницькими проектами;
- збільшенням інтересу до міжнародного туризму (в умовах мирного часу);
- розвитком технологій та впливом Інтернету на всі процеси у світовій та національній економіці;
- зростанням світової комерції, а звідси виходом українських компаній на міжнародну арену;
- аутсорсингом (з англ. *outsourcing* – використання зовнішнього джерела чи ресурсу) – процесом передачі агенством певних видів перекладацької діяльності більш професійним і потужним компаніям [17; 21].

Що стосується пропонованих перекладацьких послуг в Україні, найзатребуванішим є письмовий переклад (англійська та німецька мови), на який припадає близько 70% від усіх замовлень. 20 % становить усний переклад та

переклад аудіо- і відеоматеріалів [204]. Приблизно такі ж результати ми отримали в результаті опитування працівників українських компаній у 2021 році (довоєнний час) (Додаток В).

Отже, проаналізувавши особливості становлення письмового перекладу, які демонструють зростання попиту та затребуваності письмового перекладу у всіх сферах життєдіяльності суспільства у зв'язку з протіканням безперервних інтеграційних процесів, активізацією програм культурно-освітніх обмінів, науково-дослідницьких проєктів, збільшенням міжнародного туризму, розвитком технологій та Інтернету, зростанням міжнародної комерції та аутсорсингом, можна стверджувати, що сьогодні актуальним постає пошук ефективних моделей формування професійної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі.

Наступним нашим кроком є аналіз робіт сучасних українських дослідників, які вивчали проблеми письмового перекладу.

Зокрема, Т. П. Василенко обґрунтувала теоретичні передумови навчання майбутніх філологів письмового перекладу англомовних газетних публіцистичних текстів та визначила необхідні знання, навички та вміння [35, с. 14-16, 21-23].

Дослідниця наголошує на різниці між білінгвальною лексичною компетентністю та перекладацькою лексичною компетентністю. У першому випадку йдеться про володіння лексикою у мові оригіналу та мові перекладу, у другому – про здатність передавати лексичний зміст вихідної мови мовою перекладу [35, с.23].

Уваги заслуговує спроба авторки вирішити питання відбору англомовних газетних публіцистичних текстів для письмового перекладу. Дослідниця визначила принципи добору навчальних текстів, зокрема принцип доступності і принцип частотності вживання лексичних одиниць відповідно до критерію перекладацьких труднощів. Опираючись на виділені принципи добору текстів, Т. П. Василенко виокремила критерії добору англомовних публіцистичних текстів – еталонності автентичних текстів, обсягу, тематичності та

перекладацької цінності. Цінною є думка дослідниці, що формування англомовної лексичної компетентності в письмовому перекладі повинно здійснюватись поступово – актуалізація знань, формування відповідних навичок та вмінь на рівні фрази та надфразової єдності, мінітексту й тексту, розвиток умінь редагувати текст перекладу [35].

Проблемою навчання старшокласників письмового перекладу публіцистичних текстів займалася українська дослідниця К. О. Шевелько. Ученою розкрито питання навчання анотаційного та реферативного перекладу з огляду на те, що зміст тексту іноземною мовою може інтерпретуватися вибірково, узагальнено і скорочено. В основі цих двох видів гетеровалентного перекладу лежить застосування різного ступеня смислової компресії. Гетеровалентний переклад – термін Л. М. Черноватого, який застосовується для визначення виду письмового перекладу і характеризується комунікативною і кількісною нееквівалентністю стосовно тексту оригіналу [209]. Застосування даних видів перекладу у навчанні передбачає формування умінь віднаходити необхідну інформацію за тематикою, визначати її ступінь (другорядна і основна), здійснювати стислий переказ змісту, зберігаючи основну думку, узагальнювати і анотувати інформацію у письмовій формі. Вченою відзначається високий навчальний потенціал, який передбачається при гетеровалентному перекладі публіцистичних текстів [215, с. 38-39].

На увагу заслуговує дослідження А. М. Володько, в якому описано особливості німецькомовного наукового дискурсу та стратегій його перекладу, що є цінним з питань вивчення лінгвостилістичних особливостей перекладу власне німецькомовних матеріалів [39]. З урахуванням комунікативних завдань авторка виділяє жанри німецькомовного наукового дискурсу, але свою увагу зосереджує на суміжних, які є певною мірою перехідними від наукового до інших типів дискурсу (йдеться про повідомлення, доповіді, інтерв'ю) [39, с.70].

О. Є. Мартиненко запропоновано методика формування англомовної компетентності в аудіюванні майбутніх перекладачів, які навчаються на заочній формі, засобами дистанційних технологій. Методика передбачає використання

метакогнітивного підходу шляхом використання пам'яток, щоденника аудіювання; опитувальника стосовно стратегій аудіювання; значною мірою зосереджується на використанні стратегій подолання труднощів аудіювання – індивідуально-особистісних; труднощів, пов'язаних із мовними особливостями аудіотекстів і труднощів, пов'язаних з умовами сприймання аудіотекстів [125, с. 26].

В. Д. Ігнатенко досліджено проблему навчання майбутніх філологів письмового перекладу науково-технічних текстів французькою мовою [73]. Авторкою виділено лексичні та стилістичні особливості перекладу науково-технічних текстів. На основі праці В. І. Карабана [81] дослідниця відзначає багатозначність визначених лексичних одиниць і описує характерні особливості загальноживаної лексики у конкретних ситуаціях. Крім того, у праці описано психолінгвістичні та лінгвістичні характеристики анотативного і реферативного видів перекладу. Так, до психолінгвістичних особливостей обох видів перекладу відносяться: поєднання перекладу з анотуванням та реферуванням; складність процесу перекладу (мисленнєво-мовленнєвий алгоритм); обробка інформації шляхом трансдукції чи семантичного згортання; змістова адекватність тексту перекладу початковому тексту; застосування визначених перекладацьких операцій (узагальнення, перефразування, поєднання); обмежений вибір стратегій перекладу через вузьку специфіку інформації. Серед лінгвістичних характеристик анотативного і реферативного видів перекладу текстів виділено вживання безособових форм, простих речень, пасивної форми дієслів, термінів, аббревіацій, скорочень, кліше, певних маркерів, прослідковується тенденція до субстантивації. Здійснений аналіз дав змогу дослідниці виокремити важливість навичок трансдукції / семантичного згортання, що відображено у відповідній системі вправ [73, с. 11–51].

Також вважаємо за доцільне проаналізувати наукову працю Я. Г. Фабричної, присвячену питанню навчання майбутніх філологів письмового двостороннього перекладу з використанням мовного портфеля. Авторка характеризує власне письмовий переклад з погляду психолінгвістики як

особливий вид мовленнєвої діяльності, що є процесом опосередкованого міжкультурного спілкування, спрямованим на передачу змісту тексту засобами іншої мови, при цьому сприйняття інформації здійснюється візуально, а оформлення кінцевого тексту перекладу – письмово. Іншими словами, процес письмового перекладу розглядається як рецептивно-репродуктивний вид мовленнєвої діяльності, під час якого задіюються мовленнєві механізми читання та письма, процеси пам'яті, уваги, смислового сприйняття, результативного осмислення, репродуктивно-продуктивного мислення. Крім того, авторкою визначено складові структури та змісту професійно орієнтованої компетентності майбутніх викладачів англійської мови у письмовому перекладі з урахуванням виділених психолінгвістичних особливостей процесу перекладацьких дій [199, с. 16].

Заслуговує на увагу наукове дослідження Т. Д. Пасічник із питань навчання письмового двостороннього перекладу комерційних листів. У роботі описано модель процесу письмового перекладу і на її основі розроблено підсистему вправ для навчання письмового перекладу. Дослідницею узагальнено типи перекладацьких труднощів згідно з міжкультурно-комунікативною моделлю процесу письмового перекладу, а також визначено зміст перекладацької компетентності і виділено відповідні знання, навички та вміння [148].

Т. Д. Пасічник вважає, що письмовий переклад є складною комбінованою рецептивно-продуктивною діяльністю, яка забезпечує розвинене змістове сприйняття, результативне усвідомлення та репродуктивно-продуктивні процеси мислення. Крім того, дослідниця виділяє особливості письмового перекладу, серед них: змістовність, логічність та нормативність [148, с. 17].

На особливу увагу в межах нашого дослідження заслуговує дисертаційна робота Т. І. Кавицької, спрямована на розроблення методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі академічних текстів з української мови на англійську. У роботі запропоновано алгоритм перекладацьких дій; доведено доцільність виконання значної кількості

вправ на розвиток навичок та вмінь стилістичного перефразування, розвиток умінь вивчаючого читання англійською мовою, використання аналогічних текстів англійською мовою як мовленнєвих опор. Авторкою запропоновано критерії для оцінювання знань теорії перекладу та дискурсу/тексту; умінь текстотворення у письмовому перекладі на англійську мову; умінь використовувати зовнішні ресурси у процесі перекладацького текстотворення [79].

Переклад є одночасно процесом перетворення інформації з вихідної мови на цільову, тобто процесом інтерпретації тексту з мови оригіналу шляхом створення тексту перекладу. Необхідно підкреслити, що йдеться про підхід односторонності перекладу, при якому здійснюється однонаправлений переклад, який виконується з однієї мови засобами іншої [79]. На противагу зазначеному, за підходом двосторонності перекладу відбувається процес білінгвальної діяльності перекладача, який залучений до двосторонньої перекладацької діяльності і є посередником-учасником білінгвальної комунікації [195].

Вважаємо за необхідне наголосити на відмінності між підходами односторонності та двосторонності перекладу, де у другому випадку йдеться про більш складний процес перекладу, оскільки він передбачає зворотній переклад, який може бути самостійним процесом.

У нашому дослідженні ми зосередились на односторонньому перекладі, оскільки підтримуємо думку Т. І. Кавицької, що застосування підходу односторонності дещо зменшує певний когнітивний дисонанс у процесі формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі [79, с. 12]. Варто пояснити, що авторка вбачає когнітивний дисонанс між сприйняттям тексту українською мовою та його продукуванням англійською. Вважаємо, що про когнітивний дисонанс йдеться і під час перекладу публіцистичних текстів з німецької на українську, оскільки тексти сучасних німецькомовних видань є доволі складними для перекладу, містять багато соціокультурної інформації та вимагають фонових знань.

Як уже зазначалось, процес перекладу є складним процесом, що відбувається у свідомості перекладача. Для його дослідження застосовуються

теоретичні моделі, які відображають певний спосіб перекладу, тобто вибір послідовних дій перекладача. Процес моделювання у перекладі дозволяє описати механізми та операції перекладу, тобто стратегію і тактику перекладача, етапи перекладацької діяльності – процес перетворення тексту з оригіналу у власне переклад, а також визначити якість перекладу, тобто рівень його еквівалентності й адекватності.

Моделлю вважається опис розумових дій перекладача, тобто опис процесу перекладу, при якому відбувається здійснення перекладачем лінгвістичних операцій відповідно до мовних особливостей вихідного тексту та їх відповідників у тексті перекладу. Перекладацькі моделі забезпечують загальне розуміння процесу перекладу, а також вибір способів його реалізації шляхом застосування перекладацьких операцій – трансформацій [158, с. 62].

Н. Л. Іваницька пропонує розглядати модель у перекладі як умовну схему відображення процесу перекладу, яка описує та пояснює трансформацію тексту оригіналу у відповідний текст перекладу [71].

У свою чергу О. Д. Огуй та О. Я. Івасюк трактують модель перекладу як графічний опис послідовності дій над одиницями перекладу [143, с. 161].

Уперше орієнтовну модель перекладу запропонував Ю. А. Найда, яку наразі вважають класичною. Запропонована модель репрезентується трьома етапами: аналіз інформації, перенесення значень з однієї мови на іншу, відтворення інформації засобами мови перекладу [54].

Класична схема Ю. А. Найди лягла в основу модифікованих моделей перекладу, найпоширенішими з яких є: аналітична, герменевтична, денотативна, інтерпретативна, когнітивна, комунікативна, контекстна, контрактивна, психолінгвістична, семантична, семіотична, синергетична, трансформаційна, трансформаційно-семантична, еквівалентна, модель опосередкованого перекладу [137]. Вибір моделі перекладу визначається особливостями характеристик вихідного тексту (типологічні, стилістичні та жанрові особливості). Зауважимо, що для письмового перекладу характерним явищем є застосування опорних моделей для перекладу, що відображають розумові

операції, зумовлені лінгвостилістичними особливостями тексту оригіналу і відповідно тексту перекладу [172, с. 132].

Вибір моделі перекладу визначається теоретичним обґрунтуванням підходів до вивчення перекладу, серед яких лінгвістичний, комунікативний, психолінгвістичний, когнітивний та когнітивно-дискурсивний.

Так, прихильники *лінгвістичного підходу* розглядають процес перекладу як перетворення тексту оригіналу в текст перекладу за визначеними моделями, що відображають всі операції перекладу на міжкультурному, міжмовному та міжособистісному рівні. Серед лінгвістичних моделей виділяють герменевтичну, діалектичну, буквалістичну, інтерпретативну, денотативну, семантичну і трансформаційну, останні три з яких найпопулярніші у колі теоретиків і практиків перекладу [93].

Так, денотативна (ситуативна) модель перекладу відображає процес інтерпретації тексту, оскільки кінцевий варіант перекладу залежить від характеру певної ситуації. Іншими словами, перекладач інтерпретує засобами мови перекладу інформацію, яку він зрозумів і співставив із визначеною ситуацією, компенсуючи відсутність відповідників авторськими примітками і коментарями. Дана модель демонструє залежність перекладу від закладеного змісту, що визначається ситуацією [25, с. 3].

Семантична модель перекладу відображає процес визначення семантичних елементів, необхідних для передачі закладеного змісту тексту оригіналу у тексті перекладу. Іншими словами, перекладач інтерпретує інформацію на рівні сем (елементарних змістових компонентів) [25, с. 4].

Трансформаційна модель відображає процес перекладу на основі визначених правил організації синтаксичних схем у тексті, що характеризуються «загальністю лексем і логіко-синтаксичних зв'язків, володінням принципами і параметрами мови оригіналу та мови перекладу, а також застосуванням відповідних трансформацій» [173, с. 201–208].

Завдяки цій моделі видається можливим визначити або підібрати тип перекладацьких трансформацій, підтвердити їх застосування у тому випадку,

коли відсутні відповідники при перекладі, а також з'ясувати відповідність між синтаксичними структурами вихідного тексту та тексту перекладу.

У рамках *комунікативного підходу* переклад розглядається як мовне явище і як процес перетворення вихідного тексту у текст перекладу, при якому розкриваються способи реалізації перекладу (вибір стратегій і тактик перекладачем) без роз'яснення самого процесу перекладу (його механізму) [25, с. 2-4]. Тим не менше, комунікативні моделі мають пізнавальну цінність, оскільки описують умови та причини вибору способу перекладу.

Розглянемо детальніше сутність перекладацьких стратегій.

У перекладознавстві під перекладацькою стратегією розуміють певний алгоритм перекладацьких дій (програма або план) або ментальну програму діяльності перекладача [15, с.58], яка одночасно є способом досягнення поставленої цілі перекладачем з урахуванням соціокультурних та особистісних особливостей учасників міжмовної комунікації [134].

О. А. Михайленко вважає, що на вибір перекладацьких стратегій мають вплив певні чинники (ціль перекладу, тип вихідного тексту та його лінгвостилістичні характеристики, особливості рецептора перекладу) [134, с.149]. Крім того, Н. С. Ольховською [145] узагальнено класифікацію перекладацьких стратегій за методами (прийомами), серед яких виділяються: стратегія форенізації (відчуження) та стратегія доместикації (одомашнення) [69]; стратегія з'ясування жанрово-стилістичної приналежності; стратегія компресії та декомпресії; стратегія дослівного перекладу; стратегія домінування змісту оригіналу.

Процес перекладу відображається ієрархічною системою підпорядкованості складових його реалізації (регулятивів), де глобальна стратегія перекладу, зумовлена принципами перекладу, визначає вибір локальної перекладацької стратегії, яка передбачає вибір перекладацької тактики (методів і прийомів) перекладу [15]. Звідси, тактику перекладу можна розуміти як визначений алгоритм використання перекладачем певних методів та прийомів для реалізації обраної стратегії і досягнення поставленої цілі [155, с.159].

Серед найпопулярніших перекладацьких тактик можна виділити тактику прямого перекладу, тактику трансформації, тактику непрямого перекладу (повної заміни) [267].

Тактика прямого перекладу вважається найточнішою під час інтерпретації тексту, при якій максимально наближено передаються лексико-семантичні особливості, але з деякими синтаксичними та граматичними відмінностями [187].

Тактика модифікації або трансформації тексту виражається заміною, додаванням чи, навпаки, опущенням певних частин, які неможливо передати мовою перекладу [188, с.118].

Тактика непрямого перекладу передбачає повну заміну певних лексичних елементів, які стосуються соціокультурної специфіки. Застосування цієї тактики вимагає від перекладача всебічної обізнаності і творчих здібностей і є різновидом смислового розвитку [46, с. 25–29].

Вибір певної тактики чи стратегії передбачає застосування перекладацьких трансформацій, під якими розуміють певні прийоми з перетворення вихідного тексту у текст перекладу зі збереженням закладеного комунікативного впливу на реципієнтів [172].

Аналіз текстів оригіналів та їх перекладів свідчить, що при перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою найбільш часто використовують *стратегію з'ясування жанрово-стилістичної приналежності* (для визначення лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів) та *стратегію домінування змісту оригіналу* (для передачі інформації зі збереженням замислу вихідного тексту). Згадані стратегії передбачають застосування, в першу чергу, *тактики прямого перекладу* (для максимального відтворення закладеного змісту вихідного тексту) і *тактики модифікації або трансформації тексту* (для адекватної інтерпретації закладеного змісту при перекладі). Стратегії та особливо тактики визначають підбір відповідних прийомів, а саме лексичних (генералізація, конкретизація, компенсація, модуляція, транслітерація, калькування, дослівний переклад), граматичних (додавання та опущення,

дослівний переклад, членування речення, поєднання речень та граматичні заміни (заміни форми слова, частини мови), зміни порядку слів) чи лексико-граматичних (комплексних) (антонімічний переклад, конверсійна трансформація, метафоризація та деметафоризація, описовий переклад, компенсація) *трансформацій*. Зазначені стратегії, тактики та прийоми відображено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Стратегії, тактики та прийоми, що застосовуються при перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою

Стратегії	Тактики	Прийоми
Стратегія з'ясування жанрово-стилістичної приналежності для визначення лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів	Тактика прямого перекладу для максимального відтворення закладеного змісту вихідного тексту.	Граматичні трансформації (додавання та опущення, дослівний переклад, членування речення, поєднання речень та граматичні заміни (заміни форми слова, частини мови), зміни порядку слів).
Стратегія домінування змісту оригіналу для передачі інформації зі збереженням замислу вихідного тексту	Тактика модифікації або трансформації тексту для адекватної інтерпретації закладеного змісту при перекладі	Лексичні трансформації (генералізація, конкретизація, модуляція, компенсація, транслітерація, калькування, дослівний переклад). Лексико-граматичні або комплексні трансформації (антонімічний переклад, конверсійна трансформація, метафоризація та деметафоризація, описовий переклад, компенсація)

Прийоми перетворення публіцистичного тексту оригіналу у текст перекладу, тобто перекладацькі трансформації, будуть конкретизовані у підрозділі 1.3 після аналізу німецькомовних публіцистичних текстів.

Комунікативні моделі перекладу запропонував використовувати О. Каде (Лейпцизька школа). Беручи за основу загальну теорію комунікації, вчений розглядав переклад як процес двомовної письмової комунікації, під час якого здійснювався обмін інформацією певними каналами зв'язку, де перекладач слугує проміжною ланкою між відправником текстового повідомлення та його отримувачем. У цьому випадку йдеться про первинну та вторинну комунікативні ситуації, де перша відбувається між відправником тексту оригіналу і його отримувачем-перекладачем, а друга – між перекладачем та власне кінцевим реципієнтом вже перекладеного повідомлення. Під час цього процесу ключовим аспектом вважають динамічну еквівалентність, що передбачає збереження оригінальності початкового повідомлення з урахуванням усіх чинників (мовних і позамовних) комунікації [25, с. 5-6].

Крім того, за результатами досліджень Р. Якобсона щодо компонентів структури комунікативного акту (відправник, отримувач, предметна ситуація, канал зв'язку, мовний код і власне повідомлення) було запропоновано комунікативну модель процесу перекладу, за якою компоненти комунікації подвоюються, оскільки присутні два відправники з власними намірами та метою, дві комунікативні ситуації, два мовленнєві повідомлення, два отримувача повідомлення) [25, с. 6-7].

Відповідно до *психолінгвістичного підходу* процес перекладу розглядається як сукупність вербальних та невербальних психологічних аспектів, тобто мовних та психологічних ресурсів перекладача. У психолінгвістичній моделі присутні мотиви, ціль, згорнутий зміст вихідного тексту у внутрішньому мовленні та зразок його вербалізації у формі тексту перекладу, а також кінцевий варіант зовнішнього мовлення перекладача у формі вихідного тексту. Дана модель відображає процес перекладу двома етапами: перенесення інформації мовою оригіналу у внутрішнє мовлення і вербалізацію повідомлення із внутрішнього коду мовою перекладу [390, с. 225–234].

У свою чергу прихильниками *когнітивного підходу* процес перекладу розглядається крізь призму когнітивних процесів у свідомості перекладача,

тобто особливостей професійної діяльності перекладача, всіх його розумових процесів, що стосуються породження та відтворення текстів [87, с. 184-188]. Термінологічну основу моделювання за когнітивним підходом становлять структури репрезентації знань, які визначають формування відповідних моделей, серед них фрейми і фреймові мережі, прототипи, пропозиціональні структури, образи-схеми концептів, ментальні моделі [26, с. 6–11].

За результатами досліджень представників когнітивного напрямку в лінгвістиці (В. Вілс (W. Wilss), П. Кусмаул (P. Kussmaul), Г. Г. Єнчева, О. В. Ребрій та ін.) процес перекладу трактують як інтерпретаційно-породжувальний дискурс, що зображається у формі когнітивної моделі перекладу як структури баз даних когнітивних операцій з урахуванням когнітивної еквівалентності як оцінювального критерію під час вибору стратегії перекладу тексту. Когнітивне моделювання демонструє архітектуру когнітивних механізмів перекладацької діяльності, зображаючи процес перекладу, що розгортається послідовністю етапів, а саме: визначення текстового концепту вихідного тексту та його відповідників цільовою мовою, віднаходження стратегій і тактик перекладу, вербалізація й аналіз перекладу [54]. Прихильники когнітивної теорії розглядають письмовий переклад (Р. Белл (R. Bell), А. Нойберт (A. Neubert), С. Засекін) як процес текстотворення [316; 352]. У цьому ракурсі письмовий переклад трактують як творчий процес, що характеризується визначеними особливостями. У свою чергу, оригінал і власне переклад – це фіксовані тексти, які несуть певний інформативний зміст. Зауважимо, що до письмового перекладу висуваються вимоги щодо відтворення / передачі необхідної інформації, відповідності вимогам і стандартам з письмового перекладу, а також граматичного, стилістичного оформлення. Тому перекладач неодноразово повертається до текстів для уточнення змісту оригіналу і самого перекладу, що є особливістю письмового перекладу [265].

Згідно з основними концептуальними положеннями когнітивної теорії перекладу письмовий переклад трактують перш за все як процес відтворення структурованого тексту мовою оригіналу засобами мови перекладу. Здійснення

перекладу відбувається інтерактивно і спіралевидно, а сам порядок дій є нефіксованим, при якому перекладач постійно переглядає виконаний переклад. При виконанні перекладу відбуваються такі розумові процеси мисленнєво-мовленнєвої діяльності перекладача як усвідомлення необхідності виконати переклад, осмислення текстового матеріалу та формування смислової структури процесу перекладу [229, с. 45].

Аналіз низки джерел уможливив виокремлення основних положень когнітивного підходу до навчання перекладу:

1. Відносна еквівалентність понять у різних мовах. Так, причиною неякісного перекладу може бути застосування двомовного словника на постійній основі, оскільки одиниці двох мов, що відображають одне й те саме поняття, не перебувають в еквівалентності [362, с. 404].

2. Багатоваріантність перекладу. Текст мовою оригіналу – вихідний текст може мати численні варіанти інтерпретації мовою перекладу. Перекладені тексти можуть різнитися за змістовою повнотою та способами передачі змісту і повинні оцінюватися за якістю передачі інформації [362, с. 404].

3. Перекладацька дія як одиниця перекладу. Вважається, що одиницею перекладу є не мовна одиниця і навіть не текст, а власне перекладацька дія над ними [377, с. 26-32].

За *когнітивно-дискурсивним підходом* під процесом перекладу розуміють адекватну інтерпретацію змісту вихідного тексту як сукупності лінгвістичних та психологічних аспектів діяльності перекладача відповідно до початкового задуму висловлювання. Переклад розглядається як цілеспрямована лінгвопсихологічна інтерпретаційна діяльність перекладача, результатом якої є успішне співвіднесення вихідного та кінцевого варіантів тексту засобами цільової мови [25, с. 12-13].

Дискурсивна модель відображає процес перекладу з урахуванням розумових операцій інтерпретації тексту у три етапи: пошук варіантів відтворення тексту оригіналу відповідниками цільової мови (мотиваційний

етап); переклад значень (значеннєвий етап); репрезентація смислової інформації (тексту) цільовою мовою (смісловий етап) [355].

Прихильники дискурсивного підходу (А. Нойберт (A. Neubert), Дж. Шрів (G. Shreve)) вважають, що тексти визначають процес перекладу через їхні комунікативні ситуації, а власне переклад слугує мультиаспектним процесом інтеркультурної текстотвірної діяльності, результатом якої є текст перекладу [316].

За словами І. Фелд-Кнапп (I. Feld-Knapp), компетентність у письмовому перекладі формується на основі роботи з різними типами тексту. Сам письмовий переклад вимагає від перекладача дотримання високого рівня еквівалентності та функціонально-стилістичної адекватності [263]. Уміння інтерпретувати закладену у письмовому тексті мовою оригіналу інформацію засобами мови перекладу базується на контрастивних знаннях про текст (про типологічні характеристики текстів різних жанрів).

Враховуючи описані підходи, зазначимо, що до теоретичної бази нашого дослідження ми відносимо основні положення: лінгвістичного підходу щодо перетворення тексту оригіналу в текст перекладу за допомогою перекладацьких трансформацій; комунікативного підходу щодо трактування перекладу як процесу письмової комунікації у міжмовному середовищі, під час якого відбувається вибір перекладацьких стратегій і тактик як способу досягнення цілі; когнітивного підходу щодо необхідності врахування низки когнітивних процесів, які відбуваються у свідомості перекладача при перекладі тексту оригіналу; дискурсивного підходу, згідно з яким процес перекладу значною мірою залежить від текстів та комунікативних ситуацій, є складним та багатоаспектним процесом текстотвірної діяльності міжкультурного характеру з метою створення тексту перекладу.

Проведений аналіз наукових праць з питань навчання письмового перекладу дозволив нам виокремити аспекти, які потребують вивчення, а саме: з'ясування особливостей текстотвірної компетентності у процесі письмового перекладу та розкриття її сутності та ролі як складової професійної

компетентності перекладача; визначення лінгвостилістичних характеристик автентичних публіцистичних текстів з метою їх урахування при розробці авторської методики.

У наступному підрозділі ми проаналізуємо сутність текстотвірної компетентності, її місце в структурі професійної компетентності перекладача та зміст в єдності знань, навичок та вмінь.

1.2. Текстотвірна компетентність як компонент професійної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі

У науковій літературі існує чимало піходів до визначення поняття перекладу (структурний, семантичний, трансформаційний, денотативний, комунікативний, функціональний).

На таке розмаїття підходів частково вплинули численні спроби вчених трактувати переклад крізь призму різних наук як явище [123, с.17]: соціальне – адже це процес і продукт суспільної діяльності; культурне – є часткою культури визначеної етнічної спільноти; історичне – виникає у певну епоху, існує впродовж визначеного етапу розвитку людства; лінгвістичне – передає факти дійсності з однієї мови засобами іншої мови; естетичне – забезпечує задоволеність від процесу та результату діяльності за допомогою образномовленнєвих засобів певної мови; психологічне – базується на розумовомовленнєвій діяльності людини.

У ранніх розвідках лінгвістів Н. Хомського та Ю. А. Найди переклад розглядали як процес заміни елементів або структур однієї мови елементами іншої [40, с. 14].

Підтримуючи дане твердження, український перекладознавець А. В. Мамрак пропонує доповнити його, вважаючи, що здійснення перекладу є різновидом розумової діяльності людини, під час якої відбувається передача змісту з однієї мови в іншу, де сам переклад є одночасно процесом і результатом здійснюваної діяльності [123, с.16].

Разом із тим, наукові розвідки свідчать, що переклад – не проста заміна тексту з однієї мови на іншу, це процес зіткнення різних світів, культур, способів мислення та рівнів розвитку суспільства [104, с.59]. У свою чергу, враховуючи лінгвопсихологічні розвідки сучасних науковців [42, с.228-229; 61; 157, с. 202-205], можна припустити, що професійний переклад є особливою формою мовленнєво-мисленнєвої діяльності, при якій задіяні механізми сприйняття, розуміння та породження тексту [91]. Подібної думки дотримується Т. О. Долга, яка також пропонує розглядати процес перекладу як багатофункціональний різновид міжмовної і міжкультурної комунікації, при якому відбувається осмислення змісту тексту оригіналу, створеного мовою однієї культури, і відтворення змісту вихідного тексту мовою іншої культури [49].

Відповідно перекладацька діяльність також відображає процес міжмовної і міжкультурної комунікації, але з урахуванням аксіологічного аспекту, тобто особистісно-професійного досвіду перекладача. Зі сказаного випливає, що багатофункціональність перекладацької діяльності відповідно відображає багатокомпонентну структуру професійної компетентності філолога у перекладі. Основним завданням перед ЗВО постає підготовка компетентного фахівця з перекладу як особистості з інтегративними якостями з урахуванням її психофізіологічних особливостей, творчого потенціалу та індивідуалізації навчання [358].

Так, зарубіжними [256] та вітчизняними [68, с. 136] науковцями фахівець з перекладу розглядається як суб'єкт мисленнєво-мовленнєвої, соціально-комунікативної та міжкультурної діяльності і характеризується за диспозиційною моделлю особистості за такими аспектами: 1) психофізіологічним (темперамент, креативність, відповідальність, відкритість до експерименту, поведінкові особливості тощо); 2) когнітивним (самоствердження, взаємозалежна діяльність, альтернативізм тощо); 3) освітнім (здобуття знань, формування навичок та розвиток умінь, самовдосконалення).

Сукупність визначених професійно-особистісних характеристик фахівця (Professional and Personal Attributes) формується шляхом засвоєння професійно

важливих знань і набуття відповідних умінь, забезпечуючи ефективність професійної діяльності. Шляхом аналізу психолого-педагогічних досліджень ми визначили професійно-особистісні якості перекладача, необхідні для успішного виконання завдань: відповідальність, об'єктивність, чіткість, стійкість, рішучість, конфіденційність, пунктуальність, тактовність, толерантність, врівноваженість, взаємоввічливість, порядність, ініціативність, дисциплінованість, винахідливість, творчість [128; 371].

Проблеми сутності професійної компетентності у перекладі, її структуру та складові досліджувались у багатьох наукових працях. Розглянемо детальніше це питання з акцентом на текстотвірну компетентність.

С. Дж. Белл (S. J. Bell) [230] схарактеризував професійну компетентність перекладача як систему, якою володіє досвідчений фахівець. Йдеться про оволодіння фаховими знаннями й оперування відповідними вміннями, необхідними для здійснення процесу перекладу (професійна компетентність перекладача), а в подальшому – про знання мови оригіналу і мови перекладу, знання стилістики іноземної мови, особливостей перекладу, навичок і вмінь розпізнавання тексту оригіналу і відтворення тексту перекладу, яке ще називають кодуванням та декодуванням (перекладацька компетентність перекладача). Текстотвірна компетентність не виділяється окремим компонентом, але навички та вміння розпізнавання тексту оригіналу і відтворення тексту перекладу становлять її компонентну структуру.

Важливими є висновки групи європейських експертів, залучених Генеральним директором з питань перекладу при Європейській Комісії до освітнього проєкту «The European Master's in Translation (EMT)» (експерти: К. Валеро-Гарсеш (C. ValeroGarcés), С. Вандепетт (S. Vandepitte), Ф. Дієго (F. Diego), Ю. Гамб'є (Y. Gambier), А. Краузе (A. Krause), Р. Мартіконіс (R. Martikonis), М. Олохан (M. Olohan), М. Платонова, А. Ротвелл (A. Rothwell), Т. Свобода, Т. Томашкевич (T. Tomaszkiwicz), Д. Тудич (D. Toudic), Д. Чобану (D. Ciobanu)) щодо інтерпретації професійної компетентності у перекладі та її компонентів. Під компетентністю науковці розуміли сукупність знань, умінь та

навичок з цілковитим усвідомленням професійних обов'язків та виконання поставлених завдань [261]. Власне процес здійснення перекладу та надання перекладацьких послуг ставить перед фахівцем вимоги досконалого володіння лінгвостилістичними, тематичними та етнокультурними особливостями необхідного для перекладу матеріалу.

Моделюючи структуру професійної компетентності перекладача, згадані експерти виділили основні компетентності, необхідні для виконання професійних завдань, а саме: власне перекладацька компетентність (надання перекладацьких послуг), мовна компетентність, інтеркультурна компетентність, інформаційна компетентність, тематична компетентність, технологічна компетентність (Рис. 1.1).

Рис. 1.1. Структура професійної компетентності перекладача за ЕМТ [238, с. 17]

Зауважимо, що текстотвірна компетентність, яка є предметом нашого дослідження, не представлена у запропонованій моделі як самостійний її компонент, але текстотвірні навички та вміння частково входять до мовленнєвої та технологічної компетентностей [238, с. 17]. За словами зазначених експертів оволодіння мовленнєвою компетентністю передбачає опанування визначеними знаннями та наявність сформованих відповідних умінь, серед них: граматичні, лексичні та лінгвостилістичні знання та вміння (українською та іноземною

мовами); текстотвірні вміння як основа комунікації. Тим не менше, до текстотвірних умінь вчені відносять: уміння структурувати текст; уміння пресупозиції (сміслоутворення); уміння визначати генеральну лінію в тексті; уміння синтезувати інформацію за індуктивним та дедуктивним методами, уміння аналізувати і оцінювати інформацію; уміння структурувати інформацію за стилем мовлення і літературного жанру; уміння згортати та розгортати мовлення при перекладі [238, с. 17].

Аналізуючи структуру професійної компетентності перекладача та її складових [238, с. 17] у зазначеній моделі, ми зробили висновок, що текстотвірна компетентність є складовою мовленнєвої та технологічної компетентностей, формування якої відбувається шляхом опанування відповідним набором знань та розвитку умінь, перелічених вище.

На увагу заслуговує дослідження С. Шефнера (C. Schäffner) [346, с. 146], який вважає, що до структури перекладацької компетентності входять такі компоненти: лінгвістична компетентність, культурна компетентність, текстотвірна компетентність, предметна (спеціальна) компетентність, стратегічна компетентність, інтерпретаційна компетентність [346, с. 143-156].

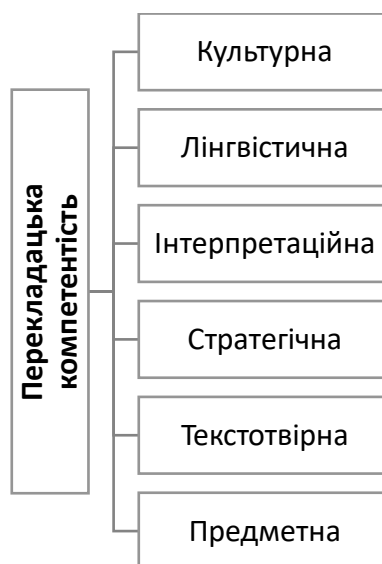

Рис. 1.2. Структура перекладацької компетентності за С. Шефнером (C. Schäffner) [346, с. 143-156, 146]

Структура перекладацької компетентності за С. Шефнером (C. Schäffner) відображена на рис. 1.2. Як бачимо, в трактуванні С. Шефнера текстотвірна компетентність є повноцінним компонентом перекладацької компетентності.

А. Д. Келлі (A. D. Kelly) розглядає перекладацьку компетентність як макрокомпетентність, яка включає різні здібності, знання, навички та ставлення, якими володіють професійні перекладачі, залучені до перекладу як експертної діяльності. За словами науковиці, до її складу входять визначені підкомпетентності, сукупність яких необхідна для успішної діяльності перекладача. Крім того, А. Д. Келлі (A. D. Kelly) виділяє комунікативно-текстову перекладацьку компетентність, що надає можливість здійснювати аналіз усних і письмових текстів різної спрямованості [287, с. 17].

Рис. 1.3. Структура перекладацької компетентності за Д.А.Келлі (A.D. Kelly) [287, с. 14-17].i

Як бачимо, у представленій структурі текстотвірна компетентність поряд із комунікативною забезпечує мовленнєве орієнтування у текстах, які репрезентують комунікативні ситуації.

Колектив науковців-дослідників іспанського Автономного університету Барселони РАСТЕ, а також багатонаціональна група перекладознавців «TransCom» на чолі з австрійською дослідницею С. Гьопферіх (S. Gopferich)

вивчали питання формування перекладацької компетентності та її структури. Для реалізації поставлених цілей та підтвердження висунутих гіпотез були проведенні лонгітюдні та емпіричні дослідження, замовниками яких були європейські та американські ЗВО. Основним їхнім запитом була розробка освітніх програм професійної підготовки перекладачів, а для цього важливим є повне розуміння всіх аспектів професійної компетентності у галузі перекладу, яка представлена професійними знаннями, навичками та вміннями, а також особливостями професійної діяльності та особистісними характеристиками перекладача. Розглянемо запропоновані структури перекладацької компетентності та їх складові обох команд [274, с. 57–85; 329, с. 207– 230].

Рис. 1.4. Структура професійної компетентності у перекладі за RASTE [328]

Структура професійної компетентності у перекладі (за експертною групою RASTE) складається з п'яти взаємопов'язаних підкомпетентностей: білінгвальної, екстралінгвальної, інструментальної, перекладознавчої, стратегічної. Крім того, в структурі представлена психофізіологічна компонента, під якою розуміються особистісні характеристики фахівця з перекладу (Рис. 1.4) [326, с. 100].

До білінгвальної підкомпетентності відносяться лексико-граматичні, соціолінгвістичні, текстові знання та вміння у рамках мов оригіналу й мови перекладу, враховуючи комунікативні ситуації та жанри (брошури, публіцистичні статті, інструкції, договори тощо) [328]. Екстралінгвальна підкомпетентність включає тематичні, спеціальні знання та знання про культуру [328; 273, с. 21-22]. Перекладознавча підкомпетентність передбачає оволодіння знаннями про функції перекладу, стратегії і методи тощо, а також професійно-перекладацькі знання про особливості перекладацького ринку [327, с. 92]. Інструментальна підкомпетентність складається зі знань, навичок та вмінь застосування інструментів і технологій перекладу, використання необхідних інформаційних джерел (словників, енциклопедій, програм пам'яті тощо), а також ведення й оформлення документознавства.

Основною у структурі професійної компетентності перекладача, за експертною групою РАСТЕ, є стратегічна підкомпетентність, яка слугує гарантом ефективності процесу перекладу і включає етапи планування, забезпечення виконання, оцінювання результатів та усунення недоліків перекладу.

Зауважимо, що деякі з представлених елементів підкомпетентностей професійної компетентності у перекладі формують текстотвірну компетентність, яка не виділяється окремо. До таких структурних елементів відносимо: текстові знання та вміння у рамках мов оригіналу й мови перекладу з урахуванням комунікативних ситуацій та жанрів текстів (структурні елементи білінгвальної підкомпетентності); знання, навички та вміння підбору та застосування методів перекладу (структурні елементи інструментальної підкомпетентності); знання, навички та вміння підбору та застосування стратегій і тактик перекладу (структурні елементи стратегічної підкомпетентності).

Розробки експертної групи РАСТЕ отримали розвиток в Україні. Відомий науковець Л. М. Черноватий услід за дослідниками пропонує розглядати професійну компетентність у перекладі як п'ятикомпонентну структуру, до якої входять білінгвальна, екстралінгвістична, перекладацька, особистісна та

стратегічна компетентності [208, с. 84-86]. До білінгвальної компетентності науковець відносить мовну (знання двох мов у контрастивному плані) і мовленнєву (застосування мов у всіх видах мовленнєвої діяльності у перекладі) субкомпетентності. До екстралінгвістичної компетентності науковець відносить фонові (енциклопедичні, тематичні тощо) і предметні (з певної галузі діяльності) знання. До складу перекладацької компетентності вчений відносить не тільки теоретичні знання про принципи перекладу, навички й уміння його здійснення, але й також інструментальну (застосування документальних та технологічних ресурсів) та дослідницьку (пошук необхідної для перекладу інформації) компетентності. Відмінним є наявність особистісної компетентності, яка представлена психофізіологічним компонентом (особистісними характеристиками перекладача), морально-етичною (відповідальність, об'єктивність, конфіденційність у перекладі), фахово-соціальною (прийоми та норми професійного спілкування) компетентностями, а також компетентністю самовдосконалення. Схожим є представлення стратегічної компетентності, яку науковець теж розглядає як інтегроване уміння застосовувати вищеописані компетентності у процесі перекладу [208, с.84]. Як бачимо, текстотвірна компетентність не виокремлена як самостійний компонент, вона входить до складу, перш за все, білінгвальної, перекладацької та стратегічної компетентностей.

Т. І. Кавицька [79, с. 17-18] у своєму науковому доробку стосовно навчання письмового перекладу академічних текстів також орієнтується на дослідження експертів РАСТЕ [327; 328]. Авторка вважає отримані результати даних емпіричних досліджень найефективнішими з погляду психолінгвістики, зокрема стосовно вивчення когнітивних процесів перекладу, а також вибору перекладацьких стратегій та прийомів.

Розробка європейських експертів РАСТЕ лягли в основу наукового доробку багатонаціональної групи перекладознавців TransCom з питань розробки структурної моделі професійної компетентності перекладача.

Так, до структури професійної компетентності перекладача за TransCom відносяться такі підкомпетентності: комунікативна, фахова, інструментально-дослідницька, процедурно-активаційна, психомоторна, стратегічна. Текстотвірні навички та вміння входять до інструментально-дослідницької підкомпетентності і представлені як здатність створювати висловлювання рідною чи іноземною мовою, обираючи необхідні перекладацькі методи. Серед складових даної моделі науковці TransCom виокремлюють фактори, які визначають формування всіх компетентностей перекладача (завдання, нормативні вимоги, правила професійної етики, психофізіологічні особливості фахівця) [273, с. 21].

Вартує уваги дослідження І. О. Сімкової, яка визначає професійну компетентність у перекладі як здатність створювати і розуміти тексти двома мовами у контрастивному аспекті і складається з сукупності іншомовної комунікативної, фахової й загальної компетентностей і забезпечує ефективну міжмовну, міжкультурну, міжособистісну професійну комунікацію. Вчена стверджує, що професійна компетентність у перекладі включає філологічну, перекладацьку, індивідуально-психологічну компетентності. Показовим є визначення місця текстотвірної компетентності у складі філологічної, під якою авторка розуміє вміння створювати тексти різного типу залежно від комунікативних завдань і ситуації спілкування під час перекладу, знання співвідношення правил і вміння побудови різних текстів, наприклад публіцистичних, а також знання щодо розходжень у загальній стратегії побудови текстів двома мовами [179, с. 165-168].

Німецькі дослідники у сфері дидактики, методики та перекладознавства П. Портманн-Целікас та С. Шмельцер-Айбінгер (P. R. Portmann-Tselikas, S. Schmölder-Eibinger) розглядають текстотвірну компетентність як сукупність пізнавальних здібностей і навичок, текстотвірних знань та вмінь і розуміють текстотвірну компетентність як індивідуальну здатність сприймати та відтворювати тексти рідною мовою чи мовою перекладу [331, с. 5].

Успішне виконання професійних обов'язків перекладачем, надання перекладацьких послуг можливе за умови всебічного опанування

перекладацькою компетентністю, яка, за словами сучасних українських науковців А. Г. Гудманяна та І. М. Баклана, має декілька складових: мовну, фахову і предметну. Мовна складова перекладацької компетентності відображає знання фахової лексики в рамках терміносистем, з якими працює перекладач. Фахова складова представлена знаннями технології перекладу, тобто йдеться про інструментарій перекладача, яким він послуговується для прийняття перекладацьких рішень (прийоми і техніки перекладу на лексичному, граматичному та семантичному рівнях). Предметна складова перекладацької компетентності відображена екстралінгвальними знаннями з визначеної предметної галузі (наука, техніка, економіка, право тощо) [156].

Окрім перекладознавців, що займалися питанням професійної компетентності у перекладі та її структурних елементів, проблемою з'ясування її психологічної природи цікавилися В. В. Баркасі, Е. Волл (E. Wallace), О. Ф. Волобуєва, Л. В. Засєкіна та С. В. Засєкін, О. С. Кочубей, В. Е. Ламберт (W. E. Lambert), М. Ледерер (M. Lederer), Н. О. Михальчук, С. О. Мусатов, Д. Селесковіч (D. Seleskovitch).

За результатами психолінгвістичних досліджень текстотвірну компетентність зазвичай трактують як самостійний структурний компонент перекладацької компетентності майбутніх філологів [63, с.98-111] (Рис. 2.5).

Когнітивний компонент професійної компетентності перекладача передбачає здійснення фахівцем комунікації шляхом перетворення тексту з однієї мови іншою за умови збереження цілісності структури і змісту повідомлення. У свою чергу, соціо-психологічний компонент професійної компетентності перекладача детермінується шляхом формування визначених компетентностей у моделі, які відповідають за усвідомлення соціальних ролей особистістю перекладача і виконання соціально-професійних завдань. Аксіологічний компонент відповідає за творчість, прогнозування та ціннісні орієнтири у процесі перекладу [63, с.98-111].

Рис. 2.5. Модель професійної компетентності перекладача [63, с. 111]

Крім того, важливим є факт психологічної детермінації процесу текстотворення [105], коли враховуються психолого-фізіологічні характеристики фахівця, особливості професії та зовнішні соціальні чинники.

Отже, у дослідженнях психолінгвістів текстотвірна компетентність є самостійною структурною одиницею професійної компетентності філолога-перекладача і передбачає здатність перекладача перетворювати тексти з однієї мови в іншу зі збереженням їх цілісності структури і змісту [63, с.98-111].

Проаналізувавши представлені вище структури професійної компетентності перекладача, можемо зробити висновок, що текстотвірна компетентність є повноцінним компонентом перекладацької компетентності у дослідженнях С. Шефнера (C.Schäffner), а також професійної компетентності філолога-перекладача у дослідженнях С. В Засекіна.

Інші експерти та вчені представляють текстотвірну компетентність складовою компонентів професійної компетентності у перекладі, а саме:

- складовою мовленнєвої та технологічної компетентностей [261, с. 17];
- складовою мовленнєвої компетентності, частково тематичної та інформаційної компетентностей [261];
- складовою комунікативно-текстової компетентності як здатність здійснювати аналіз усних і письмових текстів різної спрямованості [287];

- складовою білінгвальної компетентності (текстові знання та вміння) та частково стратегічної підкомпетентності (текстотвірні навички і вміння) [79; 209; 328];
- складовою інструментально-дослідницької компетентності (текстотвірні навички та вміння) [367];
- складовою філологічної компетентності [179].

Ми підтримуємо ідеї С. Шефнера (C. Schäffner) [346], який виділив текстотвірну компетентність окремим компонентом структури перекладацької компетентності [346]. Вважаємо, що її не можна ототожнювати із мовленнєвою чи соціокультурною і трактуємо як важливу складову професійної компетентності перекладача.

На основі психолінгвістичних досліджень Д. Мец та Г. Шуппенер (D. Metz, G. Schuppener) [313] запропонували чотирикомпонентну модель організації текстотвірної діяльності. Кожен із квадратів представленого графічного зображення цієї моделі ґрунтується на вимірах текстуальності (діалогічно чи монологічно організоване мовлення) та тематичної орієнтації (повсякденний світ проти світу систематизованих знань).

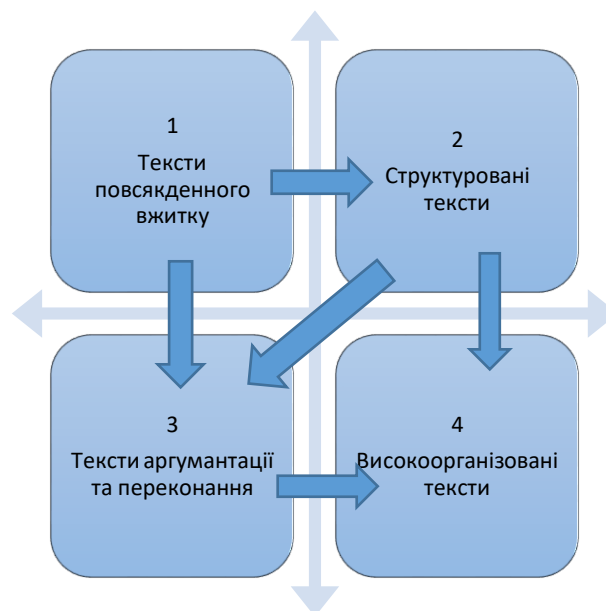

Рис. 1.6. Модель організації текстотвірної діяльності за Д. Мец та Г. Шуппенер (D. Metz, G. Schuppener) [313]

Перший квадрат відображає повсякденне спілкування. У другому квадраті розглядаються вже структуровані тексти, наприклад, публіцистичні, пов'язані з повсякденним життям. Третій квадрат містить тексти з елементами аргументації чи пояснення, до складу яких входять теж публіцистичні тексти. У четвертому квадраті представлені високорганізовані тексти певного спрямування (вузько спеціальні, наукові) [313].

Іншими словами, представлена модель демонструє можливості та наступність у розвитку текстотвірної компетентності. У нашій роботі зосереджуємося на публіцистичних текстах, які, за моделлю Д. Мец та Г. Шуппенер, є структурованими і передують високоорганізованим текстам. Модель також унаочнює доцільність просування від простих текстів для перекладу до більш складних.

Українська вчена М. С. Казанджиєва припустила, що види текстотвірної діяльності корелюють із складовими текстотвірної компетентності:

- створення тексту (первинна діяльність) – текстотвірна компетентність;
- сприймання тексту (вторинна діяльність) – компетентність сприйняття й розуміння;
- відтворення тексту – інтерпретаційна компетентність;
- презентація тексту – компетентність відтворення [80].

Текстотвірна діяльність перекладача має свої особливості. Зазвичай текстотвірна діяльність відображає реалізацію процесу створення тексту як мовленнєвого висловлювання. Однак, у текстотвірній діяльності перекладача присутній елемент інтерпретації тексту засобами іноземної мови.

Текстотвірна компетентність є запорукою успіху як у навчанні, так і в професійній діяльності перекладача. Завдяки сформованій текстотвірній компетентності студент може самостійно читати іншомовні тексти, співвідносити прочитане з власними знаннями та використовувати отриману в процесі інформацію та уявлення для подальшого роздуму, мовлення та дій. У професійній діяльності перекладача вона включає вміння відтворювати тексти

мовою перекладу і, таким чином, передавати думки, оцінки та наміри в зрозумілий і адекватний спосіб [330].

Отже, вважаємо, що текстотвірна компетентність репрезентує практичну діяльність перекладача з оволодіння методами і прийомами інтерпретації тексту. Зауважимо, що дослідження С. Кемпбелла (S. Campbell) також засвідчили залежність рівня сформованості професійної компетентності у письмовому перекладі від рівня сформованості текстотвірної компетентності перекладача [234]. Іншими словами, сформована текстотвірна компетентність у письмовому перекладі відображає належний рівень філологічного осягнення перекладачем текстового концепту з подальшою його інтерпретацією засобами мови перекладу.

Проаналізувавши наукові доробки з тематики, вважаємо, що *текстотвірна компетентність у письмовому перекладі* – це здатність, сформована в результаті реалізації набутих теоретичних знань та вмінь текстосприймання й текстотворення письмових текстів певного жанру, що забезпечують успішність текстотвірної діяльності шляхом інтерпретації закладеного змісту оригіналу засобами мови перекладу, зберігаючи особливості іншомовного висловлювання. Текстотвірна компетентність у письмовому перекладі слугує певним індикатором сформованості професійної компетентності філолога у перекладі письмових текстів.

Розглянемо керівні документи нормативної бази щодо регулювання перекладацької діяльності в Україні та за її межами, вимоги роботодавців, а також освітньо-професійні програми бакалавра за спеціальністю 035 Філологія українських ЗВО для визначення основного переліку вимог, що висуваються до письмового перекладу.

Професійна підготовка перекладача передбачає здобуття професійних знань, формування та розвиток професійних навичок та вмінь. Отримання відомостей щодо професійної діяльності перекладача забезпечується під час професійної підготовки у ЗВО за спеціальністю 035 “Філологія”. Стандартом вищої освіти України (бакалаврського рівня), затвердженим та введеним у дію

наказом Міністерства освіти і науки України від 20.06.2019 р. № 869, визначено специфіку підготовки за згаданою спеціальністю. Так, згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.05.2016 за № 567 «Про затвердження Переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти ступенів бакалавра та магістра за спеціальністю 035 “Філологія”, за якими здійснюється формування та розміщення державного замовлення» (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 20.09.2017 за № 1293) визначено спеціалізації, серед яких 035.043 – германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька. Відповідно до цього Стандарту основною метою фахової підготовки є формування фахівців у галузі філології, здатних вирішувати завдання шляхом аналізу, творення (у тому числі перекладом) та оцінювання текстів (усних і письмових) [140].

Вивчивши нормативну базу, ми з’ясували, що процес організації та здійснення перекладацької діяльності регламентується згідно з визначеними вимогами щодо:

- інтенсивності, тривалості та об’єму навантаження перекладача, його прав та обов’язків [189];
- кваліфікації, сертифікації перекладачів та вимог, що стосуються перекладацької діяльності [189];
- оформлення перекладів та ведення документації [190];
- особливостей надання послуг з письмового та усного перекладу, а також спільних правил та вимог до них [50];
- вимог до постачальників перекладацьких послуг, кадрових і технічних ресурсів, управління якістю та керівництва проектами [283].

Крім того, особливістю професійної діяльності письмового перекладача є можливість виконувати свої обов’язки дистанційно (віддалена форма роботи), що є актуальним сьогодні в умовах воєнного стану. Тому фахівець самостійно спроможний варіювати режим праці і відпочинку, застосовуючи індивідуальний підхід до виконання завдань.

Проведений аналіз основних вимог, що висуваються роботодавцями (агентствами, бюро, фірмами) до перекладачів, дав можливість їх узагальнити до такого переліку [16]:

- ✓ професійне володіння технікою перекладу (мнемотехніка, вміння переключатися на різні типи кодування, мовна компресія, мовне розгортання, генералізація, антонімічний переклад, компенсація тощо).
- ✓ уміння працювати з довідковою літературою;
- ✓ володіння перекладацьким скорописом нотуванням;
- ✓ розуміння основних типів текстів і жанрів;
- ✓ безперервне поповнення словникового запасу іноземною та рідною мовою.

Беручи до уваги вищеперелічені документи нормативної бази щодо регулювання перекладацької діяльності в Україні та за її межами, перелік основних вимог від роботодавців та ураховуючи робочі програми з відповідних дисциплін за спеціальністю 035 Філологія українських ЗВО [163; 164; 165; 166], нам видається можливим конкретизувати зміст текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі як складової компоненти професійної компетентності у письмовому перекладі.

Здійснення текстотвірної діяльності передбачає оволодіння певним набором знань, які здобуваються під час цілеспрямованої філологічної підготовки, навичок та вмінь, які розвиваються в процесі навчання перекладацьких дисциплін та проходження відповідної практики.

Отже, серед текстотвірних знань виділяємо:

- теоретичні знання з курсу письмового перекладу;
- фонові знання;
- предметні знання;
- знання структурних особливостей публіцистичних текстів;
- знання лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів;
- знання особливостей перекладу публіцистичних текстів;

– знання стратегій перекладу (з'ясування жанрово-стилістичної приналежності, домінування змісту оригіналу);

– знання тактик перекладу (прямого перекладу, модифікації або трансформації тексту);

– знання про перекладацькі трансформації:

Текстотвірні навички передбачають:

– лексичні навички письмового перекладу;

– граматичні навички письмового перекладу;

– навички вживання засобів міжфразового зв'язку;

– навички роботи з довідковою літературою;

– навички застосовувати перекладацькі трансформації (лексичні, граматичні та лексико-граматичні або комплексні).

Текстотвірні вміння включають :

– уміння аналізувати структурні особливості публіцистичного тексту, визначати комунікативний намір автора;

– уміння визначати основну думку, мету публіцистичних текстів;

– уміння диференціювати ключову і додаткову інформацію тексту оригіналу;

– уміння визначати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів на лексичному, граматичному, стилістичному рівнях;

– уміння здійснювати порівняльний аналіз тексту оригіналу та його перекладу, аналізувати особливості перекладу публіцистичних текстів;

– уміння здійснювати доперекладацький аналіз тексту оригіналу, передбачати труднощі перекладу;

– уміння проєктувати зміст висловлювання;

– уміння збирати, систематизувати матеріал та правильно підбирати необхідні лінгвостилістичні засоби для побудови тексту українською мовою;

– уміння відтворювати закладений зміст вихідного тексту зі збереженням його замислу;

- уміння створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу та прийнятих у мовному середовищі правил;
- уміння редагувати тексти перекладу статей відповідно до прийнятих у мовному середовищі правил, виправляти недоліки та помилки у змісті, побудові і мовному оформленні тексту.

Отже, ми проаналізували сутність текстотвірної компетентності як компонента професійної компетентності перекладача, конкретизували її зміст в єдності знань, навичок та вмій.

Оскільки наше дослідження зосереджене на формуванні текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі німецькомовних публіцистичних текстів, наступним кроком стане вивчення особливостей німецькомовних публіцистичних текстів, які будуть враховані при здійсненні відбору навчального матеріалу та при розробці авторської системи вправ.

1.3. Лінгвостилістичні особливості німецькомовних публіцистичних текстів

У підрозділі вважаємо за доцільне розглянути поняття тексту з основними його характеристиками, з'ясувати особливості публіцистичного стилю та обґрунтувати жанр, на якому ми зосереджуватимемо увагу, визначити лінгвістичні та стилістичні характеристики текстів обраного жанру, проаналізувати перекладацькі рішення при перекладі німецькомовних публіцистичних текстів.

У 2001 році Рада Європи під час створення рекомендацій з мовної освіти використовувала термін «текст» для позначення всіх мовних продуктів, які користувачі мови отримують, виробляють або обмінюються ними в усній чи письмовій формі [57]. Однак подібне визначення цього поняття викликало певну критику [219].

У лінгводидактиці існують різні підходи щодо визначення тексту – формально-структурний (або текстоцентричний), контекстуальний, комунікативний та інші.

За комунікативним підходом текст розглядається як результат комунікативної діяльності [297, с. 15]. Будь-який вербально виражений результат вирішення певних комунікативних завдань розуміється як текст, якщо він виник у певному ситуативному контексті з певною інтенцією [298, с. 34]. Іншими словами, текст слугує основою комунікації, адже ми спілкуємося не окремим фразами, а закінченими висловлюваннями, які є мікротекстами [176, с. 1]. Окрім того, реципієнт отримує певну інформації, яка теж є текстом, а перекладач – початковий матеріал для аналізу у вигляді іншомовного тексту [181, с.57].

Вартою уваги є спроба німецького мовознавця К. Брінкера (K. Brinker) об'єднати формально-структурний та контекстуальний підходи, запропонувавши інтегративне визначення тексту як обмежену послідовність мовних знаків, яка є когерентною сама по собі як цілісна одиниця [232].

В. Д. Краузе (W.-D. Krause) підтримує таку позицію, доповнюючи, що текст володіє позатекстуальними, внутрішньотекстовими та інтертекстуальними ознаками [297]. До позатекстуальних відносяться функціональність, соціальну інституційність, інтенційність, інформативність, ситуативність, акцептивність. Внутрішньотекстовими ознаками є цілісність, певна завершеність, когерентність (когезія) та структурованість, а інтертекстуальними – власне інтертекстуальність, оскільки будь-який текст завжди є складником певного об'ємного культурного тексту. Зокрема когерентність є центральним поняттям останніх текстолінгвістичних досліджень. Зв'язність тексту є результатом роботи реципієнта з текстом, інтеракція між його базовими знаннями та вираженою в тексті інформацією [333]. Відповідно, зв'язність тексту є результатом осмислення перекладачем сприйнятої інформації.

Тексти не слід розглядати як фіксовані та статистичні елементи, а скоріше як динамічні та змінні явища, враховуючи їх рецепцію, використання та комунікативну ситуацію [333].

Якщо розглядати текст з погляду перекладознавства, то він є продуктом комунікативної діяльності автора відповідно до його визначених інтенцій, а перекладач повинен адекватно їх розпізнати та інтерпретувати засобами мови перекладу. Тому текст перекладу є результатом когнітивно-мовленнєвого процесу, процесу опрацювання та вибору інформації перекладачем, який, намагаючись розгадати намір автора, застосовує свої набуті досвід та знання. Зміст тексту перекладу залежить від інтерпретації учасників комунікації [272].

Тексти мають безліч різних функцій у соціальному житті і відповідно різняться за формою та змістом. Тому існують різні типи текстів, які належать до різних жанрів за стилями [57].

Оскільки наше дослідження стосується проблематики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі німецькомовних публіцистичних текстів, розглянемо основні характеристики публіцистичного стилю.

Публіцистичний стиль є функціональним стилем літературної мови, основною метою якого є передача масової інформації [52, с.501].

Сукупність публіцистичних текстів, що висвітлюють актуальний стан життєдіяльності суспільства, формують публіцистику [186]. Власне публіцистика займається дослідженням актуальних питань різних сфер через авторське світосприйняття дійсності, маючи за мету активізувати громадську думку та певною мірою вплинути на її формування [34, с. 42]. Тобто публіцистичні тексти є засобами інформування, впливу, агітації та пропаганди у різних сферах життєдіяльності (у політиці, культурі, повсякденному житті).

Розрізняють типи публіцистичного стилю, які зумовлюються їхніми функціями: для інформування – мова інформаційних матеріалів (хроніки, інтерв'ю); для переконання чи впливу на реципієнта – мова художньо-

публіцистичних текстів (нарис, фейлетон); для особливих заходів – мова урочистих подій (промови, вітання) [55, с.282].

У мовознавстві виділяють підстилі публіцистичного стилю відповідно до їх прагматичних цілей, а саме: стиль засобів масової інформації, до якого входять газетно-публіцистичний, художньо-публіцистичний, науково-публіцистичний стилі [129, с.53].

Оскільки в нашому дослідженні йдеться про письмовий переклад, зупинимось на газетно-публіцистичному підстилі, який характеризується широкою палітрою типів текстів, а саме [201, с.40; 129, с.53-55]: статті різних типів, спрямовані на всебічне інформування та ознайомлення з останніми тенденціями у суспільстві (культурно-просвітницькі, аналітичні, статті-розслідування, популяризаторські); дописи-кореспонденції, які висвітлюють узагальнений аналіз фактів, подій та явищ у різних аспектах життєдіяльності суспільства (освіта, культура, здоров'я, політика, економіка тощо); короткі замітки, спрямовані на вузьке інформування суспільства, стосуються конкретної теми та описують певний факт чи подію; дописи-інформування, які поділяються на міжнародні і внутрішні (загальнодержавного та локального характеру), представлені короткими чи розгорнутими дописами, звітами, зведеннями чи інтерв'ю; огляд преси, нариси, рецензії, некрологи, рекламні оголошення тощо.

Враховуючи погляди Л. І. Мацько і О. М. Сидоренко [129, с.53] та результати проведеного зіставного аналізу І. О. Ференчук-Піонтковської щодо визначення типів текстів газетно-журнальної публіцистики [201, с. 42], представимо типологію текстів з їхньою короткою характеристикою за інформаційно-публіцистичним, аналітично-публіцистичним та художньо-публіцистичними типами (Таблиця 1.2).

За результатами проведеного у 2020 р. опитування серед 54 студентів третього курсу (майбутніх перекладачів) Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса), на базі якого було заплановано експериментальне навчання, визначено, що переважна більшість респондентів у навчанні письмового перекладу публіцистичних текстів обрала жанр статті

(інформаційно-аналітичного, газетно-наукового, узагальнювально-директивного підтипів) аналітичного типу публіцистичного стилю (Додаток Г).

Таблиця 1.2

Типи текстів газетно-журнальної публіцистики

Інформаційно-публіцистичний тип	
Підтипи та жанри	Характеристики
Офіційно-публіцистичний підтип. Жанри: звіт, хроніка, замітка, інтерв'ю, повідомлення.	Відсутність суб'єктивності, авторської оцінки, емоційності та образності; акцент на констатуванні фактів, композиційно-мовленнєва форма «констатувальне повідомлення» [201, с. 42].
Діловий підтип. Жанри: звіт, огляд преси	Відсутність емоційності та експресивності; акцент на констатуванні фактів, є більш складним [201, с. 42]
Неофіційно-публіцистичний підтип. Жанр: коротка замітка	Певна експресивність та емоційність, використання елементів літературно-розмовного мовлення у формі повідомлення чи опису [201, с. 42].
Інформаційно-експресивний підтип. Жанр: коротка замітка	Певна експресивність та емоційність, повідомлення інформації про буденні справи [201, с. 42].
Аналітично-публіцистичний тип	
Інформаційно-аналітичний підтип. Жанри: стаття, замітка, рецензія	Відсутність суб'єктивності, авторської оцінки, емоційності; з елементами наукового стилю, констатування фактів для читачів, які не є фахівцями [201, с. 42].
Газетно-науковий підтип. Жанри: стаття, замітка, огляд, інтерв'ю, хроніка, репортаж.	Відсутність суб'єктивності, авторської оцінки, емоційності; констатування фактів з елементами наукового стилю (для читача-нефахівця), а також авторської оцінки [201, с. 42].
Узагальнювально-директивний підтип. Жанр: передова стаття.	Поєднання основної інформації з елементами роз'яснення.
Урочисто-декларативний підтип. Жанр: вітання, звертання, заклики.	Елементи піднесеного мовлення та емоційності.
Художньо-публіцистичний тип	
Жанри: стаття, репортаж, есе, памфлет, фельєтон, рецензія.	Поєднання інформації з елементами об'єктивно-суб'єктивного, емоційно-експресивного, аналітичного змісту [201, с. 43]..

Отримані результати дають нам можливість зупинити свій вибір на газетно-журнальній журналістиці, тобто на статтях періодичних видань, завданнями яких є формування зацікавленості, переконання шляхом інформування та аргументації. Публіцистичні тексти цього жанру мають не тільки інформативний характер, але й слугують носіями етнокультурних і суб'єктивних оцінок, що викликає емоційну прихильність, і спонукають до роздумів та комунікації [370].

Газетно-журнальні статті як публіцистичні тексти характеризуються елементами визначеної структури: авторської (з позиції автора); перцептивної (з позиції реципієнта); архітектонічної (з позиції форми і змісту); семантичної (з позиції композиції, фактажу, логіки, емоційно-експресивного забарвлення, комунікативності) [162, с.14-18].

Розуміння іншомовного публіцистичного тексту залежить від процесу осмислення його структурно-композиційної побудови. Кожен текст складається зі вступу, основної частини та висновків, які слугують орієнтирами для реципієнта. Заголовок теж є орієнтиром при сприйнятті письмової інформації у редукованій формі, даючи змогу студенту зорієнтуватися в інформаційному аспекті і передбачити зміст тексту. Зазвичай у вступі повідомляється мета та ключові дані щодо предмету мовлення. Ця частина тексту є лаконічною і узагальнює певні факти. Основна частина тексту вміщає пласт найважливішої інформації, характеризуючись динамічністю, розгорнутістю і зв'язністю. Висновки підсумовують основні ідеї, про які йшлося раніше, а форма викладу інформації характеризується лаконічністю та завершеністю [175]. З даним твердженням корелює позиція С. І. Поворознюк та Ф. Юргема (F. Jürgens) стосовно впізнаваності публіцистичних текстів за їхніми характеристиками: тематичною структурою (вступом, основною частиною та висновками), метою, постановкою проблеми, визначенням завдання, обґрунтуванням цінності порушеного питання, логічним викладом шляхом вибору стратегій представлення інформації, логічним завершенням [154, с. 120-125; 286, с. 23-33].

Українськими перекладознавцями визначено ряд основних особливостей публіцистичних текстів для навчання перекладу [90, с. 402], а саме: функціональна прагматичність у відображенні різних сфер життєдіяльності; оцінювальний спосіб викладу інформації, що формує загальну соціальну думку; почергове використання звичайних та експресивних мовних засобів для привертання уваги читача; поєднання елементів різних стилів (логічного та емоційно-образного); застосування елементів розмовного мовлення; наявність неологізмів.

Вищезгадані особливості побудови публіцистичних текстів ми спостерігали і при аналізі матеріалів низки відомих німецькомовних періодичних видань: *Der Spiegel* – щотижневого журналу Німеччини з публікаціями про політичні, соціальні, культурні аспекти життєдіяльності суспільства (тиражем в 1 млн. друкованих екземплярів і 10-12 мільйонів відвідувачів на Інтернет-порталі); *Deutsche Welle (DW)* – міжнародної платформи ЗМІ Німеччини (Інтернет-портал та телерадіокомпанія за сумісництвом) з унікальним контентом загальнопізавальної тематики (політика, комерція, соціальні питання, ІТ, медицина, освіта харчування, спорт культура тощо); *Augsburger Allgemeine, AZ, Berliner, Bild, Kurier, Derstandard, Die Welt, Die Zeitungs-Anzeiger, TAZ, Telepolis, Salzburger Nachrichten, Stadtportal Schwabach, Süddeutsche Zeitung, Vienna AT* – щоденних інформаційних видань з аналітичними матеріалами.

Ми погоджуємось із К. Раймер, що використання публіцистичних текстів для навчання перекладу забезпечує занурення у німецьковне середовище, адже вони насичені різноманітними фактами з будь-якої тематики та мають лексико-стилістичне забарвлення. Особливостями цих текстів є стислість, чіткість і заклик до певних дій [339].

Розглянемо детальніше основні особливості німецькомовних публіцистичних текстів, зокрема, статей з вищеперелічених періодичних видань, які ми братимемо до уваги у процесі розроблення авторської методики. Ці статті вирізняються певними особливостями, які пропонуємо розглянути на

рівні логічно-структурної композиції, а також лексичному, стилістичному і граматичному рівнях.

Аналізуючи статті німецькомовних періодичних видань, ми з'ясували, що **на рівні логічно-структурної композиції** публіцистичні тексти характеризуються послідовністю, об'єктивністю, чіткістю викладу інформації і містять заголовки, інколи підзаголовки, складаються зі вступної частини, основної частини та висновку.

Логічно-структурна композиція відображається у тексті статті когезивними засобами зв'язку та словами і фразами-маркерами, які забезпечують логічну структуру тексту: *по-перше – erstens; по-друге – zweitens; відтак, - daher; загальновідомо, що..., es ist allgemein bekannt; необхідно виявити закономірності..., es ist notwendig, Regelmäßigkeiten feststellen; як свідчать дані, wie durch die Daten belegt; за результатами ..., отже, таким чином... durch die Ergebnisse von ..., also; під кінець, нарешті... am Ende, endlich.*

Наведемо приклади когезивних засобів (слів і виразів), запозичених із німецькомовних видань:

*Diesmal muss er aber nicht eingreifen, denn **erstens** grätscht Groß noch dazwischen, zweitens war es Abseits.* – Цього разу йому не потрібно втручатися, тому що, **по-перше**, Гросс опиниться між ними, а **по-друге**, він був поза грою [378].

*Und **zweitens** stehe dieser Ausdruck auch für Verbrechen und Rechtsbruch, sei also klar.* – А **по-друге**, цей вислів також позначає злочин і порушення закону, тому давайте розберемося [275].

*Wer **daher** jetzt Sprit horten will, sollte einiges beachten.* – **Якщо** ви хочете накопичити пальне зараз, вам слід мати на увазі кілька речей [314].

*In unserem Darm tummeln sich Unmengen an Mikroorganismen, so viel **ist allgemein bekannt.*** – **Загальновідомо, що** в нашому кишечнику живе безліч мікроорганізмів [336].

*Zunächst führten fünf Bachelor-Studenten jeweils mindestens 15 000 Münzwürfe **durch und notierten das Ergebnis.** ... **also** keinen Hinweis auf.* – Спочатку п'ять

студентів-бакалаврів здійснили принаймні 15 000 підкидань монети **та зафіксували результат. ... тому жодних ознак...**[294].

Senatorin Scheeres (SPD) geht 2021: Am Ende endlich ein Aufbruch. Сенатор Шерес (SPD) йде у відставку у 2021 році: **Зрешиною**, від їзд відбувся [350].

На лексичному рівні публіцистичні тексти характеризуються вживанням професійної лексики, термінів, ідеологем, неологізмів, розмовної лексики, молодіжного сленгу, скорочень та аббревіатур, екзотизмів, запозиченої лексики, фразеологізмів, прислів'їв тощо. Наприклад:

політична лексика і термінологія:

*Der Anschlag geschah kurz vor **Wahlen** zum Oberhaus des Parlaments an diesem Sonntag.* – Напад стався незадовго до **виборів** до верхньої палати парламенту цієї неділі [262].

*Er wolle das Vertrauen der Bürgerinnen und Bürger in **Wahlen** zurückzugewinnen, sagte Bröchler.* – Він хотів повернути довіру громадян на **виборах**, сказав Брехлер [315].

*Allein mit dem Drucken neuer Noten hat noch niemand eine **Finanzkrise** bewältigt.* – Ніхто ніколи не впорався з **фінансовою кризою**, просто надрукувавши нові купюри [243].

*Besonders strittig in dem Sanktionspaket ist das geplante **Embargo** auf russisches Öl.* – Особливо суперечливим у пакеті санкцій є плановане **ембарго** на російську нафту [383].

*Beim Tierheim gehen immer mehr Anfragen von Privatleuten ein, die **Flüchtige** samt deren Hunden oder Katzen aufgenommen haben.* – До притулку для тварин все частіше надходять звернення від приватних осіб, які прийняли **біженців** та їхніх собак чи котів [282].

***Flüchtige** im Ukraine-Krieg nach der Evakuierung von Cherson.* – **Біженці** в українській війні після евакуації Херсона [374].

ідеологеми:

*In ihrer Rede betonte Meloni zudem, zu keinem Zeitpunkt mit dem **Faschismus** sympathisiert zu haben. – У своєму виступі Мелоні також підкреслила, що ніколи не симпатизувала **фашизму** [309].*

*Er bezeichnete den **Nationalsozialismus** und die zuletzt manchmal als "**Raschismus**" bezeichnete Ideologie des Regimes von Wladimir Putin als menschenverachtend. – Він назвав **націонал-соціалізм** та ідеологію режиму Володимира Путіна, яку іноді називають «рашизмом», негуманною [376].*

*«**Raschismus**» vereint die Wörter Russland und Faschismus und wird von vielen Ukrainern als Begriff für "russischer Faschismus" benutzt. – «**Рашизм**» поєднує слова «Росія» та «фашизм» і використовується багатьма українцями як термін «російський фашизм» [344].*

*Im Umlauf ist es schon länger, jetzt will Wolodymyr Selenskyj es auch in den Geschichtsbüchern sehen: das Kofferwort **Raschismus**, zusammengesetzt aus R wie Russland und -aschismus wie Faschismus. – Воно існує вже давно, і тепер Володимир Зеленський хоче побачити його в підручниках історії: виразне слово **рашизм**, що складається з R для Росії та -aschismus для фашизму [385].*

*Ein neuer **Totalitarismus** nimmt in Deutschland täglich mehr Gestalt an. – З кожним днем у Німеччині набуває все більших форм новий **тоталітаризм** [285].*

аббревіатури:

*Aber ein Moratorium für Neuaufnahmen in die **NATO** wäre ein Ausweg, ein mögliches Angebot an Putin. – Але мораторій на нові членства в **НАТО** був би виходом, можливою пропозицією Путіну [334];*

неологізми:

*Zwischen der Finanzkrise und der **Coronakrise** haben Deutschland und Europa einen ungeheuren Aufschwung erlebt. – Між фінансовою кризою та **коронакризою** Німеччина та Європа пережили величезний підйом [369].*

*Доволі численними у німецьких статтях є запозичення з англійської та французької, які застосовуються у поєднанні із німецькими лексемами: **Fast-Food-Ketten** - мережі швидкого харчування; **Subway-Cafe** - кафе у підземці;*

терміни:

*Durch die Erhöhung des **Kindergelds** können Familien also ab nächstem Jahr mit zusätzlichen Zahlungen von mehreren hundert Euro rechnen.* – У результаті підвищення **допомоги на дітей** сім'ї з наступного року можуть розраховувати на додаткові виплати в кілька сотень євро [290];

скорочення:

*Der Zweite bekommt sieben Punkte und Startplatz **zwei usw.*** – Друге місце передбачає здобуття семи балів і друге місце в таблиці і т.д. [323];

фразеологізми:

*"Schwabach hat seinen Teil geleistet, ab jetzt heißt es **Daumen drücken**", sagt Oberbürgermeister Peter Reiß.* – «Швабах виконав свою роль, відтепер ми маємо **тримати кулаки**», — каже мер Петер Рейс [317].

На граматичному рівні. Інтерпретація граматичних конструкцій залежить від лексичного наповнення. Зазвичай, у подібних ситуаціях переклад здійснюється за загальним контекстом. Наприклад:

"Aber da seit Adam und Eva zwar technische Fortschritte stattfanden, doch keinerlei moralische" [364, с. 7]. – *Технічний прогрес набув неабиякого розквіту з часів Адама і Єви, чого не скажеш про моральність* (переклад – авторський).

До особливостей німецькомовних публіцистичних текстів також слід віднести мовленнєві традиції та використання лексичних одиниць, граматичних форм та сталих виразів за контекстом. Тому важливим є власне відтворення закладеного змісту у повідомленні засобами мови перекладу.

Для достовірності висвітлення фактів з німецької мови потрібно правильно підібрати необхідні синтаксичні структури, що впливають на лексико-структурну композицію повідомлення, які виражаються найчастіше риторичними питаннями чи складними реченнями:

риторичні запитання:

Antwortversuche auf die große Frage: Was ist Leben? – *Спроби відповісти на велике питання: що таке життя?* [252].

складні речення:

Damit das auch so bleibt, werden auf dem denkmalgeschützten Gelände jetzt einige Umgestaltungsmaßnahmen und Umbauarbeiten durchgeführt! – Щоб гарантувати, що так і залишиться, на вказаній ділянці зараз виконуються деякі роботи з редизайну та реконструкції! [360].

До граматичних особливостей перекладу публіцистичних текстів відноситься оптимальний вибір порядку слів у реченні і побудови самого речення. При перекладі з німецької мови виникають стилістичні труднощі передачі інформації українською мовою. Наприклад:

Текст оригіналу:

"Nach jahrhundertelangem zivilisatorischem Ringen fordern wir endlich "Raus mit dem Krieg aus der Geschichte". Und das, nur das, scheint mir auf eine Evolution hinzuweisen, in der sich der Mensch nun langsam auch sozial von der Bestie zu unterscheiden beginnt" [281].

Дослівний переклад:

«Після століть цивілізаційної боротьби ми нарешті закликаємо «прибрати війну з історії». І саме це, як мені здається, вказує на еволюцію, під час якої люди зараз повільно починають соціально диференціювати себе від звірів».

Труднощі перекладу викладеного вище уривку полягають в оптимальному виборі порядку слів у реченні і побудови самого речення.

Для достовірного перекладу необхідно спочатку проаналізувати зміст повідомлення, а вже потім підібрати форму його вираження.

Пропонований варіант перекладу:

«Після століть боротьби цивілізованого світу нарешті ми виступаємо проти війн. Саме це, на мою думку, визначає еволюціонування людини як істоти розумної, яка поступово відокремлює себе від тваринного світу».

Серед граматичних особливостей, які визначають морфологічно-категорійні трансформації перекладу публіцистичних текстів, О. Огуй виділяє:

1) розбіжності у побудові мови з визначеними граматичними категоріями та формами (відсутність відповідників в українській мові німецьких артиклів як

категорії означення та неозначення, що визначає первинність і новизну інформації);

2) різні функціональні характеристики (форма однини та множини);

3) різна частота використання активного та пасивного стану, дійсного та умовного способу, інфінітивів;

4) заміна лексичними засобами граматичних категорій, (плюсквамперфект виражається у формі конструкцій "перед тим, раніше, до того");

5) різна сполучуваність слів [142, с.41].

На *стилістичному рівні* для німецькомовних публіцистичних текстів характерне, перш за все, вживання метафор, епітетів. Наприклад:

епітети («солодке життя», «золоте сонце») як тактика апеляції до емоцій:

Er weiß, dass der wilde Geselle durch seine Sehschlitze in der handgeschnittenen Holzmaske nur ein sehr eingeschränktes Sehfeld hat. – Він знає, що дикий хлопець має дуже обмежене поле зору через щілини в ручній різьбленій дерев'яній масці [389];

метафора для експресивності мовлення (чорне золото – нафта):

Ungarn und die Slowakei sind unzufrieden mit dem Vorschlag der EU-Kommission, russisches Schwarzes Gold zu verbieten, obwohl ihnen eine zusätzliche Frist für die schrittweise Abschaffung eingeräumt wurde [225] – *Угорщина та Словаччина незадоволені пропозицією Комісії ЄС заборонити російське чорне золото, незважаючи на те, що їм надано додатковий час для поступової відмови від нього.*

Порівнюючи тексти оригіналу та їх переклади, ми зробили висновок щодо частого використання перекладацьких трансформацій.

Перекладацькими трансформаціями вважаються перекладацькі методи чи прийоми, які застосовуються під час міжмовної комунікації для передачі інформації зі зміною формальних або семантичних компонентів тексту оригіналу й одночасним збереженням закладеного змісту [171, с. 536]. Застосування таких міжмовних перетворень вважається виправданим, якщо у

цільовій мові відсутні еквіваленти необхідних лексичних одиниць. Основною метою застосування перекладацьких трансформацій є досягнення адекватності у перекладі.

Серед перекладацьких трансформацій, які найчастіше використовуються, виділяють лексичні, граматичні та лексико-граматичні.

Перекладацькі лексичні трансформації – це заміни певних лексичних одиниць вихідної мови для досягнення адекватної передачі інформації цільовою мовою зі збереженням закладеного змісту. Наприклад, до лексичних трансформацій належать: перекладацькі транскрибування та транслітерація, калькування, лексико-семантичні заміни (генералізація, конкретизація, модуляція) та інші [82, с. 301].

Наприклад, транслітерування – процес відтворення окремих слів чи тексту, що представлені мовою вихідного тексту, засобами мови перекладу, тобто передача однієї системи писемності знаками іншої. Транслітерація як перекладацька трансформація застосовується у перекладі власних назв (в основному імен та назв). Основною її метою є забезпечення сумісності документоведення на міжнародному рівні [198].

Калькування – перекладацька лексична трансформація певного поняття (лексичної одиниці) чи виразу як стійкого словосполучення шляхом заміни складових частин (морфем чи слів). Йдеться про формування нової одиниці перекладу у мові перекладу, яка відображає відповідну структуру у мові оригіналу [83].

Генералізація – процес заміни лексичної одиниці чи сталого виразу у мові оригіналу з вузьким значенням засобами мови перекладу ширшого значення для кращого розуміння. Генералізація використовується для заміни певного поняття або власної назви, які є невідомими для читача перекладеного тексту (в основному для відтворення українських реалій – культурних традицій та національних особливостей) [82, с. 306].

Конкретизація розглядається як зворотний процес генералізації і відображає заміну слова або словосполучення німецькою мовою ширшим предметно-понятійним значенням в українській мові [82, с. 300].

Модуляція – процес заміни лексичної одиниці чи сталого виразу вихідного тексту перекладу відповідниками мови перекладу, значення якого логічно виводиться. Трансформації модуляції відображають смисловий логічний розвиток у перекладі [82, с. 301].

Перекладацькі граматичні трансформації – це повна чи часткова модифікація структури речення, що передбачає зміну його граматичних характеристик відповідно до норм мови перекладу. До граматичних трансформацій відносять додавання та опущення, дослівний переклад, членування речення, поєднання речень та граматичні заміни (заміни форми слова, частини мови), зміни порядку слів та інші.

Додавання – перекладацький прийом, згідно з яким у речення вводяться додаткові слова через структурні відмінності речень та необхідність пояснити читачу інформацію мовою перекладу. Додавання властиве більше науково-технічним текстам і при використанні даного прийому необхідно вказувати про авторське додавання за формою – *дод.при перекладі.

Опущення – перекладацький прийом, протилежний додаванню, при якому відбувається опущення семантично надлишкових елементів мовлення [117, с. 272-274].

Перекладацькі лексико-граматичні або комплексні трансформації – це перетворення мовою перекладу одиниць тексту оригіналу одночасно на лексичному і граматичному рівнях з метою адекватної передачі закладеного змісту за умови дотримання мовних норм. До комплексних трансформацій відносять антонімічний переклад, конверсійну трансформацію, метафоризацію та деметафоризацію, описовий переклад, компенсацію тощо [109, с.301].

Під час перекладу зазвичай застосовуються декілька видів трансформацій одночасно, поєднуючись між собою (лексичне перетворення обумовлює граматичне і навпаки) [82].

Здійснений аналіз публіцистичних текстів уможливив висновок, що при перекладі німецьких статей українською мовою, як правило, зустрічаються такі трансформації: транслітерація, калькування, генералізація, модуляція, антонімічний переклад, додавання, опущення, членування речення, поєднання речень, граматичні заміни форми слова чи частини мови, конкретизація, зміна порядку слів, компенсація. Перелічені перекладацькі трансформації застосовуються через відмінності норм двох мов та через різницю у смисловому об'ємі слова.

Розглянемо окремі приклади використання перекладацьких трансформацій:

Додавання – прийом або метод, який передбачає введення додаткових слів через відмінності у побудові речень та необхідність доступно донести до читача незрозумілу інформацію [82, с. 308]. Наприклад:

Basis der Vereinigung sei eine Erklärung, die bisher von 13 Waffenherstellern unterzeichnet worden sei, teilte Selenskyj am Samstag in sozialen Netzwerken mit. Weitere Rüstungskonzerne könnten sich anschließen, um die Ukraine zu einem mächtigen Waffenproduzenten zu machen. – Основою асоціації є декларація, яку наразі підписали 13 виробників зброї, повідомив президент України Володимир Зеленський у соцмережах у суботу. Інші збройні компанії можуть приєднатися, щоб зробити Україну потужним виробником зброї [349].

Опущення – прийом або метод, протилежний додаванню, що передбачає фільтрування семантично надлишкових елементів [82, с. 311]. Наприклад:

Die Merkel-Regierung hätte im Rückblick viel mehr tun müssen, um die Energieversorgung Deutschlands auf breite Beine zu stellen, anstatt sie von Kreml-Diktator Wladimir Putin abhängig zu machen. – Озираючись назад, німецький уряд мав би зробити набагато більше, щоб розширити енергопостачання Німеччини замість того, щоб робити її залежною від кремлівського диктатора Володимира Путіна [312].

Генералізація – прийом або метод, що передбачає заміну одиниці мови вихідного тексту з вузьким значенням одиницею із ширшим значенням у мові

перекладу. Зазвичай генералізацію застосовують для заміни іменників, зокрема власних назв, які можуть бути невідомими для україномовного читача [82, с. 306]. Наприклад:

Nach den Karnevalstagen sind die Wartezimmer vieler Hausärzte im Rheingebiet gefüllt mit Patienten, die an Atemwegserkrankungen leiden. „Die Krankheitswelle ist bereits da“, sagt der Pressesprecher des Hausärztesverbandes Nordrhein. – Після свята Карнавалу зали очікування багатьох лікарів загальної практики в Рейнській області заповнені пацієнтами, що страждають респіраторними захворюваннями. „Хвиля хвороб уже тут“, – говорить прес-секретар Асоціації лікарів загальної практики Північного Рейну [296].

Компенсацією вважається прийом або метод, що передбачає заміну елемента мови оригіналу, що не перекладається, іншим елементом мови перекладу. Цей прийом використовується тоді, коли складно підібрати необхідний еквівалент для відтворення певних каламбурів, ідіом, складних іменників [82, с. 312]. Наприклад:

die Zweisamkeit – «gemeinsames Leben mit jmdm.; zu zweit, ohne andere Personen, die stören könnten» (укр. відчуття усамітнення вдвох, коли пара закоханих відчуває себе відокремленою від інших людей);

Genießen Sie die Zweisamkeit mit Ihrem Partner. – Насолоджуйтесь спілкуванням зі своїм партнером [255];

(*etw.*) **verschlimmbessern** – «etwas verbessern wollen, es aber eigentlich schlimmer machen» (укр. хотіти щось покращити, проте, в результаті, навпаки, погіршити).

Kommentare wie diese sind Quatsch und verschlimmbessern die Probleme meist nur. – Подібні коментарі є нісенітницею і зазвичай тільки погіршують проблеми. [342].

Антонімічний переклад – прийом або метод, що передбачає заміну форми слова або словосполучення протилежним значенням мови перекладу без зміни змісту. Перекладач застосовує антономічний переклад через відсутність

подібного слова чи словосполучення у мові перекладу або для посилення значення закладеного змісту цілого речення.

Наприклад: *Die U-Bahn ist wegen Reparaturarbeiten weiterhin geschlossen* – *Метро досі не відкривається через ремонт*; *Alle Patienten sollten isoliert werden* – *Нездорових людей ізолюють*; *Ältere Menschen können nicht arbeiten* – *Вони не можуть працювати, бо вже не молоді*; *Die Bearbeitung dieses Problems wird fortgesetzt* – *Опрацювання даного питання не закінчене* [81, с. 30].

Зміною порядку слів є прийом або метод, що передбачає зміну у тексті перекладу порядку розташування мовних елементів вихідного тексту через відмінність структури двох мов (німецької та української). Цей прийом застосовується через прагнення перекладача точніше передати закладений зміст або з метою уникнення нагромадження конструкцій у реченнях при перекладі [114, с. 147–152]. Наприклад:

Mit mehreren zivilen Fahrzeugen, darunter Transporter, fahren verummte, schwarz uniformierte Beamte vor, die ein Wohnhaus stürmten und offenbar mehrere Räume und den Keller des Gebäudes durchsuchten. – *Офіцери в масках і в чорній формі під'їхали на кількох цивільних автомобілях, зокрема мікроавтобусах, увірвалися в житловий будинок і, ймовірно, обшукали кілька кімнат і підвал будинку* [337].

Отже, при перекладі публіцистичних текстів виникає необхідність застосування перекладацьких трансформацій (транслітерація, калькування, генералізація, конкретизація, модуляція, антонімічний переклад, додавання, опущення, членування речення, поєднання речень, граматичні заміни форми слова чи частини мови, зміна порядку слів, компенсація), застосування яких зумовлюється відмінностями в лексико-граматичних системах німецької та української мов та їхніми соціокультурними особливостями.

Варто зауважити, що рівень експресивності вираження думок відрізняється у різних мовах. Так, українська публіцистика характеризується нейтральним тоном у викладі інформації, чого не скажеш про німецьку. Саме

тому при перекладі публіцистичних текстів з німецької мови слід знижувати рівень експресивності [90, с. 402].

Попри численні труднощі, серед переваг використання публіцистичних текстів для перекладу є, перш за все, те, що вони здебільшого орієнтовані на повсякденне життя та містять інформацію про культуру, звичаї та традиції народу, мова якого вивчається [339]. Крім того, тексти згаданого стилю несуть неабияку цінність для навчання перекладу, оскільки володіють визначеними лінгвостилістичними особливостями, а саме: на рівні логічно-структурної композиції характеризуються послідовністю, об'єктивністю, чіткістю викладу інформації і містять заголовки, інколи підзаголовки, складаються зі вступної частини, основної частини та висновку; на лексичному рівні характеризуються вживанням термінів, ідеологем, неологізмів, розмовної лексики, молодіжного сленгу, скорочень та абревіатур, екзотизмів, запозиченої лексики, фразеологізмів, прислів'їв; на граматичному рівні характеризуються інтерпретуванням граматичних конструкцій, форм та сталих виразів відповідно до лексичного наповнення, оптимальним вибором порядку слів у реченні і побудови самого речення; на стилістичному рівні – риторичних питань, метафор, епітетів; характеризуються застосуванням перекладацьких трансформацій (транслітерація, калькування, генералізація, конкретизація, модуляція, антонімічний переклад, додавання, опущення, членування речення, поєднання речень, граматичні заміни форми слова чи частини мови, зміна порядку слів, компенсація).

Висновки до першого розділу

Аналіз наукових праць з питань навчання письмового перекладу свідчить про відсутність досліджень з проблем формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, а також актуальність розроблення відповідної методики.

До теоретичної бази нашого дослідження віднесено основні положення: лінгвістичного підходу щодо перетворення тексту оригіналу в текст перекладу за допомогою перекладацьких трансформацій; комунікативного підходу стосовно трактування перекладу як процесу письмової комунікації у міжмовному середовищі, під час якого відбувається вибір перекладацьких стратегій і тактик як способу досягнення цілі; когнітивного підходу щодо необхідності врахування низки когнітивних процесів, які відбуваються у свідомості перекладача при перекладі тексту оригіналу; дискурсивного підходу, згідно з яким процес перекладу значною мірою залежить від текстів та комунікативних ситуацій, є складним та багатоаспектним процесом текстотвірної діяльності міжкультурного характеру з метою створення тексту перекладу.

Визначено, що при перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою слід обирати стратегію з'ясування жанрово-стилістичної приналежності (для визначення лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів) та стратегію домінування змісту оригіналу (для передачі інформації зі збереженням замислу вихідного тексту). Згадані стратегії передбачають застосування тактики прямого перекладу (для максимального відтворення закладеного змісту вихідного тексту) і тактики модифікації або трансформації тексту (для адекватної інтерпретації закладеного змісту при перекладі). Перекладацькі стратегії та тактики визначають підбір відповідних прийомів, а саме лексичних (генералізація, конкретизація, модуляція, транслітерація, калькування, дослівний переклад), граматичних (додавання та опущення, дослівний переклад, членування речення, поєднання речень та граматичні заміни (заміни форми слова, частини мови), зміни порядку слів) чи лексико-граматичних (комплексних) (антонімічний переклад, конверсійна трансформація, метафоризація та деметафоризація, описовий переклад, компенсація) трансформацій.

З'ясовано, що в дослідженнях українських та зарубіжних науковців текстотвірна компетентність: 1) входить до складу інших компетентностей в

структурі професійної компетентності у перекладі, а саме: мовленнєвої та технологічної, частково тематичної та інформаційної компетентностей, комунікативно-текстової, білінгвальної та частково стратегічної компетентностей; інструментально-дослідницької та філологічної компетентностей; 2) розглядається як компонент професійної компетентності філолога-перекладача. У дослідженні обґрунтовано доцільність трактування текстотвірної компетентності як важливого компоненту професійної компетентності перекладача.

Текстотвірна компетентність у письмовому перекладі – це здатність, сформована внаслідок реалізації набутих теоретичних знань та умінь текстосприймання й текстотворення письмових текстів певного жанру, що забезпечують успішність текстотвірної діяльності шляхом інтерпретації закладеного змісту оригіналу засобами мови перекладу, зберігаючи особливості іншомовного висловлювання. Текстотвірна компетентність у письмовому перекладі слугує певним індикатором сформованості професійної компетентності філолога у перекладі письмових текстів.

Визначено зміст текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, до складу якої входять текстотвірні знання: теоретичні знання з курсу письмового перекладу, фонові знання, предметні знання, знання структурних особливостей публіцистичних текстів, знання лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів, знання особливостей перекладу публіцистичних текстів, знання стратегій перекладу (з'ясування жанрово-стилістичної приналежності, домінування змісту оригіналу), знання тактик перекладу (прямого перекладу, модифікації або трансформації тексту), знання про перекладацькі трансформації; текстотвірні навички: лексичні навички письмового перекладу, граматичні навички письмового перекладу, навички вживання засобів міжфразового зв'язку, навички роботи з довідковою літературою, навички застосування перекладацьких трансформацій (лексичних, граматичних та лексико-граматичних або комплексних); текстотвірні вміння: уміння аналізувати структурні особливості

публіцистичного тексту, визначати комунікативний намір автора; визначати основну думку, мету публіцистичних текстів; диференціювати ключову і додаткову інформацію тексту оригіналу; визначати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів на лексичному, граматичному, стилістичному рівнях; здійснювати порівняльний аналіз тексту оригіналу та його перекладу, аналізувати особливості перекладу публіцистичних текстів; здійснювати доперекладацький аналіз тексту оригіналу, передбачати труднощі перекладу; проєктувати зміст висловлювання; збирати, систематизувати матеріал та правильно підбирати необхідні лінгвостилістичні засоби для побудови тексту українською мовою; відтворювати закладений зміст вихідного тексту зі збереженням його замислу; створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу та прийнятих у мовному середовищі правил; редагувати тексти перекладу статей відповідно до прийнятих у мовному середовищі правил, виправляти недоліки та помилки у змісті, побудові і мовному оформленні тексту.

Схарактеризовано особливості публіцистичних текстів німецькою мовою: на рівні логічно-структурної композиції публіцистичні тексти вирізняються послідовністю, об'єктивністю, чіткістю викладу інформації і містять заголовки, інколи підзаголовки, складаються зі вступної частини, основної частини та висновку, що виражаються когезивними засобами зв'язку інформації та словами і фразами-маркерами, які забезпечують просування по тексту; на лексичному рівні публіцистичні тексти характеризуються вживанням лексики за сферами, термінів, ідеологем, неологізмів, скорочень та аббревіатур, екзотизмів, запозичень, фразеологізмів; на граматичному рівні публіцистичні тексти німецькою мовою характеризуються оптимальним порядком слів у реченні і оптимальною структурою самих речень, а також труднощами перекладу українською мовою, представленими, перш за все, риторичними запитаннями, складними реченнями тощо; на стилістичному рівні публіцистичні тексти характеризуються вживанням метафор, епітетів тощо.

Виділено основні перекладацькі трансформації, що застосовуються при перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, а саме: транслітерація, калькування, генералізація, конкретизація, модуляція, антонімічний переклад, додавання, опущення, членування речення, поєднання речень, граматичні заміни форми слова чи частини мови, зміна порядку слів, компенсація, використання яких визначається різницею в лексико-граматичних системах німецької та української мов з урахуванням соціокультурних особливостей.

Основні положення розділу висвітлено в публікаціях автора [1; 3; 6; 9; 10; 11; 12].

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

Другий розділ нашого дослідження зосереджено на авторській методиці формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі німецькомовних публіцистичних текстів. Для обґрунтування методики ми: 1) розглянемо принципи та критерії відбору навчального матеріалу; 2) обґрунтуємо та представимо авторську систему вправ, яка базується на теоретичних положеннях, викладених у першому розділі; 3) побудуємо модель організації навчання для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

2.1. Відбір навчального матеріалу для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою

Питання відбору текстового матеріалу для навчання письмового перекладу є значимим у методичному аспекті, оскільки йдеться про текстотвірну діяльність, а саме створення вторинного тексту. Текст може слугувати навчальною одиницею та об'єктом перекладу водночас. Дібраний текстовий матеріал повинен відповідати визначеним вимогам, які корелюють із цілями навчання. Ми згодні з думкою Т. І. Кавицької, що об'єктом перекладацької діяльності можуть бути будь-які тексти, але не всі вони підходять для навчальної діяльності на певному етапі [76, с. 79].

Враховуючи тематику нашого дослідження, логічно зробити висновок, що одиницею навчального матеріалу є текст.

Проаналізувавши вирішення проблеми відбору навчального матеріалу в працях науковців (О. В. Бирюк [24], Н. Ф. Бориско [31], О.Б. Тарнопольський [196] тощо), у тому числі для навчання письмового перекладу (В. Д. Ігнатенко [72], Т. І. Кавицька [77], Т. Д. Пасічник [149], Я. Г. Фабрична [199], Д. Селесковіч та М. Ледерер (D. Seleskovitch, M. Lederer) [356]), ми з'ясували, що дослідники неоднотайні стосовно понять принципів та критеріїв відбору – дехто їх ототожнює, а дехто розмежовує.

Принципами відбору навчального матеріалу вважаються вимоги, що висуваються до якості одиниць відбору (у нашому випадку це текст) і забезпечують реалізацію вихідних положень відбору [32]. Під критеріями розуміють певні ознаки, що забезпечують оцінювання або класифікацію навчального матеріалу у відповідності до визначених вимог, регламентованих принципами [30, с. 104].

Іншими словами, принципи відбору текстового матеріалу відображають процес відбору, а критерії визначають придатність навчальних матеріалів з погляду змісту, структури й обсягу повідомлень [178, с. 286].

Розглянемо, як вирішувалось питання відбору навчального матеріалу в працях науковців, присвячени навчанню письмового перекладу.

Відбір текстів для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі з української мови на англійську, на думку Т. І. Кавицької, повинно здійснюватись з урахуванням фахового, мовно-культурологічного, методичного аспектів процесу навчання за принципами професійної значущості текстів; автентичності тексту оригіналу, врахування типу інформації тексту оригіналу, відповідності текстовим та мовним параметрам, стилістичної та жанрової різноманітності, доступності, врахування умов навчання. Крім того, дослідниця виокремлює принципи організації текстового матеріалу – ускладнення текстового матеріалу, поступового жанрового ускладнення, поступового збільшення обсягу текстів, навчальної доцільності [77, с. 126].

О. А. Михайленко для навчання майбутніх філологів стратегій письмового перекладу офіційно-ділових текстів виділяє принципи відбору текстів: урахування комунікативно-прагматичної, жанрово-стильової різноманітності, автентичності, мовної складності, представленості лінгвосоціокультурної інформації, лакуарності мовного матеріалу, контрастивності, відповідності текстовим та лінгвістичним параметрам, тематичності, варіативності та диференційованості мовних засобів, перекладацької цінності [133, с. 71-80].

Відбір текстів для формування компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу наукових статей аграрного профілю В. Д. Ігнатенко пропонує реалізувати із використанням критеріїв автентичності, жанрової достатності та репрезентативності, урахування предметних знань студентів, авторитетності та сучасності видань, перекладацької цінності [72, с. 99].

За К. О. Шевелько навчання учнів старших класів перекладу англomовних публіцистичних текстів доцільно здійснювати на основі журнальних статей, відібраних за принципами системності і модельності змісту навчання, необхідності та достатності, посиленості та доступності, вживаності, професіоналізації і відповідності комунікативним потребам учнів, відносної відкритості та критеріями інформативності, тематичності, жанрово-структурної відповідності та обсягу [215, с. 137].

У нашому дослідженні ми теж виокремлюватимемо принципи та критерії відбору. При цьому принципами відбору навчального матеріалу для формування текстотвірної компетентності услід за Т. І. Кавицькою вважаємо вимоги до якісного складу текстового матеріалу, які забезпечують процес формування текстотвірної компетентності [79, с. 71-72].

Ураховуючи результати дослідження О. В. Бирюк, під критеріями відбору публіцистичних текстів, а саме статей, ми вважатимемо певний склад ознак, за якими визначається зміст, обсяг і структура текстового матеріалу і доцільність їх застосування [24].

Е. Літлджон (A. Littlejohn) вважає, що необхідно відбирати навчальний матеріал, спираючись на його прагматичність, принципи добору та принципи організації навчальних матеріалів [305, с. 182-183].

Оскільки формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою необхідно організувати відповідно до вимог чинних програм [163; 164; 165; 166], відбір навчальних матеріалів повинен здійснюватися з урахуванням змісту текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, представленим нами у підрозділі 1.2, лінгвостилістичних особливостей німецькомовних публіцистичних текстів, визначених у підрозділі 1.3, вимог програми до рівня сформованості текстотвірної компетентності студентів, а також умов навчання. Іншими словами, дібрані текстові матеріали мають сприяти засвоєнню знань особливостей публіцистичних текстів, формуванню і вдосконаленню навичок та вмінь письмового перекладу публіцистичних текстів.

Зазначимо, що результати опитування 54 студентів третього курсу – майбутніх перекладачів Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса), на базі якого заплановано експериментальне навчання, засвідчили, що переважна більшість респондентів у навчанні письмового перекладу публіцистичних текстів обрала жанр статті аналітичного типу (Додаток Г).

На основі аналізу наукових праць [31, с.113–114; 77; 131; 133, с. 71-80; 149] ми визначили принципи відбору текстового матеріалу (статті) для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою:

- доступності, посильності та комунікативної доцільності;
- тематичності;
- взірцевості й типовості;
- відповідності інтересам студентів;
- інтегративності;
- систематичності і послідовності.

Принцип доступності, посильності та комунікативної доцільності навчального матеріалу забезпечує добір навчального матеріалу відповідно до рівня знань, навичок та вмінь студентів. Іншими словами, дібрані тексти мають слугувати основою для формування необхідних навичок та вмінь у студентів за визначений час та на конкретному етапі навчання [73, с.42-44]. Відбору підлягають тексти, в яких відображаються особливості процесу міжкультурної письмової комунікації, які є комунікативно цінними, професійно цікавими (з погляду перекладацької та освітньої діяльності) та посильними для розуміння і сприймання [148]. Крім того, принцип передбачає врахування часу, що відводиться на навчання, а також рівня сформованості текстотвірної компетентності студентів у письмовому перекладі.

Принцип тематичності текстового матеріалу забезпечує здійснення добору текстів за темами, визначеними робочими програмами чи силабусами відповідних дисциплін [97; 149; 199].

Принцип взірцевості й типовості передбачає здійснення добору текстів з певними мовними, соціокультурними явищами тощо, які зумовлюють типові труднощі перекладу і змушують здобувачів освіти використовувати доречні перекладацькі стратегії, тактики та прийоми [31; 199]. Крім того, принцип передбачає відбір текстів, які слугують взірцем певного жанру (у нашому випадку газетно-журнальної статті).

Принцип відповідності інтересам студентів забезпечує відбір публіцистичних текстів з урахуванням комунікативних та особистісних потреб здобувачів вищої освіти [31; 199]. Цим принципом передбачається врахування інтересів студентів у сфері перекладацької діяльності, у першу чергу письмового перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою, а також стосовно тематики та проблем, які порушуються в статті.

Принцип інтегративності текстового матеріалу забезпечує відбір публіцистичних текстів, які містять професійно орієнтовану інформацію та інформацію міждисциплінарного характеру (наприклад, з країнознавства, економічної, соціальної чи політичної сфер). Міждисциплінарний характер

представленої у публіцистичних текстах інформації сприятиме розвитку аналітичного мислення, розширення кругозору студентів, а також розвитку в них мотивації до читання та перекладу текстів відповідного жанру.

Принцип систематичності і послідовності забезпечує системність в організації текстового матеріалу та послідовність його викладу під час аудиторної та самостійної роботи студентів з метою формування в них текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою [47]. Принцип передбачає також поступове ускладнення текстів для перекладу (йдеться про зміст та мовне оформлення) з метою формування цільової компетентності, а також мотивації здобувачів до оволодіння нею.

Тепер проаналізуємо критерії відбору текстів, які певною мірою є похідними від окреслених принципів, але містять уточнювальні характеристики [178, с. 286]. До таких критеріїв відносимо:

- критерій автентичності;
- критерій перекладацької цінності;
- критерій інформативності;
- критерій авторитетності джерела;
- критерій жанрово-стилістичної відповідності публіцистичного тексту;
- критерій емоційності та естетичної цінності.

За *критерієм автентичності* передбачається відбір навчального матеріалу з автентичних першоджерел. Під автентичними текстами розуміємо оригінальні тексти, взяті з німецькомовних джерел, без будь-яких модифікацій і змін, що вносяться у навчальних цілях (такі тексти вважають адаптованими чи напівавтентичними, якщо адаптація здійснена носіями мови). У науково-методичній літературі розрізняють різні види автентичності текстів: структурна автентичність забезпечує зв'язність речень у тексті; ситуативна автентичність відповідає за збереження жанрових особливостей тексту; функціональна автентичність передбачає послідовність викладення; інформативна

автентичність відповідає за змістове наповнення [94, с.116]. Оскільки в нашому дослідженні суб'єктом навчання є студенти-філологи, при відборі текстів йдеться про усі зазначені вище види автентичності. Крім того, ми використовуємо лише автентичні неадаптовані тексти.

Критерій перекладацької цінності передбачає відбір німецьких публіцистичних текстів з урахуванням змістовно-сміслового наповнення навчального матеріалу. Урахування критерію перекладацької цінності забезпечує здійснення добору текстового матеріалу, в якому порушені перекладацькі проблемні питання для вирішення, що передбачають вибір перекладачем алгоритму перекладацьких операцій (перекладацьких прийомів – трансформацій) [112; 148]. За даним критерієм здійснюється добір текстового матеріалу, в якому представлені перекладацькі трансформації, що застосовуються при перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, перш за все додавання, опущення, генералізація, компенсація, антонімічний переклад та зміна порядку слів.

Критерій інформативності реалізується у процесі відбору автентичних текстів, які є тематично, прагматично, інформаційно наповненими, слугують джерелом розширення знань та світогляду студентів, спонукають до роздумів та розв'язання проблемних питань під час перекладацької діяльності [221]. Важливо добирати також тексти, які містять інформацію, професійно значиму для майбутніх перекладачів.

За *критерієм авторитетності джерела* відбір німецькомовних статей доцільно здійснювати з авторитетних періодичних видань, в тому числі електронних (наприклад, з інтернет-видання "Deutsche Welle") [73, с.42-44]. У такому випадку джерело є певним гарантом якості публіцистичних текстів.

Критерій жанрово-стилістичної відповідності публіцистичного тексту передбачає відбір німецькомовних публіцистичних текстів, які відображають типові характеристики газетно-журнальної статті. За структурною побудовою такі тексти вирізняються послідовністю, об'єктивністю і чіткістю викладу інформації; складаються зі вступної частини, основної частини, висновку і мають

заголовок; містять когезивні засоби для послідовної передачі інформації та слова і фрази-маркери, які забезпечують краще орієнтування в структурі та змісті тексту. За даним критерієм відбір текстового матеріалу здійснюється з урахуванням присутньої в ньому професійної лексики, термінів, ідеологем, неологізмів, розмовної лексики, молодіжний сленгу, скорочень та аббревіатур, екзотизмів, жаргонізмів, риторичних питань, метафор, епітетів, фразеологізмів, прислів'їв. Крім того, відібрані публіцистичні тексти мають характеризуватися оптимальним вибором порядку слів у реченні і побудови самого речення, а також застосуванням принципу функціональності речень.

Г. Елліс і Й. Брюстер (G. Ellis, J. Brewster) наголошують на доцільності врахування під час відбору навчального матеріалу інших лінгвостилістичних та екстралінгвістичних особливостей, таких як гумор, несподіванка, повторення, здивування чи контраст. Тексти мають формувати позитивний підхід, викликати допитливість і бажання навчатися, впевненість у собі та мотивувати процес навчання [259, с. 1-2]. Подібної думки дотримується О. Б. Тарнопольский і пропонує враховувати *критерій емоційності та естетичної цінності* для підтримання мотивації у студентів шляхом пробудження в них позитивних емоцій [192, с. 83]. Вважаємо цей критерій доречним і в контексті нашого дослідження, оскільки тексти, які викликатимуть в студентів певні емоції (можливо, не завжди позитивні – як у випадку з текстами про повномасштабне вторгнення Росії), сприятимуть мотивації до навчання, активізації пізнавальних процесів, фонових знань, формуванню відповідних навичок та вмій.

Отже, з урахуванням сучасних досліджень стосовно відбору навчального матеріалу [24, 31; 97; 131; 149; 199] ми визначили принципи (доступності, посильності та комунікативної доцільності; тематичності; взірцевості й типовості; відповідності інтересам студентів; інтегративності; систематичності і послідовності) та критерії (автентичності; перекладацької цінності; інформативності та авторитетності джерела; жанрово-стилістичної відповідності публіцистичного тексту; емоційності та естетичної цінності) відбору навчального матеріалу.

На основі описаних принципів та визначених критеріїв відбору навчального матеріалу для формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою нами було відібрано 53 тексти із авторитетних німецькомовних видань, а саме *Der Spiegel*, *Deutsche Welle (DW)*, *Die Welt*, *Die Zeit*, *Augsburger Allgemeine*, *AZ*, *Berliner*, *Bild*, *Kurier*, *Derstandard*, *Die Welt*, *Die Zeit Tages-Anzeiger*, *TAZ*, *Telepolis*, *Salzburger Nachrichten*, *Stadtportal Schwabach*, *Süddeutsche Zeitung*, *Vienna AT* тощо (посилання на відібрані тексти представлено у списку використаних джерел).

Відібраний текстовий матеріал стосується німецькомовного суспільства та описує реалії життя носіїв німецької мови, розкриває питання релігії, політики (зокрема, подій в Україні), соціальних та гендерних проблем, взаємовідносин у суспільстві та міжкультурної комунікації. Дібрані тексти стали основою для розробки комплексів вправ з формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі з німецької мови.

У наступному підрозділі ми обґрунтуємо систему вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, побудовану з урахуванням теоретичних положень, викладених в першому розділі.

2.2. Система вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою

У науковому світі під системою прийнято розуміти сукупність взаємопов'язаних елементів, які, об'єднуючись, створюють нову одиницю вищого рівня. Дані елементи знаходяться у синергетичному зв'язку, тобто мають спільну мету і впливають один на одного. Природу і специфіку організації навчальної діяльності також вивчають за системним підходом, спираючись на його основні принципи (взаємозв'язку, багатоплановості, ієрархічності та динамічності) [146, с.14-15].

Так, за принципом взаємозв'язку окремо взята система розглядається як самостійний об'єкт і одночасно як частина макросистеми, що володіє визначеною кількістю зв'язків з подібними собі системами. Принцип багатоплановості передбачає розуміння системи як самостійного об'єкту з відповідними особливостями та характеристиками. Принцип ієрархічності забезпечує розуміння побудови зав'язків всіх елементів структури. Принцип динамічності передбачає можливість удосконалювати структуру системи, зважаючи на той факт, що все у світі змінюється і розвивається [113, с. 10-12].

Вважаємо за доцільне при розробленні системи вправ дотримуватися перелічених загальнонаукових принципів системного підходу. Відповідно, система вправ є самостійним об'єктом і складається із взаємопов'язаних елементів – вправ, виконання яких веде до формування і розвитку визначених навичок та вмінь.

Систему вправ трактують як організаційну структуру навчальних дій, у якій передбачено виконання вправ у певній послідовності з поступовим ускладненням навчального матеріалу [214, с. 59].

У науково-педагогічній літературі частини чи елементи системи прийнято вважати компонентами, які пов'язуються між собою і забезпечують реалізацію певних дій, тобто відповідають за виконання визначених функцій, що об'єднуються спільною метою.

Отже, система вправ характеризується певною структурою, внутрішньою кореляцією компонентів. Система вправ відображається графічно у вигляді моделі, яку ми представимо у підрозділі 2.3 нашого дослідження.

Питання розробки системи і підсистем вправ та визначення їхніх типів і видів для навчання перекладу поставало предметом у численних дослідженнях. У багатьох випадках пропонуються загальні для всіх видів перекладу системи вправ, і лише деякі з них – системи та підсистем вправ для навчання письмового перекладу (у тому числі текстів різних жанрів) [36; 72; 81; 83; 100; 115; 121; 149; 200; 209]. Проблема розробки системи вправ з формування текстотвірної

компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою залишається невирішеною.

Система вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою повинна бути побудована з урахуванням змісту і структури текстотвірної компетентності у письмовому перекладі, лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів (підрозділи 1.2 і 1.3) та визначених вимог до організації навчального процесу – дидактичних та методичних принципів організації навчання з формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі [115; 131; 132], вимог і характеристик, що висуваються до вправ [153], які далі пропонуємо розглянути детальніше.

Серед основних дидактичних принципів організації навчання з формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі виділяємо принципи:

- доступності,
- системності та послідовності,
- урахування індивідуальних особливостей студентів,
- реалізації міжпредметних зв'язків [202, с. 110-117].

За принципом *доступності* передбачається врахування рівня сформованості текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, а також знань і вмінь студентів з дисциплін спеціальності 035 «Філологія».

Принцип *системності та послідовності* у навчальному процесі забезпечує поступовість та систематичність виконання навчальних операцій з метою формування цільової компетентності студентів у перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою. Процес формування текстотвірної компетентності є багатоструктурною організованою системою, яка передбачає постійне повторення матеріалу, операцій тощо з метою опанування знаннями, навичками та вміннями.

Принцип *урахування індивідуальних особливостей* студентів або індивідуалізації навчання реалізується шляхом урахування індивідуальних

особливостей студентів за допомогою проведення опитування, анкетування з визначення інтересів та вподобань. Принцип реалізується на всіх етапах навчання, у тому числі і шляхом самоконтролю та самооцінювання студентами результатів власної діяльності.

Принцип *реалізації міжпредметних зв'язків* забезпечує реалізацію процесу формування цільової компетентності студентів у перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою у процесі вивчення дисципліни «Практичний курс перекладу основної іноземної мови (письмовий)» у взаємозв'язку з іншими дисциплінами підготовки майбутніх перекладачів.

Забезпечення реалізації процесу формування текстотвірної компетентності студентів у перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою та ефективність впровадження авторської методики забезпечується комплексним застосуванням вищеперелічених принципів, які взаємообумовлюють один одного.

Враховуючи предмет нашого дослідження, виділяємо також методичні принципи організації навчання з формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі:

- інтегрованого формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі;
- збереження жанрово-стилістичних особливостей у перекладі;
- занурення у професійне середовище перекладача;
- поступового нагромадження професійної інформації.

Важливим у контексті тематики нашого дослідження є принцип *інтегрованого формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі*. Навчання письмового перекладу публіцистичних текстів, що здійснюється, перш за все, в рамках освітнього компоненту «Практичний курс перекладу основної іноземної мови (письмовий)», відбувається одночасно з процесом удосконалення лексичної, граматичної компетентностей, а також компетентності в читанні та говорінні (під час обговорення та аналізу текстів тощо). Виконання завдань з перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою дає можливість студентам ознайомитися з їхніми особливостями (структурними,

лінгвостилістичними тощо). Опрацьований з текстів для перекладу мовний і мовленнєвий матеріал у подальшому стає легшим для сприйняття як у письмовій, так і в усній формах. Під час презентації, обговорення, аналізу чи перевірки виконаного перекладу публіцистичних текстів відбувається процес комунікації, який забезпечує розвиток умінь монологічного та діалогічного мовлення [199, с. 109-110].

Принцип збереження жанрово-стилістичних особливостей у перекладі передбачає врахування основних характеристик публіцистичних текстів німецькою мовою та їх адекватної інтерперетації мовою перекладу.

Принцип занурення у професійне середовище перекладача реалізується шляхом максимального відображення реальної професійної перекладацької діяльності. За даним принципом передбачається виконання студентами перекладацьких операцій в умовах, що відображають реальну перекладацьку діяльність.

Принцип поступового нагромадження професійної інформації передбачає ускладнення та розширення перекладацьких дій шляхом застосування різних перекладацьких прийомів у пропонованих завданнях. Щодо вправ, то за згаданим принципом вони повинні містити завдання, виконання яких передбачає підвищення рівня складності з кожним наступним етапом навчання.

Визначаючи теоретико-методичні особливості формування текстотвірної компетентності майбутніх перекладачів у письмовому перекладі публіцистичних текстів, ми з'ясували, що цей процес спрямований на оволодіння відповідними знаннями, текстотвірними навичками та вміннями, конкретизованими нами в підрозділі 1.2. Складність процесу формування та розвитку зазначених навичок та умінь спонукає нас до висновку про його поступовість та поетапність.

На основі аналізу сучасних досліджень [49; 79; 215] ми виділяємо такі етапи формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі німецьких публіцистичних текстів:

1. Рецептивно-аналітичний етап, спрямований на ознайомлення зі структурними та лінгвостилістичними характеристиками публіцистичних текстів та особливостями їх перекладу.

2. Трансформаційний етап, який передбачає формування лексичних та граматичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, у тому числі навичок використовувати перекладацькі трансформації, а також навичок вживання засобів міжфразового зв'язку.

3. Завершальний етап, спрямований на побудову висловлювання мовою перекладу, його редагування та представлення кінцевого варіанту перекладу.

За результатами опрацювання досліджень з проблем розробки систем, підсистем, комплексів вправ [132], систем вправ для навчання письмового перекладу [72; 77; 199] систему вправ з формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою у майбутніх філологів трактуємо як певну номенклатуру визначених типів та видів вправ, які представлені в організованій послідовності з урахуванням лінгвостилістичних особливостей навчального текстового матеріалу.

Вважаємо, що текстотвірну компетентність у студентів слід розвивати за допомогою систематичного використання конкретних вправ з перекладу публіцистичних текстів, які зорганізуються у підсистемі вправ, кожна з яких відповідає визначеному етапу формування текстотвірної компетентності.

Для навчання письмового перекладу К. О. Шевелько [215, с. 86] пропонує дві групи вправ з формування доперекладацьких та перекладацьких навичок та вмінь (враховуючи характер мовленнєвих дій, а не етапи навчання перекладу). Виконання першої групи вправ забезпечує формування умов, необхідних для перекладацької діяльності, а друга група відповідає за здійснення поставлених завдань. До підгруп цієї групи відносяться мовні, операційні та комунікативні вправи (визначені за різними категоріями), що забезпечують розвиток умінь вирішувати перекладацькі завдання, застосовувати різні підходи і прийоми перекладу під час здійснення перекладацької діяльності.

Двоструктурну підсистему вправ пропонує Т. Д. Пасічник, співвідносячи її із етапами навчальної діяльності: формування навичок і вмінь письмового перекладу (вправи на аналіз, переклад, оцінювання та редагування) й удосконалення вмінь письмового перекладу [149].

У нашому дослідженні ми опиратимемось на ідеї Л. М. Черноватого, який запропонував систему вправ для навчання письмового перекладу, яка містить три підсистеми вправ відповідно до етапів навчання письмового перекладу: I підсистема – підготовчі вправи з письмового перекладу; II підсистема – вправи з формування навичок письмового перекладу; III підсистема – вправи з розвитку умінь письмового перекладу [209].

Система вправ для навчання майбутніх філологів письмового перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою передбачає практичне оволодіння текстотвірною компетентністю як складовою компетентності у письмовому перекладі [164; 365, с.114].

Враховуючи зміст текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів, а також проаналізовані нами системи та підсистеми вправ для навчання письмового перекладу, запропоновані вітчизняними науковцями [35, с. 75; 77, с. 142; 215, с. 95], вважаємо за доцільне до системи вправ включити три підсистеми:

1. Вправи на аналіз особливостей публіцистичних текстів.
2. Вправи на формування та розвиток навичок письмового перекладу публіцистичних текстів.
3. Вправи на формування та розвиток умінь письмового перекладу публіцистичних текстів.

Представимо запропоновану систему вправ схематично (рис. 2.1).

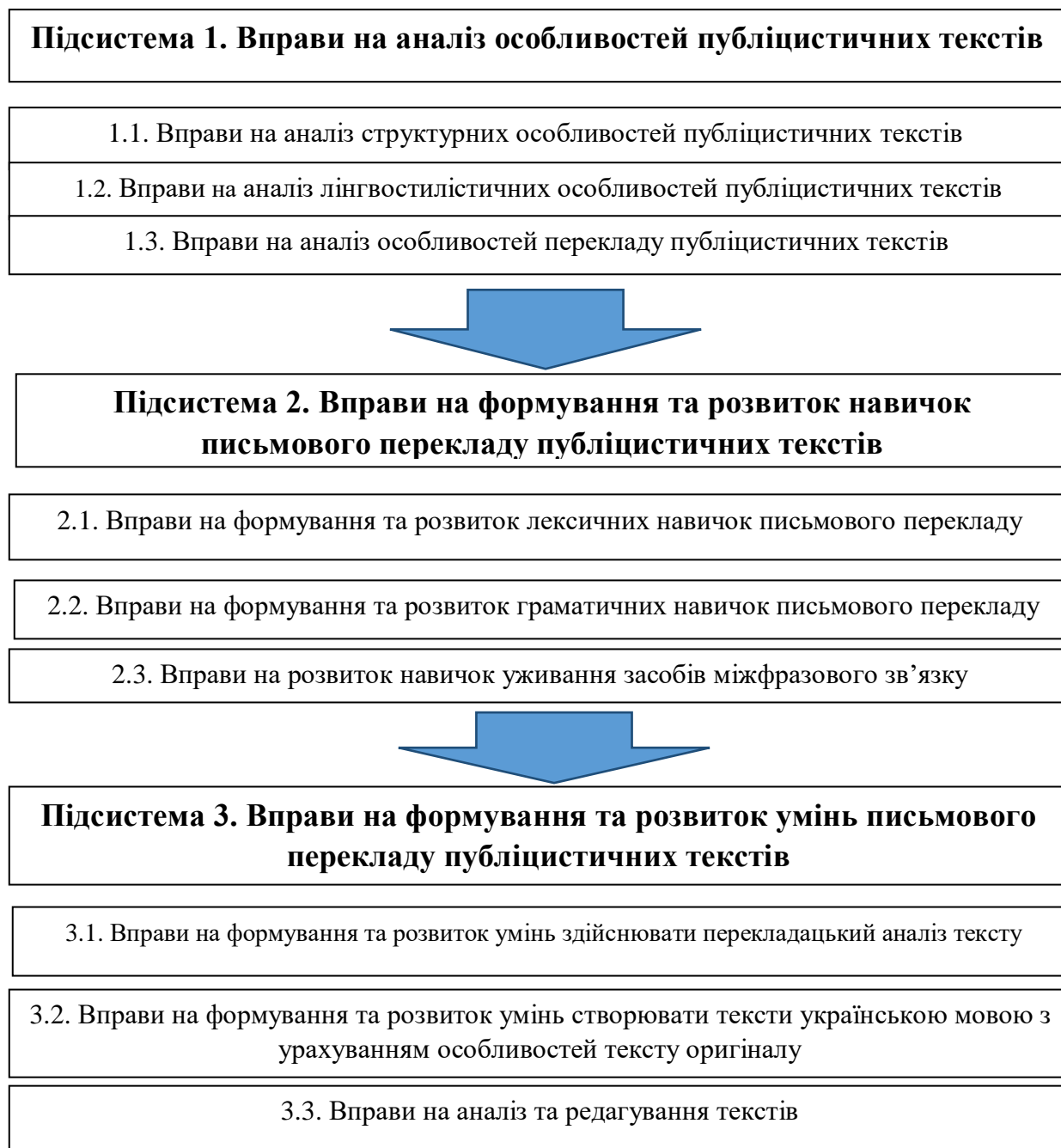

Рис. 2.1. Система вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою

Підсистема 1 має на меті актуалізацію та систематизацію знань особливостей публіцистичних текстів, розвиток умінь їх аналізу і включає три групи вправ: вправи на аналіз структурних особливостей публіцистичних текстів; вправи на аналіз лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів; вправи на аналіз особливостей перекладу публіцистичних текстів.

Підсистема 2 спрямована на формування та розвиток навичок та вмінь письмового перекладу публіцистичних текстів і включає три групи вправ: вправи на формування та розвиток лексичних навичок письмового перекладу; вправи на формування та розвиток граматичних навичок письмового перекладу; вправи на розвиток навичок уживання засобів міжфразового зв'язку.

Підсистема 3 націлена на формування та розвиток умінь письмового перекладу публіцистичних текстів і включає три групи вправ: вправи на формування та розвиток умінь здійснювати перекладацький аналіз тексту; вправи на формування та розвиток створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу; вправи на аналіз та редагування текстів.

Наступним кроком нашого дослідження є визначення типів і видів вправ відповідно до основних вимог, сформованих Н. К. Скляренко [184, с. 9–13], а також основних характеристик, що висуваються до вправ, узагальнених С. В. Роман [167, с. 39–45] (Таблиця 2.1).

Розглянемо детальніше окремі характеристики.

Мета вправи визначає її виконання та призначення (розширення знань, розвиток чи формування навичок і вмінь, удосконалення вмінь тощо).

За функцією у навчанні вправи поділяються на тренувальні і контрольні. Виконання тренувальних вправ передбачає закріплення умінь і навичок, а контрольних – їх перевірку. Відповідно серед запропонованих нами вправ більшість є тренувальними.

За комунікативністю виокремлюють некомунікативні, умовно-комунікативні та комунікативні вправи. Вважаємо, що некомунікативні вправи можуть входити до всіх етапів та стосуються переважно: пошуку значень лексичних одиниць і структур або їх еквівалентів за допомогою словників, довідників (друкованих та електронних); застосування необхідних перекладацьких прийомів при перекладі фраз, з'ясування структурних компонентів публіцистичного тексту. Разом із тим, некомунікативні вправи не є домінуючими в нашій системі вправ.

Таблиця 2.1

Характеристики вправ за параметрами

Параметри (критерії)	Характеристики вправ
<i>Мета вправи</i>	актуалізація чи систематизація знань; формування чи удосконалення визначених навичок; розвиток чи удосконалення умінь;
<i>За функцією вправи у навчанні</i>	тренувальна чи контрольна;
<i>За комунікативністю вправи</i>	комунікативна, некомунікативна, умовно-комунікативна;
<i>За допоміжними компонентами у вправі</i>	зі зразком виконання чи без нього; з додатковою інформацією чи без неї;
<i>За спрямованістю на прийом-видачу інформації у вправі</i>	рецептивна, репродуктивна, продуктивна, рецептивно-репродуктивна, рецептивно-продуктивна;
<i>За режимом виконання вправи</i>	індивідуальна, групова, в парах;
<i>За місцем виконання вправи</i>	аудиторна чи позааудиторна
<i>За характером виконання вправи</i>	усна, письмова або змішаної форми;
<i>За підтримкою української мови у вправі</i>	одномовна чи двомовна;
<i>За опорами у вправі</i>	з опорами (штучними чи природними) або без опор;
<i>За ступенем керування вправи</i>	з повним чи частковим керуванням або із самостійним керуванням студентом;
<i>За формою і видом контролю виконання вправи</i>	з індивідуальним, фронтальним чи змішаним (вибірковим) контролем; контроль викладачем, взаємоконтроль чи самоконтроль

Умовно-комунікативні вправи спрямовані на формування навичок та вмінь письмового перекладу. Вони переважають на рецептивно-аналітичному етапі, а відповідно і в першій підсистемі вправ, спрямованій на аналіз публіцистичних текстів, а також на трансформаційному етапі, який передбачає формування та розвиток навичок перекладу. Комунікативні вправи характерні для трансформаційного та завершального етапів, а відтак і для підсистем вправ,

націлених на формування та розвиток навичок та вмінь письмового перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою. Також вважаємо, що застосування комунікативних вправ є доцільним на всіх етапах з метою обговорення обраних студентами трансформацій, труднощів перекладу тексту тощо.

За спрямованістю на прийом-видачу інформації вправи поділяються на рецептивні, репродуктивні, продуктивні, рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні, рецептивно-репродуктивно-продуктивні. У запропоновані нами системі переважають рецептивно-репродуктивні, а також рецептивно-репродуктивно-продуктивні вправи.

За режимом виконання вправи можуть виконуватися індивідуально, у групі чи парі. Індивідуальні вправи призначені для відпрацювання окремих елементів перекладацьких операцій (наприклад, пошук та підбір еквівалентів, робота з навчальною і довідковою літературою), а також виконання перекладу текстів.

Групова діяльність має інтерактивний характер, відзначається високою навчальною продуктивністю і найбільш ефективна під час проведення фронтального опитування, обговорення дискусійних питань та представлення проєктів.

Робота у парах забезпечує швидке виконання завдань (переклад уривків статей, роз'яснення вибору перекладацьких трансформацій) і передбачає взаємний контроль з боку студентів.

За характером виконання виокремлюють усні, письмові вправи або вправи змішаної форми. Під час навчання письмового перекладу найчастіше застосовуються вправи змішаної форми, виконання яких передбачає письмову підготовку перекладу публіцистичного тексту та усне його представлення.

Вправи на письмовий переклад публіцистичних текстів зазвичай двомовні. Одномовні вправи можуть застосовуватися, наприклад, для аналізу потенційних труднощів перекладу тексту німецькою мовою.

У вправах також можуть бути штучно створені чи природні візуальні опори (фото, листівки чи запропоновані варіанти перекладу).

За ступенем керування вправи можуть бути з повним чи частковим керуванням викладачем або із самостійним керуванням студентами. Виконання вправ із повним керуванням викладачем зумовлює контрольовану навчальну діяльність студентів. Виконання вправ із частковим керуванням викладачем передбачає часткову свободу вибору студентів щодо способів та методів перекладу. Вправи із самостійним керуванням студентами розраховані на розвиток їхньої самостійності під час перекладацької діяльності.

За формою і видом контролю виконання вправи є з індивідуальним, фронтальним чи змішаним (вибірковим) контролем, який здійснюється викладачем, самостійно (самоконтроль) чи в парі (взаємоконтроль) студентами.

Представимо приклади вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Рецептивно-аналітичний етап

Підсистема 1. Вправи на аналіз особливостей публіцистичних текстів.

Виконання вправ з даної підсистеми забезпечує розвиток умінь аналізувати особливості німецькомовних публіцистичних текстів та їх перекладів.

1.1. Вправи на аналіз структурних особливостей публіцистичних текстів.

Вправа 1.1.1.

Мета вправи – розвиток умінь аналізувати структурні особливості публіцистичного тексту, визначати комунікативний намір автора.

Характеристики вправи: тренувальна, умовно-комунікативна, з додатковою інформацією, рецептивно-репродуктивна, групова, аудиторна, змішаної форми (письмово-усна), одномовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним (вибірковим) контролем викладачем.

Завдання: *Arbeiten Sie in Gruppen. Bereiten Sie eine Analyse der grundlegenden strukturellen Merkmale vor, die für einen Übersetzer notwendig sind, um die kommunikativen und pragmatischen Besonderheiten des Artikels "«Scholz im Verteidigungsmodus»" zu verstehen [347].*

Nutzen Sie unterstützende Fragen für die Textanalyse des Artikels:

1. *Welchem Stil, Genre oder Typ gehört der analysierte Text an?*
2. *Welche grundlegenden beschreibenden Merkmale hat der publizistische Text: Titel (Überschrift und Untertitel), wer hat ihn herausgegeben und wann (Quelle), Autor, Zielgruppe (für wen ist der Text vorgesehen)?*
3. *Was ist die kommunikative Absicht des Autors?*
4. *Was ist die pragmatische Funktion im analysierten Text? Warum hat der Autor das festgelegte Thema aufgegriffen und mit welchem Ziel?*
5. *Heben Sie die strukturellen Elemente des analysierten Textes hervor: Einleitung, Hauptteil, Schluss.*

1.2. Вправи на аналіз лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів.

Вправа 1.2.1.

Meta vpravi – розвиток умінь визначати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів: а) на лексичному рівні; б) на стилістичному рівні.

Характеристики вправи: тренувальна, умовно-комунікативна, без додаткової інформації, рецептивно-репродуктивна, індивідуальна, аудиторна, письмова, двомовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним контролем викладачем.

Завдання: Lesen Sie Auszüge aus deutschsprachigen publizistischen Texten (Artikeln). Finden Sie und übersetzen Sie: a) lexikalische Mittel (politische Lexik und Terminologie, Abkürzungen, Ideologeme, Neologismen); b) stilistische Mittel (Epitheta, Metaphern, Phraseologismen, rhetorische Fragen, Sprichwörter):

a):

Titel des Artikels	Der Auszug aus dem Originaltext	Übersetzung
<i>Artikel 1 Trotz aller Krisen gibt es keinen Grund zu verzweifeln [369].</i>	<i>Zwischen der Finanzkrise und der Coronakrise haben Deutschland und Europa einen ungeheuren Aufschwung erlebt.</i>	
<i>Artikel 2</i>	<i>In ihrer Rede betonte Meloni zudem, zu keinem Zeitpunkt mit</i>	

Meloni will Migrantenboote im Mittelmeer stoppen [311].	<i>dem Faschismus sympathisiert zu haben.</i>	
Artikel 3 George Orwell – eine Cassandra der Moderne? [269].	<i>Ein neuer Totalitarismus nimmt in Deutschland täglich mehr Gestalt an.</i>	
Artikel 4 Ukraine-Krieg [375].	<i>Aber ein Moratorium für Neuaufnahmen in die NATO wäre ein Ausweg, ein mögliches Angebot an Putin.</i>	
Artikel 5 Kleines Lexikon: Krieg und Sprache [291].	<i>Im Umlauf ist es schon länger, jetzt will Wolodymyr Selenskyj es auch in den Geschichtsbüchern sehen: das Kofferwort Raschismus, zusammengesetzt aus R wie Russland und -aschismus wie Faschismus.</i>	
Artikel 6 Russland intensiviert Angriffe mit Langstreckenraketen [344].	<i>«Raschismus» vereint die Wörter Russland und Faschismus und wird von vielen Ukrainern als Begriff für "russischer Faschismus" benutzt.</i>	
Artikel 7 Vom Wahlkampf in den Trauermodus Was jetzt? [379].	<i>Der Anschlag geschah kurz vor Wahlen zum Oberhaus des Parlaments an diesem Sonntag.</i>	
Artikel 8 Ukrainische Community erinnerte am Wiener Schwarzenbergplatz an Weltkriegs-Ende [376].	<i>Er bezeichnete den Nationalsozialismus und die zuletzt manchmal als "Raschismus" bezeichnete Ideologie des Regimes von Wladimir Putin als menschenverachtend.</i>	
Artikel 9 Ukraine-Krieg [374]	<i>Flüchtige im Ukraine-Krieg nach der Evakuierung von Cherson.</i>	

b):

<i>Titel des Artikels</i>	<i>Der Auszug aus dem Originaltext</i>	<i>Übersetzung</i>
---------------------------	--	--------------------

<i>Artikel 1</i> Woher der Krampus kommt und wie man ihm begegnet [389]	<i>Er weiß, dass der wilde Geselle durch seine Sehschlitze in der handgeschnitzten Holzmaske nur ein sehr eingeschränktes Sehfeld hat.</i>	
<i>Artikel 2</i> Ausnahmen im sechsten Russland-Sanktionspaket haben Büchse der Pandora geöffnet [225].	<i>Ungarn und die Slowakei sind unzufrieden mit dem Vorschlag der EU-Kommission, russisches Schwarzes Gold zu verbieten, obwohl ihnen eine zusätzliche Frist für die schrittweise Abschaffung eingeräumt wurde.</i>	
<i>Artikel 3</i> Kulturamt [299].	<i>"Schwabach hat seinen Teil geleistet, ab jetzt heißt es Daumen drücken", sagt Oberbürgermeister Peter Reiß.</i>	

Vправа 1.2.2.

Meta вправи – розвиток навичок підбирати еквіваленти мовою перекладу до вжитих у текстах лексичних та стилістичних засобів.

Характеристики вправи: тренувальна, вмотивована, умовно-комунікативна, без додаткової інформації, рецептивна, індивідуальна, аудиторна, письмова, двомовна, без опор, з повним керуванням зі змішаним (вибірковим) контролем викладачем.

Завдання: *Wählen Sie die richtigen Entsprechungen in der Übersetzungssprache für die vorgeschlagenen lexikalischen und stilistischen Mittel des Zeitungs- und Zeitschriften-Diskurses aus.*

1) Lexikalische Mittel:

<i>Deutsches Äquivalent</i>		<i>Ukrainisches Äquivalent</i>	
<i>1</i>	<i>Gaslighting als Form psychologischer Gewalt</i>	<i>a.</i>	<i>Газлайтинг як форма психологічного насильства</i>
<i>2</i>	<i>Probleme mit der Umrüstung in ukrainischen Kernkraftwerken</i>	<i>b.</i>	<i>Проблеми з переобладнанням в українських АЕС</i>

3	<i>Nicht genormter Arbeitstag für Übersetzer</i>	c.	<i>Ненормований робочий день для перекладачів</i>
4	<i>Das Verteidigungsministerium der Ukraine hat den Übergang der Streitkräfte auf NATO-Standards angekündigt</i>	d.	<i>МОУ оголосило про перехід ЗСУ на стандарти НАТО</i>
5	<i>Back- und Teigwarenprodukte der modernen Produktion</i>	e.	<i>Хлібобулочні вироби сучасного виробництва</i>
6	<i>Prognose von Ereignissen auf der politischen Bühne</i>	f.	<i>Прогнозування подій на політичній арені</i>
7	<i>Der IT-Bereich ist übersättigt mit Jobangeboten für Programmierexperten</i>	g.	<i>Сфера ІТ перенасичена пропозиціями працевлаштування для фахівців з програмування програм</i>
8	<i>Die UN lehnt die Lösung von problematischen Fragen ab</i>	h.	<i>ООН відхрещується від вирішення проблемних питань</i>
9	<i>Die Coronavirus-Infektion hat fast den ganzen Planeten erfasst</i>	i.	<i>Коронавірусна інфекція охопила майже цілу планету</i>
10	<i>Die Geschwindigkeit darf auf dem Land nicht überschritten werden – der zulässige Wert beträgt 60 km/h</i>	j.	<i>Швидкість заборонено перевищувати у сільській місцевості – допустимий показник 60 км/год.</i>

2) *Stilistische Mittel:*

<i>Deutsches Äquivalent</i>		<i>Ukrainisches Äquivalent</i>	
1	<i>Auf des Messers Schneide stehen</i>	k.	<i>Краще пізно, ніж ніколи (прислів'я).</i>
2	<i>Hässlich wie die Nacht</i>	l.	<i>Ходити по лезу ножа (бути у небезпеці) (приказка)</i>
3	<i>Besser spät als niemals</i>	m.	<i>Кожному своє (прислів'я).</i>
4	<i>Jedem das Seine.</i>	n.	<i>Відігравати головну роль (приказка)</i>
5	<i>Die erste Geige spielen</i>	o.	<i>Страшний як ніч (приказка)</i>
6	<i>Das Fett abschöpfen</i>	p.	<i>Третій зайвий (прислів'я).</i>
7	<i>Drei sind einer zuviel.</i>	q.	<i>Друзі пізнаються в біді (прислів'я).</i>
8	<i>Baden gehen</i>	r.	<i>Знімати вершки (приказка)</i>
9	<i>Den freund erkennt man in der Not.</i>	s.	<i>Папір все витримає (прислів'я).</i>
10	<i>Papier ist geduldig.</i>	t.	<i>Терпіти невдачу (приказка)</i>

1.3. Вправи на аналіз особливостей перекладу публіцистичних текстів.

Вправа 1.3.1.

Мета вправи – розвиток умінь аналізувати особливості перекладу публіцистичних текстів.

Характеристики вправи: тренувальна, умовно-комунікативна, з додатковою інформацією, рецептивно-репродуктивна-продуктивна, індивідуальна/ групова, аудиторна, змішаної форми (усна/ письмова), двомовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним (вибірковим) контролем викладачем.

Завдання: *Lesen Sie den Artikel. Machen Sie sich mit der Übersetzung vertraut. Vergleichen Sie den Originaltext mit dem übersetzten Text. Heben Sie die Merkmale der kontrastiven Analyse des übersetzten Textes anhand von Parametern hervor:*

1. *Notwendigkeit einer Autoreninterpretation der Zeitungsüberschrift.*
2. *Besonderheiten der Syntagmatik des Textes: Erhaltung der Struktur, Form und Informationsmenge im Artikel.*
3. *Reflektion der pragmatischen Bedeutung des Inhalts des publizistischen Textes.*
4. *Angemessenheit der Übersetzung von lexikalischen und stilistischen Mitteln im Artikel.*
5. *Angemessenheit der Interpretation der grammatikalischen Merkmale des Artikels.*

Artikel 1: Orthorexie: Wenn gesundes Essen zur Sucht wird [325]. Текст статті наведено в Додатку Д.1.

Вправа 1.3.2.

Мета вправи – розвиток умінь порівняльного аналізу стилістичних, жанрових, дискурсивних характеристик, а також перекладацьких умінь та навичок у процесі підбору їхніх еквівалентів перекладу.

Характеристики вправи: тренувальна, умовно-комунікативна, без додаткової інформації, рецептивно-репродуктивна, індивідуальна, аудиторна,

письмова, двомовна, без опор, з частковим керуванням, зі змішаним контролем викладачем.

Завдання:

1. *Lesen Sie stattdessen Deutsch. Finden Sie lexikalische (Begriffe, Ideologen, Neologismen, umgangssprachliche Vokabeln, Jugendsprache, Abkürzungen, Exotismen, entlehnte Vokabeln) und stilistische Nein (Jargonismen, rhetorische Fragen, Metaphern, Epitheta, Ausdruckseinheiten, Sprichwörter) nach So können Sie Text lesen. Hier.*

2. *Machen Sie sich mit der Übersetzung des Artikels vertraut und vergleichen Sie die Entsprechungen in der übersetzten Sprache.*

Artikel 2: Als Homosexualität noch strafbar war [223] (Додаток Д. 2).

Трансформаційний етап

Підсистема 2. Вправи на формування та розвиток навичок письмового перекладу публіцистичних текстів.

Вправи передбачають формування лексичних та граматичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, а також навичок вживання засобів міжфразового зв'язку.

2.1. Вправи на формування та розвиток лексичних навичок письмового перекладу.

Для забезпечення формування лексичних навичок письмового перекладу передбачено зосереджувати увагу на використанні лексичних перекладацьких трансформацій: транслітерація, калькування, що стосуються форми, а також лексико-семантичні заміни значення (генералізація, конкретизація, модуляція).

Вправа 2.1.1.

Мета вправи – формування лексичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, застосування трансформації транслітерації.

Характеристики вправи: тренувальна, комунікативна, зі зразком виконання чи без нього, з додатковою інформацією чи без неї, рецептивно-репродуктивна, індивідуальна, аудиторна / позааудиторна, письмова, двомовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним контролем викладачем.

Завдання: Übersetzen Sie Eigennamen gemäß den Anforderungen der aktuellen Gesetzgebung ins Deutsche.

<i>№</i>	<i>Eigennamen ins Deutsche</i>	<i>Übersetzung auf Ukrainisch</i>
1.	<i>Der Dritte Separate Sonderregiment "Fürst Swjatoslaw der Tapfere" - eine Einheit der Streitkräfte der Ukraine.</i>	
2.	<i>Der Verlagshaus "Abendliches Kiew".</i>	
3.	<i>Ukrainischer Dichter und Dissident Vasil Stus</i>	
4.	<i>Die alte Stadt Bila Zerkwa</i>	
5.	<i>Beliebte traditionelle Gerichte in der Ukraine - Borschtsch, Wareniki, Haluschky</i>	
6.	<i>Die beliebte Nachrichtenwebsite "Ukrainska Pravda"</i>	
7.	<i>Ukrainische Marke Ruslan Baginskyi</i>	
8.	<i>General Valeriy Zaluzhnyi, Oberbefehlshaber der Streitkräfte der Ukraine</i>	
9.	<i>Die Festung von Bilhorod-Dnistrovsky</i>	
10.	<i>Die Stadt Chmelnyzkyj ist nach dem ukrainischen Hetman Bohdan Chmelnyzkyj benannt</i>	

Вправа 2.1.2.

Meta вправи – формування лексичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, застосування трансформації калькування.

Характеристики вправи: тренувальна, некомунікативна, з додатковою інформацією, рецептивно-репродуктивна, індивідуальна, аудиторна / позааудиторна, письмова, двомовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним контролем викладачем.

Завдання: Übersetzen Sie im Deutschen dargestellte Konzepte mithilfe lexikalischer Übersetzungstransformationen, berechnet:

<i>№</i>	<i>Konzept</i>	<i>Übersetzung</i>
1.	<i>Rotes Kreuz</i>	
2.	<i>Atombombe</i>	
3.	<i>Kleinbus</i>	
4.	<i>Ionenmotoren</i>	

5.	<i>Weltraumkugel</i>	
6.	<i>Angewandte Mathematik</i>	
7.	<i>Treibstofftanks</i>	
8.	<i>Satellitenschüssel</i>	
9.	<i>Internetverbindung</i>	
10.	<i>Kontrollierte Drohnen</i>	

Вправа 2.1.3.

Мета вправи – формування лексичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, вмінь застосування трансформації генералізації.

Характеристики вправи: тренувальна, вмотивована, умовно-комунікативна, з додатковою інформацією, рецептивно-продуктивна, групова, аудиторна, змішаної форми (усна / письмова), двомовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним контролем викладачем.

Завдання: *Übersetzen Sie auf deutsch vorgestellten Konzepte unter Verwendung lexikalischer Übersetzungstransformationen der Verallgemeinerung und wählen Sie geeignete Erklärungen für jede Konzepte aus:*

<i>№</i>	<i>Konzept</i>	<i>Übersetzung</i>
1.	<i>Weihnachtslieder (Rituale traditionelle Lieder, die während der Winterfeiertage in der Ukraine aufgeführt werden)</i>	
2.	<i>Anti-Terror-Operation-Periode (Die Etappe des Widerstands der Streitkräfte der Ukraine, die 2014 begann und bis zur umfassenden Invasion der russischen Streitkräfte in die Ukraine dauerte)</i>	
3.	<i>Das Fest der Schutzmantelmadonna (Das Fest im Kalender der Ukrainisch-Orthodoxen Kirche - der Tag des Schutzes der Allerheiligsten Gottesmutter, der Schutzpatronin der Kosaken, der ukrainischen Armee und der Verteidigerinnen und Verteidiger der Ukraine)</i>	
4.	<i>Rashisten (Vertreter der russischen Besatzungsarmee, die in das Territorium der Ukraine eingedrungen sind)</i>	

5.	<i>Ukrainischer „Vogel“ (Eine für ihren Gesang bekannte ukrainische Militärfrau, die zusammen mit Hunderten ukrainischen Soldaten in russischer Gefangenschaft war)</i>	
6.	<i>"Banderivtsi" Vertreter der ukrainischen Nationalidee der Unteilbarkeit des Staates</i>	
7.	<i>Region (Bukowina Historisch-geografische Region der Karpaten, in der Nähe der rumänischen Grenze)</i>	
8.	<i>Sülze (Traditionelle ukrainische kalte Vorspeise - gekühlte Fleisch- oder Fischbrühe mit Fleisch- oder Fischstücken)</i>	
9.	<i>Tschernobajiwka-Effekt (Der Prozess wiederholter, erfolgloser Aktivitäten (das legendäre Dorf Chornobaivka im Süden der Ukraine, bekannt durch zahlreiche Fakten über die Abwehrversuche gegen ukrainische Militäroperationen, die den örtlichen Flugplatz einnehmen wollten).</i>	
10.	<i>Swatannja oder Hochzeitsvorbereitungen (Der Prozess des Kennenlernens der Familien des Brautpaares findet traditionell während eines festlichen Treffens statt, bei dem organisatorische Details für die bevorstehende Hochzeit besprochen werden (ähnlich wie bei den Verlobungsriten).</i>	

Вправа 2.1.4.

Мета вправи – формування лексичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, застосування трансформації конкретизації.

Характеристики вправи: тренувальна, умовно-комунікативна, з додатковою інформацією, рецептивно-репродуктивна, групова, аудиторна, змішаної форми (усна / письмова), двомовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним (вибірковим) контролем викладачем.

Zufassung: Übersetzen Sie die auf Deutsch vorgestellten Konzepte unter Verwendung lexikalischer Übersetzungstransformationen der Konkretisierung; Wählen Sie die deutschen Äquivalente dafür:

<i>Konzept:</i>	
<i>1. Oktoberfest (Октоберфест); 2. Der Bundestag (Бундестаг); 3. Berliner Mauer (Берлінська стіна); 4. Kreuzer (крейцер); 5. Gleichberechtigungsgesetz); 6. der Eintopf (айнтопф); 7. der Advent (адвент); 8. die Loreley (Лорелея); 9. der Alb (Альб); 10. das Heilige Drei Könige (свято Трьох Святих Королів).</i>	
<i>№</i>	<i>Erweiterte Übersetzung</i>
<i>1.</i>	<i>Bierfest, ein Bierfestival, das in München über einen Zeitraum von 2 Wochen stattfindet.</i>
<i>2.</i>	<i>Verfassungs- und gesetzgebendes Organ der Bundesrepublik Deutschland (Parlament), das alle vier Jahre von allen Bürgern gewählt wird.</i>
<i>3.</i>	<i>Künstlich geschaffene Grenze zwischen den beiden Teilen der Stadt Berlin auf Initiative der UdSSR (Existenzzeitraum 1961–1989).</i>
<i>4.</i>	<i>Die kleinste Münze, die bis zum Ende des 19. Jahrhunderts in Umlauf war.</i>
<i>5.</i>	<i>Das Gesetz zur Gleichberechtigung von Frauen und Männern, in die deutsche Verfassung im Jahr 1950 aufgenommen.</i>
<i>6.</i>	<i>Ein dichtes Gericht, das sowohl das Haupt- als auch das Beilagengericht vereint.</i>
<i>7.</i>	<i>Adventszeit – die Zeit vor Weihnachten, die mit dem vierten Sonntag vor dem Weihnachtsfest beginnt.</i>
<i>8.</i>	<i>Ein Mädchen, das Männer benutzt (ein Prototyp einer Meerjungfrau, die Seeleute anlockte und zerstörte).</i>
<i>9.</i>	<i>Der böse Geist des Alpenkerkers in der deutschen Mythologie.</i>
<i>10.</i>	<i>Großer Feiertag der deutschen katholischen Kirche (6. Januar).</i>

Vправа 2.1.5.

Meta vправи – формування лексичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, застосування трансформації модуляції.

Характеристики vправи: тренувальна, некомунікативна, з додатковою інформацією, рецептивно-репродуктивна, групова, аудиторна, змішаної форми (усна / письмова), двомовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним (вибірковим) контролем викладачем.

Zufassung: Wählen Sie das passende Äquivalent zu den vorgestellten Konzepten. Analysieren Sie die angewandten lexikalischen Übersetzungstransformationen der Modulation:

<i>Nº</i>	<i>Übersetzung</i>	<i>Konzept</i>	<i>n/n</i>
1.	<i>Protokollarischer Gegenbesuch von Staatsvertretern.</i>	<i>Колишній керівник</i>	<i>A</i>
2.	<i>Ehemaliger Projektleiter.</i>	<i>Лебедина пісня</i>	<i>B</i>
3.	<i>Das letzte Gemälde des Autors.</i>	<i>Останнє творіння художника</i>	<i>C</i>
4.	<i>Karriereende</i>	<i>Сімейне виховання</i>	<i>D</i>
5.	<i>Erziehung in den Traditionen der Familie.</i>	<i>Візит ввічливості</i>	<i>E</i>

2.2. Вправи на формування та розвиток граматичних навичок письмового перекладу.

Для забезпечення формування та розвитку граматичних навичок письмового перекладу передбачено зосереджувати увагу на використанні граматичних перекладацьких трансформацій: додавання та опущення, членування речення, поєднання речень та граматичні заміни (заміни форми слова, частини мови), зміну порядку слів.

Вправа 2.2.1.

Мета вправи – формування граматичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою, застосування граматичної трансформації додавання.

Характеристики вправи: тренувальна, умовно-комунікативна, з додатковою інформацією, рецептивна, групова, аудиторна, усна, двомовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним (вибірковим) контролем викладачем.

Zufassung: Machen Sie sich mit den Aussagen auf Deutsch und den Entsprechungen ihrer ukrainischen Übersetzung vertraut. Analysieren Sie die Zweckmäßigkeit der angewandten translatorischen Additionstransformationen:

<i>Nº</i>	<i>Erklärung auf Deutsch</i>	<i>Übersetzung ins Ukrainische</i>
-----------	------------------------------	------------------------------------

1.	<i>„Mein Kampf“ ist ein in vielen Ländern der Welt verbotenes Buch.</i>	<i>«Моя боротьба» - книга Адольфа Гітлера (*дод.при перекладі.), заборонена у багатьох країнах світу.</i>
2.	<i>Wie auch in anderen Ländern ist Melnyk auch in Deutschland der beliebteste Nachname.</i>	<i>У багатьох країнах, в Україні (*прим. при перекладі) та у Німеччині Мельник – найпопулярніше прізвище</i>
3.	<i>Die Bewertung an deutschen Schulen unterscheidet sich von der Bewertung an ausländischen Schulen, da 1 die höchste Note ist und 6 die niedrigste..</i>	<i>Оцінювання у німецьких школах відрізняється від оцінювання в іноземних школах, оскільки 1 – є найвищим балом, а 6 – найнижчим (*дод.при перекладі.).</i>
4.	<i>Die Deutschen mögen schnelles Fahren, daher die Bestätigung – Autobahnen ohne Geschwindigkeitsbegrenzung.</i>	<i>Німці люблять швидку їзду, тому підтвердження – швидкісні автостради, де немає обмежень щодо швидкості (*дод.при перекладі.).</i>
5.	<i>Ungeachtet der historischen Tatsache der Schande, als die deutsche Modemarke "Hugo Boss" in der Vergangenheit Nazi-Uniformen herstellte, gehört sie heute zu den führenden Unternehmen in der Welt der Mode.</i>	<i>Незважаючи на історичні факти позору, коли німецький бренд одягу «Hugo Boss» займався пошиттям нацистської форми (*дод.при перекладі.), сьогодні він є серед лідерів світової моди.</i>

Вправа 2.2.2.

Мета вправи – формування граматичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою, застосування граматичної трансформації опущення.

Характеристики вправи: тренувальна, комунікативна, з додатковою інформацією, рецептивна, групова, аудиторна, усна, двомовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним (вибірковим) контролем викладачем.

Завдання: Wählen Sie die passenden Äquivalente der ukrainischen Übersetzung für Aussagen in deutscher Sprache. Analysieren Sie die Zweckmäßigkeit der verwendeten translatorischen Auslassungstransformationen.

<i>Nº</i>	<i>Erklärung auf Deutsch</i>	<i>Übersetzung ins Ukrainische</i>
1.	<i>In Deutschland werden über 300 Arten von Backwaren hergestellt, aber die Anzahl der Biersorten ist fünfmal größer – 6000.</i>	<i>У Берліні (Німеччина) знаходиться найбільший зоопарк у світі – Zoologischen Garten</i>
2.	<i>Das längste deutsche Wort ist "Kraftfahrzeughaftpflichtversicherung" – Kfz-Haftpflichtversicherung, was die Kfz-Haftpflichtversicherung für Kraftfahrzeuge bedeutet.</i>	<i>У Німеччині виготовляють понад 300 видів хлібних виробів, але видів пива у п'ятеро більше – 6000.</i>
3.	<i>In Berlin (Deutschland) befindet sich der größte Zoo der Welt – der Zoologische Garten.</i>	<i>Маємо дякувати німцям за новорічну ялинку, адже саме вони започаткували цю традицію</i>
4.	<i>Wir sollten den Deutschen für den Weihnachtsbaum danken, denn sie haben diese Tradition ins Leben gerufen.</i>	<i>Брати Грімм не тільки зібрали велику кількість казок, але й створили у 1838 році перший німецький словник</i>
5.	<i>Die Gebrüder Grimm haben nicht nur eine große Anzahl von Märchen gesammelt, sondern auch im Jahr 1838 das erste deutsche Wörterbuch erstellt.</i>	<i>Найдовшим німецьким словом є «Kraftfahrzeughaftpflichtversicherung» – страхування автомобільно-цивільної відповідальності транспортного засобу</i>

Vправа 2.2.3.

Мета вправи – розвиток граматичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою, застосування граматичних трансформацій членування та поєднання речень, граматичних заміни форми слова чи частини мови, зміни порядку слів.

Характеристики вправи: тренувальна, вмотивована, комунікативна, з додатковою інформацією, рецептивно-репродуктивно-продуктивна, групова, аудиторна, усна, двомовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним (вибірковим) контролем викладачем.

Завдання: *Übersetzen Sie die folgenden Aussagen ins Deutsche. Wenden Sie translatorische Transformationen von Klauseln und Satzkombinationen an. grammatikalische Ersetzungen von Wortformen oder Wortarten; Ändern der Reihenfolge der Wörter (nach eigener Wahl).*

<i>Nº</i>	<i>Erklärung</i>	<i>Übersetzung</i>
-----------	------------------	--------------------

1.	<p><i>Wenige wissen von dem Projekt "Sprechen Deutsche in Transkarpatien". Es hat eher einen Expeditionshintergrund. Junge Menschen lernten die deutschen Dialekte der Region kennen, indem sie durch Dörfer reisten und kurze Interviews mit Vertretern der älteren Generation führten.</i></p>	
2.	<p><i>In Odessa gibt es mehrere Gebäude, die unter einem Winkel von 45 Grad gebaut wurden. Manchmal scheint es den Touristen, dass die Gebäude flach sind – dieser Effekt wird als optische Illusion bezeichnet.</i></p>	
3.	<p><i>Leider ist Tschernobyl in der Welt aufgrund der größten Katastrophe in der Geschichte der Menschheit bekannt - dem Unfall im Atomkraftwerk. Es ist immer noch verboten, das Gebiet der Sperrzone mit einer Fläche von 2,5 Tausend Quadratkilometern zu betreten.</i></p>	
4.	<p><i>Vor einigen Jahrhunderten gehörte das Dorf Chynadiiovo zum Gebiet des Österreichisch-Ungarischen Reiches. Es trug den Namen Sankt Miklós (ukrainisch – der heilige Nikolaus).</i></p>	
5.	<p><i>In der Nähe des Dorfes errichtete der letzte Nachkomme der Grafen Schönborn ein Schloss für sich und nannte es Berekvar. Um das prächtige Schloss erstreckten sich Jagdgebiete, wo der Graf gerne auf Hasen, Füchse und Enten jagte..</i></p>	
6.	<p><i>Ternopil gilt als das ukrainische Genf. In der Mitte der Stadt gibt es ein Gewässer - der Ternopiler See, wo sogar Wettkämpfe im Wassersport stattfinden und Ausflugsboote fahren.</i></p>	
7.	<p><i>Aktuell existiert in Odessa die deutsche Stiftung "Gesellschaft für Entwicklung", die von der Bundesrepublik Deutschland finanziert wird. Diese Organisation ist gemeinnützig und unterstützt die</i></p>	

	<i>Entwicklung aller deutschen Organisationen in der Ukraine sowie die Förderung alles Deutschen in der Ukraine.</i>	
8.	<i>In der Stadt Dnipro befindet sich die längste Uferpromenade der Welt. Sie erstreckt sich über 23 km entlang des gleichnamigen Flusses Dnipro.</i>	

2.3. Вправи на розвиток навичок уживання засобів міжфразового зв'язку.

Для забезпечення формування навичок уживання засобів міжфразового зв'язку у письмовому перекладі слід застосовувати вправи на логічно-структурну організацію тексту статті, що визначається когезивними засобами зв'язку та словами і фразами-маркерами.

Вправа 2.3.1.

Мета вправи – розвиток навичок уживання засобів міжфразового зв'язку у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Характеристики вправи: тренувальна, умовно-комунікативна, з додатковою інформацією, рецептивно-репродуктивна, групова, аудиторна, усна, одномовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним (вибірковим) контролем викладачем.

Завдання: *Lesen Sie die angepasste Übersetzung des Artikels „Daten-Skandal bei Facebook“ auf Ukrainisch. Füllen Sie die Lücken im Text mit zusammenhängenden Mitteln zur Verknüpfung von Informationen und Markierungswörtern oder -phrasen, die den Fortschritt im Text ermöglichen. Überzeugen Sie sich selbst, indem Sie dem Link zum Originaltext des Artikels folgen [241].*

Скандал з даними у Facebook

*(**авторський переклад)*

_____ , два мільярди людей користуються Facebook щодня. _____ компанію постійно критикують за те, що вона не захищає персональні дані.

Марку Цукербергу у 2004 році було всього 19 років, коли він заснував соціальну мережу Facebook. _____ його ідеєю було – об'єднати людей у спілкуванні. _____

Facebook користуються мільярди людей. _____ у 2017 році прибуток цієї компанії склав 16 мільярдів доларів.

Відомо, що Facebook критикується багатьма. За непідтвердженими даними, аналітична компанія, яка, _____ працювала на команду Д.Трампа під час виборів у США, використала дані майже 100 мільйонів користувачів Facebook.

_____ Facebook втратив довіру багатьох користувачів, деякі з них навіть видалили свої аккаунти, а інші знають, що їхні особисті дані незахищені.

_____ , експерти вважають що компанії не загрожує жодна небезпека, навіть за умов наявності наслідків такого скандалу.

Вправа 2.3.2.

Мета вправи – розвиток навичок уживання засобів міжфразового зв'язку у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Характеристики вправи: тренувальна, умовно-комунікативна, з додатковою інформацією, рецептивно-репродуктивна, групова, аудиторна, письмово-усна, одномовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним (вибірковим) контролем викладачем.

Завдання: *Übersetzen Sie die vorgeschlagenen Auszüge aus den Artikeln unter Verwendung zusammenhängender Kommunikationsmittel und Markierungswörter.*

№	Erklärung	Übersetzung
1	<i>Diesmal muss er aber nicht eingreifen, denn erstens grätscht Bob noch dazwischen, zweitens war es Abseits</i>	
[266]		

2	<i>Und zweitens stehe dieser Ausdruck auch für Verbrechen und Rechtsbruch, sei also klar</i>	
[275]		
3	<i>Wer daher jetzt Sprit horten will, sollte einiges beachten</i>	
[231]		
4	<i>In unserem Darm tummeln sich Unmengen an Mikroorganismen, so viel ist allgemein bekannt</i>	
[324]		
5	<i>Lassen sich dort gewisse Regelmäßigkeiten feststellen, von denen man davon ausgeht, dass sie auch in Zukunft Gültigkeit haben, werden sie in die Zukunft</i>	
[324]		
6	<i>Zunächst führten fünf Bachelor-Studenten jeweils mindestens 15 000 Münzwürfe durch und notierten das Ergebnis. ... also keinen Hinweis auf</i>	
[294]		
7	<i>Senatorin Scheeres geht 2021: Am Ende endlich ein Aufbruch</i>	
[239]		
8	<i>Der Gerätespeicher in Smartphones wird hauptsächlich von drei Sachen belegt: App-Daten, zwischengespeicherte Daten (Cache) und Benutzerdaten (Fotos, Videos, Musik)</i>	
[224]		

Завершальний етап

Підсистема 3. Вправи на формування та розвиток умінь письмового перекладу публіцистичних текстів.

Виконання вправ з даної підсистеми забезпечує розвиток умінь письмового перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою, вдосконалення висловлювання мовою перекладу та представлення власне самого перекладу.

3.1. Вправи на формування та розвиток умінь здійснювати перекладацький аналіз тексту.

Вправа 3.1.1.

Мета вправи – розвиток умінь здійснювати доперекладацький аналіз тексту оригіналу.

Характеристики вправи: тренувальна, умовно-комунікативна, комунікативна, без додаткової інформації, рецептивно-репродуктивна, індивідуальна, аудиторна, змішаної форми (письмово-усна), двомовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним контролем викладачем.

Завдання: Führen Sie eine vorübersetzungsbezogene Analyse des Originaltextes nach einem orientierten Schema durch [351]:

Artikel 3: Sexismus unter Gamern [351]. Текст статті наведено в Додатку Д.3.

I. Kommunikativ-pragmatische Parameter des analysierten Textes und ihre Bedeutung für eine angemessene Übersetzung des Textes (Bestimmung der kommunikativen Absicht, des Ziels, des Inhalts der Textnachricht):

1. *Welchem Stil, Genre oder Typ gehört der analysierte Text an?*
2. *Was sind die Hauptmerkmale eines publizistischen Textes: Titel (Überschrift und Untertitel), wer und wann es veröffentlicht wurde (Quelle), Autor, Zielgruppe (für wen ist der Text vorgesehen)?*
3. *Was ist die Hauptbotschaft des analysierten Textes (kommunikative Absicht des Autors)?*
4. *Welche pragmatische Funktion hat der analysierte Text? Warum hat der Autor das festgelegte Thema angesprochen und mit welchem Ziel?*
5. *Heben Sie die strukturellen Elemente des analysierten Textes hervor: Einleitung, Hauptteil, Schluss.*
6. *Sind nonverbale Mittel zur Beeinflussung des Adressaten der Textnachricht vorhanden (wie Bilder, Fotos, Formeln, Grafiken)?*

II. Linguostilistische Merkmale publizistischer Texte:

finde im Text: a) lexikalische Mittel (politische Lexik und Terminologie, Abkürzungen, Ideologeme, Neologismen); стилістичні засоби; b) stilistische Mittel (Epitheta, Metaphern, Phraseologismen, rhetorische Fragen, Sprichwörter).

3.2. Вправи на формування та розвиток умінь створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу

Вправа 3.2.1.

Мета вправи – розвиток умінь проектувати і створювати тексти відповідно до прийнятих у мовному середовищі правил.

Характеристики вправи: тренувальна, комунікативна, без додаткової інформації, рецептивно-репродуктивна, індивідуальна, аудиторна, письмово-усна, двомовна, без опор, з частковим керуванням, зі змішаним контролем викладачем.

Завдання: Bitte lesen Sie den vorgeschlagenen Artikel und übersetzen Sie ihn unter Einhaltung der im sprachlichen Kontext geltenden Regeln. Bearbeiten Sie den Übersetzungstext, indem Sie ihn mit dem Originaltext vergleichen:

Artikel 4: Maria 2.0: Katholikinnen fordern [310]. Текст статті наведено в Додатку Д.4.

3.3. Вправи на аналіз та редагування текстів

Вправа 3.3.1.

Мета вправи – розвиток умінь редагувати тексти перекладу запропонованих статей відповідно до прийнятих у мовному середовищі правил.

Характеристики вправи: тренувальна, комунікативна, без додаткової інформації, рецептивно-репродуктивна, індивідуальна, аудиторна, змішаної форми (письмово-усна), двомовна, без опор, з повним керуванням, зі змішаним контролем викладачем.

Завдання: Lesen Sie den Text des vorgeschlagenen Artikels und bearbeiten Sie die maschinelle Übersetzung (<https://translate.google.com>):

Artikel 5: Ein Gefährliches Patt für die Ukraine? [366]. Текст статті наведено в Додатку Д.5.

Вправа 3.3.2.

Мета вправи – удосконалення умінь здійснювати повний перекладацький аналіз тексту перекладу запропонованої статті відповідно до прийнятих у мовному середовищі правил.

Характеристики вправи: тренувальна, комунікативна, з додатковою інформацією, рецептивно-репродуктивно-продуктивна, індивідуальна, в парах чи групах, аудиторна, змішаної форми (письмово-усна), одномовна, з опорою, з частковим керуванням, зі змішаним контролем викладачем.

Завдання: Machen Sie sich mit dem Text der Übersetzung des vorgeschlagenen Artikels vertraut, analysieren Sie ihn auf Übereinstimmung mit den in der Sprachumgebung akzeptierten Regeln und verwenden Sie dabei das Referenzschema zur Analyse:

RÜCKÜBERSICHT DES ÜBERSETZUNGSANALYSESCHEMAS FÜR EINEN PUBLIZISTISCHEN TEXT

I. Kommunikativ-pragmatische Parameter des Textes und ihre Bedeutung für eine angemessene Übersetzung des Textes (Bestimmung der kommunikativen Absicht, des Ziels, des Inhalts der Textnachricht):

- 1. Welchem Stil, Genre oder Typ gehört der analysierte Text an?*
- 2. Welche grundlegenden beschreibenden Merkmale hat der publizistische Text: Titel (Überschrift und Untertitel), wer hat ihn herausgegeben und wann (Quelle), Autor, Zielgruppe (für wen ist der Text vorgesehen)?*
- 3. Was ist die Grundidee des analysierten Textes (kommunikative Absicht des Autors)?*
- 4. Was ist die pragmatische Funktion im analysierten Text? Warum hat der Autor das festgelegte Thema aufgegriffen und mit welchem Ziel?*
- 5. Heben Sie die strukturellen Elemente des analysierten Textes hervor: Einleitung, Hauptteil, Schluss.*

6. Sind nonverbale Mittel zur Beeinflussung des Adressaten der Textnachricht vorhanden (wie Bilder, Fotos, Formeln, Grafiken)?

7. Äußern Sie Ihre eigene Position zu der von dem Autor im Text behandelten Frage.

II. Linguostilistische Merkmale publizistischer Texte: a) lexikalische Mittel (politische Lexik und Terminologie, Abkürzungen, Ideologeme, Neologismen); b) stilistische Mittel (Epitheta, Metaphern, Phraseologismen, rhetorische Fragen, Sprichwörter).

III. Vergleichen Sie den Originaltext mit dem übersetzten Text. Heben Sie die Merkmale der kontrastiven Analyse des übersetzten Textes anhand von Parametern hervor:

1. Notwendigkeit einer Autoreninterpretation der Zeitungsüberschrift.
2. Besonderheiten der Syntagmatik des Textes: Beibehaltung der Struktur des Aufbaus, der Darstellungsform und des Informationsumfangs im Artikel.
3. Reflektion der pragmatischen Bedeutung des Inhalts des publizistischen Textes.
4. Angemessenheit der Übersetzung von lexikalischen und stilistischen Mitteln im Artikel.
5. Angemessenheit der Interpretation der grammatikalischen Merkmale des Artikels.
6. Reproduktion der Verwendung von Mitteln zur Kommunikation zwischen Phrasen.

IV. Übersetzungstransformationen: a) Lexikalische Transformationen: Übersetzungstransliteration, Kalquierung, lexikalisch-semantischer Ersatz von Bedeutungen (Generalisierung, Konkretisierung, Modulation); b) Grammatische Transformationen: Hinzufügen und Weglassen, Satzgliederung, Verbindung von Sätzen und grammatikalischer Ersatz (Ersetzen der Wortform, des Wortteils), Änderungen der Wortreihenfolge.

Система вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою розроблена на основі дібраного текстового матеріалу з автентичних джерел. У запропонованій системі враховано: описані нами лінгвостилістичні характеристики статей; особливості організації навчального процесу з формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів з урахуванням визначених принципів навчання; зміст текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі; етапи формування цільової компетентності (рецептивно-аналітичний, трансформаційний та завершальний), кожен з яких корелює з трьома підсистемами вправ (вправи на аналіз особливостей публіцистичних текстів, на формування та розвиток навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, формування та розвиток умінь письмового перекладу публіцистичних текстів).

Вправи авторської методики розроблені з урахуванням вимог і критеріїв, є посильними і вмотивованими. Кожна наступна вправа розроблена з поетапним ускладненням навчального матеріалу. Окрім того, вправи активізують пізнавальну та інтелектуальну діяльність студентів, мотивують їх до мисленнєвої діяльності. Вправи відображають приклади та моделі соціально-побутового, політичного, релігійного та культурного аспектів життєдіяльності німецькомовного суспільства.

Представимо далі реалізацію запропонованої системи вправ та опишемо модель організації навчального процесу для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

2.3. Модель організації навчання з формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою

Запропонована нами система вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою може бути ефективною, якщо опиратися на відповідну

модель організації навчального процесу у ЗВО з урахуванням усіх його особливостей.

В. А. Штофф розглядає модель як систему, що схематично відображає об'єкти дослідження з метою повноцінного та об'єктивного вивчення визначеного процесу та отримання нової інформації про об'єкти. Модель дозволяє представити процес та об'єкти наочно, розпізнати складові елементи і зрозуміти питання дослідження [41, с.237].

Моделювання процесу навчання передбачає створення структури об'єктів, які представлені у спрощеному форматі і враховують особливості навчального процесу, відображаючи поетапний розвиток запланованого з метою реалізації певних завдань та отримання позитивних результатів [59, с. 363].

Процес розробки моделі зображається графічно для представлення процесу організації навчання, що полегшує розуміння, оцінювання та впровадження авторських методик.

Для розробки моделі формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою необхідно враховувати принципи побудови таких систем, а саме: системності; повторюваності циклу; знаково-символічного зображення; варійованої величини; даних статистики [124].

Опишемо далі модель формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою за основними параметрами розробки методичних моделей [59, с. 103]: об'єкт та мета навчання, суб'єкт навчання, очікуваний результат, навчальна дисципліна, засоби навчання, поетапне представлення моделі навчання, контроль результатів та реалізація розробленої моделі у системі навчання.

Отже, *об'єктом навчання* у нашій дисертаційній роботі є процес формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Основною *метою* навчання – формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою на рівні, передбаченому програмою.

Суб'єктами навчання є майбутні філологи-перекладачі 3 курсу, які здобувають вищу освіту за спеціальністю 035 «Філологія», спеціалізацією 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька.

Навчання відбувається у рамках дисципліни «Практичний курс перекладу основної іноземної мови (письмовий, німецька мова)» – назва може варіюватись у різних ЗВО.

Засобами навчання є відібрані та частково розроблені нами навчальні матеріали.

Розроблену систему вправ відносимо до змісту навчання.

При побудові моделі будемо брати до уваги розподіл годин в Міжнародному гуманітарному університеті [164], оскільки проведення експерименту передбачено саме в цьому ЗВО. Програмою окреслено очікувані результати навчання майбутніх філологів, які по завершенню навчання повинні бути здатними виконувати письмовий переклад (двосторонній); перекладати німецькомовні тексти, знаходити відповідники лексичних одиниць та виразів, зберігаючи стиль оригіналу; використовувати необхідні навички та вміння розуміння, інтерпретування та перекладу з іноземної мови і навпаки [164, с.6-8].

Основною метою Практичного курсу перекладу основної іноземної мови (письмовий, німецька мова) є практичне оволодіння перекладацькою компетентністю майбутніми філологами, зокрема розвиток та вдосконалення текстотвірної компетентності у майбутніх філологів у письмовому перекладі текстів різних жанрів з використанням перекладацьких прийомів і технік [164, с. 5]. Студенти спеціальності 035 «Філологія» розпочинають вивчати згаданий предмет з другого року навчання, після ознайомлення і вивчення теоретичних основ перекладознавства. Основним завданням курсу є формування професійної компетентності у письмовому перекладі [164].

Для нашого дослідження ми обрали суб'єктами навчання студентів третього курсу, оскільки вони володіють німецькою мовою на рівні, достатньому для сприймання, розуміння, аналізу та перекладу автентичних німецькомовних публіцистичних текстів. Крім того, результати проведеного опитування (Додаток Г) засвідчили зацікавленість студентів у письмовому перекладі публіцистичних текстів.

Програмою з дисципліни передбачено навчання письмового перекладу публіцистичних текстів [164]. Проведений аналіз робочих програм навчальної дисципліни з практики перекладу німецької мови ЗВО України [163; 164; 165; 166] засвідчив, що переклад публіцистичних текстів виділяється окремою темою лише зрідка, у більшості випадків дане питання розглядається у межах загальної теми щодо особливостей перекладу текстів різних жанрів.

Представимо результати проведеного аналізу програм підготовки майбутніх філологів з письмового перекладу німецької мови у ЗВО України (таблиця 2.2).

На третьому курсі у першому і другому семестрах програмою МГУ на вивчення даної дисципліни для студентів, які навчаються за спеціальністю 035 «Філологія», спеціалізацією 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька передбачено 66 годин аудиторної та 88 годин самостійної роботи. Крім того, за програмою на проведення підсумкового контролю відводиться по 2 години у кожному семестрі. Загальна кількість годин у двох семестрах з урахуванням контролю складає 158 годин.

Представимо розподіл годин із дисципліни «Практичний курс перекладу основної іноземної мови (письмовий, німецька мова)» студентів спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька на 3-ому курсі МГУ [164] у таблиці 2.3.

Таблиця 2.2

Аналіз робочих програм навчальних дисциплін, у межах яких викладається письмовий переклад публіцистичних текстів німецькою мовою для майбутніх філологів у ЗВО України

ЗВО України	Міжнародний гуманітарний університет (м.Одеса)	Ужгородський національний університет	Київський університет імені Б. Грінченка	Львівський національний університет імені Івана Франка
Назва дисципліни	Практичний курс перекладу з основної іноземної мови (письмовий, німецька мова) [164]	Теорія і практика перекладу німецької мови [166]	Практичний курс перекладу німецької мови [163]	Теорія та практика перекладу. Німецька мова [165]
Нормативні показники (рік навчання, заг. к-сть годин)	2-4 р.н., 4-8 семестри, 420 год. (190 год. а.р.+230 год.с.р.)	4 р. н., 7 семестр, 90 год.	3 н.р., 5,6 семестри 90 год.	3 н.р., 6 семестр, 90 год.
Тематика (модуль, тема, к-сть год. за тематикою)	ЗМ 2. Перекладацькі трансформації (42 год. а.р.+44 год. с.р.+2 год. к.р) ЗМ 3. Функціонально-стилістичні проблеми перекладу Т 2. Газетно-публіцистичний стиль. Особливості перекладу журнальних статей (8 год. а.р.+16 год. с.р.) Всього: 112 год. (50год.а.р+60год.с.р.+2год.к.р.)	Модуль 1. Тема 2. Типи та види перекладу (письмовий) – 8 год. Тема 4. Трансформації у перекладі – 8 год. Модуль 2. Практичні питання перекладу. Тема 8. Особливості перекладу текстів різних жанрів – 8 год. Всього: 24 год. (10 год. а.р.+12 год. с.р.+ 2 к.р.)	ЗМ 3. (Т1+Т2+Т3). Перекладацькі трансформації – 30 год. (18год. а.р. +10 с.р.+2 к.р.). ЗМ 4. Функціонально-стилістичні проблеми перекладу. Т3 Газетно-публіцистичний стиль - 10 год. (5 год. а.р.+3 с.р. +2 к.р.) Всього: 40 год. (23 год. а.р.+ 13 с.р.+4к к.р.)	Модуль 2. Основні стратегії перекладу (Т1+Т2+Т3) Всього: 30 год. (12 год а.р.+16 с.р.+2к.р.)

Відповідно до робочої програми оволодіння перекладацькою компетентністю у письмовому перекладі студентів 3-го курсу забезпечується на основі текстового матеріалу різних стилів (науковий стиль, публіцистичний стиль, офіційно-діловий стиль, художній стиль та неофіційний стиль). Тому пропонуємо розподілити загальну кількість годин у 5 семестрі на 5 рівних частин (відповідно до п'яти стилів) з метою визначення обсягу часу, що відводиться на опанування особливостями перекладу текстів публіцистичного стилю.

Таблиця 2.3.

**Розподіл годин з дисципліни
«Практика перекладу ОІМ (письмовий). Німецька мова» 3 курс**

III курс			
V семестр			
ЗМ 2. Перекладацькі трансформації			
<i>Теми</i>	<i>нк*</i>	<i>ар**</i>	<i>ср***</i>
Тема 1. Мотиви застосування трансформацій.		14	15
Тема 2. Основні способи лексико-семантичних, граматичних, лексико-граматичних, стилістичних перекладацьких трансформацій.		14	15
Тема 3. Застосування трансформацій у процесі перекладу тексту.		14	14
Усього годин заЗМ2	2	42	44
VI семестр			
ЗМ 3. Функціонально-стилістичні проблеми перекладу			
<i>Теми</i>	<i>нк</i>	<i>ар</i>	<i>ср</i>
Тема 1. Науковий стиль.		4	8
Тема 2. Публіцистичний стиль. Особливості перекладу газетно-журнальних статей.		8	16
Тема 3. Офіційно-діловий стиль.		4	7
Тема 4. Художній стиль.		4	7
Тема 5. Неофіційний стиль.		4	6
Усього годин за ЗМ3	2	24	44
Усього годин за ЗМ2, 3	4	66	88
ВСЬОГО	158 годин		

*нк – поточний контроль;

**ар – аудиторна робота;

***ср – самостійна робота.

У моделі на вхідний контроль, який проводять на початку семестру для перевірки рівня сформованості умінь текстотвірної компетентності, ми відводимо 1 годину навчального часу, а на підсумковий контроль – по 1 годині у змістових модулях 2 і 3.

Таким чином, у 5 семестрі у межах змістового модуля 2 відводимо 17 годин для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі німецькою мовою, з яких на аудиторну роботу передбачаємо 6 годин, на самостійну роботу – 9 годин і по 1 годині на вхідний і підсумковий контроль.

У 6 семестрі у межах змістового модуля 3 відводимо 24 години для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі німецькою мовою, з яких на аудиторну роботу – 8 годин, на самостійну роботу – 16 годин. Крім того, 1 година відводиться на підсумковий контроль.

У таблиці 2.4 представлено модель організації навчання з формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

У рамках кожного змістового модуля (циклу) реалізуються три етапи формування текстотвірної компетентності з відповідними підсистемами та групами вправ. Однак, зазначені цикли відрізняються змістовим наповненням вправ, а також їх складністю. Логічно, що другий цикл передбачає дещо складніші за змістом та мовним оформленням публіцистичні тексти та удосконалення умінь, розвиток яких передбачено у першому циклі.

Наприклад, на *рецептивно-аналітичному етапі* у Змістовому модулі 2 студенти виконують вправи на: розвиток умінь аналізувати структурні особливості публіцистичного тексту, визначати комунікативний намір автора, основну думку, мету, диференціювати ключову і додаткову інформацію тексту оригіналу (1.1); визначати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів на лексичному, граматичному, стилістичному рівнях (1.2); порівняльного аналізу тексту оригіналу та його перекладу (1.3).

Таблиця 2.4

**Модель організації навчання з формування текстотвірної компетентності
майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою**

Цикли	Етапи	Цілі	Підгруп и вправ	Кількість годин		
				усього	аудиторна робота	самостійна робота
5 семестр						
Вхідний контроль				1		
1	Рецептивно-аналітичний	розвиток умінь аналізувати структурні особливості публіцистичного тексту, визначати комунікативний намір автора, основну думку, мету; диференціювати ключову і додаткову інформацію тексту оригіналу;	1.1	5	0,5	1
		розвиток умінь визначати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів на лексичному, граматичному, стилістичному рівнях;	1.2		1	1
		розвиток умінь порівняльного аналізу тексту оригіналу та його перекладу;	1.3		0,5	1
	Трансформаційний	формування лексичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, застосування трансформацій транслітерації, калькування, генералізації, конкретизації, модуляції, антонімічного перекладу тощо;	2.1	5	2	1
		формування граматичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, застосування граматичних та комплексних трансформацій додавання, опущення, зміни порядку слів, членування речення, поєднання речень, граматичні заміни форми слова чи частини мови, зміна порядку слів тощо;	2.2			1
		розвиток навичок вживання засобів міжфразового зв'язку у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою;	2.3			1
	Завершальний	формування вмінь здійснювати доперекладацький аналіз тексту оригіналу;	3.1	5	0,5	1
		формування вмінь проектувати зміст висловлювання; створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу та прийнятих у мовному середовищі правил;	3.2			1

		формування вмінь виправляти недоліки та помилки у змісті, побудові і мовному оформленні тексту;	3.3		0,5	1
Підсумковий контроль				1		
Разом за ЗМ 2				15	6	9
				17		
6 семестр						
2	Рецептивно-аналітичний	розвиток умінь аналізувати структурні особливості публіцистичного тексту, визначати комунікативний намір автора;	1.1	5	0,5	0,5
		розвиток умінь визначати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів на лексичному, граматичному, стилістичному рівнях;	1.2		0,5	1
		розвиток умінь порівняльного аналізу тексту оригіналу та його перекладу, умінь аналізувати особливості перекладу публіцистичних текстів;	1.3		1	1,5
Трансформаційний	розвиток лексичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, застосування трансформацій транслітерації, калькування, генералізації, конкретизації, модуляції, антонімічного перекладу тощо;	2.1	7	1	2	
	розвиток граматичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, застосування граматичних та комплексних трансформацій (додавання, опущення, зміни порядку слів, членування речення, граматичні заміни форми слова чи частини мови тощо);	2.2		1	2	
	розвиток навичок вживання засобів міжфразового зв'язку у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою;	2.3		–	1	
Завершальний	розвиток умінь здійснювати доперекладацький аналіз тексту оригіналу, передбачати труднощі перекладу;	3.1	12	1	2	
	розвиток умінь проектувати зміст висловлювання; створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу та прийнятих у мовному середовищі правил;	3.2		2	3	
	розвиток умінь редагувати тексти перекладу статей відповідно до прийнятих у мовному середовищі правил, виправляти недоліки та помилки у змісті, побудові і мовному оформленні тексту.	3.3		1	3	
Підсумковий контроль				1		
Разом за ЗМ3				24	8	16
				25		
Всього за рік				39	14	25
				42		

У Змістовому модулі 3, крім тих, які використовуються в Змістовому модулі 2, передбачено ще вправи на розвиток умінь аналізувати особливості перекладу публіцистичних текстів (1.3).

На завершальному етапі у Змістовому модулі 2 здобувачі вищої освіти виконують вправи на формування вмінь здійснювати доперекладацький аналіз тексту оригіналу (3.1); формування вмінь проектувати зміст висловлювання; створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу та прийнятих у мовному середовищі правил; (3.2); формування вмінь виправляти недоліки та помилки у змісті, побудові і мовному оформленні тексту (3.3).

У Змістовому модулі 3 до перелічених додано вправи на розвиток умінь редагувати тексти перекладу статей відповідно до прийнятих у мовному середовищі правил (3.3).

У першому циклі передбачено формування навичок та вмінь студентів у другому – їх розвиток.

Крім того, якщо під час вивчення Змістового модулю 2 (перший цикл) на рецептивно-аналітичному етапі (підсистема вправ 1) більше уваги зосереджено на формуванні вмінь аналізувати структурні особливості публіцистичного тексту, визначати комунікативний намір автора, визначати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів на лексичному, граматичному, стилістичному рівнях, то в процесі опанування Змістовим модулем 3 (другий цикл) – на розвитку вмінь здійснювати порівняльний аналіз тексту оригіналу та його перекладу, умінь аналізувати особливості перекладу публіцистичних текстів.

На трансформаційному етапі під час першого циклу акцент зроблено на формуванні лексичних та граматичних навичок перекладу та частково на розвитку навичок вживання засобів міжфразового зв'язку у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою. Під час другого циклу виконання вправ на розвиток умінь вживання засобів міжфразового зв'язку передбачено лише на

самостійну роботу, тоді як більшість часу присвячено розвитку лексичних та граматичних навичок перекладу, зокрема, вживанню перекладацьких трансформацій.

Завершальний етап є домінуючим у 6 семестрі (2 цикл), і найбільша увага в ньому зосереджена на розвитку вмінь проектувати зміст висловлювання; створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу та прийнятих у мовному середовищі правил; а також певною мірою на розвитку вмінь редагувати тексти перекладу статей відповідно до прийнятих у мовному середовищі правил, виправляти недоліки та помилки у змісті, побудові і мовному оформленні тексту.

На початку навчального року доцільно провести вхідний контроль рівня сформованості у студентів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, попередньо ознайомивши студентів із критеріями оцінювання рівня їхньої текстотвірної компетентності.

Під кінець кожного семестру відбувається підсумкове оцінювання і проводиться порівняння і зіставлення отриманих результатів із тими, які були на початку семестру. На підсумковий контроль у кожному змістовому модулі відводиться по 1 годині.

Таким чином, запропонована нами методика формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою реалізовується у описаній моделі.

Характеристиками моделі є об'єктивність, системність, універсальність. Об'єктивність моделі полягає в адекватному і точному схематичному відображенні процесу формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі. Системність моделі проявляється описом взаємопов'язаних компонентів. Універсальність моделі забезпечується варіативністю її застосування з можливим корегуванням представлених даних [54].

Запропоновані нами вправи мають реалізовуватися поступово під час аудиторної і самостійної роботи. Вправи, які займають більше часу, доцільно пропонувати для виконання у позааудиторний час, але з подальшою перевіркою та обговоренням на аудиторних заняттях (наприклад, переклад об'ємних текстів).

Підсумковий контроль слід проводити вкінці кожного семестру.

Важливу роль у запропонованій моделі відіграє поточний самоконтроль та взаємоконтроль з подальшою самокорекцією [178, с. 7], а також самооцінювання та взаємооцінювання. Самоконтроль може передбачати використання пам'яток, підготовлених викладачами чи самими студентами. Оскільки в нашому дослідженні йдеться про студентів 3 курсу, які є доволі самостійними [58, с. 14] і мають значний досвід навчальної діяльності, вважаємо, що доцільніше пропонувати здобувачам готувати власні пам'ятки, якими вони можуть обмінюватись, які можуть аналізувати. Використання пам'яток, створених студентами, суголосне з принципом урахування індивідуальних особливостей студентів. Звичайно, на початку курсу пам'ятки створює викладач, а потім пропонує студентам створювати власні пам'ятки.

Взаємоконтроль реалізується під час роботи в парах і полягає у зіставленні власних способів виконання та результатів зі способами виконання та результатами інших студентів для виявлення оптимального шляху виконання завдання, у нашому випадку – адекватного та еквівалентного перекладу публіцистичних текстів.

Самооцінювання може реалізуватись у вправах, де студентам пропонують варіант перекладу словосполучення, фрагменту, тексту для порівняння з власним перекладом. Крім того, здобувачам доцільно пропонувати питання для самооцінювання, де студенти можуть перевірити якість виконання ними певного завдання. У такому випадку йдеться також про розвиток рефлексивних умінь студентів. Як і Т. Г. Король [295, с. 35] вважаємо, що рефлексія може реалізуватись як у процесі виконання завдання (при цьому здійснюється моніторинг власної діяльності), так і після, коли йдеться про рефлексивну самооцінку результатів.

Підкреслимо, що наша модель створена з урахуванням сучасних умов навчання і може реалізуватись як онлайн, так і офлайн, а також у змішаній формі.

Отже, основними характеристиками представленої нами моделі є її циклічність, об'єктивність, системність, універсальність, оскільки вона може реалізовуватись в різних формах та придатна до адаптації в різних умовах.

Висновки до другого розділу

У другому розділі ми представили авторську методику формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

З метою здійснення якісного добору текстового матеріалу для формування цільової компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів виділено принципи (доступності, посильності та комунікативної доцільності; тематичності; взірцевості й типовості; відповідності інтересам студентів; інтегративності; систематичності і послідовності) та критерії (автентичності, перекладацької цінності, інформативності, авторитетності джерела, жанрово-стилістичної відповідності публіцистичного тексту, емоційності та естетичної цінності) відбору текстового матеріалу.

На основі описаних принципів та визначених критеріїв відбору навчального матеріалу для формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою відібрано 53 тексти з авторитетних німецькомовних видань, а саме *Der Spiegel*, *Deutsche Welle (DW)*, *Die Welt*, *Die Zeit*, *Augsburger Allgemeine*, *AZ*, *Berliner*, *Bild*, *Kurier*, *Derstandard*, *Die Welt*, *Die Zeitungs-Anzeiger*, *TAZ*, *Telepolis*, *Salzburger Nachrichten*, *Stadtportal Schwabach*, *Süddeutsche Zeitung*, *Vienna AT* тощо.

Обґрунтовано принципи формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі: дидактичні (доступності, системності та послідовності,

урахування індивідуальних особливостей студентів, міжпредметних зв'язків) та методичні (інтегрованого формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі, збереження жанрово-стилістичних особливостей у перекладі, занурення у професійне середовище перекладача, поступового нагромадження професійної інформації).

Визначено етапи формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі

1. *Рецептивно-аналітичний етап* спрямований на ознайомлення зі структурними та лінгвостилістичними особливостями публіцистичних текстів.

2. *Трансформаційний етап*, який передбачає формування лексичних та граматичних навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, у тому числі навичок лексичних, граматичних та комплексних трансформацій, а також навичок уживання засобів міжфразового зв'язку.

3. *Завершальний етап*, спрямований на удосконалення висловлювання мовою перекладу та представлення власне самого перекладу.

Обґрунтовано систему вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, яка передбачає поетапність процесу навчання та містить підсистеми і групи вправ.

Перша підсистема має на меті актуалізацію та систематизацію знань особливостей публіцистичних текстів, розвиток умінь їх аналізу і включає три групи вправ: вправи на аналіз структурних особливостей публіцистичних текстів; вправи на аналіз лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів; вправи на аналіз особливостей перекладу публіцистичних текстів.

Друга підсистема спрямована на формування та розвиток навичок та вмінь письмового перекладу публіцистичних текстів і включає три групи вправ: вправи на формування та розвиток лексичних навичок письмового перекладу; вправи на

формування та розвиток граматичних навичок письмового перекладу; вправи на розвиток навичок уживання засобів міжфразового зв'язку.

Третя підсистема передбачає формування та розвиток умінь письмового перекладу публіцистичних текстів і включає три групи вправ: вправи на формування та розвиток умінь здійснювати перекладацький аналіз тексту; вправи на формування та розвиток створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу; вправи на аналіз та редагування текстів.

Система вправ передбачає поступове ускладнення навчального матеріалу, мотивування студентів до розумової діяльності (аналізу та синтезу інформації тощо), а розроблений нами комплекс вправ ще й відображає приклади і моделі соціального, політичного, релігійного та культурного аспектів життєдіяльності німецькомовного суспільства.

Представлено модель організації навчання з формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, яка є об'єктивною, системною, універсальною. Об'єктивність моделі полягає в адекватному і точному схематичному відображенні процесу формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі. Системність моделі проявляється описом взаємопов'язаних компонентів. Універсальність моделі забезпечується її варіативністю застосування з можливим корегуванням представлених даних.

Запропонована модель передбачає: об'єкт (процес формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою), мету навчання (формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою на рівні, передбаченому програмою), суб'єкт навчання (майбутні філологи-перекладачі 3 курсу), очікуваний результат (сформовані навички та вміння, які забезпечують можливість коректного письмового перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою), навчальна дисципліна (Практичний

курс перекладу основної іноземної мови (письмовий)), засоби навчання (відібрані навчальні матеріали), контроль результатів (у тому числі самоконтроль та взаємоконтроль), циклічну реалізацію розробленої моделі з поступовим нарощуванням труднощів, при цьому цикли відрізняються змістовим наповненням та частково цільовими навичками і вміннями.

Основні положення розділу висвітлено у публікаціях автора [2; 4; 7; 8; 13].

РОЗДІЛ 3.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

У третьому розділі нашого дослідження визначено критерії оцінювання рівня сформованості текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів, описано хід та результати експерименту, проаналізовано отримані дані та розроблено методичні рекомендації щодо формування в майбутніх філологів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

3.1. Організація та проведення методичного експерименту

Мета цього підрозділу полягає в описі організації експериментальної перевірки ефективності запропонованої методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, яка:

- базується на дидактичних (доступності, системності та послідовності, урахування індивідуальних особливостей студентів, міжпредметних зв'язків) та методичних (інтегрованого формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі, збереження жанрово-стилістичних особливостей у перекладі, занурення у професійне середовище перекладача, поступового нагромадження професійної інформації) принципах;
- ураховує принципи (доступності, посильності та комунікативної доцільності; тематичності; взірцевості й типовості; відповідності інтересам студентів; інтегративності; систематичності і послідовності) критерії

(автентичності, перекладацької цінності, інформативності та авторитетності джерела, жанрово-стилістичної відповідності публіцистичного тексту, емоційності та естетичної цінності) добору текстового матеріалу;

– передбачає три етапи формування текстотвірної компетентності: рецептивно-аналітичний, трансформаційний та завершальний;

– реалізується через систему вправ, що містить три підсистеми і корелює з етапами навчання;

– передбачає використання моделі організації відповідного навчання, яка відображає процес формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі, описує взаємопов'язані її компоненти і є універсальною у застосуванні з можливим корегуванням представлених даних.

Експериментальна перевірка авторської методики відбувалась у 2021–2022 навчальному році серед 54 студентів третього курсу Міжнародного гуманітарного університету (м.Одеса) спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.43 Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша німецька.

В експерименті брали участь дві групи студентів – контрольна група (КГ) – 28 здобувачів вищої освіти, які навчались за методикою, прийнятою в закладі вищої освіти, а також експериментальна група (ЕГ) – 26 студентів, у навчальному процесі яких застосовувалась авторська методика.

На початковому етапі запланованого експерименту нами було сформульовано його мету – перевірити ефективність запропонованої методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі німецькою мовою.

Для визначення гіпотези нами враховано результати теоретичних положень дисертаційного дослідження, що практично втілені в авторській методиці навчання, а також опитування студентів.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що досягнення високого рівня сформованості текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому

перекладі публіцистичних текстів можлива за умови використання авторської методики, яка передбачає аналіз структурних, лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів, особливостей їх перекладу; формування та розвиток лексичних, граматичних навичок письмового перекладу з акцентом на лексичні, граматичні та комплексні трансформації, навичок уживання засобів міжфразового зв'язку; формування та розвиток умінь здійснювати перекладацький аналіз тексту, створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу, аналізу та редагування текстів.

Для реалізації поставленої мети нами було визначено *завдання дослідження*:

1) виділити критерії оцінювання рівня сформованості у студентів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою;

2) підготувати навчальні матеріали для проведення доекспериментальних та післяекспериментальних зрізів;

3) провести доекспериментальні зрізи для з'ясування рівня сформованості у студентів текстотвірної компетентності в письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою;

4) підготувати експериментальні групи студентів до експериментального навчання;

5) здійснити експериментальне навчання серед визначених груп студентів;

6) провести післяекспериментальний зріз для визначення досягнутого рівня сформованості у студентів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою;

7) провести опитування студентів для визначення їхньої оцінки запропонованих вправ та отриманих результатів експериментального навчання;

8) перевірити достовірність отриманих даних методами математичної статистики;

9) сформулювати висновки за результатами реалізованого експерименту.

Проведений серед студентів Міжнародного гуманітарного університету (м.Одеса) методичний експеримент відповідав визначеним вимогам [59, с. 76] і був природним, базовим, відкритим і вертикально-горизонтальним.

Неварійованими величинами експерименту було визначено:

1) склад та кількість КГ і ЕГ: 28 студентів КГ та 26 студентів ЕГ (2021 – 2022 н.р.);

2) загальний обсяг навчального часу, який відводився на формування текстотвірної компетентності студентів;

3) тривалість експериментального навчання (5-6 семестри);

4) зміст експериментального навчання;

5) критерії оцінювання рівня сформованості текстотвірної компетентності студентів;

б) завдання доекспериментального та післяекспериментального зрізів.

Структура проведеного нами методичного експерименту представлена у таблиці 3.1. Попри події в Україні, ми змогли завершити експеримент в 2022 році.

Наступним завданням є визначення критеріїв оцінювання рівня сформованості у майбутніх філологів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Проблема оцінювання перекладу розглядалась у працях українських та зарубіжних методистів [35; 72; 77; 199; 209; 277; 318; 341]. П. Ньюмарк (P. Newmark) визначає оцінювання тексту перекладу як складову частину процесу аналізу тексту оригіналу та інтерпретованого тексту з використаними перекладацькими трансформаціями [318, с. 186]. С. Гервей та Й. Гігінс (S. Herwey, I. Higgins) вважають, що оцінювання перекладу є завершальним етапом редагування тексту як продукту перекладу [277]. Цікавою є думка М. Г. Роуз (M. G. Rose) щодо рівності (однаковості) вимог до оцінювання текстів оригіналу та

його перекладу [341, с. 71]. Не можемо погодитись з таким підходом, оскільки, по-перше, створення тексту оригіналу та його переклад здійснюється в різних умовах; по-друге, тексти оригіналу у нашому випадку є продуктом діяльності кваліфікованих журналістів, а їх переклад здійснюється в навчальних цілях.

Таблиця 3.1

Структура організації і реалізації методичного експерименту

Етапи експерименту	Дата проведення	К-сть годин	Основні завдання
Доекспериментальний зріз в КГ	09.09.2021	1 год.	Визначити вихідний рівень сформованості текстотвірної компетентності у студентів.
Доекспериментальний зріз в ЕГ	10.09.2021	1 год.	
Експериментальне навчання в КГ	13.09.2021 – 18.02.2022	39 год.	Перевірити ефективність авторської методики.
Експериментальне навчання в ЕГ	13.09.2021 – 24.05.2022	39 год.	
Післяекспериментальний зріз в КГ	24.05.2022	1 год.	Визначити рівень сформованості текстотвірної компетентності у студентів після експериментального навчання.
Післяекспериментальний зріз в ЕГ	26.05.2022	1 год.	
Післяекспериментальне опитування	27.05.2022	30 хв.	З'ясувати ставлення студентів до запропонованої методики навчання.

Важливу роль у питанні критеріїв оцінювання текстів перекладу відіграють поняття їх еквівалентності, адекватності та точності, розмежування між якими у методичній літературі є розмитими [35, с.132; 60]. Текст перекладу вважається точним, якщо збережений предметно-логічний зміст тексту оригіналу [133, с.133]. Еквівалентність тексту перекладу виражається у максимальній передачі форми і

змісту тексту оригіналу на смисловому, функціональному, інтенціонально-афективному рівнях [209, с. 235]. Адекватність тексту перекладу виражається передачею прагматики тексту оригіналу шляхом відтворення архітектури закладеного змісту вихідного висловлювання засобами мови перекладу [63, с. 74-78].

Критерії оцінювання тексту перекладу О. А. Михайленко розділяє на дві групи: оцінювання на мікрорівні щодо комунікативної адекватності перекладу (відсутність мовних помилок: граматичних, стилістичних, орфографічних, синтаксичних); оцінювання на макрорівні щодо оформлення перекладу (мовного оформлення, мовної еквівалентності та загальної адекватності) [133, с. 148].

Ураховуючи представлені характеристики оцінювання текстів перекладу та беручи до уваги результати дослідження Т. П. Василенко [35, с.134] щодо оцінювання готових текстів перекладу, ми визначили критерії оцінювання рівня сформованості у студентів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою:

- 1) критерій збереження особливостей функціонального стилю та жанру;
- 2) критерій нормативності та письмового оформлення тексту перекладу;
- 3) критерій адекватності застосування перекладацьких трансформацій;
- 4) критерій коректності передачі соціокультурного контексту.

Під час оцінювання рівня сформованості текстотвірної компетентності слід врахувати фрагментарність як основну трудність в оцінюванні перекладу, адже у ЗВО існує брак навчального часу для постійного індивідуального опитування кожного студента. Часто викладачами застосовується фронтальне опитування здобувачів.

Беручи до уваги результати досліджень з питання оцінювання якості письмового перекладу [149; 213; 257; 278; 387], пропонуємо проводити оцінювання текстів перекладу студентів за рівнями: *високий, середній, достатній, низький*.

Кожному рівню відповідають характерні дескриптори параметрів кінцевого варіанту тексту перекладу.

Розглянемо детальніше кожен критерій оцінювання сформованості у студентів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

1. Критерій збереження особливостей функціонального стилю та жанру використовується для визначення ступеня відображення структури та змісту представленого текстового матеріалу зі всіма супутніми деталями.

Збереження логіко-структурної побудови тексту перекладу вважається досягнутим за наявністю композиційних складових, вступної частини, основної частини та висновку, які виражаються когезивними засобами зв'язку та словами і фразами-маркерами, що забезпечують поступовість та логічність викладу тексту і сприяють розумінню прочитаного.

Збереження змісту тексту перекладу вважається досягнутим за умови адекватного відтворення особливостей німецьких публіцистичних текстів: лексичних (професійної лексики, термінів, ідеологем, неологізмів, скорочень та аббревіатур, екзотизмів, запозиченої лексики, фразеологізмів, прислів'їв); граматичних (оптимальний вибір порядку слів у реченні і побудова самого речення); стилістичних.

Загальна кількість балів за даним критерієм становить 20 балів, де за кожен допущену студентом помилку при перекладі знімається 1 бал.

Рівень за критерієм 1 вважаємо високим, якщо здобувач набрав 17–20 балів відповідно до дескрипторів: наявність всіх композиційних складових (вступної частини, основної частини та висновку); наявність необхідних когезивних засобів зв'язку інформації та слів і фраз-маркерів з можливою 1 помилкою у відтворенні; адекватне відтворення лексичних особливостей німецьких публіцистичних текстів (професійної лексики, термінів, ідеологем, неологізмів, скорочень та аббревіатур, екзотизмів, запозиченої лексики, фразеологізмів, прислів'їв) з можливою 1

помилкою; адекватне відтворення граматичних особливостей німецьких публіцистичних текстів (оптимальний вибір порядку слів у реченні і побудова речення) з можливою 1 помилкою; адекватне відтворення стилістичних особливостей німецьких публіцистичних текстів (метафор, епітетів тощо) з можливою 1 помилкою. Допускається до 3 помилок.

Середній рівень (12–16 балів) характеризується такими дескрипторами: наявність композиційних складових (вступної частини, основної частини та висновку); наявність когезивних засобів зв'язку і фраз-маркерів з можливими 2 помилками; відтворення лексичних особливостей німецьких публіцистичних текстів (професійної лексики, термінів, ідеологем, неологізмів, скорочень та аббревіатур, екзотизмів, запозиченої лексики, фразеологізмів, прислів'їв) з можливими 2 помилками; відтворення граматичних особливостей німецьких публіцистичних текстів (оптимальний вибір порядку слів у реченні і побудова речення) з можливими 2 помилками; відтворення стилістичних особливостей німецьких публіцистичних текстів (метафор, епітетів тощо) з можливими 2 помилками. Допускається до 8 помилок.

Для достатнього рівня (8–11 балів) характерними є такі дескриптори: наявність 2 композиційних складових (вступної частини, основної частини або висновку); наявність когезивних засобів зв'язку і фраз-маркерів з можливими 3 помилками; відтворення лексичних особливостей німецьких публіцистичних текстів (професійної лексики, термінів, ідеологем, неологізмів, скорочень та аббревіатур, екзотизмів, запозиченої лексики, фразеологізмів, прислів'їв) з можливими 3 помилками; відтворення граматичних особливостей німецьких публіцистичних текстів (оптимальний вибір порядку слів у реченні і побудова речення) з можливими 3 помилками; відтворення стилістичних особливостей німецьких публіцистичних текстів (метафор, епітетів тощо) з можливими 3 помилками. Допускається до 12 помилок.

Для низького рівня (0–7 балів) притаманні: наявність 1-2 композиційних складових (вступної частини, основної частини або висновку); наявність когезивних засобів зв'язку і фраз-маркерів з можливими 4 помилками у відтворенні або повна їх відсутність; часткове відтворення лексичних особливостей німецьких публіцистичних текстів (професійної лексики, термінів, ідеологем, неологізмів, скорочень та абревіатур, екзотизмів, запозиченої лексики, фразеологізмів, прислів'їв) з 4 і більше помилками; часткове відтворення граматичних особливостей німецьких публіцистичних текстів (оптимальний вибір порядку слів у реченні і побудова речення) з 4 і більше помилками; часткове відтворення стилістичних особливостей німецьких публіцистичних текстів (метафор, епітетів тощо) з 4 і більше помилками у відтворенні. Кількість помилок – більше 12.

Таблиця 3.2

Шкала оцінювання рівня сформованості текстотвірної компетентності у письмовому перекладі за критерієм 2

№	Рівень оцінювання	Дескриптори параметрів кінцевого варіанту тексту перекладу
1.	<i>Високий</i> (13-15 балів)	Відтворення тексту перекладу на лексичному, граматичному, стилістичному, орфографічному та синтаксичному рівнях без помилок або з можливими 1-2 помилками.
2.	<i>Середній</i> (8-12 балів)	Відтворення тексту перекладу на лексичному, граматичному, стилістичному, орфографічному та синтаксичному рівнях з можливими 3-7 помилками.
3.	<i>Достатній</i> (5-7 балів)	Відтворення тексту перекладу на лексичному, граматичному, стилістичному, орфографічному та синтаксичному рівнях з можливими 8-11 помилками.
4.	<i>Низький</i> (0-4 балів)	Відтворення тексту перекладу на лексичному, граматичному, стилістичному, орфографічному та синтаксичному рівнях з численними помилками (більше 11).

2. *Критерій нормативності та письмового оформлення тексту перекладу* застосовується для оцінювання оформлення письмового варіанту перекладу тексту оригіналу і відсутність у ньому лексичних, граматичних, стилістичних, орфографічних, синтаксичних помилок.

Загальна кількість балів за даним критерієм становить 15 балів, де за кожен допущену студентом помилку при перекладі знімається 1 бал (табл. 3.2).

3. *Критерій адекватності застосування перекладацьких трансформацій* застосовується для оцінювання коректності застосування перекладацьких трансформацій там, де вони є необхідними (лексичні і граматичні трансформації).

Таблиця 3.3

Шкала оцінювання рівня сформованості текстотвірної компетентності у письмовому перекладі за критерієм 3

№	Рівень оцінювання	Дескриптори параметрів кінцевого варіанту тексту перекладу
1.	<i>Високий (13-15 балів)</i>	Переклад тексту із застосуванням перекладацьких трансформацій з можливою недоречною заміною 1-2 лексичних чи граматичних одиниць.
2.	<i>Середній (8-12 балів)</i>	Переклад тексту із застосуванням перекладацьких трансформацій з можливою недоречною заміною 3-7 лексичних чи граматичних одиниць або із неадекватним застосуванням 1-2 перекладацьких трансформацій.
3.	<i>Достатній (5-7 балів)</i>	Переклад тексту із застосуванням перекладацьких трансформацій з можливою недоречною заміною 8-10 лексичних чи граматичних одиниць або із неадекватним застосуванням 2-3 перекладацьких трансформацій.
4.	<i>Низький (0-4 балів)</i>	Переклад тексту із застосуванням перекладацьких трансформацій з можливою недоречною заміною 11 і більше лексичних чи граматичних одиниць або із неадекватним застосуванням більше 4 перекладацьких трансформацій.

Загальна кількість балів за даним критерієм – 15 балів. При цьому за застосування студентом перекладацьких трансформацій з можливим недоречним

заміщенням 1 лексичної чи граматичної одиниці знімається 1 бал, а за кожне неадекватне застосування перекладацької трансформації знімається 3 бали (табл. 3.3).

4. Критерій передачі соціокультурного контексту при письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою застосовується для визначення рівня сформованості текстотвірної компетентності з адекватним відтворенням реалій німецькомовного соціуму.

Загальна кількість балів за даним критерієм становить 10 балів, де за кожну допущену студентом помилку у передачі лінгвосоціокультурних особливостей знімається 2 бали (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Шкала оцінювання рівня сформованості текстотвірної компетентності у письмовому перекладі за критерієм 4

Кількість допущених помилок	1	2	3	4	5
Кількість балів	2	4	6	8	10

Розподіл балів за критеріями оцінювання рівня сформованості текстотвірної компетентності представлено у таблиці 3.5.

Перед здійсненням доекспериментального зрізу нами була проведена бесіда зі студентами обох груп, під час якої студенти мали можливість ознайомитися із критеріями оцінювання рівня сформованості в них текстотвірної компетентності, а також із умовами проведення доекспериментального зрізу. Безпосередньо на виконання завдання доекспериментального зрізу було відведено 1 годину.

Таблиця 3.5

Розподіл балів за критеріями оцінювання рівня сформованості у майбутніх філологів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою

№	Критерії	Бали
1	Критерій збереження особливостей функціонального жанру та стилю	20 балів
2	Критерій нормативності та письмового оформлення тексту перекладу	15 балів
3	Критерій адекватності застосування перекладацьких трансформацій	15 балів
4	Критерій передачі соціокультурного контексту	10 балів
Всього		60 балів

Приклади завдань доекспериментального зрізу:

Aufgabe 1: Bitte lesen Sie den vorgeschlagenen Artikel und übersetzen Sie ihn unter Einhaltung der im sprachlichen Kontext geltenden Regeln (Додаток Д.6 [251]).

Aufgabe 2: Bitte lesen Sie den vorgeschlagenen Artikel und übersetzen Sie ihn unter Einhaltung der im sprachlichen Kontext geltenden Regeln. (Додаток Д.6 [268]).

Підготовлені завдання для доекспериментальних та післяекспериментальних зрізів однакові за формою, але різні за змістовим наповненням.

Отже, у цьому підрозділі ми описали процес підготовки до експериментального навчання. У наступному підрозділі буде відображено хід, аналіз та зінтерпретовано отримані результати методичного експерименту з перевірки ефективності запропонованої методики.

3.2. Хід, аналіз та інтерпретація результатів експерименту

Для здійснення перевірки результатів, отриманих під час експериментального навчання за запропонованими критеріями, вслід за В. М. Руденко вважаємо, що максимальне значення Середнього коефіцієнта навченості, яке лише можливе – 1, у той час, коли достатнім показником рівня навченості прийнято вважати значення, рівнозначне 0,7 [168].

Провівши доекспериментальні зрізи у двох групах (КГ, ЕГ), ми отримали результати, які засвідчили недостатній рівень володіння текстотвірною компетентністю у майбутніх філологів (детально представлено у Додатку Е, таблиця Е 1, Е 2), тобто мінімальний коефіцієнт навченості 0,7 виявився у кількох студентів.

У таблиці 3.6 представлено дані доекспериментальних зрізів, отримані у двох групах за кожним критерієм.

Таблиця 3.6

Середні показники доекспериментальних зрізів в ЕГ та КГ

Група	Середній коефіцієнт навченості				Сума балів	Середній показник
	Критерії					
	<i>1</i> <i>20 балів</i>	<i>2</i> <i>15 балів</i>	<i>3</i> <i>15 балів</i>	<i>4</i> <i>10 балів</i>		
КГ	10	6.1	5,7	6,2	28	0,47
ЕГ	10	7	6.4	6.6	30	0,5
Середній показник	0,5	0,5	0,43	0,5	29	0,48
Максимальний показник	20	15	15	10	60	1

Аналіз відповідей студентів дав можливість з'ясувати, що низькими виявилися результати практично за усіма критеріями (збереження особливостей функціонального жанру та стилю, нормативності та письмового оформлення тексту

перекладу, адекватності застосування перекладацьких трансформацій, передачі соціокультурного контексту).

Серед типових помилок у студентів при виконанні завдань з перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою можна виділити такі: некоректний переклад одиниць професійної лексики, термінів, ідеологем, неологізмів, скорочень, абревіатур, фразеологізмів тощо.

Причинами недостатнього рівня сформованості текстотвірної компетентності у письмовому перекладі вважаємо низький рівень обізнаності студентів із питань застосування перекладацьких трансформацій та відтворення лінгвосоціокультурних особливостей та реалій німецькомовного суспільства, що веде до додумування та вгадування (не завжди точного) студентами закладеного змісту у публіцистичних текстах і, звідси, втрати або зниження рівня еквівалентності та адекватності перекладу.

КГ та ЕГ є рівними, що підтверджують результати доекспериментальних зрізів. Тим не менше, необхідно підтвердити їх рівність за допомогою методів математичної статистики. Для цього застосуємо критерій ϕ^* – кутового перетворення Фішера, що використовується для порівняння двох вибірок за частотою появи необхідного ефекту і визначення достовірності різниці між ними у відсотках.

Критерієм Фішера вважається статистичний критерій у радіанах, за яким тестові статистичні дані обраховані з урахуванням нульової гіпотези і шляхом кутового перетворення відсоткових часток на величини центрального кута. Більша величина відповідає більшому куту, а менша – меншому куту, де величина демонструє ймовірність наявності відмінностей [33].

Для перевірки рівності КГ та ЕГ і для виявлення можливих відмінностей отриманих даних у двох групах ми сформулювали статистичні гіпотези:

H_0 – нульова, що відображає відсутність можливих відмінностей між КГ і ЕГ, де частка осіб з необхідним ефектом у КГ не перевищує частку осіб з необхідним ефектом в ЕГ;

H_1 – альтернативна, що відображає наявність можливих відмінностей між КГ і ЕГ, де частка осіб з необхідним ефектом у КГ перевищує частку осіб з необхідним ефектом в ЕГ [33].

Отримані результати представлені у таблиці з двома показниками: «є ефект» – «немає ефекту» (табл. 3.7).

Визначимо величини ϕ , що відповідають відсотковим часткам обох груп.

Таблиця 3.7

**Результати зіставлення
КГ та ЕГ у доекспериментальному зрізі**

Групи	«Є ефект»		«Немає ефекту»		Загальна кількість студентів
	Кількість студентів	Відсоткова частка	Кількість студентів	Відсоткова частка	
КГ	2	7,1 %	26	92,9 %	28 (100%)
ЕГ	1	3,8 %	25	96,2 %	26 (100%)
Загальна кількість студентів	3		51		54

Емпіричне значення $\phi^*_{емп.}$ визначаємо за формулою: $\phi^* = (\phi_1 - \phi_2) \cdot \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}}$, де:

ϕ_1 – кут, який демонструє більшу відсоткову частку, що становить у нашому випадку 7,1 % («є ефект» в КГ);

ϕ_2 – кут, який демонструє меншу відсоткову частку, що становить у нашому випадку 3,8 % («є ефект» в ЕГ);

n_1 – кількість спостережень у вибірці 1, що дорівнює 26;

n_2 – кількість спостережень у вибірці 2, що дорівнює 25.

$$\varphi_{кр}^* = \begin{cases} 1,64 (p 0,05) \\ 2,31 (p 0,01) \end{cases}$$

Вісь значущості зображена на рисунку 3.1.

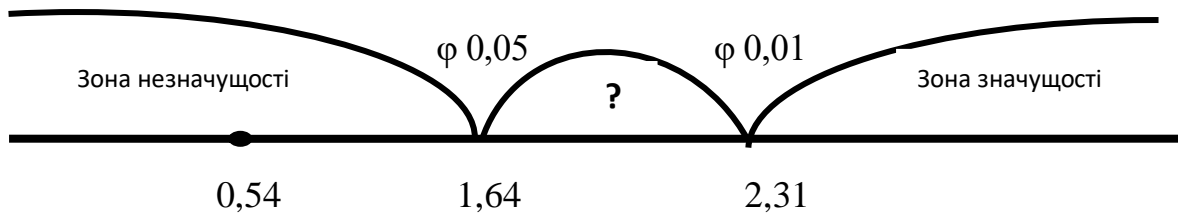

Рис. 3.1. Вісь значущості

Це емпіричне значення $\varphi^*(0,54)$ перебуває у зоні незначущості.

Тому перша гіпотеза H_1 відкидається і ми приймаємо гіпотезу H_0 , де за результатами доекспериментального зрізу частка студентів з продемонстрованим достатнім рівнем текстотвірної компетентності в КГ не більша, ніж в ЕГ.

Отже, КГ та ЕГ рівні, і далі ми можемо проводити заплановане експериментальне навчання в ЕГ за авторською методикою, а в КГ – за методикою, яку використовують викладачі в ЗВО.

Після експериментального навчання нами проведено післяекспериментальні зрізи (середні показники отриманих студентами результатів за всіма критеріями представлені у таблиці 3.9, результати усіх студентів – у Додатку Е, таблицях Е.3 та Е.4).

За результатами післяекспериментального зрізу у КГ та ЕГ здійснено обрахунки за визначеними критеріями. Представимо середні показники коефіцієнтів навченості у двох групах у таблиці 3.8 (результати студентів КГ і ЕГ подано у Додатку Е, таблицях Е.3, Е.4).

Таблиця 3.8

Середні показники післяекспериментальних зрізів

Група	Середній коефіцієнт навченості				Сума балів	Середній показник
	Критерії					
	<i>1</i> <i>20 балів</i>	<i>2</i> <i>15 балів</i>	<i>3</i> <i>15 балів</i>	<i>4</i> <i>10 балів</i>		
КГ	16	12	10	8	46	0,77
ЕГ	18	14	13	9	54	0,9
Середній показник	0,85	0,86	0,8	0,85	50,5	0,84
Максимальний показник	20	15	15	10	60	1

Середні показники доекспериментальних та післяекспериментальних зрізів відображено в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

Середні показники доекспериментальних та післяекспериментальних зрізів

Група	Середній коефіцієнт навченості	
	Доекспериментальне навчання	Післяекспериментальне навчання
КГ	0,47	0,77
ЕГ	0,5	0,9
Середній показник	0,48	0,83

Представлені у таблицях 3.9 та 3.10 результати продемонстрували дієвість обох методик та дещо кращі результати в ЕГ, де застосовувалась авторська методика.

Перевіримо ефективність обох методик шляхом зіставлення отриманих результатів студентами КГ та ЕГ до та після експериментального навчання.

Перевіримо спочатку ефективність методики, за якою навчалися студенти КГ.

Для перевірки вищесказаного сформуємо статистичні гіпотези:

H_0 – нульова, яка показує, що частка студентів КГ, які досягли достатнього рівня сформованості текстотвірної компетентності, за результатами післяекспериментального зрізу не більша за результати доекспериментального зрізу (відсутність відмінностей між результатами);

H_1 – альтернативна, яка демонструє, що частка студентів КГ, які досягли достатнього рівня сформованості текстотвірної компетентності, за результатами післяекспериментального зрізу більша за результати доекспериментального зрізу (наявність відмінностей між результатами). Представимо отримані результати таблицею з двома значеннями ознаки: «є ефект» – «немає ефекту» (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

Результати зіставлення результатів у КГ до та післяекспериментального зрізів

Зрізи	«Є ефект»		«Немає ефекту»		Загальна кількість студентів
	Кількість студентів	Відсоткова частка	Кількість студентів	Відсоткова частка	
Доекспериментальний зріз	2	7,1 %	26	92,9 %	28 (100%)
Післяекспериментальний зріз	27	96,4 %	1	3,6 %	28 (100%)
Загальна кількість студентів	29		27		56

Емпіричне значення $\varphi^*_{емп.}$ визначаємо за формулою: $\varphi^* = (\varphi_1 - \varphi_2) \cdot \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}}$, де $\varphi = 8,31$. Це емпіричне значення $\varphi^*(8,31)$ перебуває у зоні значущості.

Вісь значущості зображена на рис. 3.2.

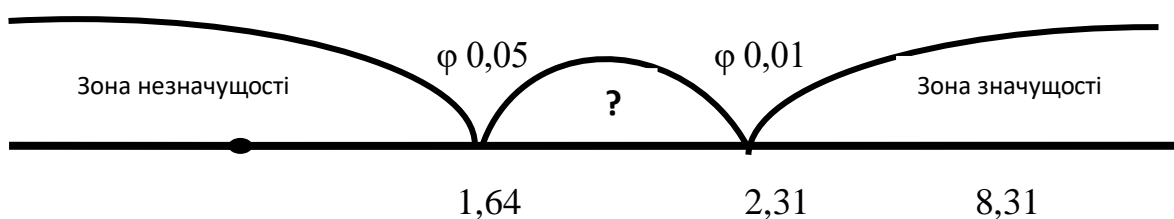

Рис. 3.2. Вісь значущості

Отже, гіпотеза H_0 відкидається, і ми приймаємо гіпотезу H_1 , згідно з якою за отриманими результатами частка студентів групи КГ, які досягли достатнього рівня сформованості текстотвірної компетентності під час післяекспериментального зрізу, більша, ніж під час доекспериментального.

Як бачимо, за результатами післяекспериментального зрізу в КГ доведена ефективність методики, яку використовують викладачі ЗВО.

Порівняємо результати студентів до та після експериментальних зрізів в ЕГ. Для цього сформулюємо статистичні гіпотези:

H_0 – нульова, згідно з якою частка студентів ЕГ, які досягли достатнього рівня сформованості текстотвірної компетентності, за результатами післяекспериментального зрізу не більша, ніж за результатами доекспериментального зрізу (відсутність відмінностей між результатами);

H_1 – альтернативна, відповідно до якої частка студентів ЕГ, які досягли достатнього рівня сформованості текстотвірної компетентності, за результатами

післяекспериментального зрізу більша, ніж за результатами доекспериментального зрізу (наявність відмінностей між між результатами).

Представимо отримані результати таблицею з двома значеннями ознаки: «є ефект» – «немає ефекту» (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Результати зіставлення результатів у ЕГ до та післяекспериментального зрізів

Зрізи	«Є ефект»		«Немає ефекту»		Загальна кількість студентів
	Кількість студентів	Відсоткова частка	Кількість студентів	Відсоткова частка	
Доекспериментальний зріз	1	3,8 %	25	96,2 %	26 (100%)
Післяекспериментальний зріз	25	96,2 %	1	3,8 %	26 (100%)
Загальна кількість студентів	26		26		52

Емпіричне значення $\varphi^*_{емп.}$ визначаємо за формулою: $\varphi^* = (\varphi_1 - \varphi_2) \cdot \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}}$, де $\varphi = 8,5$.

Вісь значущості зображена на рис. 3.3.

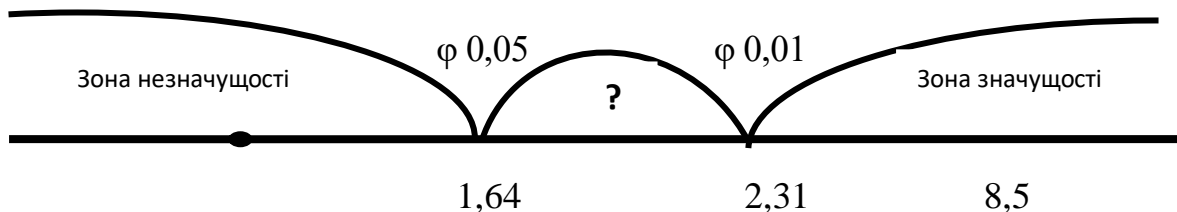

Рис. 3.3. Вісь значущості

Отримане емпіричне значення $\varphi^*(8,5)$ перебуває у зоні значущості.

Відповідно гіпотеза H_0 відкидається і приймається гіпотеза H_1 , згідно з якою частка студентів ЕГ, які досягли достатнього рівня сформованості текстотвірної компетентності під час післяекспериментального зрізу, більша, ніж під час доекспериментального.

Таким чином, можемо стверджувати про ефективність обох методик.

Наступним етапом нашого дослідження є зіставлення результатів післяекспериментального зрізу в КГ та ЕГ для визначення більш ефективного варіанту методики.

Як видно з таблиці 3.9, середні показники з усіх критеріїв є вищими в ЕГ. Згідно з таблицями Е 3 та Е 4 Додатку Е переважна більшість студентів КГ та ЕГ досягли коефіцієнту навченості 0,7. Тому, як і О. В. Баб'юк [18, с. 161], змістимо мінімальний коефіцієнт навченості до 0,8.

Сформулюємо статистичні гіпотези:

H_0 – нульова, згідно з якою частка осіб, які продемонстрували достатній рівень сформованості текстотвірної компетентності в ЕГ, не є вищою, ніж у КГ (відсутність відмінностей між результатами);

H_1 – альтернативна, відповідно до якої частка осіб, які продемонстрували достатній рівень сформованості текстотвірної компетентності в ЕГ, є вищою, ніж у КГ (наявність відмінностей між результатами).

Представимо отримані результати таблицею з двома значеннями ознаки: «є ефект» – «немає ефекту» (табл. 3.12).

Таблиця 3.12

**Результати зіставлення показників у КГ та ЕГ у
післяекспериментальному зрізі**

Зрізи	«Є ефект»		«Немає ефекту»		Загальна кількість студентів
	Кількість студентів	Відсоткова частка	Кількість студентів	Відсоткова частка	
КГ	6	21,4 %	22	78,6 %	28 (100%)
ЕГ	24	92,3 %	2	7,7 %	26 (100%)
Загальна кількість студентів	30		24		54

Отримане емпіричне значення $\varphi^*(5,937)$ перебуває у зоні значущості (рис. 3.4).

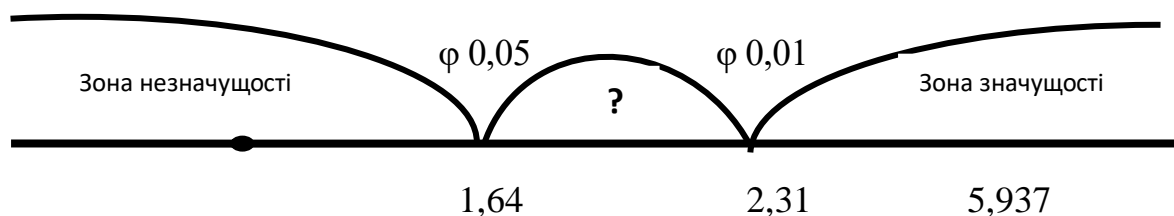

Рис. 3.4. Вісь значущості

Таким чином, за результатами експериментального навчання авторська методика формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою виявилась більш ефективною у порівнянні з методикою, яку використовують викладачі в ЗВО.

Таблиця 3.13

Приріст коефіцієнту навченості студентів КГ та ЕГ

Група	Середній коефіцієнт навченості				Середній показник	
	Критерії					Сума балів
	<i>1 20 балів</i>	<i>2 15 балів</i>	<i>3 15 балів</i>	<i>4 10 балів</i>		
КГ	10	6.1	5,7	6,2	28	0,47
	16	12	10	8	46	0,77
Приріст	0,3	0,4	0,29	0,18	18	0,3
ЕГ	10	7	6.4	6.6	30	0,5
	18	14	13	9	54	0,9
Приріст	0,4	0,46	0,44	0,24	24	0,4

Представлені у таблиці 3.13 дані демонструють найнижчий приріст за критерієм передачі соціокультурного контексту. Так, приріст за цим критерієм у студентів КГ становив 0,18, а в ЕГ – 0,24. Цей факт можемо пояснити дещо меншою увагою до соціокультурного компоненту та його багатоаспектністю. Однак, різниця в прирості між КГ та ЕГ свідчить, що в експериментальній методиці цілеспрямовано розвивались відповідні вміння.

За критерієм збереження особливостей функціонального жанру та стилю приріст становив 0,3 в КГ та 0,4 в ЕГ, а за критерієм нормативності та письмового оформлення тексту перекладу – 0,4 та 0,46 відповідно.

Згідно з результатами експерименту приріст за критерієм застосування перекладацьких трансформацій в КГ становив 0,29, а в ЕГ – 0,44, що свідчить про достатню увагу до розвитку відповідних умінь у запропонованій нами системі вправ та розроблених комплексах вправ.

Проаналізуємо тепер результати ЕГ та КГ з урахуванням шкали оцінювання, яка використовується у вітчизняних ЗВО :

Показник коефіцієнта успішності	
Високий рівень	$0,90 \leq K \leq 1,0$.
Середній рівень	$0,75 \leq K < 0,89$.
Достатній рівень	$0,6 \leq K < 0,74$.
Недостатній рівень	$0 \leq K < 0,59$.

Відповідно продемонструємо показники рівнів успішності студентів КГ та ЕГ, які представлені у таблиці 3.14.

Таблиця 3.14

Показники рівнів сформованості текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою студентів КГ та ЕГ

Рівень сформованості текстотвірної компетентності	Показники у студентів КГ		Показники у студентів ЕГ	
	<i>Доекспериментальне навчання</i>	<i>Післяекспериментальне навчання</i>	<i>Доекспериментальне навчання</i>	<i>Післяекспериментальне навчання</i>
Високий рівень (В)	-	2 (7 %)	-	17 (65 %)
Середній рівень (С)	-	19 (68 %)	-	8 (30 %)
Достатній рівень (Д)	2 (7 %)	7 (25 %)	2 (8 %)	-
Недостатній рівень (Н)	26 (93 %)		24 (92 %)	1 (4 %)

Доекспериментальний зріз засвідчив, що жоден студент в КГ та ЕГ не продемонстрував високого чи середнього рівня сформованості текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Після експериментального навчання 65 % студентів ЕГ показали високий рівень сформованості текстотвірної компетентності, тоді як у КГ – лише 7 % здобувачів досягли таких результатів. На середньому рівні виявилось більше студентів КГ з результатом у 68 %, а студентів ЕГ – 30 %. В ЕГ не було студентів на достатньому рівні, тоді як у КГ 25 % здобувачів опинились на достатньому рівні.

Зазначимо, що у КГ жоден студент не продемонстрував недостатнього рівня володіння текстотвірною компетентністю, тоді як в ЕГ такий рівень виявився в одного студента, який, однак, систематично пропускав заняття через хворобу, але був включений нами до загальних показників, оскільки був присутній на доекспериментальному та післяекспериментальному зрізах і окремих заняттях.

З метою з'ясування ставлення студентів до запропонованої методики було проведено їх опитування (Додаток Ж), відповідно до якого:

92 % студентів позитивно оцінили запропоновану методику;

89 % опитаних вважають дану методику актуальною і цінною з погляду наповнення контенту соціокультурного спрямування;

87 % респондентів відзначили істотне підвищення рівня текстотвірної компетентності у письмовому перекладі (про часткове підвищення вказали 12 %);

87 % опитаних вказали на розширення свого лексичного запасу,

90 % студентів вказали на розвиток умінь застосування перекладацьких трансформацій;

91 % здобувачів відзначили мотиваційність запропонованої методики;

87 % майбутніх філологів вказали на краще розуміння сутності та змісту публіцистичних текстів німецькою мовою;

85 % респондентів вважають публіцистичні тексти, запропоновані у вправах, цікавими.

Загалом запропонована методика отримала позитивну оцінку серед опитаних студентів обох груп.

Вважаємо, що доволі високі результати, які продемонстрували студенти ЕГ, є результатом їхньої вмотивованості та зацікавленості, у тому числі завдяки навчальному матеріалу, в якому порушувалися важливі для молоді питання і проблеми.

Таким чином, результати проведеного експерименту, перевірені за допомогою критерію F^* – кутового перетворення Фішера, продемонстрували ефективність запропонованої методики.

Наступним кроком нашого дослідження стане підготовка методичних рекомендацій щодо формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

3.3. Методичні рекомендації щодо формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою

Для успішного формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою необхідно враховувати, що текстотвірна компетентність є одним із компонентів професійної компетентності у перекладі; здатністю, сформованою у результаті реалізації набутих теоретичних знань та умінь текстосприймання й текстотворення письмових текстів певного жанру, що забезпечують успішність текстотвірної діяльності шляхом інтерпретації закладеного змісту оригіналу засобами мови перекладу, зберігаючи особливості іншомовного висловлювання.

Формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою здійснюється в процесі навчання низки дисциплін, і в першу чергу освітнього компонента «Практичний курс перекладу основної іноземної мови (письмовий)» (назви можуть варіюватись в різних ЗВО).

Під час навчального процесу необхідно враховувати потреби студентів та їх зацікавленість у навчальному матеріалі. Для організації зворотного зв'язку доцільно здійснювати опитування здобувачів вищої освіти для з'ясування

ставлення до навчального процесу та можливого вдосконалення методики формування текстотвірної компетентності. Зазначимо, що такі опитування не повинні бути масштабними та можуть бути навіть фрагментарними, коли викладач, наприклад, прагне з'ясувати певне питання для організації подальшого навчання.

Необхідним елементом формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі є оволодіння ними перекладацькими стратегіями і тактиками, які допомагають оптимізувати перекладацьку діяльність.

Перекладацька стратегія – це певний план чи алгоритм дій перекладача [15, с.58], для досягнення поставленої цілі в конкретних умовах міжкультурної комунікації [15, с. 58; 134], яка зумовлюється типом тексту (у нашому випадку публіцистичного) і відображає також і особливості перекладача.

Стратегії передбачають певні тактики, які є сукупністю методів і прийомів, які допомагають реалізувати обрану стратегію та досягти поставлених цілей [155, с.159].

Вибір певної тактики чи стратегії передбачає застосування перекладацьких трансформацій, які є прийомами, що допомагають перетворити текст оригінал у текст перекладу, зберігаючи при цьому зміст, вплив на читача тощо[172].

У навчанні письмового перекладу публіцистичних текстів ми рекомендуємо використовувати стратегію з'ясування жанрово-стилістичної приналежності (для визначення лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів) та стратегію домінування змісту оригіналу (для передачі інформації зі збереженням замислу вихідного тексту). При цьому доцільно застосовувати тактики прямого перекладу (для максимального відтворення закладеного змісту вихідного тексту) і тактики модифікації або трансформації тексту (для адекватної інтерпретації закладеного змісту при перекладі).

Оскільки вибір певної тактики чи стратегії передбачає застосування перекладацьких трансформацій, доцільно зосередитись на *лексичних* (генералізація, конкретизація, модуляція, транслітерація, калькування, дослівний переклад),

граматичних (додавання та опущення, дослівний переклад, членування речення, поєднання речень та граматичні заміни (заміни форми слова, частини мови), зміни порядку слів) чи лексико-граматичних (комплексних) (антонімічний переклад, конверсійна трансформація, метафоризація та деметафоризація, описовий переклад, компенсація) трансформаціях. При цьому найбільш частотними й типовими трансформаціями при письмовому перекладі публіцистичних німецькою мовою є додавання (введення додаткових слів через відмінності у побудові речень та необхідність доступно донести до читача незрозумілу інформацію), опущення (фільтрування семантично надлишкових елементів), генералізація (заміна одиниці мови вихідного тексту з вузьким значенням одиницею із ширшим значенням у мові перекладу), компенсація (заміна елемента мови оригіналу, що не перекладається, іншим елементом мови перекладу), антонімічний переклад (заміна форми слова або словосполучення протилежним значенням мови перекладу без зміни змісту, зміна порядку слів (зміна у тексті перекладу порядку розташування мовних елементів вихідного тексту через відмінність структури двох мов (німецької та української)) [82] та інші, описані нами в попередніх підрозділах, використання яких зумовлюється різними лексико-граматичними системами німецької та української мов з урахуванням соціокультурних особливостей. У навчанні письмового перекладу публіцистичних текстів доцільно зосереджувати увагу на формуванні та розвитку навичок використовувати перекладацькі трансформації.

Викладачеві необхідно усвідомлювати, які знання, навички та вміння потрібно формувати в студентів. Зокрема, майбутнім філологам потрібно оволодіти такими *текстотвірними знаннями*: теоретичними знаннями з курсу письмового перекладу; фоновими знаннями; предметними знаннями; знаннями структурних особливостей публіцистичних текстів; знаннями лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів; знаннями особливостей перекладу публіцистичних текстів; знаннями стратегій перекладу (з'ясування жанрово-стилістичної приналежності, домінування змісту оригіналу); знаннями тактик перекладу

(прямого перекладу, модифікації або трансформації тексту), знаннями про перекладацькі трансформації.

Важливу роль відіграють навички: лексичні навички письмового перекладу; граматичні навички письмового перекладу; навички вживання засобів міжфразового зв'язку; навички роботи з довідковою літературою; навички застосування перекладацьких трансформацій (лексичні, граматичні та лексико-граматичні або комплексні) та вміння: уміння аналізувати структурні особливості публіцистичного тексту, визначати комунікативний намір автора; визначати основну думку, мету публіцистичних текстів; диференціювати ключову і додаткову інформацію тексту оригіналу; визначати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів на лексичному, граматичному, стилістичному рівнях; здійснювати порівняльний аналіз тексту оригіналу та його перекладу, аналізувати особливості перекладу публіцистичних текстів; здійснювати доперекладацький аналіз тексту оригіналу, передбачати труднощі перекладу; проектувати зміст висловлювання; збирати, систематизувати матеріал та правильно підбирати необхідні лінгвостилістичні засоби для побудови тексту українською мовою; відтворювати закладений зміст вихідного тексту зі збереженням його замислу.

Для ефективної організації перекладацької діяльності майбутніх філологів рекомендуємо розширювати словниковий запас студентів, звертаючи особливу увагу на професійну лексику, терміни, ідеологеми, неологізми, скорочення та аббревіатури, екзотизми, фразеологізми, прислів'я.

Публіцистичні тексти передбачають різні жанри. Одним із найбільш поширеним і затребуваним є статті періодичних видань, основними завданнями яких є формування зацікавленості, переконання, поширення ідей шляхом інформування та аргументації. Публіцистичні тексти цього жанру мають не тільки інформативний характер, але й слугують носіями етнокультурних і суб'єктивних оцінок, що викликає емоційну прихильність і спонукають до роздумів та

комунікації. Тому такі тексти цінні та актуальні не лише з погляду перекладу, а й з погляду лінгвосоціокультурних реалій.

При навчанні письмового перекладу майбутніх філологів слід ознайомлювати з лінгвостилістичними характеристиками публіцистичних текстів для з'ясування правильного вибору стратегії, тактики та відповідних їм перекладацьких трансформацій. Так, з метою адекватного перекладу необхідно враховувати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів німецькою мовою: на рівні логічно-структурної композиції публіцистичні тексти вирізняються послідовністю, об'єктивністю, чіткістю викладу інформації і містять заголовки, інколи підзаголовки, складаються зі вступної частини, основної частини та висновку, що виражаються когезивними засобами зв'язку та словами і фразами-маркерами, які забезпечують розуміння тексту. Текст перекладу повинен мати аналогічні характеристики. На лексичному рівні публіцистичні тексти характеризуються вживанням професійної лексики, термінів, ідеологем, неологізмів, скорочень та аббревіатур, екзотизмів, запозиченої лексики, фразеологізмів, прислів'їв, що може створювати певні труднощі для перекладу. На граматичному рівні публіцистичні тексти характеризуються оптимальним вибором порядку слів у реченні і побудови речення, а також граматично-стилістичними труднощами передачі інформації українською мовою, які представлені риторичними питаннями, складними реченнями тощо. Стилійно публіцистичні тексти є доволі різноманітними і характеризуються вживанням метафор, епітетів тощо.

Значну увагу при формуванні текстотвірної компетентності в письмовому перекладі публіцистичних текстів доцільно приділяти відбору навчальних матеріалів. Вважаємо за доцільне використовувати як принципи, так і критерії.

При цьому принципи визначають загальні вимоги до якості текстів [79, с. 71-72], тоді як критерії окреслюють вимоги до змісту, обсягу і структури текстового матеріалу [24].

Пропонуємо застосовувати принципи: доступності, посильності та комунікативної доцільності; тематичності; взірцевості й типовості; відповідності інтересам студентів; інтегративності; систематичності і послідовності. Зазначені принципи забезпечують відбір текстів, які є комунікативно цінними, професійно цікавими (з погляду перекладацької та освітньої діяльності) та посильними для розуміння і сприймання з урахуванням рівня сформованості в студентів текстотвірної компетентності; відповідають тематиці, визначеної робочою програмою чи силабусами дисциплін; передбачають типові труднощі перекладу і змушують здобувачів освіти використовувати доречні перекладацькі стратегії, тактики та прийоми; слугують взірцем певного жанру (у нашому випадку газетно-журнальної статті); відповідають інтересам здобувачів; містять спеціальну чи професійно спрямовану інформацію міждисциплінарного характеру; є дедалі складнішими в мовному та змістовому плані.

Відбір текстів пропонуємо здійснювати за допомогою критеріїв автентичності, перекладацької цінності, інформативності, авторитетності джерела, жанрово-стилістичної відповідності публіцистичного тексту, емоційності та естетичної цінності. Такі критерії передбачають відбір навчального матеріалу з авторитетних автентичних першоджерел; є цінними з погляду перекладацьких труднощів, можливостей застосування перекладацьких трансформацій; слугують джерелом розширення знань та світогляду студентів, спонукають до роздумів та розв'язання проблемних питань під час перекладацької діяльності, відображають типові характеристики публіцистичної статті; мають естетичну та емоційну цінність, а отже сприяють мотивації до навчання, активізації пізнавальних процесів, фонових знань, формування відповідних навичок та вмінь.

Серед авторитетних німецькомовних періодичних видань можемо рекомендувати *Der Spiegel*, *Deutsche Welle (DW)*, *Die Welt*, *Die Zeit*, *Augsburger Allgemeine*, *AZ*, *Berliner*, *Bild*, *Kurier*, *Derstandard*, *Die Welt*, *Die Zei Tages-Anzeiger*,

TAZ, Telepolis, Salzburger Nachrichten, Stadtportal Schwabach, Süddeutsche Zeitung, Vienna AT та інші.

Рекомендуємо здійснювати формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів, дотримуючись дидактичних принципів – доступності, системності та послідовності, урахування індивідуальних особливостей студентів, міжпредметних зв'язків. Вважаємо за доцільне виокремити також методичні принципи, як от: інтегрованого формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі, збереження жанрово-стилістичних особливостей у перекладі, занурення у професійне середовище перекладача, поступового нагромадження професійної інформації.

Зазначені принципи передбачають врахування рівня сформованості текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, а також знань і вмінь студентів з дисциплін спеціальності 035 «Філологія»; поступовість та систематичність виконання навчальних операцій; урахування індивідуальних особливостей студентів за допомогою проведення опитування, анкетування з визначення інтересів та вподобань, заохочення студентів до самоконтролю і самооцінювання; формування цільової компетентності у взаємозв'язку з іншими компетентностями, зокрема, лексичною, граматичною, компетентностями в читанні, говорінні (під час обговорення та аналізу текстів тощо), лінгвосоціокультурною компетентністю; врахування основних характеристик публіцистичних текстів німецькою мовою та їх адекватної інтерперетації мовою перекладу; виконання студентами перекладацьких операцій в умовах, що відображають реальну перекладацьку діяльність; ускладнення та розширення перекладацьких дій шляхом застосування різних перекладацьких прийомів у пропорованих завданнях.

Формування текстотвірної компетентності в письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою доцільно здійснювати впродовж трьох етапів: рецептивно-аналітичного, трансформаційного та завершального.

На рецептивно-аналітичному етапі потрібно ознайомлювати студентів зі структурними та лінгвостилістичними особливостями публіцистичних текстів, забезпечувати актуалізацію та систематизацію знань стосовно особливостей публіцистичних текстів; формувати та розвивати вміння аналізувати структурні особливості публіцистичного тексту, визначати комунікативний намір автора; розвивати вміння визначати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів на лексичному, граматичному, стилістичному рівнях; розвивати вміння порівняльного аналізу тексту оригіналу та його перекладу, умінь аналізувати особливості перекладу публіцистичних текстів.

На трансформаційному етапі необхідно формувати та розвивати лексичні та граматичні навички письмового перекладу публіцистичних текстів, а також навички вживання засобів міжфразового зв'язку.

На завершальному етапі доцільно розвивати вміння здійснювати доперекладацький аналіз тексту оригіналу, проектувати зміст висловлювання; створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу та прийнятих у мовному середовищі правил; редагувати тексти перекладу статей відповідно до прийнятих у мовному середовищі правил, виправляти недоліки та помилки у змісті, побудові і мовному оформленні тексту.

Викладачі можуть розробляти свої вправи, доповнюючи запропоновані комплекси вправ. При цьому ми рекомендуємо передбачати вправи з різними режимами виконання – індивідуальні, в парі, в групі. Індивідуальний режим виконання доцільно пропонувати для опрацювання окремих перекладацьких операцій (наприклад, пошук та підбір еквівалентів, робота з навчальною і довідковою літературою), а також виконання перекладу текстів. Робота у парах доцільна при перекладі фрагментів статей чи цілих текстів, обговорення вибору перекладацьких трансформацій, порівняння варіантів перекладу і передбачає взаємоконтроль та взаємооцінювання. Групова діяльність найбільш ефективна під

час проведення фронтального опитування, обговорення дискусійних питань та представлення перекладацьких проєктів.

Рекомендуємо для формування текстотвірної компетентності використовувати некомунікативні, умовно-комунікативні та комунікативні вправи. Некомунікативні вправи можуть використовуватись на всіх етапах та стосуватись пошуку значень лексичних одиниць і структур або їх еквівалентів за допомогою словників, довідників (друкованих та електронних); застосування необхідних перекладацьких прийомів при перекладі фраз, речень, з'ясування структурних компонентів побудови публіцистичного тексту тощо. Разом із тим, некомунікативні вправи не повинні домінувати серед запропонованих. Умовно-комунікативні вправи спрямовані на формування навичок та вмінь письмового перекладу і можуть домінувати на рецептивно-аналітичному та трансформаційному етапах. Комунікативні вправи характерні для трансформаційного та завершального етапів, а відтак і для підсистем вправ, націлених на формування та розвиток навичок та вмінь письмового перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою. Також вважаємо, що застосування комунікативних вправ є доцільним на всіх етапах з метою обговорення обраних студентами перекладацьких трансформацій, труднощів перекладу тексту тощо.

Формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі німецькою мовою рекомендуємо здійснювати циклічно. Зокрема, кожен цикл включає однакові підсистеми та групи вправ. Однак, якщо на початку передбачено формування навичок та вмінь студентів, то на подальших циклах – їх розвиток. Під час першого циклу на рецептивно-аналітичному етапі більше уваги доцільно зосереджувати на формуванні вмінь аналізувати структурні особливості публіцистичних текстів, визначати комунікативний намір автора, визначати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів на лексичному, граматичному, стилістичному рівнях. Другий цикл спрямований на розвиток умінь

здійснювати порівняльний аналіз тексту оригіналу та його перекладу, умінь аналізувати особливості перекладу публіцистичних текстів.

На трансформаційному етапі під час першого циклу доречно робити акцент на формуванні лексичних та граматичних навичок перекладу та частково на розвитку навичок вживання засобів міжфразового зв'язку. Під час наступних циклів виконання вправ на розвиток умінь уживання засобів міжфразового зв'язку доцільно здійснювати під час самостійної роботи і більше часу приділяти розвитку лексичних та граматичних навичок перекладу, зокрема, вживанню перекладацьких трансформацій.

Завершальний етап є домінуючим у подальших циклах, при цьому увагу доцільно зосереджувати увагу на розвитку вмінь проєктувати зміст висловлювання, створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу та прийнятих у мовному середовищі правил; а також певною мірою на розвитку вмінь редагувати тексти перекладу статей відповідно до прийнятих у мовному середовищі правил, виправляти недоліки та помилки у змісті, побудові і мовному оформленні тексту.

Запропоновані нами вправи мають реалізовуватися поступово під час аудиторної і самостійної роботи. Вправи, які займають більше часу, доцільно пропонувати для виконання у позааудиторний час, але з подальшою перевіркою та обговоренням на аудиторних заняттях (наприклад, переклад об'ємних текстів).

Для відстеження прогресу студентів, а також для усвідомлення ними власних успіхів перед початком навчання доцільно провести вхідний контроль рівня сформованості текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, попередньо ознайомивши з критеріями оцінювання рівня їхньої текстотвірної компетентності.

Підсумковий контроль слід проводити вкінці кожного семестру.

Важливо заохочувати студентів до самоконтролю та взаємоконтролю, а також самооцінювання і взаємооцінювання. Самоконтроль може передбачати

використання пам'яток, підготовлених спочатку викладачами, а потім і самими студентами. Здобувачі можуть обмінюватись власними пам'ятками, аналізувати їх.

Взаємоконтроль реалізується під час роботи в парах і полягає у зіставленні власних способів виконання та результатів зі способами виконання та результатами інших студентів для виявлення оптимального шляху виконання завдання, у нашому випадку – адекватного та еквівалентного перекладу публіцистичних текстів.

Самооцінювання може реалізуватись у вправах, де студентам пропонують варіант перекладу словосполучення, фрагменту, тексту для порівняння з власним перекладом. Крім того, здобувачам доцільно пропонувати питання для самооцінювання, де студенти можуть перевірити якість виконання ними певного завдання.

Рекомендуємо для оцінювання застосовувати такі критерії: збереження особливостей функціонального стилю та жанру; нормативності та письмового оформлення тексту перекладу; адекватності застосування перекладацьких трансформацій; передачі соціокультурного контексту:

За критерієм збереження особливостей функціонального стилю та жанру, визначається ступінь відображення структури та змісту представленого текстового матеріалу зі всіма супутніми деталями. Рекомендуємо застосовувати низку завдань на поділ і структурування тексту статті – визначення вступної, основної та завершальної частин, поділ на абзаци, виокремлення основної та другорядної інформації тощо.

За критерієм нормативності та письмового оформлення тексту перекладу визначається рівень сформованості умінь здійснювати переклад текстового матеріалу шляхом підбору лексики та збереження цілісності представленої інформації, представлених фактів; оцінюється оформлення письмового варіанту перекладу тексту оригіналу і відсутність у ньому лексичних, граматичних, стилістичних, орфографічних, синтаксичних помилок.

За критерієм адекватності застосування перекладацьких трансформацій оцінюється правильне використання перекладацьких прийомів там, де вони є необхідними (лексичні, граматичні та комплексні трансформації). У цьому контексті рекомендуємо завдання на: аналіз щодо з'ясування наявності перекладацьких трансформацій в уривках чи тексті статті; підбір запропонованих перекладацьких трансформацій до виразів чи коротких висловлювань; переклад уривків чи тексту статті із застосуванням необхідних перекладацьких трансформацій тощо.

За критерієм передачі соціокультурного контексту при письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою визначається рівень сформованості текстотвірної компетентності з адекватним відтворенням реалій німецькомовного соціуму.

Для порівняння результатів оцінювання та успішності студентів за певний період рекомендуємо використовувати оцінювальний бланк, у якому будуть відображатися результати за кожним критерієм у певні періоди (наприклад, на початку семестру, вкінці і т.д.):

Оцінювальний бланк

Прізвище та ім'я _____					
Група _____					
Критерії		Бали			
		дата	дата	дата	макс.
1	Збереження функціонального стилю та жанру				20
2	Нормативність та письмове оформлення тексту перекладу				15
3	Адекватність застосування перекладацьких трансформацій				15
4	Передача соціокультурного контексту				10
Загальна кількість балів					60

Під час формування цільової компетентності важливим є максимальне наближення навчального процесу до умов майбутньої професійної діяльності. І хоча увага в нашому дослідженні зосереджується навколо письмового перекладу, ми вважаємо за доцільне використовувати рольові ігри, симуляції, в процесі виконання яких здійснюється переклад текстів, їх редагування, аналіз, обговорення та корекція.

Наприклад, для організації рольової гри доцільно розподілити між студентами комунікативні ролі (директор агенства, перекладачі, замовник тощо), визначити типові ситуації і предмет спілкування (ознайомлення з замовленням, обговорення перекладу з колегами і замовниками), продумати ситуації (наприклад, ознайомлення замовленням та отримання перекладачем завдань від директора; обговорення перекладу і перекладацьких рішень; представлення перекладу замовнику). Такі методи та прийоми сприятимуть реалізації Принцип занурення у професійне середовище перекладача.

Отже, ми сформулювали методичні рекомендації для викладачів щодо формування у майбутніх філологів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, які базуються на отриманих теоретичних та емпіричних результатах.

Висновки до третього розділу

У розділі описано організацію, хід та результати експериментальної перевірки авторської методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Сформульовано гіпотезу дослідження: досягнення високого рівня сформованості текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів можлива за умови використання авторської

методики, яка передбачає аналіз структурних, лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів, особливостей їх перекладу; формування та розвиток лексичних, граматичних навичок письмового перекладу з акцентом на перекладацькі трансформації, навичок уживання засобів міжфразового зв'язку; формування та розвиток умінь здійснювати перекладацький аналіз тексту, створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу, аналізу та редагування текстів.

Обґрунтовано критерії оцінювання рівня сформованості у студентів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою: критерій збереження особливостей функціонального стилю та жанру; критерій нормативності та письмового оформлення тексту перекладу; критерій адекватності застосування перекладацьких трансформацій; критерій коректності передачі соціокультурного контексту.

Експериментальна перевірка авторської методики відбувалась у 2021–2022 навчальному році серед 54 студентів третього курсу Міжнародного гуманітарного університету (м.Одеса) спеціальності 035 «Філологія».

В експерименті брали участь дві групи студентів – контрольна група – 28 здобувачів вищої освіти, які навчались за методикою, прийнятою в ЗВО, а також експериментальна група – 26 студентів, у навчальному процесі яких застосовувалась авторська методика.

Неварійованими величинами експерименту були: 1) склад та кількість КГ і ЕГ: 28 студентів КГ та 26 студентів ЕГ (2021 – 2022 н.р.); 2) загальний обсяг навчального часу, який відводився на формування текстотвірної компетентності студентів; 3) тривалість експериментального навчання (5-6 семестри); 4) зміст експериментального навчання; 5) критерії оцінювання рівня сформованості текстотвірної компетентності студентів; 6) типологія завдань доекспериментального та післяекспериментального зрізів.

Результати експериментального навчання, перевірені за допомогою критерію F^* – кутового перетворення Фішера, засвідчили, що авторська методика формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою є більш ефективною у порівнянні з методикою, яку використовують викладачі в ЗВО.

З урахуванням теоретичних положень, практичних напрацювань та результатів експериментального навчання запропоновано методичні рекомендації для викладачів щодо формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Основні положення розділу висвітлено у публікаціях автора [5; 7; 218].

ВИСНОВКИ

1. Аналіз наукових праць з питань навчання письмового перекладу свідчить про відсутність досліджень з проблем формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, а також актуальність розроблення відповідної методики.

До теоретичної бази дослідження віднесено основні положення: 1) лінгвістичного підходу щодо перетворення тексту оригіналу в текст перекладу за допомогою перекладацьких трансформацій; 2) комунікативного підходу щодо трактування перекладу як процесу письмової комунікації у міжмовному середовищі, під час якого відбувається вибір перекладацьких стратегій і тактик як способу досягнення цілі; 3) когнітивного підходу щодо необхідності врахування низки когнітивних процесів, які відбуваються у свідомості перекладача при перекладі тексту оригіналу; 4) дискурсивного підходу, згідно з яким процес перекладу значною мірою залежить від текстів та комунікативних ситуацій, є складним та багатоаспектним процесом текстотвірної діяльності міжкультурного характеру з метою створення тексту перекладу.

Визначено, що при перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою слід обирати стратегію з'ясування жанрово-стилістичної приналежності (для визначення лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів) та стратегію домінування змісту оригіналу (для передачі інформації зі збереженням замислу вихідного тексту). Згадані стратегії передбачають застосування, перш за все, тактики прямого перекладу (для максимального відтворення закладеного змісту вихідного тексту) і тактики модифікації або трансформації тексту (для адекватної інтерпретації закладеного змісту при перекладі). Стратегії та тактики визначають підбір відповідних прийомів, а саме лексичних (генералізація, конкретизація, модуляція, транслітерація, калькування, дослівний переклад), граматичних (додавання та опущення, дослівний переклад, членування речення, поєднання речень та граматичні заміни (заміни форми слова, частини мови), зміна порядку

слів) чи лексико-граматичних (комплексних) (антонімічний переклад, конверсійна трансформація, метафоризація та деметафоризація, описовий переклад, компенсація) трансформацій.

Текстотвірна компетентність у письмовому перекладі – це здатність, сформована внаслідок реалізації набутих теоретичних знань та умінь текстосприймання й текстотворення письмових текстів певного жанру, що забезпечують успішність текстотвірної діяльності шляхом інтерпретації закладеного змісту оригіналу засобами мови перекладу, зберігаючи особливості іншомовного висловлювання.

Визначено зміст текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою з відповідними *текстотвірними знаннями*: теоретичні знання з курсу письмового перекладу; фонові знання; предметні знання; знання структурних особливостей публіцистичних текстів; знання лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів; знання особливостей перекладу публіцистичних текстів; знання стратегій перекладу (з'ясування жанрово-стилістичної приналежності, домінування змісту оригіналу); знання тактик перекладу (прямого перекладу, модифікації або трансформації тексту); *текстотвірними навичками*: лексичні навички письмового перекладу; граматичні навички письмового перекладу; навички вживання засобів міжфразового зв'язку; навички роботи з довідковою літературою; навички застосування перекладацьких трансформацій (лексичні, граматичні та лексико-граматичні або комплексні); *текстотвірними вміннями*: уміння аналізувати структурні особливості публіцистичного тексту, визначати комунікативний намір автора; визначати основну думку, мету публіцистичних текстів; диференціювати ключову і додаткову інформацію тексту оригіналу; визначати лінгвостилістичні особливості публіцистичних текстів на лексичному, граматичному, стилістичному рівнях; здійснювати порівняльний аналіз тексту оригіналу та його перекладу, аналізувати особливості перекладу публіцистичних текстів; здійснювати

доперекладацький аналіз тексту оригіналу, передбачати труднощі перекладу; проектувати зміст висловлювання; збирати, систематизувати матеріал та правильно підбирати необхідні лінгвостилістичні засоби для побудови тексту українською мовою; відтворювати закладений зміст вихідного тексту зі збереженням його замислу; створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу та прийнятих у мовному середовищі правил; редагувати тексти перекладу статей відповідно до прийнятих у мовному середовищі правил, виправляти недоліки та помилки у змісті, побудові і мовному оформленні тексту.

2. Схарактеризовано особливості публіцистичних текстів німецькою мовою: *на рівні логічно-структурної композиції* публіцистичні тексти вирізняються послідовністю, об'єктивністю, чіткістю викладу інформації і містять заголовки, інколи підзаголовки, складаються зі вступної частини, основної частини та висновку, що виражаються когезивними засобами зв'язку інформації та словами і фразами-маркерами, які забезпечують просування по тексту; *на лексичному рівні* публіцистичні тексти характеризуються вживанням професійної лексики, термінів, ідеологем, неологізмів, скорочень та аббревіатур, екзотизмів, запозичень, фразеологізмів; *на граматичному рівні* публіцистичні тексти німецькою мовою характеризуються оптимальним порядком слів у реченні і оптимальною структурою самих речень, а також труднощами перекладу українською мовою, представленими, перш за все, риторичними запитаннями, складними реченнями тощо; *на стилістичному рівні* публіцистичним текстам притаманне вживання метафор, епітетів тощо.

Виділено основні перекладацькі трансформації, що застосовуються при перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, а саме: транслітерація, калькування, генералізація, конкретизація, модуляція, антонімічний переклад, додавання, опущення, членування речення, поєднання речень, граматичні заміни форми слова чи частини мови, зміна порядку слів, компенсація, використання яких

визначається різницею в лексико-граматичних системах німецької та української мов та лінгвосоціокультурних особливостей.

3. З метою здійснення якісного добору текстового матеріалу для формування цільової компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів виділено принципи (доступності, посильності та комунікативної доцільності; тематичності; взірцевості й типовості; відповідності інтересам студентів; інтегративності; систематичності і послідовності) та критерії (автентичності, перекладацької цінності, інформативності, авторитетності джерела, жанрово-стилістичної відповідності публіцистичного тексту, емоційності та естетичної цінності) добору текстового матеріалу.

На основі описаних принципів та визначених критеріїв відбору навчального матеріалу для формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою відібрано 53 тексти з авторитетних німецькомовних видань, а саме *Der Spiegel*, *Deutsche Welle (DW)*, *Die Welt*, *Die Zeit*, *Augsburger Allgemeine*, *AZ*, *Berliner*, *Bild*, *Kurier*, *Derstandard*, *Die Welt*, *Die Zeitungs-Anzeiger*, *TAZ*, *Telepolis*, *Salzburger Nachrichten*, *Stadtportal Schwabach*, *Süddeutsche Zeitung*, *Vienna AT* тощо.

4. Обґрунтовано принципи формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі: дидактичні (доступності, системності та послідовності, урахування індивідуальних особливостей студентів, міжпредметних зв'язків) та методичні (інтегрованого формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі, збереження жанрово-стилістичних особливостей у перекладі, занурення у професійне середовище перекладача, поступового нагромадження професійної інформації).

Визначено етапи формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі: рецептивно-аналітичний етап, спрямований на ознайомлення зі структурними та лінгвостилістичними особливостями публіцистичних текстів; трансформаційний етап, який передбачає формування лексичних та граматичних

навичок письмового перекладу публіцистичних текстів, у тому числі навичок використовувати лексичні, граматичні, комплексні трансформації, а також навичок вживання засобів міжфразового зв'язку; завершальний етап, спрямований на удосконалення висловлювання мовою перекладу та представлення власне самого перекладу.

Обґрунтовано систему вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, яка містить підсистеми та групи вправ. Перша підсистема передбачає вправи на аналіз особливостей публіцистичних текстів і складається з трьох груп вправ – на аналіз структурних, лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів, а також на аналіз особливостей перекладу публіцистичних текстів. Друга підсистема націлена на формування та розвиток навичок письмового перекладу публіцистичних текстів і передбачає три групи вправ – на формування та розвиток лексичних, а також граматичних навичок письмового перекладу, на розвиток навичок уживання засобів міжфразового зв'язку. Третя підсистема спрямована на формування та розвиток умінь письмового перекладу публіцистичних текстів і реалізується у трьох групах вправ – на формування та розвиток умінь здійснювати перекладацький аналіз тексту, умінь створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу, на аналіз та редагування текстів.

Представлено модель організації навчання з формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, яка є об'єктивною (схематично адекватно і точно відображає процес формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі), системною (усі компоненти взаємопов'язані), універсальною (можливість варіативності застосування з можливим корегуванням представлених даних).

Запропонована модель передбачає: об'єкт (процес формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних

текстів німецькою мовою), мету навчання (формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою на рівні, передбаченому програмою), суб'єкт навчання (студенти 3 курсу, які здобувають вищу освіту за спеціальністю 035 «Філологія»), очікуваний результат (сформовані навички та вміння, які забезпечують можливість коректного письмового перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою), навчальна дисципліна (Практичний курс перекладу основної іноземної мови (письмовий)), засоби навчання (відібрані навчальні матеріали), контроль результатів (у тому числі самоконтроль та взаємоконтроль), циклічну реалізацію розробленої моделі з поступовим нарощуванням труднощів, при цьому цикли відрізняються змістовим наповненням та частково цільовими навичками і вміннями.

5. З метою перевірки ефективності авторської методики проведено експеримент. Сформульовано гіпотезу дослідження: досягнення високого рівня сформованості текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів можлива за умови використання авторської методики, яка передбачає аналіз структурних, лінгвостилістичних особливостей публіцистичних текстів, особливостей їх перекладу; формування та розвиток лексичних, граматичних навичок письмового перекладу з акцентом на перекладацькі трансформації, навичок уживання засобів міжфразового зв'язку; формування та розвиток умінь здійснювати перекладацький аналіз тексту, створювати тексти українською мовою з урахуванням особливостей тексту оригіналу, аналізу та редагування текстів.

Обґрунтовано критерії оцінювання рівня сформованості у студентів текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою: критерій збереження особливостей функціонального стилю та жанру; критерій нормативності та письмового оформлення тексту перекладу;

критерій адекватності застосування перекладацьких трансформацій; критерій коректності передачі соціокультурного контексту.

Експериментальна перевірка авторської методики відбувалась у 2021–2022 навчальному році серед 54 студентів третього курсу Міжнародного гуманітарного університету (м.Одеса) спеціальності 035 «Філологія».

В експерименті брали участь дві групи студентів – контрольна група – 28 здобувачів вищої освіти, які навчались за методикою, прийнятою в ЗВО, а також експериментальна група – 26 студентів, у навчальному процесі яких застосовувалась авторська методика.

Результати експериментального навчання, перевірені за допомогою критерію φ^* – кутового перетворення Фішера, засвідчили, що авторська методика формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою є більш ефективною у порівнянні з методикою, яку використовують викладачі в ЗВО.

З урахуванням теоретичних положень, практичних напрацювань та результатів експериментального навчання запропоновано методичні рекомендації для викладачів щодо формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у перекладі текстів інших стилів та жанрів німецькою мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамова Г. В. Важливість текстотвірної компетентності у професійній діяльності філолога-перекладача. *Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 28 квіт. 2023 р. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 115–118.
2. Адамова Г. В. Деякі питання розробки системи вправ для розвитку текстотвірної компетентності майбутніх перекладачів (з німецької на українську мову і навпаки). *Лінгвістична теорія та практика історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку*: матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті д-ра філол. наук, проф. В. Г. Таранця, м. Одеса, 11 груд. 2020 р. Одеса: Міжнар. гуманітар. ун-т, 2020. С. 72–74.
3. Адамова Г. В. До проблеми формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі (з української мови на німецьку мову). *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 45. С. 72–75. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/45.14>.
4. Адамова Г. В. Концептуальні та методичні засади організації процесу формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів з німецької мови на українську. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 3 (31). С. 840–852. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3\(31\)-840-852](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3(31)-840-852).
5. Адамова Г. В. Особливості організації експериментальної перевірки ефективності методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою. *Інноваційна педагогіка*. 2023. № 66. С. 283–287. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/66.59>.
6. Адамова Г. В. Особливості формування текстотвірної компетентності майбутніх перекладачів в сучасних умовах навчання. *Молодий вчений*. 2021. №9 (97). С. 11–15. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-9-97-3>.

7. Адамова Г. В. Практикум письмового перекладу з німецької мови: навч.-метод. посіб. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2020. 140 с.

8. Адамова Г. В. Система вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 3 (37). С. 49–58. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-49-58](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-49-58).

9. Адамова Г. В. Стан вивчення проблеми формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі. *Педагогічний альманах*. 2019. № 43. С. 123–127.

10. Адамова Г. В. Текст як одиниця текстотвірної діяльності перекладача. *Лінгвістична теорія та практика історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку*: матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті д-ра філол. наук, проф. В. Г. Таранця, м. Одеса, 10 груд. 2021 р. Одеса: Міжнар. гуманітар. ун-т, 2021. С. 150–152.

11. Адамова Г. В. Текстотвірна компетентність філолога у письмовому перекладі з іноземної мови як предмет зарубіжних лінгводидактичних досліджень. *Інноваційні підходи до формування багатомовної та полікультурної компетенції в умовах викликів сьогодення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 23-24 листоп. 2023 р. Одеса: Міжнар. гуманітар. ун-т, 2023. С. 216–219.

12. Адамова Г. В. Феномен текстотвірної компетентності фахівців з іноземної філології як предмет педагогічних досліджень. *Іноземні мови в контексті сучасного розвитку природничих та гуманітарних наук: міждисциплінарний підхід*: зб. наук. пр. IX Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 18 трав. 2023 р. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2023. С. 6–8.

13. Адамова Г. В., Рожелюк І. Я., Таланова Л. Г. Емпіричний досвід впровадження моделі інноваційного навчання з формування текстотвірної компетентності у здобувачів вищої освіти спеціальності 035 Філологія. *Вісник*

науки та освіти. 2023. № 8 (14). С. 361–373. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-361-374](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-361-374).

14. Амеліна С. М., Тарасенко О. Р. Орієнтація професійної підготовки перекладачів на вимоги міжнародних стандартів щодо реалізації перекладацьких проєктів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 51 (104). С. 60–65.

15. Андрієнко Т. П. Стратегії і тактики перекладу: когнітивно-дискурсивний аспект: монографія. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2016. 336 с.

16. Асоціація перекладачів України. URL: <http://www.uta.org.ua> (дата звернення: 12.05.2024).

17. Аутсорсинг та аутстафінг: як це працює / Стадник Д. *Юридична газета*. 2019. 5 лип. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/outsorsing-ta-autstafing-yak-ce-pracyue-.html> (дата звернення: 12.05.2024).

18. Баб'юк О. В. Формування професійно орієнтованої англійської компетентності в монологічному мовленні майбутніх фахівців сфери туризму: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2019. 274 с.

19. Балл Г. О. Розвиток психологічної культури учнівської молоді в системі неперервної професійної освіти. Київ: Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України, 2005. 298 с.

20. Баркасі В. В. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2004. 21 с.

21. Беседіна Є. В. Модернізація професійної підготовки майбутніх перекладачів в умовах диверсифікації університетської освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2010. 23 с.

22. Білоус Н. П. Формування професійно-комунікативної компетентності у майбутніх перекладачів авіаційної галузі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Льот. акад. Нац. авіац. ун-ту. Кропивницький, 2019. 280 с.

23. Білянська І. П. Психолінгвістичні передумови формування іншомовної аудитивної компетентності майбутніх учителів засобами художніх аудіокниг. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2017. № 2. С. 78-88.

24. Бирюк О. В. Методика формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів у навчанні читання англomовних публіцистичних текстів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2005. 201 с.

25. Бойко Я. В. Моделі перекладу в теорії перекладознавства. *Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries: Collective monograph. Vol. 1*. Riga, Latvia: "Baltija Publishing". 2021. P. 1–18.

26. Бондаренко Е. В. Матричне моделювання базових понять картин мира. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*. Харків, 2013. Вип. 73. № 1051. С. 6–11.

27. Бондаренко М. Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності учнів на уроках світової літератури. *Всесвітня література у сучасній школі*. 2012. № 4 (375). С. 12–14.

28. Бондаренко С. О. Перекладацькі трансформації у перекладі з англійської мови (на основі творів Едгара По). *Молодий вчений*. 2016. № 4.1. С. 27-29.

29. Бондаренко О., Струк Т. Основні напрямки по кращення підготовки перекладачів на базі ВНЗ. *Зміст підготовки перекладачів та сучасні вимоги професії: наук.-практ. конф., м. Дніпропетровськ, 12 груд. 2014*. Дніпропетровськ: Дніпропетровський ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2014. С. 7–14.

30. Бориско Н. Ф. Концепция учебно-методического комплекса для практической языковой подготовки учителей немецкого языка (на материале интенсивного обучения): монография. Киев: Изд. центр КГЛУ, 1999. 268 с.

31. Бориско Н. Ф. Теоретические основы создания учебно-методических комплексов для языковой межкультурной подготовки учителей иностранных языков (на материале интенсивного обучения немецкому языку): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Киевский гос. лингвистический ун-т. Київ, 2000. 508 с.

32. Вавіліна С. Г. Принципи і критерії добору текстів для навчання майбутніх журналістів професійно орієнтованого читання. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія*. 2012. Вип. 21. С. 109-118.

33. Вальчук О. А., Матохнюк Л. О. Особливості застосування статистичного критерію Фішера в психолого-педагогічних дослідженнях. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2014. Вип. 38. С. 208 – 213.

34. Вартанов Г. І. Засоби масової інформації. Короткий словник термінів і понять. Київ: Грамота, 2005. 64 с.

35. Василенко Т. П. Формування англомовної лексичної компетенції майбутніх філологів з письмового перекладу публіцистичних текстів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2015. 199 с.

36. Василенко Т. П. Комплекс вправ для формування у майбутніх перекладачів англомовної лексичної компетенції у писемному перекладі. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія*. 2012. Вип. 21. С. 146–160.

37. Витошко М. Комплексный анализ художественного текста как способ формирования текстовой компетенции у студентов филологических специальностей вузов. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2011. № 4(2). С. 139–143.

38. Волобуєва О. Ф. Забезпечення усвідомленого ставлення майбутніх фахівців до вивчення іноземної мови як засобу професійного спілкування. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки*. 2014. № 2. С. 224–240.

39. Володько А. М. Методика навчання майбутніх перекладачів усного послідовного науково-технічного перекладу (німецька та українська мови). Київ, 2017. 239 с.

40. Вступ до перекладознавства: конспект лекцій / уклад. О. В. Бровкіна. Суми: Сумський державний університет, 2016. 117 с.

41. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія: навч. посібник. Київ: Вища школа, 1995. 237 с.

42. Главінська Е. С. Взаємодія перекладу і психолінгвістики. *ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези доп. XXI Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів вищ. освіти і молодих учених (м. Київ, 18-20 трав. 2022 р.)*. Київ: НАУ, 2022. Т. 1. С.228-229.

43. Гнезділова Я. В. Емоційність та емотивність сучасного англомовного дискурсу: структурний, семантичний і прагматичний аспекти: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2007. 20 с.

44. Гульчук Т. М. Текстотворча компетентність як наукове поняття. *Науковий вісник Донбасу*. 2015. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2015_4_4 (дата звернення: 12.05.2024).

45. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Вип. 1. Професії працівників, які є спільними для всіх видів економічної діяльності: затв. наказом М-ва. праці та соц. політики від 29.12.2004 р. № 336. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0336203-04#Text> (дата звернення: 12.05.2024).

46. Демченко Н. С. Тенденції перекладу сучасних англомовних фільмонімів на українську мову. *Молодий вчений*. Київ. 2017. № 12. С. 25–29.

47. Дичка Н. І. Принципи навчання професійно орієнтованого англomовного письма студентів з комп'ютерних спеціальностей. *Наукові записки. Серія педагогічні та історичні науки*: Вип. CV (105). Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. С. 50–57.

48. Дичка Н. І., Михайленко А. В. Принципи навчання професійно орієнтованого англomовного писемного мовлення студентів ІТ-спеціальностей. *Молодий вчений*. Київ. 2019. № 2(2). С.465–468.

49. Долга Т. О. Переклад як вид мовленнєвої діяльності. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Філологічна*. 2009. Вип. 11. С133-17.

50. ДСТУ 4309:2004. Інформація та документація. Оформлення перекладів (ISO 2384:1977, MOD). [Чинний від 2005–07–01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2005. 11 с. URL: https://www.ksv.biz.ua/GOST/DSTY_ALL/DSTY1/dsty_4309-2004.pdf (дата звернення: 12.05.2024).

51. Дячук Н. В., Криворучко Т. В. Методика розвитку емоційності перекладачів художніх текстів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. Т. 30 (69) № 1 Ч. 1. С. 143-14.

52. Енциклопедія. Українська мова / редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. К. та ін. Київ: Укр. енцикл., 2000. 752 с.

53. Євтух М. Б., Лузік Е. В., Дибкова Л. М. Інноваційні методи оцінювання навчальних досягнень : монографія. Київ: КНЕУ, 2010. 248 с.

54. Єнчева Г. Г. Лінгвокогнітивне моделювання процесу перекладу авіаційних термінів: дис... канд. філол. наук: 10.02.16 / Нац. авіац. ун-т. Київ, 2011. 239 с.

55. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилістика і культура мови). Київ: Довіра, 1999. 431 с.

56. Жлуктенко Ю. О. Мовні контакти: Проблеми інтерлінгвістики. Київ: Вид-во КУ, 1966. 134 с.

57. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / під ред. С.Ю.Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2003. 273с. URL: http://www.khotiv-nvk.edukit.kiev.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.pdf (дата звернення: 12.05.2024).

58. Задорожна І. П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англomовною комунікативною компетенцією: дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2012. 770 с.

59. Задорожна І. П., Білянська І. П. Listening to fiction audiobooks. Contemporary short stories: навч.-метод. посіб. для студентів факультету іноземних мов. Тернопіль: Вектор, 2018. 162 с.

60. Зарівна О. Т. Основні способи та прийоми перекладу науковотехнічних текстів у вищих навчальних закладах. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету*. 2011. № 85. С. 97-100.

61. Засекін С. В. Психолінгвістичні універсалиї перекладу художнього тексту: монографія. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 272 с.

62. Засекіна Л. В. Мовна особистість у сучасному соціальному просторі. *Соціальна психологія*. 2007. № 5(25). С. 82–90.

63. Засекіна Л. В., Засекін С. В. Вступ до психолінгвістики: навч. посіб. Острого: Вид-во ун-ту "Острозька академія", 2002. 168 с.

64. Зєня Л. Я. Навчання іноземних мов у старшій профільній школі: лекц.-практ. курс. Горлівка, 2008. 340 с.

65. Зінукова Н. В. Методична система навчання студентів магістратури усного перекладу у зовнішньоекономічній сфері (на матеріалі англійської та української мов): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2018. 638 с.

66. Зінуківа Н. В. Професійна підготовка перекладчів у сучасних умовах: вимоги ринку перекладацьких послуг. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Педагогіка і психологія. Педагогічні науки*. 2014. № 2(8). С. 42–47.
67. Іваницька М. Л. Особистість перекладача в українсько-німецьких літературних відносинах. Чернівці, 2015. 604 с.
68. Іваницька М. Л. Формування особистості перекладача: компетентнісний підхід. *Psycholinguistics*. 2019. Вип. 26 (2). С. 135–156.
69. Іваницька Н. Б. Англомовні фільмоніми в українському перекладі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Т. 32 (71). № 4. Ч. 2. 2021. С. 103–111.
70. Іваницька Н. Б. Дієслівні системи української та англійської мов: парадигматика і синтагматика: монографія. Вінниця: СПД Главацька, 2011. 636 с.
71. Іваницька Н. Л. «Модель» у металінгвістичній системі теоретичних постулатів. *Граматичні студії: зб. наук. праць*. Вінниця: ДонНУ, 2016. Вип. 2. С. 7–12.
72. Ігнатенко В. Д. Методика навчання майбутніх філологів письмового перекладу науково-технічних текстів французькою мовою: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2017. 230 с.
73. Ігнатенко В. Д. Особливості відбору навчального матеріалу для формування компетентності в анотативному і реферативному видах перекладу. *Молодий вчений. Серія: Педагогічні науки*. 2018. № 9 (61). С.42-44.
74. Історія перекладу. Частина І: конспект лекцій для студентів факультету лінгвістики напряму підготовки 6.020303 «Філологія» / уклад. О. О. Туришева. Київ: НТУУ «КПІ», 2015. 48 с.
75. Історія перекладу та думок про переклад у текстах та коментарях. Ч.2: Пізня античність. Перекладачі – творці писемностей: навч. посіб. /

О. А. Кальниченко, В. О. Подміногін, Н. М. Кальниченко. Харків: ХГУ «НУА», 2013. 172 с.

76. Кавицька Т. І. Лінгводидактичні засади навчання письмового перекладу з рідної мови на іноземну. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. Чернігів, 2009. Вип. 63. С. 78-81.

77. Кавицька Т. І. Принципи відбору та організації текстового матеріалу для навчання письмового перекладу з української мови на англійську. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Хмельницький, 2013. Вип. 3. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe (дата звернення: 12.05.2024).

78. Кавицька Т. І. Система вправ для формування текстотвірної компетентності у письмовому перекладі на іноземну мову. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. Чернігів: ЧДПУ, 2011. Вип. 92. С. 112–125.

79. Кавицька Т. І. Формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі з української мови на англійську: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2015. 304 с.

80. Казанджиєва М. С. Текстотвірна компетентність як чинник мовленнєвого розвитку іноземних студентів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2012. № 4(6). С. 299-305.

81. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця: Нова книга, 2001. 303 с.

82. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.

83. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Ч. 1. Київ: Tempus, 1997. 257 с.

84. Карабан В. І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську: навч. посіб-довід. для студентів вищих навчальних закладів освіти. Вінниця: Нова книга, 2003. 608 с.

85. Кауза І. Б. Складники персонажного дискурсу в наративному текстовпросторі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2016. Вип. 4. С. 73–76.

86. Квасова О. Г., Кавицька Т. І. Проблеми навчання перекладу з рідної мови на іноземну. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*. Харків, 2009. № 848, Вип. 58. С. 273-276.

87. Киричук Л. М. Когнітивні аспекти перекладу. *Вісник Сумського держ. ун-ту. Серія: Філологічні науки*. 2004. № 3 (62). С. 184-188.

88. Кияк Т. Р. Перекладознавчі та термінологічні проблеми фахових мов *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія*. 2007. № 772. С. 7–11.

89. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник. Київ: ВПЦ «Київський ун-т», 2009. 543 с.

90. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія і практика перекладу. Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.

91. Козак Л. В. Переклад як вид мовленнєвої діяльності. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2018. Вип. 17. С 239–248. URL: <https://doi.org/10.31812/filstd.v17i0.191> (дата звернення: 12.05.2024).

92. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. Київ: ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2012. 200 с.

93. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської,

ірландської та американської поезії): монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 522 с.

94. Конопленко Л. О. Критерії відбору професійно-орієнтованих текстів для навчання вивчаючого читання майбутніх спеціалістів з захисту інформації. *Вісник національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Серія: Філологія. Педагогіка. 2013. Вип. 1. С. 111-118.

95. Коптілов В. Теорія та практика перекладу: навч. посіб. Київ: Юніверс, 2002. 280 с.

96. Копусь О. А. Роль концептуального аналізу художнього твору у формуванні текстової компетентності майбутніх учителів української мови і літератури. *Наука і освіта*. 2015. № 2. С. 56–62.

97. Корейба І. В. Методика навчання професійного читання майбутніх учителів німецької мови з використанням інтернет-ресурсів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2010. 286 с.

98. Корунець І. В. Біля витоків українського перекладознавства. *Журнал іноземної літератури*. Київ: Всесвіт, 2008. № 1–2 (949–950). С. 188–194.

99. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Вінниця: Нова Книга, 2008. 512 с.

100. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: “Нова Книга”, 2003. 448 с.

101. Котов М. В. Адаптивні стратегії полікультурної дискурсивної особистості в англomовному комунікативному просторі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2014. 20 с.

102. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. Київ: Академія, 2006. 424 с.

103. Кочубей О. С. Особливості формування іншомовної компетенції студентів-філологів. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. Житомир, 2010. Т. 2, Вип. 5. С. 176–183.

104. Кочубей О. С. Програма психологічного тренінгу “Становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів”. Рівне: РДГУ, 2013. 104 с.

105. Кочубей О. С. Психологічний аналіз структурних компонентів перекладацької компетентності фахівця. *Проблеми сучасної психології*: зб. наук. пр. Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Кам’янець-Подільський: Аксіома, 2014. Вип. 25. С. 138–152.

106. Кочубей О. С. Психологічні особливості підготовки викладачів перекладу в мовному ВНЗ. *Проблеми сучасної психології*: зб. наук. пр. Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Кам’янець-Подільський: Аксіома, 2014. Вип. 23. С. 297–308.

107. Кочубей О. С. Структура формування та розвитку перекладацької компетентності. *Проблеми сучасної психології*: зб. наук. пр. Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Ін-ту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Кам’янець-Подільський: Аксіома, 2014. Вип. 26. С. 295–308.

108. Кравчук Г. В. Методика навчання студентів технічних спеціальностей професійно орієнтованого англійського діалогічного мовлення на основі текстів науково-технічної реклами: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2010. 184 с.

109. Красуля А. В., Миклащук В. П. Лексичні та граматичні трансформації у процесі перекладу художніх творів з англійської мови українською (на матеріалі трилогії Сюзанни Коллінз «Голодні Ігри»). *Нова філологія*. № 1(80). 2020. С. 299-305.

110. Кратасюк Л. М. Інтерактивні методи в навчанні учнів 5-6 класів створювати тексти різних типів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ, 2011. 20 с.

111. Кривчикова Г. Ф. Методика інтерактивного навчання писемного мовлення майбутніх учителів англійської мови: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2005. 22 с.

112. Ктитарова Н. К., Воронова З. Ю. Теорія перекладу: навч. посіб. для спеціальності «Переклад». Дніпродзержинськ, 2013. 323 с. URL: <https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/12/7-12-b1.pdf> (дата звернення: 12.05.2024).

113. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: курс лекцій. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 124 с.

114. Кучер З. І., Орлова М. О., Редчиць Т. В. Практика перекладу (німецька мова): навч. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2017. 459 с.

115. Лавриненко О. О. Методика викладання перекладу: навчальний посібник. Київ: Вид-во КиМУ, 2011. 154 с.

116. Лановик М. Б. Перекладознавча концепція В. Гумбольдта та її рецепція в українському літературознавстві. *Вісник Житомирського державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2004. № 15. С. 109-114. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1469/> (дата звернення: 12.05.2024).

117. Лисенко Г. Л., Чепурна З. В. Граматичні трансформації як основа перетворення структури речення в процесі перекладу науково-технічних текстів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна*. 2014. Вип. 45. С. 272-274.

118. Мазур О. В. Дослідження творчої особистості перекладача у світлі теорії контекстів. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. № 6(2). 2011. С. 65–71.

119. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій: навч. посіб. Хмельницький: ХмЦНП, 2013. 222 с.

120. Максименко Л. О. Втілення сучасних підходів у процес формування у філологів-перекладачів компетентності у письмовому перекладі наукових текстів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені*

М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук.праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. Вип. 58. С. 93-101.

121. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2006. 157 с.

122. Малхазов О. Р. Психологія праці: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 208 с.

123. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 304 с.

124. Мартиненко Д. О. Планування як системний процес формування перспективного спрямування маркетингу. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2014. № 1. С. 81-84.

125. Мартиненко О. Є. Методика формування англійської компетентності майбутніх перекладачів в аудіюванні в умовах заочної форми навчання: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2017. 387 с.

126. Мартинюк О. В. Порівняльно-педагогічний аналіз змісту та форм організації навчання майбутніх магістрів перекладу технічного профілю в університетах США та України. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2010. № 1-2. С. 44-50.

127. Мартинюк О. В. Професійна підготовка перекладачів у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів. *Педагогічний дискурс: зб. наук. пр.* Хмельницький: ХГПА, 2010. Вип. 7. С. 157-161.

128. Матузкова О. П., Безпалова К. В., Семенова О. Ю. Переклад як професія: компетентності, цінності та виклики: методичні вказівки для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 035 Філологія, спеціалізації "Переклад". Одеса: видавець Букаєв В. В., 2021. 28 с.

129. Мацько Л. І., Сидоренко О. М. Українська мова: посібник. Київ, 1996. 430 с.
130. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови : підручник. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.
131. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
132. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій: навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр» / О. Б. Бігич та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2011. 344 с.
133. Михайленко О. А. Методика навчання майбутніх філологів стратегій письмового перекладу офіційно-ділових текстів з української мови на англійську: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2015. 258 с.
134. Михайленко О. А. Поняття «перекладацькі стратегії» як складова стратегічної компетенції. *Педагогічні науки*. 2014. Вип. 121. С. 148-154.
135. Михальчук Н. О. Особливості підготовки перекладачів в контексті євроінтеграції. *Соціокультурні та етнолінгвістичні проблеми галузевого перекладу в парадигмі євроінтеграції*: матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. конф. м. Київ, 3 квіт. 2009 р. Київ: Вид-во нац. авіац. ун-ту “НАУ-друк”, 2009. С. 135–137.
136. Мовмига Н. Є. Методичні вказівки до виконання контрольного завдання. Професіографічний аналіз професійної діяльності фахівця з охорони праці з курсу «Психологія праці та безпеки». Харків: НТУ «ХП», 2017. 41 с.
137. Монашенко А. Специфіка письмового перекладу в порівнянні з усним. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2016. № 4. С. 38-45.
138. Москаленко М. Н. Тисячоліття: Переклад у державі слова. *Тисячоліття: поетичний переклад України-Русі*. Київ: Дніпро, 1995. С. 5–38.

139. Мусатов С. О. Психологія педагогічної комунікації: теоретико-методологічний аналіз. Київ; Рівне: Ліста-М, 2003. 176 с.

140. Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.06.2019 р. № 869. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 «Філологія». 6 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf> (дата звернення: 12.05.2024).

141. Ніколаєва Л. О. Навчання іноземних учнів професійно орієнтованому перекладу: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. держ. лінгв. ун-т. Київ, 1992. 269 с.

142. Огуй О. Д. Актуальні проблеми німецько-українського перекладу. Чернівці: Рута, 2004. 256 с.

143. Огуй О. Д., Івасюк О. Я. Рівні перетворення тексту та засоби досягнення адекватності при перекладі. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Германська філологія*. 2003. Вип. 156. С. 158–168.

144. Ольховська А. С. Ключові підходи до формування фахової компетентності майбутніх перекладачів. *Diversity and Inclusion in Scientific Area. Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference (January 26-28, 2023, Warsaw, Poland)*. Scientific Collection «InterConf». 2023. № 140. С. 265–266. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/2187> (дата звернення: 12.05.2024).

145. Ольховська Н. С. Специфіки тексту та стратегії перекладу. URL: <https://nimfilmdpu.mozello.com/vseukranska-nternet-konferencja/perekladoznavstvo/params/post/1338438/> (дата звернення: 12.05.2024).

146. Основи теорії систем і системного аналізу: навч. посібник / Сорока К. О. Харків: ХНАМГ, 2004. 291 с.

147. Палій О. А. Комплексне використання технічних засобів навчання для формування німецькомовної граматичної компетенції студентів (на базі англійської мови): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київ. нац. лінгвістичний ун-т. Київ, 2002. 219 с.

148. Пасічник Т. Д. Методика навчання майбутніх філологів писемного двостороннього перекладу комерційних листів: автореф. дис. ... канд. пед. наук, спец.: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2011. 22 с.

149. Пасічник Т. Д. Методика навчання майбутніх філологів писемного двостороннього перекладу комерційних листів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгвістичний ун-т. Київ, 2011. 300 с.

150. Перхайло Н. А. Текстотворча компетентність у світлі інноваційної освітньої парадигми. *Perspektywy rozwoju nauki. Zbiór raportów naukowych.* (28.11.2012 – 30.11.2012). Gdańsk: Sp. z o.o. „Diamond trading tour”, 2012. С.99-102. URL: http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf%2011/doklad_11_3_2_25.pdf (дата звернення: 12.05.2024).

151. Перхайло Н. А. Текстотворча компетентність як складова цільової домінанти профільного навчання української мови. *Теоретична і дидактична філологія.* 2013. Вип. 14. С. 90–100.

152. Підручна З. Ф. Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2008. 20 с.

153. Плахотник В. М. Чи можуть вправи бути комунікативними? *Іноземні мови.* 2009. № 3. С. 3–5.

154. Поворознюк С. І. Специфіка лінгвостилістичного аналізу публіцистичних текстів. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія: Філологічні науки (мовознавство і літературознавство).* Вип. 2. Книга 1. 2009. С. 120–125.

155. Попова О. В. Тактико-операційний конструкт у відтворенні змісту академічного дискурсу (на матеріалі англійської, китайської та української мов). *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Серія: Лінгвістичні науки*. 2019. № 28. С. 149–164.

156. Практичний курс перекладу: підруч. для здобувачів ступеня бакалавра спец. «Філологія», спеціалізації «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька» / А. Г. Гудманян, І. М. Баклан. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2022. 180 с.

157. Притиченко Г. Переклад як об'єкт психолінгвістичного дослідження. *Молодий вчений*. 2021. 4 (92). С. 202-205.

158. Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства: конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.

159. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія. Харків: Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.

160. Рибалка В. В. Психологія праці особистості: навч.-метод. посіб. Київ: Київ. міськ. пед. ун-т ім. Б. Д. Грінченка, 2006. 59 с.

161. Рибалка В. В. Словник із психології та педагогіки обдарованості і таланту особистості: термінологічний словник. Київ; Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 424 с.

162. Різун В. В. Аспекти теорії тексту. *Нариси про текст: Теоретичні питання комунікації і тексту* / В.В. Різун, А.І. Мамалига, М.Д. Феллер. Київ: РВЦ «Київський ун-т», 1998. С. 3–59.

163. Робоча програма навчальної дисципліни «Практичний курс перекладу німецької мови» / укл.: В. М. Коваленко. Київ: Київський ун-т ім. Б.Грінченка, 2019. 15 с.

164. Робоча програма навчальної дисципліни «Практичний курс перекладу з ОІМ (письмовий, німецька мова)» / укл.: Г. В. Адамова. Одеса: МГУ, 2019. 16 с.

165. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія та практика перекладу. Німецька мова» / укл.: Х. Я. Назаркевич. Львів: Львівський нац. ун-т, 2018. 11 с.

166. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика перекладу німецької мови» / укл.: В. В. Синьо. Ужгород: Ужгород. нац. ун-т, 2021. 16 с.

167. Роман С. В. Професійно орієнтована іншомовна комунікативна компетентність майбутніх учителів іноземної мови як предмет формування в курсі практики усного та писемного мовлення. *Іноземні мови*. 2012. № 2. С. 39–45.

168. Руденко В. М. Математична статистика: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 304 с.

169. Саєнко Н. В. Періодична преса як засіб оволодіння іноземною мовою студентами вищих технічних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Харків. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2003. 176 с.

170. Світлична О. Р. Методика навчання майбутніх перекладачів усного послідовного двостороннього перекладу у фінансово-банківській галузі (англійська та українська мови): автореф. дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2011. 22 с.

171. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2011. 844 с.

172. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.

173. Селіванова О. О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. *Нова філологія*. 2012. № 50. С. 201–208. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2012_50_58 (дата звернення: 12.05.2024).

174. Семигінівська Т. Г. Формування морально-особистісних якостей у майбутніх перекладачів. *Науковий діалог «Схід-Захід»*: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Бахчисарай, Республіка Крим, 12 жовт. 2013 р. Дніпропетровськ: Вид-во «Інновація», 2013. Ч. 4. С. 188–191.

175. Серажим К. С. Структура публіцистичного тексту: загальні підходи до текстологічного аналізу. *Наукові записки інституту журналістики*. Київ, 2002. Т 1. С. 102-109.

176. Серажим К. С. Текст як комунікаційне вираження дискурсу. *Вісник Запорізького державного університету*. 2001. № 1. С. 109–115. URL: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/archive/articles/645.pdf> (дата звернення: 12.05.2024).

177. Сидоренко О. М. Українська мова: посібник. Київ, 1996. 430 с.

178. Синекон О. С. Теорія і практика диференційованого навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування майбутніх фахівців з інформаційних технологій: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2022. 718 с.

179. Сімкова І. О. Особливості формування фахової компетенції в майбутніх перекладачів. *Наука і освіта*. 2013. №3. с. 165-168.

180. Сімкова І. О. Сучасний стан навчання майбутніх бакалаврів-філологів усного двостороннього перекладу в науково-технічній сфері. *Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць*. 2014. Вип.42. С. 67–71.

181. Сімкова І. О. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Нац.техн. ун-т України «КПІ ім. І. Сікорського». Київ, 2018. 539 с.

182. Скиба К. М. Теорія і практика професійної підготовки перекладачів у США: дис. ... д-ра пед. наук: спец.: 13.00.04 / Вінницький держ. пед. ун-т імені М. Коцюбинського. Вінниця, 2018. 577 с.

183. Склярєнко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь. *Іноземні мови*. 1999. № 3. С. 3-7.

184. Скляренко Н. К. Типологія вправ в інтенсивному навчанні іноземних мов. *Гуманістичні аспекти лінгвістичних досліджень і методики викладання іноземних мов*. Київ: КДППМ. 1992. С. 9–13.

185. Скрябіна В. Б. Персуазивний портрет перекладача. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія: Філологія «Педагогіка. Психологія»*. 2014. Вип. 28. С. 59–64.

186. Словник української мови: в 11 т. / Ред. кол. І. К. Білодід, А. А. Бурячок, В. О. Винник та ін. Київ: Наук. думка, 1977. Т. 8, с. 383.

187. Смірнова Т. В. Переклад рекламних повідомлень та слоганів. *Соціокультурні та етнолінгвістичні проблеми галузевого перекладу в парадигмі євроінтеграції*: матеріали конференції, м. Київ, 19 березня 2010. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/23022> (дата звернення: 12.05.2024).

188. Содель О. Стратегії і тактики відтворення комічного, втіленого в англійськомовному анекдоті, в українськомовному перекладі. *Південний архів. Серія: Філологічні науки*. Херсон, 2018. №75. С. 117-122.

189. СТТУ АПУ 001-2000. Кваліфікація та сертифікація перекладачів. Спільні вимоги. Всеукраїнська громадська організація «Асоціація перекладачів України». Київ, 2000. URL: <https://www.uta.org.ua/15/> (дата звернення: 12.05.2024).

190. СТТУ АПУ 002-2000. Послуги з письмового та усного перекладу. Спільні правила та вимоги до надання послуг. Всеукраїнська громадська організація «Асоціація перекладачів України». Київ, 2000. URL: <https://www.uta.org.ua/16.htm> (дата звернення: 12.05.2024).

191. Таланова Ж. П. Педагогічні умови формування професійного світогляду майбутнього перекладача: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В.Винниченка. Кіровоград, 2007. 283 с.

192. Тарнопольский О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти. Дніпропетровськ: Видавництво ДУЕП, 2005. 246 с.

193. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навчальний посібник. Київ: Фірма "ІНКОС", 2006. 248 с.

194. Тарнопольський О. Б. Методика обучення англійському языку на 1 курсе технического вуза. Київ: Вища школа, 1989. 160 с.

195. Тимошенко Ж. І. Процес перекладу. URL: https://confcontact.com/2013_06_07/15_Timochenko.html (дата звернення: 12.05.2024).

196. Типові норми часу на переклад і переробку науково-технічної літератури та документації / за ред. О. О.Довгаль. Краматорськ: Міністерство праці України. Національний центр продуктивності, 1997. 28 с.

197. Ткачук Т. І., Паславська І. Б. Особистісні характеристики перекладача: способи і критерії визначення та вплив на професійний успіх. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. № 42. Т. 3. С. 82-85.

198. Транслітерація українського алфавіту латиницею. URL: <https://czo.gov.ua/translit> (дата звернення: 12.05.2024).

199. Фабрична Я. Г. Методика навчання майбутніх філологів письмового двостороннього перекладу з використанням мовного портфеля (англійська й українська мови): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2014. 234 с.

200. Фабрична Я. Г. Вправи для навчання майбутніх викладачів іноземних мов професійно орієнтованого письмового двостороннього перекладу. *Сучасні напрями викладання гуманітарних дисциплін в середніх та вищих навчальних закладах: мова, література, історія: матеріали IV Міжнар. наук. конф., м. Горлівка, 17–18 квіт. 2014 р.* Горлівка: Видавництво ПП “Колегія”, 2014. С. 101–104.

201. Ференчук-Піонтковська І. О. Методика формування німецькомовної компетентності в читанні публіцистичних текстів у майбутніх філологів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка, Тернопіль, 2019. 288 с.
202. Фіцула М. М. Педагогіка: посібник. Київ: Академія, 2002. 530 с.
203. Хорунжа Л. А. Сутність і особливості професійної перекладацької діяльності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2014. № 11. Т. 1. С. 154-156.
204. Цверкун Ю. Тенденції перекладацької галузі у 2021 році. URL: <https://profpereklad.ua/tendencii-perekkladackoi-galuzi-u-2021-roci/> (дата звернення: 12.05.2024).
205. Чемерис І. М. Формування професійної компетентності майбутніх журналістів засобами іншомовних періодичних видань: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Київ, 2008. 248 с.
206. Чередниченко О. І. Склад професійної компетенції перекладача: рівень магістра. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2007. № 772. С. 18-20.
207. Черноватий Л. М. Зміст навчання майбутніх філологів галузевого перекладу: компетентнісний підхід. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2017. № 4. С. 126–134.
208. Черноватий Л. М. Зміст поняття "фахова компетентність перекладача" як складової методики навчання. *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки*. 2014. Випуск 2 (74). С. 84-86.
209. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю "Переклад". Вінниця: Нова Книга, 2013. 376 с.

210. Черноватий Л. М. Моделі поведінки майбутніх перекладачів в умовах ентропії і шляхи підвищення ефективності навчання. *Іноземні мови*. 2007. №1. С. 28-32.

211. Черноватий Л. М. Проблематика досліджень у галузі методики навчання перекладу як спеціальності. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2004. № 635. С. 192-197.

212. Черноватий Л. М., Ганічева Т. В. Типологія вправ для формування навичок усного перекладу. *Актуальні проблеми художнього і галузевого перекладу*. Горлівка: ГДППМ, 2007. Вип. 6. С. 150-158.

213. Черноватий Л. М., Гінзбург О. М. Проблеми оцінювання письмових перекладів майбутніх перекладачів з англійської мови на українську. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2009. № 70. С. 231–235.

214. Чумак В. В. Українська мова як іноземна у системі кредитно-модульного навчання: навч. посіб. Київ: Знання, 2011. 631 с.

215. Шевелько К. О. Методика навчання старшокласників спеціалізованої школи з поглибленим вивченням іноземної мови перекладу англійських публіцистичних текстів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2016. 211 с.

216. Шмігер Т. Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами: монографія. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2018. 510 с.

217. Щербакова І. М. Психологія праці: теоретичні і методологічні основи наукових досліджень: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. 144 с.

218. Adamova H. General characteristics of the levels of formation of the future translators' foreign language text-forming skills. *Project approach in the didactic process*

of universities – international dimension: International Scientific Journal. Lodz: PIKTOR Szlaski i Sobczak Spółka Jawna. 2021. N 1 (3). P. 6–12.

219. Adamzik K. Textsorten im Fremdsprachenunterricht – Theorie und Praxis. *Text-Arbeiten: Textsorten im fremd- und muttersprachlichen Unterricht an Schule und Hochschule* / Hrsg.: K. Adamzik; W.-D. Krause. Tübingen: Narr, 2005. S. 205–237.

220. Akbari A., Segers W. Diverse personality traits and translation quality. *Trans-kom*. 2017. 10 (2). p. 242–270.

221. Al-Masri H. Translation and Cultural Equivalence: A Study of Translation Losses in Arabic Literary Texts. *Journal of Language & Translation*. 2009. Vol. 1. № 10. P. 7-44.

222. Altan M. Z. Language learning strategies and foreign language achievement. *Education and Science*. 2003. Vol. 28, No. 129. P. 25–31.

223. Als Homosexualität noch strafbar war / Chase J., Cords S. *DW*. 2017. 2 s. URL: <https://m.dw.com/downloads/49378889/nachrichten-mit-vokabeln-20170505-als-homosexualitt-noch-strafbar-warmanuskript.pdf> (Last accessed: 12.05.2024).

224. Android-Speicher voll: So schaffen Sie wieder Platz auf Ihrem Smartphone / Fahl J. *Netzwelt*. URL: https://www.nw.de/lifestyle/netzwelt/21695580_Android-Speicher-voll-So-schaffen-Sie-wieder-Platz-auf-Ihrem-Smartphone.html (Last accessed: 12.05.2024).

225. Ausnahmen im sechsten Russland-Sanktionspaket haben Büchse der Pandora geöffnet / Zachová A., Nikolov K., Hudec M., Geist R., Makszimov V. *Euractiv*. 2022. 05. Mai. URL: <https://www.euractiv.de/section/energie-und-umwelt/news/ausnahmen-im-sechstem-russland-sanktionspaket-haben-buechse-der-pandora-geoeffnet/> (Last accessed: 12.05.2024).

226. Babel: international journal of translation, vol.1, no.1, 1955. URL: <https://benjamins.com/catalog/babel> (Last accessed: 12.05.2024).

227. Ballard M. Opération vérité pour la traduction dans l'enseignement supérieur. *De la linguistique à la traductologie: interpréter-traduire*. Presses

Universitaires de Septentrion. Villeneuve d'Ascq, 2011. P. 253–270.

228. Baumann B., Oberhe B. *Deutsche Literatur in Epochen*. Munchen, 1985. 238 s.

229. Bell R. T. *Translation and translating: Theory and practice*. London; New York, 1991. 298 p.

230. Bell S. J. The challenges of setting and monitoring the standards of community interpreting: An Australian perspective. *The critical link: interpreters in the community*. Amsterdam: Benjamins. 1997. P. 93-108.

231. Benzinpreise: Aktuelle News & Nachrichten. *Welt*. 2022. 30. August. URL: <https://www.welt.de/themen/benzinpreise/> (Last accessed: 12.05.2024).

232. Brinker K. *Linguistische Textanalyse*. Berlin: Erich Schmidt, 2005. 179 S.

233. Busjaeger F. Bundesregierung stellt Ergebnisse zum 3. Entlastungspaket vor: Wer jetzt profitiert. *Kreiszeitung*. 2022. 30. September. URL: <https://www.kreiszeitung.de/politik/kindergeld-inflation-buergergeld-wohngeld-scholz-entlastungspaket-ergebnisse-massnahmen-hilfen-zr-91766607.html> (Last accessed: 12.05.2024).

234. Campbell S. Towards a model of translation competence. *Meta: Translators' journal*, 1991. Vol. 36. № 2-3. P. 329-343.

235. Canale M., Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied linguistics*. 1980. Vol. 1, No. 1. P. 1–47.

236. Catford J. C. *A Linguistic Theory of Translation: an Essay on Applied Linguistic*. London: Oxford University Press, 1965. 112 p.

237. Chesterman A. The name and nature of Translator Studies. *Journal and Communication Studies*. 2009. No. 42. P. 13-22.

238. Competences for professional translators, experts in multilingual and multimedia communication / EMT expert group. Brussels, January 2009. 8 p.

239. Das Prinzip Hoffnung / Lesser G. *TAZ*. URL: <https://taz.de/Das-Prinzip-Hoffnung/!1298409/> (Last accessed: 12.05.2024).

240. Das System der «Pussy-liebenden Männergesellschaft» / Zanetti V., Portmann R., Eichenberger G. *Baz-online*. 2022. 17. September. URL: <https://www.bazonline.ch/das-system-der-pussy-liebenden-maennergesellschaft-945723105168> (Last accessed: 12.05.2024).

241. Daten-Skandal bei Facebook. *DW*. URL: <https://learngerman.dw.com/de/daten-skandal-bei-facebook/l-43362439/le> (Last accessed: 12.05.2024).

242. Delisle J., Woodsworth J. *Translators through History*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 1995. 345 p.

243. Demnächst könnte es in Italien knirschen / Koch M. *Redaktions Netzwerk Deutschland*: 2022. 08. September. URL: <https://www.rnd.de/politik/ezb-wie-die-verzoegerung-der-zinserhoehung-menschen-ohne-vermoeegen-schadet-O4XEWBLLNNF6VPUY5IXSR4XHOE.html> (Last accessed: 12.05.2024).

244. *Der Spiegel*: Glaube, Liebe, Tapferkeit. Die Psychologie der Angst und die Kunst, Krisen zu meistern. 2020. № 16/11.04. S. 30.

245. *Der Spiegel*. 2003. Juni. (№ 26). S. 4-22.

246. *Der Spiegel*. 2003. Juni. (№ 27). S. 70-87.

247. *Der Spiegel*: Raus aus der Ehrgeiz-Falle. 2020. № 2/04.01. S. 70.

248. *Der Spiegel*: Sind wir bereit? 2020. № 12/14.03. S. 74-106.

249. Deutschland niest und hustet: Warum sind derzeit so viele Menschen krank? *Tagesspiegel*. 2023. 20. Dezember. URL: <https://www.tagesspiegel.de> (Last accessed: 12.05.2024).

250. Die große Übersicht der Antiteuerungsmaßnahmen in Bund und Ländern / Leidinger M., Kienzl S., Kohrs R., Duschek L., Matzenberger M. *Der Standard*: 22. September 2022. URL: <https://www.derstandard.at/story/2000139252009/die-grosse-uebersicht-der-antiteuerungsmassnahmen-in-bund-und-laendern> (Last accessed: 12.05.2024).

251. Die Krankheit namens Krankheitsangst. *DW*. 2019. 26. April. URL: <https://learngerman.dw.com/de/die-krankheit-namens-krankheitsangst/1-48478407> (Last accessed: 12.05.2024).

252. Dörner K., Möbius K. Die Grossen Fragen. Was ist Leben. *MDR Wissen*: 05. Januar 2023. URL: <https://www.mdr.de/wissen/was-ist-leben-104.html> (Last accessed: 12.05.2024).

253. Die schärfste Waffe der SPD / Weidenfeld U. *Spiegel*. 2023. 20. Dezember. URL: <https://www.spiegel.de/wirtschaft/verhandlungsgeschick-die-schaerfste-waffe-der-spd-kolumne-a-cf079336-6b75-4eee-a66f-1d8626e7abb6> (Last accessed: 12.05.2024).

254. Die Zeit. 2005. Mai. (№ 11). S. 10-29.

255. Die Zweisamkeit. *DW*. 2019. 30. August. URL: <https://learngerman.dw.com/de/die-zweisamkeit/a-38697613> (Last accessed: 12.05.2024).

256. Digman J.M. Personality Structure: Emergence of the Five Factor Model. *Annual Review of Psychology*. No. 41. 1990. P. 417–440.

257. Doyle M. Translation Pedagogy and Assessment: Adopting ATA's Framework for Standard Error Marking. *The ATA Chronicle*. 2003. Vol. 32, Issue 11. P. 21–29.

258. Ein klimaneutrales Kassel bis 2030: Handlungsleitfaden im Bereich Naturschutz / Wulfhorst J. Kassel: Kassel Universität, 2023. 42 s. URL: <https://kobra.uni-kassel.de/handle/123456789/14452> (Last accessed: 12.05.2024).

259. Ellis G., Brewster J. Tell it Again: the new storytelling handbook for primary teachers. Harlow: Penguin English, 2002. 188 p.

260. Ellis R. The Middle Ages. *The Oxford Guide to Literature in English Translation* / ed. by France P. Oxford: OUP, 2000. P. 39–45.

261. EMT expert group Competences for Professional Translators, Experts in Multilingual and Multimedia Communication. *European Commission*. 2009. p. 17.

262. Erst fallen Schüsse, einige Stunden später ist klar: Japans Ex-Regierungschef Shinzo Abe ist tot. Und: Wie kann man ohne Reue essen? / Jodin R. *Zeit Online*. 2022. 9.

Juli. URL: <https://www.zeit.de/politik/2022-07/japan-anschlag-shinzo-abe-ex-premier-nachrichtenpodcast> (Last accessed: 12.05.2024).

263. Feld-Knapp I. Textsorten und Spracherwerb. Eine Untersuchung der Relevanztextsortenspezifischer Merkmale für den "Deutsch als Fremdsprache"-Unterricht. Hamburg: Dr. Kovac Verlag, 2005. 336 s.

264. Feld-Knapp I. Textsortenspezifische Merkmale und ihre Relevanz für Spracherwerbsprozesse (DaF). *Lernen lehren – Lehren lernen. Budapester Beiträge zu DaF* / Feld-Knapp, I. (Hgg.). Budapest, 2006. 136 S.

265. Fraser J. Mapping the Process of Translation. *Meta: Translators' Journal*, 1996. Vol. 41. No. 1. P. 84-96.

266. Fussball. AZ. 2022. 09. April. URL: <https://www.az-online.de/sport/fussball/> (Last accessed: 12.05.2024).

267. Gambier Y. Translation strategies and tactics. *Handbook of Translation Studies* / Vol. 1 ed. by Y. Gambier, L. van Doorslaered. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2020. P. 412-418.

268. Gesichtserkennung: Ein Projekt am Berliner Bahnhof. *DW*. 2017. 01. September. URL: <https://learngerman.dw.com/de/gesichtserkennung-ein-projekt-am-berliner-bahnhof> (Last accessed: 12.05.2024).

269. George Orwell – eine Cassandra der Moderne? / Danzer G. *Berliner Ensemble*. 2023. 18. November. URL: <https://www.berliner-ensemble.de/magazin/george-orwell-eine-kassandra-der-moderne> (Last accessed: 12.05.2024).

270. Gloria von Thurn und Taxis im Gespräch: „Jetzt geht es vielen Leuten einfach zu gut“. *Sächsische Zeitung*. 2023. 23. Dezember. URL: <https://www.pressreader.com/germany/sachsische-zeitung-rodertal/20231223/281865828279922> (Last accessed: 12.05.2024).

271. Göpferich S., Jääskeläinen R. Process research into the development of translation competence: where are we and where do we need to go? *Across Languages and Cultures*. 2009. Vol. 10, No. 2, P. 169–191.

272. Göpferich S. Textsorten in Naturwissenschaften und Technik. Tübingen: Narr, 1995. S. 42.

273. Göpferich S. Towards a model of translation competence and its acquisition: the longitudinal study transcomp. *Behind the mind: methods, models and results in translation process research*. Copenhagen: Samfundslitteratur, 2009. P. 12–37.

274. Göpferich S., Bayer-Hohenwarter G., Prassl F. Exploring translation competence acquisition: criteria of analysis put to the test. *Cognitive explorations in translation*. London: Continuum, 2011. P. 57–85.

275. Häne S. Gräueltaten in der Ukraine – Cassis muss sich für Schweizer Reaktion auf Massaker in Butscha erklären. *Tages-Anzeiger*. 2022. 04. April. URL: <https://www.tagesanzeiger.ch/cassis-muss-sich-fuer-schweizer-reaktion-auf-massaker-in-butscha-erklaeren-187657556070> (Last accessed: 12.05.2024).

276. Hatim B., Mason I. Discourse and the translator. Longman, 1990. 258 p.

277. Hervey S., Higgins I. Thinking Translation: A Course in Translation Method: French-English. London: Routledge, 1992. 261 p.

278. House J. Translation Quality Assessment: Linguistic Description versus Social Evaluation. *Meta*, XLVI, No. 2, 2001. P. 243–257.

279. Huber T. Studien zur Theorie des Übersetzens im Zeitalter der Deutschen Aufklärung 1730–1770. Menschenheim an Glan: Verlag Anton Haim, 1968. 134 s.

280. Hubscher-Davidson S. Personal Diversity and Diverse Personalities in Translation: A Study of Individual Differences. *Perspective Studies in Translatology*. Vol. 17(3). 2009. P. 175–192.

281. Im Unterschied zur Bestie. *Spiegel. Politik*. 2003. 22. Juni. URL: <https://www.spiegel.de/politik/im-unterschied-zur-bestie-a-2e18e64b-0002-0001-0000-000027442167> (Last accessed: 12.05.2024).

282. In Augsburg gibt es jetzt auch Hilfe für Haustiere aus der Ukraine / Knab E. M. *Augsburger Allgemeine*: 2022. 23. März. URL: <https://www.augsburger-allgemeine.de/augsburg/augsburg-in-augsburg-gibt-es-jetzt-auch-hilfe-fuer-haustiere-aus-der-ukraine-id62130031.html> (Last accessed: 12.05.2024).

283. ISO 17100:2015 Translation Services-Requirements for Translation Services. 2015. URL: <https://www.iso.org/standard/59149.html> (Last accessed: 12.05.2024).

284. Japans Ex-Regierungschef Abe nach Attentat verstorben. *MDR*. 2022. 8. Juli. URL: <https://www.mdr.de/nachrichten/welt/politik/anschlag-auf-ex-regierungschef-abe-in-japan-100.html> (Last accessed: 12.05.2024).

285. JF-Exklusiv: Hier spricht Tim Lochner, der neue AfD-Oberbürgermeister von Pirna / Bien L. *Junge Freiheit*: 20. Dezember 2023. URL: <https://jungefreiheit.de/politik/deutschland/2023/jf-exklusiv-hier-spricht-der-neue-afd-oberbuergemeister-von-pirna> (Last accessed: 12.05.2024).

286. Jürgens F. Mündlichkeit und Schriftlichkeit in Texten bzw. Textsorten. *Der Deutschunterricht*, 2005. № 1. S. 23–33.

287. Kelly D. A. Un modelo de competencia traductora: bases para el diseño curricular. *Puentes*. 2002. No. 1. P. 9-20.

288. Kelly L. G. History of Translation. Concise History of the Language Sciences from the Sumerians to Cognitivists. New York: Pergamon, 1995. p. 419–430.

289. Kelly L. G. The True Interpreter: A History of Translation Theory and Practice in the West. New York: St. Martin's Press, 1979. 282 p.

290. Kindergeld-Erhöhung: Wie viel Familien 2023 erhalten und ab wann / Hyun B., Gehrman C. *Kreiszeitung*. 2023. 18. Januar. URL: <https://www.kreiszeitung.de/politik/wie-viel-kindergeld-familien-2023-aus-dritten-entlastungspaket-erhalten-wann-91783723.html#:~:text=Wie%20viel%20mehr%20Kindergeld%20Familien,von%20mehreren%20hundert%20Euro%20rechnen> (Last accessed: 12.05.2024).

291. Kleines Lexikon: Krieg und Sprache / Runkehl J. *Gesellschaft für deutsche Sprache*: 2022. 16. Mai. URL: <https://gfds.de/kleines-lexikon-krieg-und-sprache/> (Last accessed: 12.05.2024).

292. Kloepfer R. Die Theorie der literarischen Übersetzung. Romanisch-deutscher Sprachbereich. München: Fink, 1967. 140 p.

293. Kommunalwahlen 2020 in Schwabach. *Stadtportal Schwabach*. 2020. 25. Februar. URL: <https://www.schwabach.de/de/politik/wahlen/wahlergebnisse/kommunalwahlen-2020.html> (Last accessed: 12.05.2024).

294. "Kopf oder Zahl" ist nicht fair / Jäger A. *Süddeutsche Zeitung*. 2023. 26. Oktober. URL: <https://www.sueddeutsche.de/wissen/statistik-muenzwurf-fairness-fussball-mathematiker-zufall-1.6294424> (Last accessed: 12.05.2024).

295. Korol T. Reflective Approach to Prospective Philologists' Translation Competence Assessment. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2023. Вип. 92. Том 2. С. 34–37.

296. Krankheitswelle folgt auf Karneval. *ZDFheute*: 2023. 24. Februar. URL: <https://www.zdf.de/nachrichten/panorama/karneval-krankheit-atemwegserkrankung-erkaeltung-gesundheit-100.html> (Last accessed: 12.05.2024).

297. Krause W.-D. Pragmatische Linguistik und Fremdsprachenunterricht. *Text-Arbeiten: Textsorten im fremd- und muttersprachlichen Unterricht an Schule und Hochschule / Hrsg.: Kirsten Adamzik; Wolf-Dieter Krause*. Tübingen: Narr, 2005. S. 1-29.

298. Krause Wolf-Dieter. Textsorten. Kommunikationslinguistische und konfrontative Aspekte. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2000. 224 s.

299. Kulturamt. *Stadtportal Schwabach*: 2023. 25. Oktober. URL: <https://www.schwabach.de/de/neues-aus-den-aemtern.html?view=category&id=601> (Last accessed: 12.05.2024).

300. Kurz I. Scribe or actor? A survey paper of personality profiles of translators and interpreters. *The Interpreters' Newsletter*. 1996. P. 3–18.
301. Lambert W. E., Wallace E. *Language, Psychology and Culture*. Stanford: Stanford University Press, 1972. 244 p.
302. Lapide P. *Ist die Bibel richtig übersetzt? 2 Bde.* Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 1992. 240 s.
303. Lehmann L. Lläuft Benfica gegen Eintracht Frankfurt heute im TV? *Bild*. 2023. 13. Dezember. URL: <https://www.bild.de/sport/fussball/fussball/champions-league-der-frauen-wo-laeuft-benfica-gegen-eintracht-frankfurt-im-tv-86403506.bild.html> (Last accessed: 12.05.2024).
304. Legge M. D. *Anglo-Norman Literature and its Background*. Oxford: Oxford at the Clarendon Press, 1963. 389 p.
305. Littlejohn A. The analysis of language teaching materials: inside the Trojan horse. *Materials Development in Language Teaching* / ed. by B. Tomlinson. Cambridge: CUP, 1998. 190–216 p. P. 190-216.
306. Longley P. An integrated programme for training interpreters. *Language Interpretation and Communication* / ed. by D. Gerver and H.W. Sinaiko. New York: Plenum Press. 1978. P. 45–56.
307. Löscher W. A Psycholinguistic Analysis of Translation Processes. *Meta: Translators' Journal*, 1996. Vol. 41. № 1. P. 26-32.
308. Löscher W. *Translation performance, translation process and translation strategies*. Tübingen: Gunter Narr, 1991. 307 p.
309. Maletzke G. *Interkulturelle Kommunikation: zur Interaktion zwischen Menschen verschiedener Kulturen*. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1996. 226 s.
310. Maria 2.0: Katholikinnen fordern Gleichberechtigung. *DW*. URL: <https://learngerman.dw.com/de/maria-20-katholikinnen-fordern-gleichberechtigung/1-48850721/lm> (Last accessed: 12.05.2024).

311. Meloni will Migrantenboote im Mittelmeer stoppen. *N-TV*. 2022. 27. Oktober. URL: <https://www.n-tv.de/politik/Ultrarechte-Staatschefin-in-Italien-Meloni-will-Migrantenboote-im-Mittelmeer-stoppen-article23673285.html> (Last accessed: 12.05.2024).

312. Merkel-Berater gibt schwerste Fehler zu. *Bild. Politik: Aktuelle News und Videos*. 2023. 02. Oktober. URL: <https://www.bild.de/politik/inland/politik-inland/wenn-wir-das-damals-gewusst-haetten-merkel-berater-gibt-schwerste-fehler-zu-85608236.bild.html> (Last accessed: 12.05.2024).

313. Metz D., Schuppener G. Textkompetenz-Entwicklung im DaF-Unterricht. Eine Evaluation durch kreatives Schreiben. *Studia Germanistica*. 2011. № 9. S. 137-148. URL: <https://d-nb.info/1080241566/34> (Last accessed: 12.05.2024).

314. Mit diesen Tipps und Tricks spart man Sprit. *Welt*. 2022. 30. August. URL: <https://www.welt.de/politik/deutschland/video240772971/Ende-des-Tankrabatts-Mit-diesen-Tipps-und-Tricks-spart-man-Sprit.html> (Last accessed: 12.05.2024).

315. Nach der Chaoswahl 2021: Berlin bekommt ein Landeswahlamt / Böldt D. *Tagesspiegel*. 2022. 06. September. URL: <https://www.tagesspiegel.de/berlin/nach-der-chaoswahl-2021-berlin-bekommt-ein-landeswahlamt-8613136.html> (Last accessed: 12.05.2024).

316. Neubert A. Text-bound translation teaching. *Die Theorie des Übersetzens und ihr Aufschlusswert für die Übersetzungs - und Dolmetschdidaktik* / W. Wilss, G. Thome (Hgg.). Tübingen: Narr, 1984. P. 61–70.

317. Neues aus den Ämtern. *Stadtportal Schwabach*: 2023. 25. Oktober. URL: <https://www.schwabach.de/de/neues-aus-den-aemtern.html?view=article&id=11941:goldschlaegerhandwerk-soll-immaterielles-weltkulturerbe-werden&catid=601> (Last accessed: 12.05.2024).

318. Newmark P. A textbook of translation. Harlow: Pearson Education, 2003 292 p.

319. Newmark P. *Approaches to Translation*. Oxford: Pergamon Press, 1981. 200 p.
320. Nida E. A. *Towards a Science of Translating*. Leiden: E. J. Brill, 1964. 331 p. URL: <https://www.scribd.com/doc/294853332/Eugene-Nida-Toward-a-science-of-translating-bible-translating-1964-pdf> (Last accessed: 12.05.2024).
321. Nida E. A., Taber C. R. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: E. J. Brill, 1982. 226 p.
322. Nord Ch. *Funktionsgerechtigkeit und Loyalität: Theorie, Methode und Didaktik des funktionalen Übersetzens*. Berlin: Frank & Timme. 2011. 331 s.
323. Online-Wörterbuch. *Wortbedeutung*. URL: https://www.wortbedeutung.info/u._s._w./ (Last accessed: 12.05.2024).
324. Ortner H. Die (schriftliche) Darstellung von Sachverhalten als Stimulus für die Denk-, Sprach- und Schreibentwicklung. *Textkompetenz: eine Schlüsselkompetenz und ihre Vermittlung* / S. Schmolzer-Eibinger, G. Weidacher (Hrsg.). Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2007. S. 113-139.
325. Orthorexie: Wenn gesundes Essen zur Sucht wird. *DW. Deutsch Aktuell*. 2019. 22. Oktober. <https://learngerman.dw.com/de/orthorexie-wenn-gesundes-essen-zur-sucht-wird/1-50936008> (Last accessed: 12.05.2024).
326. PACTE. «Acquiring Translation Competence», 2000. p. 100.
327. PACTE. Building a Translation Competence Model. F. Alves (ed.) *Triangulating Translation*. Amsterdam, 2003. P. 43–66.
328. PACTE. «Investigating Translation», 2005. p. 610.
329. PACTE. Results of the validation of the PACTE translation competence model: acceptability and decision-making. *Across languages and cultures*. 2009. № 10. P. 207– 230.
330. Portmann-Tselikas P. R. Schreibschwierigkeiten, Textkompetenz, Spracherwerb. Beobachtungen zum Lernen in der zweiten Sprache. *Deutsch als Fremdsprache*. 2001. № 1. S. 1-13.

331. Portmann-Tselikas P. R., Schmölzer-Eibinger S. Textkompetenz. *Fremdsprache Deutsch*, Heft 39. 2008. S. 5–16.
332. Preußler W. Grundbegriffe der klassischen Testtheorie. *Prüfen, Testen, Bewerten im modernen Fremdsprachenunterricht* / W. Preußler, M. Gardenghi, M. O'Connell (Hrsg.). Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH, 1997. S. 11-16.
333. Püschel U. „Puzzle-Texte“ – Bemerkungen zum Textbegriff. *Die Zukunft der Textlinguistik : Traditionen, Transformationen, Trends* / G. Antos, H. Tietz (Hgg.). Tübingen: Max Niemeyer, 1997. S. 27–41.
334. Putin: Keine aggressiven Absichten gegenüber NATO-Ländern. 2024. 28. März. *Frankfurter Allgemeinen Zeitung*. URL: <https://www.faz.net/aktuell/ukraine/putin-keine-aggressiven-absichten-gegenueber-nato-laendern-19618531.html> (Last accessed: 12.05.2024).
335. Putins Krieg: "Schlechte Nachrichten aus der Ukraine" NATO-Boss warnt – so regieren jetzt die Russen. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=U-Q3oZreK00> (Last accessed: 12.05.2024).
336. Quiz: Was wissen Sie über das Mikrobiom des Menschen? *Derstandard*: 2022. 22. September. URL: <https://www.derstandard.at/story/2000139285908/quiz-was-wissen-sie-ueberdie-mikroorganismen-die-im-und-auf> (Last accessed: 12.05.2024).
337. Rätsel um Hausdurchsuchung / Weingand P. *Stuttgarter Nachrichten*: 2022. 02. Juni. URL: <https://www.stuttgarter-nachrichten.de/inhalt.sek-einsatz-in-fellbach-raetsel-um-hausdurchsuchung.038b695e-9ac5-4fac-87f3-cb3f7fa9605c.html> (Last accessed: 12.05.2024).
338. Riedemann Hall K. Cognition and Translation Didactics. *Meta: Translators' Journal*. 1996. Vol. 41. № 1. P. 114-117.
339. Riemer C. Literarische Texte. *Einführung in die Didaktik des Unterrichts Deutsch als Fremdsprache mit Videobeispielen* / Bd. 2, ed. G. Henrici, C. Riemer, and Arbeitsgruppe. Baltmannsweiler: Schneider Verlag, 1994. S. 282-299.

340. Routledge Encyclopedia of Translation Studies. London: Routledge, 2005. 478 p.
341. Rose M. G. Translation and Literary Criticism. Manchester: St. Jerome, 1997. 101 p.
342. Rückenschmerzen: 10 Mythen über die Volkskrankheit Merkel-Berater gibt schwerste Fehler zu. *Bild. Leben & Wissen. Medizin*. 2019. 15. März. URL: <https://www.bild.de/ratgeber/gesundheit/gesundheit/rueckenschmerzen-10-mythen-ueber-die-volkskrankheit-60670100.bild.html> (Last accessed: 12.05.2024).
343. Russischer Panzerkonvoi zerstört – Verletzte nach Explosionen in Cherson / Hyun B., Stör C., Schwarz F. *Fuldaer Zeitung*. 2023. 30. Oktober. URL: <https://www.fuldaerzeitung.de/politik-und-wirtschaft/ukraine-krieg-news-akw-explosion-putin-waffen-aktuell-frontlage-verluste-gegenoffensive-zr-92637954.html> (Last accessed: 12.05.2024).
344. Russland intensiviert Angriffe mit Langstreckenraketen. *Kurier*. 2022. 18. September. URL: <https://kurier.at/politik/ausland/ukraine-krieg-selenskij-wirft-russland-nazi-methoden-vor/402150471> (Last accessed: 12.05.2024).
345. Savory T. The Art of Translation. London: Cape, 1952. 159 p.
346. Schöffner C. Running before walking? Designing a translation programme at undergraduate level. *Developing translation competence* / B. J. Adab & C. Schaffner (Eds.). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2000. P. 143-156.
347. Scholz im Verteidigungsmodus. *TAZ*. URL: <https://taz.de/-Nachrichten-im-Ukrainekrieg-/!5882066/> (Last accessed: 12.05.2024).
348. Schleiermacher F. Ueber die verschiedenen Methoden des Übersetzens. *Das Problem des Übersetzens* / Störig, Hans. J. (Hg.). Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1963. S. 38–70.
349. Selenskyj verkündet gigantische Rüstungs-Allianz. *Bild. Politik: Aktuelle News und Videos*. 2023. 30. September. URL: <https://www.bild.de/politik/ausland/news->

[ausland/ukraine-krieg-selenskyi-verkuendet-gigantische-ruestungs-allianz-85585254.bild.html](https://www.bild.de/ausland/ukraine-krieg-selenskyi-verkuendet-gigantische-ruestungs-allianz-85585254.bild.html) (Last accessed: 12.05.2024).

350. Senatorin Scheeres (SPD) geht 2021: Am Ende endlich ein Aufbruch. *TAZ*. 2020. 25. August. URL: <https://taz.de/Senatorin-Scheeres-SPD-geht-2021/!5704295/> (Last accessed: 12.05.2024).

351. Sexismus unter Gamern. *DW*. URL: <https://learngerman.dw.com/de/sexismus-unter-gamern/l-50126829/lm> (Last accessed: 12.05.2024).

352. Shreve G. Cognition and the Evolution of Translation Competence. *Cognitive Processes in Translation and Interpreting* / J. H. Danks et al. (eds.). Thousand Oaks: Sage, 1997. p. 120-136.

353. Schweda Nicholson N. Personality Characteristics of Interpreter Trainees: the Myers-Briggs Type Indicator (MBTI). *The Interpreters' Newsletter*. № 13. 2005. P. 1–34.

354. Sdun W. Probleme und Theorien des Übersetzens in Deutschland vom 18. bis 20. Jahrhundert. München: Hueber, 1967. 356 S.

355. Seleskovitch D., Lederer M. *Interpréter pour traduire*. Paris: Didier érudition, 1984. 311 p.

356. Seleskovitch D., Lederer M. *Pédagogie raisonnée de l'interprétation*. 2-e éd. Didier: Erudition, 2002 388 p.

357. Snell-Hornby M. *Translation Studies. An Integrated Approach*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1988. 172 p.

358. Snell-Hornby M. The Professional translator of tomorrow: language specialist or all-round expert? *Teaching translation and interpreting. Training, talent, experience* / A. Loddegaard & C. Dollerup (Eds.). Amsterdam: John Benjamins Publishing, 1992. P. 9-22.

359. So arbeiten Türkei und China gemeinsam gegen die EU / Drüten C. *Welt*. 2023. 22. Dezember. URL: <https://www.welt.de/politik/ausland/plus247716068/Anti->

West-Strategie-So-arbeiten-Tuerkei-und-China-gemeinsam-gegen-die-EU.html (Last accessed: 08.02.2024).

360. Soll attraktiver werden! Zentralfriedhof Friedrichsfelde wird umgebaut / Treskow Sh. *Berliner Kurier*: 26.10.2023. URL: <https://www.berliner-kurier.de/berlin/soll-attraktiver-werden-zentralfriedhof-friedrichsfelde-wird-umgebaut-li.2152946> (Last accessed: 12.05.2024).

361. Steiner G. *Après Babel. Une poétique du dire et de la traduction* / Traduit par L. Lotringer. Paris: Albin Michel, 1978. 470 p.

362. Stein G. From the bilingual to the monolingual dictionary. *BudaLEX '88 Proceedings*. Papers from the EURALEX Third International Congress, Budapest, 4-9 September 1988. Budapest: Akademiai Kiado, 1990. P. 401-407.

363. Störig H.J. *Das Problem des Übersetzens*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1963. 488 s.

364. Targońska J. Wortschatzübungen zur Förderung der sprachlichen Kreativität. *Creative potential of the word: From fiction to education* / Szczepaniak-Kozak A., Lankiewicz H. (eds.) Pila: Wydawnictwo PWSZ im. S. Staszica, 2013. S. 219–236.

365. The Companion Volume with New Descriptors is intended to complement the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Council of Europe, 2018. 235 p.

366. Tobias D. Ein Gefährliches Patt für die Ukraine? *Tagesschau*. 2023. 03. November. URL: <https://www.tagesschau.de/ausland/europa/ukraine-entwicklungskrieg-100.html>.

367. Towards a model of translation competence and its acquisition: the longitudinal study TransComp / Gopferich S. *Behind the mind: methods, models and results in translation process research* / S. Gopferich, A. L. Jakobsen & I. M. Mees (Eds.). Copenhagen: Samfundslitteratur. 2009. p. 12–37.

368. Translator's Charter. 16 p. URL: https://www.ceatl.eu/wp-content/uploads/2010/09/FIT_charter.pdf (Last accessed: 12.05.2024).

369. Trotz aller Krisen gibt es keinen Grund zu verzweifeln / Zimmermann M. *Augsburger Allgemeine*. 2022. 26. Oktober. URL: <https://www.augsburger-allgemeine.de/politik/kommentar-zukunft-braucht-auch-zuversicht-id64363666.html> (Last accessed: 12.05.2024).

370. Turkowska E. Das Fach „Kinder- und Jugendliteratur“ in der Deutschlehrausbildung. *Hallo Deutschlehrer*. 2001. № 2 (12). S. 7.

371. Twose R. What Skills And Qualities Does A Good Translator Need To Have? *Language Insight*. 04/08/2021 URL: <https://languageinsight.com/blog/2021/translator-good-skills/> (Last accessed: 12.05.2024).

372. Tymoczko M. Trajectories of research in Translation Studies. *Meta*. 2005, № 50(4), p. 1085-1097.

373. Tytler A. F. Essay on the principles of translation. London: J. M. Dent & co. New York, E. P. Dutton & co., 1907. 269 p.

374. Ukraine-Krieg. *Kreiszeitung*. 2022. 20. November. URL: <https://www.kreiszeitung.de/politik/ukraine-konflikt-sti1524391/> (Last accessed: 12.05.2024).

375. Ukraine-Krieg. *Bild*. URL: <https://www.bild.de/politik/ausland/politik-ausland/ukraine-krieg-die-aktuelle-lage-im-live-ticker-83726300.bild.html> (Last accessed: 12.05.2024).

376. Ukrainische Community erinnerte am Wiener Schwarzenbergplatz an Weltkriegs-Ende. *Vienna AT*. 2022. 09. Mai. URL: <https://www.vienna.at/ukrainische-community-erinnerte-am-wiener-schwarzenbergplatz-an-weltkriegs-ende/7417669> (Last accessed: 12.05.2024).

377. Vinay J. P., Darbelnet J. Stylistique Comparée du Français et de l'Anglais. Méthode de Traduction. Paris: Didier et Montréal: Beauchemin, 1958. 331 p.

378. Vision vom Verkauf und Umbau des Albrecht-Thaer-Geländes in Uelzen lebt wieder auf. / Becker L. *AZ-Online*: 2023. 20. Dezember. URL: <https://www.az->

online.de/uelzen/stadt-uelzen/vision-vom-verkauf-und-umbau-des-albrecht-thaer-gelaendes-in-uelzen-lebt-wieder-auf-92737651.html (Last accessed: 12.05.2024).

379. Vom Wahlkampf in den Trauermodus Was jetzt? *Deutsche-Wirtschafts-Nachrichten*. 2022. 08. Juli. URL: <https://deutsche-wirtschafts-nachrichten.de/520781/Japans-Ex-Regierungschef-Abe-nach-Attentat-verstorben> (Last accessed: 12.05.2024).

380. Was die Asylreform der EU bedeutet / Hoang K. S. *Der Standard*. 2023. 20. Dezember. URL: <https://www.derstandard.at/story/3000000200444/was-die-asylreform-der-eu-bedeutet> (Last accessed: 12.05.2024).

381. Was ein Ölembargo gegen Russland für Deutschland bedeutet / Pfister S. *Deutschlandfunk*. 2022. 31. Mai. URL: <https://www.deutschlandfunk.de/embargo-oel-russland-krieg-ukraine-100.html> (Last accessed: 12.05.2024).

382. Was ist Leben? / Köchle K., Walther M. *Die ETH Zürich*. 2022. 16. Dezember URL: <https://ethz.ch/de/news-und-veranstaltungen/eth-news/news/2022/12/globe-was-ist-leben.html> (Last accessed: 12.05.2024).

383. Was sanktioniert die EU in Russland? / Müller B. *Telepolis*. 2022.09. Mai. URL: <https://www.telepolis.de/features/Was-sanktioniert-die-EU-in-Russland-7078621.html> (Last accessed: 12.05.2024).

384. Was sich in der Formel 1 ändern soll / Rulle S. *Bild*. 2022. 27. April. URL: <https://www.bild.de/sport/motorsport/motorsport/formel-1-was-sich-ab-naechste-saison-aendern-soll-79895582.bild.html> (Last accessed: 12.05.2024).

385. Wie aus Faschismus Raschismus wurde / Freund W. *Welt*. 2022. 25. April. URL: <https://www.welt.de/kultur/article238340923/Raschismus-und-Faschismus-Krieg-der-Begriffe.html> (Last accessed: 12.05.2024).

386. Whyatt B. Translation as a human skill: From predisposition to expertise. Poznan: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2012. 447 p.

387. Williams M. Translation Quality Assessment: An Argumentation-Centred Approach. Ottawa: Univeristy of Ottawa Press, 2004. 188 p.

388. Wilss W. Kognition und Übersetzen: Zu Theorie und Praxis der menschlichen und der maschinellen Übersetzung. Tübingen: Niemeyer, 1988. 316 s.

389. Woher der Krampus kommt und wie man ihm begegnet. *Salzburger Nachrichten*: 2023. 12. October. URL: <https://www.sn.at/salzburg/chronik/woher-krampus-79561435> (Last accessed: 12.05.2024).

390. Zasyekin S. Translation as a Psycholinguistic Phenomenon. *Journal of Psycholinguistic Research*, 2010. Vol. 39(3). P. 225–234.

391. Zweisamkeit: Das zeichnet die Zeit zu zweit / Papadakis H. *ElitePartner*. 2018. 12. Februar. URL: <https://www.elitepartner.de/magazin/fuehren/zweisamkeit/> (Last accessed: 12.05.2024).

392. 10 fatale Mythen über Rückenschmerzen Und vier Übungen, die Ihre Wirbelsäule lieben wird! *Bild*. 2019. 15. März. URL: <https://www.bild.de/bild-plus/ratgeber/gesundheit/gesundheit/rueckenschmerzen-10-mythen-ueber-die-volkskrankheit-60670100.bild.html> (Last accessed: 12.05.2024).

393. 10 ute Gründe, um mit dem Rauchen aufzuhören / Mast J. *Nichtraucherhelden*. URL: <https://www.nichtraucherhelden.de/magazine/10-gute-gruende-um-mit-dem-rauchen-aufzuehoeren-51> (Last accessed: 12.05.2024).

394. 99 rozent aller Menschen atmen verschmutzte Luft. *Bazler Zeitung*. 2022. 4. April. URL: <https://www.bazonline.ch/99-prozent-aller-menschen-atmen-verschmutzte-luft-532702226377> (Last accessed: 12.05.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Періодизація розвитку та становлення перекладу

Дж. Штайнер запропонував такий перерозподіл етапів становлення перекладацької діяльності, межі між якими є неабсолютними [361, с. 226]:

Таблиця А.1

Етапи становлення перекладацької діяльності

<i>Період</i>	<i>Коротка характеристика</i>
<i>Емпіричний період</i>	розпочинається з епохи Цицерона і закінчується коментарями німецького поета Фрідріха Гельдерліна (початок 19-го століття). Серед усіх запропонованих етапів він є досить великим, адже відображає перекладацьку діяльність протягом 18 століть. Спільним для всієї цієї епохи є те, що перекладацька діяльність характеризується проведенням аналізу та узагальнення матеріалів, а також здійснення висновків, що і є ознакою емпіризму.
<i>Філософсько-поетичний період</i>	відображає становлення теорії перекладу, який пов'язаний з іменами науковців Олександра Фрейзера Тайтлера (запропонував принципи перекладу) та Фрідріха Шлейєрмахера (методи здійснення перекладу). У цей період також висувається спроба визначення сутності перекладу та загальної побудови його теорії, пропонується хронологічний опис /історіографія/ перекладацької діяльності (<i>Tytier Alexander Fraser. Essay on the Principles of Translation. 1792, Schleiermacher Friedrich. Ueber die verschiedenen Methoden des Uebersetzens. 1813</i>).
<i>Логіко-структурний період</i>	характеризується стрімким розвитком перекладацької діяльності який тривав з 40 по 60 рр. 20-го століття. У цей період розпочинається застосування можливостей машинного перекладу, здійснюється спроби застосування статистичних

	методів під час вивчення перекладу, створюються перекладацькі організації, виходять у світ науково-публіцистичні видання, які друкують розвідки з теорії перекладу (логічний підхід, а також методи: контрастивний, літературознавчий, семантичний і порівняльний).
<i>Герменевтичний період</i>	характеризується зміщенням акценту у наукових розвідках у сфері теорії перекладу з відмовою від машинного перекладу. У цей період теорія перекладацької діяльності виходить за межі однієї лінгвістики, стаючи об'єктом міждисциплінарних наукових досліджень.

Додаток Б

Таблиця Б.1

Становлення сфери надання послуг з письмового перекладу в Україні

[21; 65; 145]

<i>Період</i>	<i>Коротка характеристика</i>
1) <i>початковий період</i> (1990 – 1998 рр.)	характеризується започаткуванням діяльності представників малого бізнесу у сфері з надання перекладацьких послуг. Основною ознакою цього етапу розвитку ринку перекладу була низька конкуренція між його учасниками і відсутність інформації щодо діяльності конкурентів
2) <i>проміжний період</i> (1998 – 2004 рр.)	характеризується процесами об'єднання перекладацьких бюро у компанії і утворення філіалів потужних учасників ринку перекладу. На даному етапі розвитку перекладацького бізнесу в Україні відбувається вихід вітчизняних представників на міжнародну арену. Причиною цього стає поширення мережі Інтернет. Крім того, у 1999 році розпочинає свою діяльність Всеукраїнська громадська організація “Асоціація перекладачів України”, під егідою якої проводяться науково-практичні конференції, семінари і круглі столи для практиків і теоретиків з перекладу
3) <i>установчий період</i> (2004 – 2008 рр.)	характеризується процесом зростання конкурентоспроможності представників малого бізнесу та перекладачів – приватних підприємців. Великий попит сформував потребу захисту прав з надання та споживання перекладацьких послуг. Започатковується система добровільної сертифікації фахівців з перекладу національними асоціаціями та об'єднаннями перекладачів. Наступним кроком стає запровадження стандартів якості перекладу – Стандарт СТТУ АПУ 001-2000 та Стандарт СТТУ АПУ 002- 2000)
4) <i>період розширення сфери діяльності</i> (2008 – 2014 рр.)	характеризується активізацією постійно зростаючої конкуренції між учасниками перекладацького бізнесу. Даний факт підтверджується появою нових пропозицій з надання послуг у згаданій сфері

	<p>(переклад, курси з вивчення мов, підготовка до сертифікованих іспитів зі знання мов, нотаріальні послуги тощо). На цьому етапі перекладацька діяльність набуває всіх необхідних ринкових якостей виробника відповідних послуг, розпочинаючи від створення продукту, його просування різноманітними прийомами маркетингу до кінцевого споживача. Незважаючи на те, що перекладацький бізнес швидко зростає, все ж він залишається стихійним і дещо інформативно закритим</p>
<p>5) <i>період сталого розвитку</i> (2014 – 2021 рр.)</p>	<p>характеризується стабільним зростанням пропозицій від перекладацьких фірм та агенств, які об'єднуються у компанії для виходу на міжнародний ринок. Все ж таки, перекладацький ринок залишається хаотичним через неповноцінність законодавчої бази та недостатньо структурованим</p>
<p>б) <i>період занепаду</i> (2022 р. – по теперішній час)</p>	<p>характеризується зниженням обсягів попиту на перекладацькому ринку, тобто замовлень і, відповідно, пропозицій. Нестабільна економічна ситуація в країні, пов'язана із російською агресією і воєнними діями на території України, спровокувала відтік міжнародних компаній з національного ринку і повернення українського виробника перекладацьких послуг з міжнародного ринку</p>

Додаток В

Таблиця В

Статистика надання перекладацьких послуг в Україні у 2021 році

<i>Перекладацьке агентство</i>	<i>Статистика</i>		
	<i>Письмовий переклад</i>	<i>Усний переклад</i>	<i>Інший вид</i>
“Українські перекладацькі компанії”	66	20	14
“Азбука”	68	24	8
“Слово”	70	20	10
“АС”	73	19	8
“Департамент Пере”	72	21	7
“Діалог”	73	18	9
“Астра”	68	18	14
Загалом	70	20	10

Додаток Г
Опитувальник для студентів ____ курсу щодо визначення жанрів
публіцистичних текстів

Шановний респонденте, просимо дати відповідь на запитання анкети. Опитування проводиться в межах дослідження на тему «Формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою» і буде використано для розроблення відповідної методики. Опитування проводиться анонімно.

Курс _____

1. Якому типу текстів Ви надаєте перевагу?

- а) інформаційний тип;*
- б) аналітичний тип;*
- в) художньо-публіцистичний тип.*

2. Який жанр є більш цікавим, на Вашу думку, для перекладу?

- а) стаття;*
- б) замітка;*
- в) рецензія;*
- г) огляд;*
- д) інтерв'ю;*
- ж) хроніка;*
- з) репортаж.*

3. Оберіть жанр, який передбачає більше затрати часу для перекладу, на Вашу думку?

- а) стаття;*
- б) замітка;*
- в) рецензія;*
- г) огляд;*
- д) інтерв'ю;*
- ж) хроніка;*
- з) репортаж.*

4) Який жанр є найбільш складним для перекладу? Чому? (обґрунтуйте по можливості 1-2 реченнями)

- а) стаття;*
- б) замітка;*

- в) рецензія;
 г) огляд;
 д) інтерв'ю;
 ж) хроніка;
 з) репортаж.

Чому? (обґрунтувати 1-2 реченнями):

Типи текстів газетно-журнальної публіцистики

Інформаційно-публіцистичний тип	
Офіційно-публіцистичний підтип. Жанри: звіт, хроніка, замітка, інтерв'ю, повідомлення.	Відсутність суб'єктивності, авторської оцінки, емоційності та образності; у композиційно-мовленнєвій формі констатування та фактажу.
Діловий підтип. Жанри: звіт, огляд преси	Відсутність емоційності та експресивності; у композиційно-мовленнєвій формі констатування та фактажу, ускладненій спеціальною термінологією, зі збереженням об'єктивності.
Неофіційно-публіцистичний підтип. Жанр – коротка замітка	Наявність експресивності та емоційності, елементів літературно-розмовного мовлення у формі повідомлення чи опису.
Інформаційно-експресивний підтип. Жанр – коротка замітка	Наявність експресивності та емоційності; з елементами констатування та фактажу для буденного інформування читачів.
Аналітично-публіцистичний тип	
Інформаційно інформаційно-аналітичний підтип. Жанри: стаття, замітка, рецензія	Відсутність суб'єктивності, авторської оцінки, емоційності; у композиційно-мовленнєвій формі констатування та фактажу з елементами наукового стилю (для читача-нефахівця).
Газетно-науковий підтип. Жанри: стаття, замітка, огляд, інтерв'ю, хроніка, репортаж.	Відсутність суб'єктивності, авторської оцінки, емоційності; у композиційно-мовленнєвій формі констатування та фактажу з елементами наукового стилю (для читача-нефахівця), а також авторської оцінки.
Узагальнювально-директивний підтип. Жанр – передова стаття.	Єдність основної інформації з елементами роз'яснення.
Урочисто-декларативний підтип. Жанр – вітання, звертання, заклики.	Єдність основної інформації з елементами піднесеного мовлення та емоційності.
Художньо- публіцистичний тип	
Жанри: стаття, репортаж, есе, памфлет, фельетон, рецензія.	Єдність інформації з елементами об'єктивно-суб'єктивного, емоційно-експресивного, аналітичного та загального змісту.

Дякуємо за відповіді!

Обрахунки відповідей студентів

1. Кількість опитаних студентів, які обрали тип текстів для перекладу:

- а) інформаційний тип – 32 % респондентів;*
- б) аналітичний тип – 51 % респондентів ;*
- в) художньо-публіцистичний тип – 27 % респондентів.*

2. Кількість опитаних студентів, які обрали певний жанр як цікавий для перекладу:

- а) стаття – 41 % респондентів;*
- б) замітка – 21% респондентів;*
- в) рецензія – 15 % респондентів;*
- г) огляд – 11 % респондентів;*
- д) інтерв'ю – 23 % респондентів;*
- ж) хроніка – 8 % респондентів;*
- з) репортаж – 14% респондентів.*

3. Кількість опитаних студентів, які обрали певний жанр як найбільш затратний у часі для перекладу:

- а) стаття – 39 % респондентів;*
- б) замітка – 3 % респондентів;*
- в) рецензія – 18% респондентів;*
- г) огляд – 10 % респондентів;*
- д) інтерв'ю – 21 % респондентів;*
- ж) хроніка – 10 % респондентів;*
- з) репортаж – 22 % респондентів.*

4. Кількість опитаних студентів, які обрали певний жанр з перекладацькими труднощами:

- а) стаття – 35% респондентів;*
- б) замітка – 7% респондентів;*
- в) рецензія – 16% респондентів;*
- г) огляд – 9 % респондентів;*
- д) інтерв'ю – 15% респондентів;*
- ж) хроніка – 10 % респондентів;*
- з) репортаж – 18 % респондентів.*

Додаток Д

Тексти вправ та експериментальних зрізів

Додаток Д.1

До вправи 1.3.1.

Artikel 1: Orthorexie: Wenn gesundes Essen zur Sucht wird [325].

Orthorexie: Wenn gesundes Essen zur Sucht wird	Орторексія: коли здорове харчування перетворюється на залежність
	
<p>Kein Fleisch, kein Zucker, keine Kohlenhydrate: Für manche Menschen wird gesunde Ernährung zur Sucht. Menschen, die extrem auf ihre Ernährung fixiert sind, haben oft die Essstörung Orthorexie.</p> <p>Immer mehr Menschen beschäftigen sich mit gesunder Ernährung und streichen zum Beispiel Fleisch, Zucker und Kohlenhydrate von ihrem Ernährungsplan. Ist man zu sehr auf gesundes Essen fixiert, kann daraus aber eine Sucht werden:</p> <p>Menschen mit Orthorexie setzen immer mehr Lebensmittel auf die rote Liste der Nahrungsmittel, die sie nicht essen. Die vermeintlich gesunde Ernährung ist dann oft gar nicht mehr so gesund...</p> <p>Die Folge von Orthorexie sind oft Mangelerscheinungen. ... Sie lehnen ab aus Angst, mit ungesundem Essen konfrontiert zu werden. Manche versuchen auch, andere zu missionieren. Sie machen ihnen ein</p>	<p>Ніякого м'яса, цукру та вуглеводів: для деяких людей здорове харчування перетворюється на залежність. У тих, хто є дуже сильно сфокусованим на своєму харчуванні, часто спостерігається такий розлад харчової поведінки як орторексія.</p> <p>Все більше людей переймаються питанням здорового харчування і, як приклад, прибирають м'ясо, цукор та вуглеводи зі свого раціону. Але надмірна зосередженість на здоровому харчуванні може перетворитися на залежність:</p> <p>Люди з орторексією заносять все більше і більше продуктів до "чорного списку". І таке нібито здорове харчування часто виявляється не таким вже й здоровим.</p> <p>Наслідками орторексії часто є симптоми дефіциту та виснаження. У багатьох з тих, хто страждає на орторексію також є проблеми з оточенням. ... Вони відмовляються через страх нездорової їжі. Деякі також намагаються заохочити до здорового харчування інших.</p>

schlechtes Gewissen und versuchen sie zu überzeugen, dass sie nicht so weiter essen können wie bisher.

Orthorexie kommt vor allem in reichen Ländern vor, wo Menschen sich aussuchen können, was sie essen. Dort wo die Lebensmittel knapp sind, kommt niemand auf die Idee, bestimmte Lebensmittel einfach so nicht mehr zu essen.

Der amerikanische Mediziner Bratman, der der Krankheit den Namen gab, beschrieb das Leben von Betroffenen mit folgenden Worten: „Statt eines Lebens besitzen sie nur noch einen Speiseplan.“

Вони змушують їх відчувати провину і намагаються переконати їх у тому, що вони не можуть продовжувати харчуватися так, як раніше.

Орторексія особливо поширена у благополучних країнах, де люди можуть вибирати, що їм їсти. Там, де вибір продуктів скудний, нікому просто на думку й не приходить не споживати певну їжу.

Американський медик Братман, який дав розладу назву, описав життя хворих наступними словами: "Замість того, щоб жити, тільки слідкують за своїм раціоном".

Додаток Д.2

До вправи 1.3.2.

Artikel 2: Als Homosexualität noch strafbar war [223].

Als Homosexualität noch strafbar war	Коли гомосексуальність ще каралась законом
 <p data-bbox="277 997 548 1020">Bundesarchiv, Bild 224-015-128-31 Foto: Ulutuncok, Guenay 1.1987 Juni - Juli</p>	
<p>50.000 Männer wurden in der Bundesrepublik wegen ihrer Homosexualität verurteilt. Erst 1994 wurde der Paragraf 175 abgeschafft. Mehr als 20 Jahre später sollen die Männer jetzt von der Regierung entschädigt werden.</p> <p>Heinz Schmitz war 19 Jahre alt, als er 1961 wegen Homosexualität verurteilt wurde. Er hatte im Kino das Bein eines anderen Mannes gestreichelt. Das war damals ein Verbrechen, und er musste auch ein paar Tage ins Gefängnis. ... Seine Liebe zu Männern musste er aber immer verstecken.</p> <p>Schmitz ist einer von 50.000 Männern, die in der Bundesrepublik wegen des Paragraphen 175 verurteilt wurden. ...</p> <p>„Es war zum größten Teil das berufliche und soziale Aus“, erzählt Jörg Litwischuh von der Magnus-Hirschfeld-Stiftung,...</p> <p>Erst 1969 wurde der Paragraf 175 gelockert, 1994 dann ganz abgeschafft.</p> <p>Von den 50.000 Männern, die verurteilt wurden, leben heute noch 5.000.</p>	<p>50 000 чоловіків були засуджені у Федеральній республіці за свою гомосексуальність. Лише в 1994 році статтю 175 було скасовано. Більше ніж через 20 років потому чоловіки отримали компенсацію від уряду.</p> <p>Хайнцу Шмітцу було 19, коли його було засуджено за гомосексуалізм у 1961 році. Він погладив ногу іншого чоловіка в кінотеатрі. Тоді це було злочином, і йому довелося кілька днів провести у в'язниці. ... Але йому завжди доводилося приховувати свою любов до чоловіків.</p> <p>Шмітц - один з 50 000 чоловіків у Федеративній республіці, засуджених за статтею 175.</p> <p>"У більшості випадків це ставило хрест на кар'єрі та соціальному житті", - каже Йорг Літвіншу із Фонду Магнуса Гіршфельда....</p> <p>Статтю 175 було послаблено лише в 1969 році і скасовано у 1994 році.</p> <p>Із 50 000 засуджених чоловіків живі тільки 5 тисяч. Зараз у Бундестазі обговорюється закон про компенсацію шкоди та реабілітацію цих людей. Хайнц Шмітц радіє:</p>

Im Bundestag wird jetzt über ein Gesetz diskutiert, wie man diese Menschen entschädigen und rehabilitieren kann. Heinz Schmitz freut sich darüber: „Es ist für mich eine Wahnsinns-Genugtuung“, sagt der Rentner.

"Я задоволений тим, що справедливість взяла верх", - каже пенсіонер.

Додаток Д.3

До вправи 3.1.1.

Artikel 3: Sexismus unter Gamern [351].

Sexismus unter Gamern

Computerspielerinnen werden beim Online-Spielen häufig beleidigt und belästigt. Die Frauen reagieren unterschiedlich darauf. Die Spieleindustrie selbst hat noch keinen Weg gefunden, das Problem zu lösen.

„Warum zockst du denn? Du bist doch ein Mädchen. Du gehörst in die Küche“. Von solchen Kommentaren berichtet Lovi. Sie ist eine junge Streamerin, die online vor Zuschauern spielt und dabei mit diesen chattet. Ihre Methode bei Beleidigungen: einfach ignorieren. Es gibt aber auch Spielerinnen wie Spawntaneous, die offensiv damit umgehen. Sie nimmt Spielsessions auf, in denen sie belästigt wird. Danach veröffentlicht sie diese in den Sozialen Medien, um darauf aufmerksam zu machen.

Doch wie gehen die Spielehersteller mit dem Thema Sexismus unter Gamern um? Eine Studie der Spieleentwickler Riot Games zeigt, dass ein Hinweistext vor dem Spiel schon hilft. Spieler sollen so daran erinnert werden, welche Vorteile positives Verhalten im Spiel hat. Der Psychologe Benjamin Strobel glaubt aber, dass mehr Kontrollen und direkte Strafen im Spiel nötig wären.

... Im professionellen eSport bestehen Mannschaften zum Beispiel fast nur aus Männern. Viele Gamer glauben nicht, dass Männer und Frauen in diesem Bereich gut zusammenarbeiten können. Auch deswegen gibt es das „Girl Gamer eSport Festival“, ein internationales Frauenturnier. Dabei betonen die Veranstalter, dass sie davon überzeugt sind, dass Männer und Frauen gleich gut spielen können. Im Moment sehen sie aber Frauenturniere als notwendige Übergangslösung, damit auch Spielerinnen jetzt schon die Möglichkeit haben, sich im eSport zu messen und zu professionalisieren.

Додаток Д.4

До вправи 3.2.1.

Artikel 4: Maria 2.0: Katholikinnen fordern. [310].

Maria 2.0: Katholikinnen fordern Gleichberechtigung

Mehr als die Hälfte der deutschen Katholiken sind Frauen. Doch Priesterinnen können sie in ihrer Kirche nicht werden. Fünf Frauen aus Münster wollen das ändern. Deshalb haben sie die Initiative "Maria 2.0" gegründet.

Frauen übernehmen für die katholische Kirche viele Aufgaben. Sie arbeiten zum Beispiel in kirchlichen Kindergärten und Krankenhäusern. Auch als ehrenamtliche Helferinnen sind sie willkommen und werden dringend gebraucht. Aber weniger als 20 Prozent der leitenden Angestellten sind Frauen. Vom Priesteramt sind sie ganz ausgeschlossen.

Immer mehr Frauen – und Männer – wollen das ändern. Deshalb haben fünf Katholikinnen aus Münster die Initiative „Maria 2.0“ gestartet. Sie fordern den Zugang zu allen Ämtern für Frauen, aber auch die Abschaffung des Zölibats und klare Konsequenzen für Missbrauchstäter. Inzwischen ist die Bewegung in ganz Deutschland aktiv und auch im Ausland gibt es schon „Maria 2.0“-Gruppen.

Im Mai 2019 forderten die Initiatorinnen von "Maria 2.0" katholische Frauen dazu auf, eine Woche lang in keine Kirche zu gehen und ihre ehrenamtlichen Tätigkeiten nicht auszuüben. Tausende nahmen an verschiedenen Aktionen teil und veranstalteten zum Beispiel Gottesdienste im Freien.

Nur wenige deutsche Bischöfe erklärten, dass sie mit den Frauen von "Maria 2.0" über ihre Forderungen sprechen wollen. Dabei ist das dringend notwendig, meint Mechthild Heil, die Vorsitzende der Katholischen Frauengemeinschaft Deutschlands, und erklärt: "(...) wenn wir jetzt nicht einen durchschlagenden Erfolg haben, sind die Frauen bereit, auch die Kirche hinter sich zu lassen – nicht ihren Glauben, aber die Kirche, wie sie sich heute zeigt"

Додаток Д.5

До вправи 3.3.1.

Artikel 5: Ein Gefährliches Patt für die Ukraine? [366].

Tobias Dammers Ein Gefährliches Patt für die Ukraine?	Тобіас Даммерс Небезпечний глухий кут для України?
	
<p><i>Der ukrainische Oberbefehlshaber Saluschnyj konstatiert ein Patt im vom Russland entfachten Krieg. Droht ein langer Stellungskrieg - und was braucht die Ukraine, um in die Offensive zu kommen?</i></p> <p>Mehr als einhundert Jahre alt sind die Bilder, an die sich der ukrainische Oberkommandierende Walerij Saluschnyj derzeit erinnert fühlt. Damals, im Ersten Weltkrieg, kämpften Millionen von Soldaten in den Schützengräben in Belgien und Frankreich. Trotz des Einsatzes von modernen Panzern, Flugzeugen und anderen neuartigen Waffen konnten die Weltkriegsarmeen nur selten größere Durchbrüche erreichen.</p> <p>Heute stehen sich in Europa die russischen Angriffstruppen und die ukrainische Armee gegenüber. Erneut haben sich beide Seiten eingegraben, große Geländegewinne wurden seit Monaten nicht mehr erzielt. "Genau wie im Ersten Weltkrieg haben wir ein Technologielevel erreicht, das uns in ein Patt versetzt", sagt Saluschnyj der britischen Zeitschrift "The Economist".</p> <p>Er warnt vor den Risiken eines Stellungskrieges. Dieser könne sich "jahrelang hinziehen" und "den ukrainischen Staat zermürben".</p>	<p><i>Український головнокомандувач Залушний констатує глухий кут у війні, яку розпочала Росія. Чи є ризик тривалої окопної війни – і що потрібно Україні для наступу?</i></p> <p>Образам, про які зараз нагадує український Верховний Головнокомандувач Валерій Залушний, більше ста років. Ще під час Першої світової війни мільйони солдатів билися в окопах у Бельгії та Франції. Незважаючи на використання сучасних танків, авіації та іншої інноваційної зброї, арміям Другої світової війни рідко вдавалося досягти великих проривів.</p> <p>Сьогодні російські ударні війська та українська армія протистоять один одному в Європі. Обидві сторони знову окопалися, і протягом місяців не було досягнуто серйозних здобутків. «Як і під час Першої світової війни, ми досягли рівня технологій, який ставить нас у глухий кут», — сказав Залушний британському журналу The Economist.</p> <p>Він попереджає про ризики окопної війни. Це може «затягнутися на роки» і «знести українську державу».</p>

Stellungskrieg oder Bewegungskrieg?

Für den Militäranalysten Franz-Stefan Gady vom Institute for International Strategic Studies sind die Kämpfe auf den ukrainischen Schlachtfeldern allerdings noch kein klassischer Stellungskrieg. Er beobachtet weiterhin eine "dynamische, sich noch entwickelnde Lage". Außerdem sei es - nicht nur in der Ukraine - in allen Militärkampagnen normal, dass sich unterschiedliche Phasen des Krieges abwechseln.

Demzufolge können Stellungskriege früher oder später auch wieder in Bewegungskriege übergehen. Im bisherigen Kriegsverlauf seien tiefe Vorstöße "in den Rücken des Feindes" aber ohnehin "eher die Ausnahme gewesen", so Gady.

Der Militäranalyst vermutet, dass der ukrainische Oberkommandierende Saluschnyj dennoch das Ziel verfolge, wieder zu einem Bewegungskrieg überzugehen. Mit seinen Äußerungen wolle Saluschnyi bessere Bedingungen für die Ukraine schaffen, sagt Gady: beispielsweise durch mehr westliche Militärausbildung, moderne Militärtechnologien und Nachschub für Artilleriesysteme.

Die anhaltende Frage nach Waffenlieferungen

Auch Nico Lange, Senior Fellow der Münchener Sicherheitskonferenz, geht vom ukrainischen Ziel aus, wieder mehr Bewegung auf die Schlachtfelder im Osten und Süden des Landes zu bringen. Dafür brauche die Ukraine aber unter anderem "Kampfflugzeuge und Drohnen, Werkzeuge zur Bekämpfung der russischen Artilleriesysteme und eine bessere elektronische Kampfführung".

Ob es zu einem langanhaltenden Stellungskrieg in der Ukraine kommen werde, hänge davon ab, "was und wie schnell wir liefern", so Lange.

Окопна війна чи війна за рух?

Однак для військового аналітика Франца-Штефана Гаді з Інституту міжнародних стратегічних досліджень бойові дії на українських полях битв ще не є класичною окопною війною. Він продовжує спостерігати за «динамічною ситуацією, що все ще розвивається». Крім того, у всіх військових кампаніях – не лише в Україні – це нормально, коли різні фази війни чергуються.

У результаті позиційні війни рано чи пізно можуть знову перетворитися на війни за рух. У ході війни дотепер глибоке просування «в тил ворога» було «скоріше винятком», сказав Гадій.

Військовий аналітик підозрює, що український командир Залужний все ще переслідує мету повернутися до мобільної боротьби. Своїми заявами Залужний хоче створити кращі умови для України, каже Гадій: наприклад, через більше західної військової підготовки, сучасні військові технології та постачання артилерійських систем.

Постійне питання поставок зброї

Ніко Ланге, старший науковий співробітник Мюнхенської конференції з питань безпеки, також вважає, що українська мета – повернути більше руху на місця бойових дій на сході та півдні країни. Для цього Україні, серед іншого, потрібні «винищувачі та безпілотники, засоби боротьби з російськими артилерійськими системами та краща радіоелектронна боротьба».

Чи буде довготривала окопна війна в Україні, залежить від того, «що і як швидко ми забезпечимо», - сказав Ланге.

Додаток Д.6

Приклади текстів доекспериментального зрізу

Текст 1

Die Krankheitnamens Krankheitsangst	Хвороба, відома як іпохондрія
[251].	
<p>Krebs? Leukämie? Multiple Sklerose? Menschen mit Krankheitsangst glauben, schwer krank zu sein, obwohl sie gesund sind – bis die Angst vor Krankheit selbst zur Krankheit wird und sie an nichts anderes mehr denken können. Als ihr Sohn ein Jahr alt war, hatte die Norwegerin Helen plötzlich sehr große Angst, todkrank zu sein und bald zu sterben. Die damals 20-Jährige hatte geschwollene Lymphknoten. Deshalb machte sie einen Termin bei ihrer Ärztin, die sie von Kopf bis Fuß untersuchte. Die Ärztin konnte keine Krankheit finden, da Helen kerngesund war. In einem medizinischen Buch suchte sie selbst all ihre Symptome und fand Krankheiten wie Leukämie, Krebs oder Multiple Sklerose. Trotzdem ging Helen noch viele Monate zu ihrer Ärztin, bis diese die Krankheit namens Krankheitsangst diagnostizierte. Die Ärztin schickte Helen nach Bergen in eine Spezialklinik für Patienten mit Krankheitsangst – die einzige in Europa. Obwohl alle Patienten dort körperlich gesund sind, glauben sie, dass sie bald sterben. In dieser Klinik können sie dann eine Psychotherapie beginnen.</p> <p>Es gibt aber auch Patienten, die nicht zum Arzt gehen möchten. Diese Patienten haben oft so große Angst davor, dass sie wirklich krank sind und dass der Arzt ihnen genau das bestätigt. Außerdem fühlen sie schneller Schmerzen als andere Menschen – ein Teufelskreis, denn dann produziert ihr Körper mehr Adrenalin, das Herz schlägt schneller und sie schwitzen mehr. Und ihre Angst wird dadurch noch größer. Wahrscheinlich leiden fast 10% der Deutschen unter Krankheitsangst.</p> <p>Um die Krankheitsangst zu heilen, müssen die Patienten akzeptieren, dass sie wie alle Menschen irgendwann sterben werden. Den meisten Patienten geht es aber nach fünf</p>	<p>Рак? Лейкемія? Розсіяний склероз? Люди із іпохондрією вважають, що вони тяжко хворіють, хоча насправді вони здорові - до того моменту, коли страх перед хворобою сам стає хворобою, і вони не можуть думати про ніщо інше.</p> <p>Коли сину Хелен був рік, норвежка Хелен раптово злякалася, що вона смертельно хвора і скоро помре. Тоді 20-річна дівчина мала спухлі лімфовузли. Тому вона записалася на прийом до своєї лікарки, яка оглянула її з голови до ніг. Лікарка не змогла виявити жодної хвороби, оскільки Хелен була здоровою. У медичній книзі вона сама шукала всі свої симптоми і знайшла хвороби, такі як лейкемія, рак чи розсіяний склероз.</p> <p>Проте Хелен продовжувала ходити до лікарки ще багато місяців, поки та не поставила діагноз іпохондрії. Лікарка відправила Хелен до Бергена в спеціальну клініку для пацієнтів з іпохондрією - єдину в Європі. Хоча всі пацієнти там фізично здорові, вони вважають, що вони скоро помруть. У цій клініці вони можуть почати психотерапію.</p> <p>Існують також пацієнти, які не хочуть йти до лікаря. Ці люди часто відчувають такий сильний страх, що дійсно хворі, і що лікар їм це підтвердить. До того ж, вони відчувають біль швидше, ніж інші люди, що створює замкнуте коло: їхній організм виробляє більше адреналіну, серце б'ється швидше, а вони більше пітніють. Це ще більше посилює їхній страх. Ймовірно, близько 10% німців страждають на іпохондрію.</p> <p>Щоб подолати іпохондрію, пацієнти повинні усвідомити, що, як і всі люди, вони колись помруть. Проте більшість пацієнтів відчувають покращення вже після п'яти сеансів терапії. Хелен, незважаючи на</p>

Therapiestunden schon besser. Helen machte nach der Geburt ihres zweiten Sohnes trotzdem noch eine sechste Stunde. Danach hat sie ihr medizinisches Buch weggeworfen und sie hat seitdem gelernt, besser mit ihren Symptomen zu leben.	народження другого сина, все ж таки пройшла шостий сеанс. Після цього вона викинула свою медичну книгу і навчилася краще жити зі своїми симптомами.
--	---

Текст 2

Gesichtserkennung: Ein Projekt am Berliner Bahnhof	Розпізнавання обличчя: Проект на вокзалі Берліна
[268]	
<p>In Berlin werden ab August 2017 Freiwillige ein halbes Jahr lang überwacht: Kameras filmen sie und sollen ihre Gesichter erkennen. Diese Technik könnte in Zukunft helfen, Terroristen zu finden. Aber es gibt auch Kritik. Es klingt nach Science-Fiction: Überall sind Kameras, die Menschen überwachen und jeden erkennen und identifizieren können. Technisch ist die automatische Gesichtserkennung aber längst möglich. Anfang August 2017 startete in Berlin ein Projekt, mit dem getestet werden soll, wie gut Kameras Menschen erkennen und mit gespeicherten Daten in Verbindung bringen können.</p> <p>Am Berliner Südkreuz gehen tausende Menschen täglich durch den Bahnhof. Im Minutentakt kommen sie dort mit der Bahn an oder fahren dort ab. 300 von ihnen sind freiwillige Testpersonen, die ein halbes Jahr lang für das Projekt von den Kameras beobachtet werden. Eine Software versucht, die Testpersonen aus der Menschenmenge herauszufiltern.</p> <p>Diese Technik soll vor allem für mehr Sicherheit sorgen und dabei helfen, Gewalttaten aufzuklären und nach Terroristen und Schwerverbrechern zu suchen. Innenminister Thomas de Maizièrre ist nach den ersten Testwochen überrascht, wie gut die Technik funktioniert. Er würde nach dem Projekt die automatische Gesichtserkennung gern für ganz Deutschland erlauben: Es wäre „ein unglaublicher Sicherheitsgewinn für die Bevölkerung“, findet er.</p>	<p>У Берліні з серпня 2017 року протягом півроку буде проводитися спостереження за волонтерами: камери фільмуватимуть їх та намагатимуться розпізнавати їхні обличчя. Ця технологія може допомогти знайти терористів у майбутньому. Проте вона також зустрічає критику.</p> <p>Автоматичне розпізнавання обличчя вже давно стало технічно можливим. На початку серпня 2017 року в Берліні стартував проект, який має на меті перевірити, наскільки добре камери можуть розпізнавати людей і пов'язувати їх із збереженими даними.</p> <p>Через залізничний вокзал Берлін-Зюдкройц щодня проходять тисячі людей. Щохвилини вони прибувають туди поїздом або їдуть звідти. 300 з них є волонтерами, яких протягом півроку спостерігатимуть камери для проекту. Програмне забезпечення намагатиметься виокремити волонтерів із натовпу.</p> <p>Ця технологія повинна, перш за все, підвищити рівень безпеки, допомогти розслідувати злочини насильства та розшукувати терористів і серйозних злочинців. Міністр внутрішніх справ Томас де Мезьєр після перших тижнів тестування здивований тим, як добре працює ця технологія. Після завершення проекту він хотів би дозволити автоматичне розпізнавання обличчя на всій території Німеччини: "Це був би неймовірний виграш у безпеці для населення", - вважає він.</p> <p>Проте захисники даних протестують проти цієї технології. Деякі критики навіть</p>

<p>Datenschützer protestieren jedoch gegen die Technik. Einige Kritiker fordern sogar, das Projekt zu stoppen. Sie meinen, dass die Gesichtserkennung ein Schritt in Richtung Totalüberwachung ist. Mit der modernen Technik lassen sich ganze Bewegungsprofile der Personen schreiben. Zusammen mit Daten von z. B. Smartphones, Bankkarten und Bahntickets wäre die Überwachung komplett.</p>	<p>закликають зупинити проект. Вони вважають, що розпізнавання обличчя - це крок до тотального спостереження. Завдяки сучасним технологіям можна створювати цілі профілі пересування людей. У поєднанні з даними, наприклад, зі смартфонів, банківських карток і квитків на поїзд, спостереження буде повним.</p>
---	---

Додаток Е

Результати доекспериментального та післяекспериментального зрівів

Таблиця Е.1

Показники рівня сформованості текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою у студентів КГ на доекспериментальному зрізі

№	Прізвище, ім'я студента	Критерії				Сума балів	Середній показник	Рівень
		1	2	3	4			
1	Андрєєва Анастасія	8	5	5	6	24	0.4	Н
2	Бершадська Олеся	9	6	6	6	27	0.45	Н
3	Буз Тетяна	15	10	8	9	42	0.7	Д
4	Вержбицька Юлія	9	7	6	6	28	0.47	Н
5	Гуменюк Ніна	7	4	4	5	20	0.33	Н
6	Деменко Павло	9	7	6	7	29	0.48	Н
7	Дерліх Олена	10	5	5	6	26	0.43	Н
8	Єрмоленко Марія	16	10	9	8	43	0.72	Д
9	Івасьова Олеся	9	5	5	5	24	0.4	Н
10	Калініна Неля	11	5	5	6	27	0.45	Н
11	Костенко Михайло	10	7	6	7	30	0.5	Н
12	Кочу Тетяна	10	5	5	6	26	0.43	Н
13	Леподату Аліна	9	5	5	6	25	0.42	Н
14	Маркова Анастасія	9	6	6	7	28	0.47	Н
15	Мироненко Валерія	13	7	7	7	34	0.57	Н
16	Некрасова Юлія	12	6	6	6	30	0.5	Н
17	Новицька Поліна	9	5	5	6	25	0.42	Н
18	Рак Юлія	11	7	6	7	30	0.5	Н
19	Ремізова Ірина	8	5	5	5	23	0.38	Н
20	Сергієнко Олена	10	6	6	6	28	0.47	Н
21	Сидорчук Карина	9	5	5	5	24	0.4	Н
22	Скіценко Юлія	9	5	5	6	25	0.42	Н
23	Соколова Ольга	11	7	6	7	31	0.52	Н
24	Стецюра Катерина	12	6	6	6	30	0.5	Н
25	Форостяна Наталія	8	5	5	6	24	0.4	Н
26	Харитоненко Катерина	9	7	6	6	28	0.47	Н
27	Хохітва Олександра	7	5	5	6	23	0.38	Н
28	Цуркан Олексій	11	7	6	6	30	0.5	Н
Середній показник		280	170	160	175	785	0.47	Н
		10	6.1	5,7	6,2	28		
Максимальний показник		20	15	15	10	60	1	

Таблиця Е.2

**Показники рівня сформованості текстотвірної компетентності у
письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою у студентів
ЕГ на доекспериментальному зрізі**

№	Прізвище, ім'я студента	Критерії				Сума балів	Середній показник	Рівень
		1	2	3	4			
1	Бобришов Тимофій	10	6	6	7	29	0.48	Н
2	Гамідова Фідан	9	7	6	6	28	0.47	Н
3	Грицик Валерія	11	7	6	7	31	0.52	Н
4	Демірова Анна	10	7	6	7	30	0.5	Н
ю5	Заплітний Володимир	8	6	6	6	26	0.43	Н
6	Іванова Ірина	17	10	8	8	43	0,72	Д
7	Кензікєєва Олена	9	6	6	6	27	0.45	Н
8	Мельничук Анастасія	11	7	6	7	31	0.52	Н
9	Миндру Марія	8	8	7	6	29	0.48	Н
10	Мовшина Маргарита	9	7	6	7	29	0.48	Н
11	Моторна Тетяна	10	6	7	7	30	0.5	Н
12	Огданець Дар'я	9	7	6	6	28	0.47	Н
13	Ортинська Дар'я	9	7	6	7	29	0.48	Н
14	Осадча Анастасія	10	7	6	7	30	0.5	Н
15	Пасаїта Яна	14	8	8	7	37	0,62	Д
16	Плеханова Ірина	9	7	7	6	29	0.48	Н
17	Подольчук Павло	10	6	6	7	29	0.48	Н
18	Проноза Надія	9	8	6	6	29	0.48	Н
19	Станевська Ірина	10	7	6	7	30	0.5	Н
20	Субботкіна Наталія	12	8	7	7	34	0.56	Н
21	Тишкевич Олексій	9	7	7	6	29	0.48	Н
22	Ткач Катерина	10	7	6	7	30	0.5	Н
23	Філіпенко Анастасія	9	6	6	6	27	0.45	Н
24	Хаджі Юлія	9	7	6	6	28	0.47	Н
25	Шапошнікова Катерина	10	7	7	7	31	0.52	Н
26	Шпангель Єлизавета	9	6	6	6	28	0.47	Н
Середній показник		260	182	166	172	780		Н
		10	7	6.4	6.6	30	0,5	
Максимальний показник		20	15	15	10	60	1	

Таблиця Е.3

**Показники рівня сформованості текстотвірної компетентності у
письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою у студентів
КГ на післяекспериментальному зрізі**

№	Прізвище, ім'я студента	Критерії				Сума балів	Середній показник	Рівень
		1	2	3	4			
1	Андреева Анастасія	15	12	9	8	44	0.73	Д
2	Бершадська Олеся	17	12	10	8	47	0.78	С
3	Буз Тетяна	19	14	12	9	54	0.9	В
4	Вержбицька Юлія	16	12	10	8	46	0.77	С
5	Гуменюк Ніна	12	10	10	7	39	0.65	Д
6	Деменко Павло	16	12	10	8	46	0.77	С
7	Дерліх Олена	17	11	10	8	46	0.77	С
8	Єрмоленко Марія	20	13	12	9	54	0.9	В
9	Івасьова Олеся	15	12	9	8	44	0.73	Д
10	Калініна Неля	17	12	10	8	47	0.78	С
11	Костенко Михайло	16	12	10	9	47	0.78	С
12	Кочу Тетяна	16	12	10	8	46	0.77	С
13	Леподату Аліна	15	11	9	7	42	0.7	Д
14	Маркова Анастасія	15	12	10	8	45	0.75	С
15	Мироненко Валерія	17	13	10	9	49	0.82	С
16	Некрасова Юлія	17	12	11	8	48	0.8	С
17	Новицька Поліна	15	12	9	8	44	0.73	Д
18	Рак Юлія	16	13	10	8	47	0.78	С
19	Ремізова Ірина	14	11	9	7	42	0.7	Д
20	Сергієнко Олена	16	13	11	8	48	0.8	С
21	Сидорчук Карина	15	11	9	8	43	0.72	Д
22	Скіценко Юлія	16	12	10	8	46	0.77	С
23	Соколова Ольга	16	13	11	9	49	0.82	С
24	Стецюра Катерина	17	12	10	8	47	0.78	С
25	Форостяна Наталія	15	11	9	7	42	0.7	Д
26	Харитоненко Катерина	16	12	10	7	45	0.75	С
27	Хохітва Олександра	16	12	10	8	46	0.76	С
28	Цуркан Олексій	16	12	10	8	46	0.76	С
Середній показник		448	336	280	224	1288	0.77	С
		16	12	10	8	46		
Максимальний показник		20	15	15	10	60	1	

Таблиця Е.4

**Показники рівня сформованості текстотвірної компетентності у
письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою у студентів
ЕГ на післяекспериментальному зрізі**

№	Прізвище, ім'я студента	Критерії				Сума балів	Середній показник	Рівень
		1	2	3	4			
1	Бобришов Тимофій	18	14	13	9	54	0.9	В
2	Гамідова Фідан	19	15	14	10	58	0.97	В
3	Грицик Валерія	18	15	14	9	56	0.93	В
4	Демірова Анна	18	15	13	9	55	0.91	В
5	Заплітний Володимир	8	6	6	6	26	0.43	Н
6	Іванова Ірина	20	10	8	8	46	0.76	С
7	Кензікєєва Олена	18	14	13	9	54	0.9	С
8	Мельничук Анастасія	19	15	13	9	56	0.93	В
9	Миндру Марія	19	15	14	9	57	0.95	В
10	Мовшина Маргарита	18	15	14	9	56	0.93	В
11	Моторна Тетяна	18	14	13	9	54	0.9	С
12	Огданець Дар'я	19	15	13	10	57	0.95	В
13	Ортинська Дар'я	18	14	14	9	55	0.91	В
14	Осадча Анастасія	18	14	13	9	54	0.9	С
15	Пасаїта Яна	19	15	14	9	57	0.95	В
16	Плеханова Ірина	18	14	14	9	55	0.91	В
17	Подольчук Павло	18	14	13	9	54	0.9	С
18	Проноза Надія	19	15	14	10	58	0.97	В
19	Станевська Ірина	18	14	13	9	54	0.9	С
20	Субботкіна Наталія	19	15	14	9	57	0.95	В
21	Тишкевич Олексій	18	15	14	9	56	0.93	В
22	Ткач Катерина	18	14	14	9	55	0.91	В
23	Філіпенко Анастасія	18	14	13	9	54	0.9	С
24	Хаджі Юлія	19	14	13	9	55	0.91	В
25	Шапошнікова Катерина	19	15	14	10	58	0.97	В
26	Шпанегель Єлизавета	17	14	13	9	53	0.88	С
Середній показник		468	364	338	234	1404		В
		18	14	13	9	54	0,9	
Максимальний показник		20	15	15	10	60	1	

Додаток Ж

Опитувальник щодо визначення ставлення студентів до авторської методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою

1. Як Ви оцінюєте запропоновану методику?

- а) позитивно;
- б) нейтрально;
- в) негативно.

Ваш коментар _____

2. Чи вважаєте Ви дану методику актуальною і цінною з погляду наповнення контенту соціокультурного спрямування?

- а) так, дуже цінною;
- б) так, частково цінною;
- в) ні.

Ваш коментар _____

3. Чи спостерігаєте Ви підвищення рівня текстотвірної компетентності у письмовому перекладі?

- а) так, істотне підвищення;
- б) так, часткове підвищення;
- в) ні.

Ваш коментар _____

4. Чи відбулося розширення Вашого лексичного запасу?

- а) так, істотне розширення;
- б) так, частковв розширення;
- в) ні.

Ваш коментар _____

5. Чи спостерігаєте Ви розвиток умінь застосування перекладацьких трансформацій?

а) так;

б) частково;

в) ні.

Ваш коментар _____

6. Чи вважаєте запропоновану методику мотиваційною?

а) так;

б) частково;

в) ні.

Ваш коментар _____

7. Чи сприяла запропонована методика кращому розумінню сутності та змісту публіцистичних текстів німецькою мовою?

а) так;

б) частково;

в) ні.

Ваш коментар _____

8. Чи сприяла запропонована методика розвитку вмінь редагування текстів?

а) так;

б) частково;

в) ні.

Ваш коментар _____

9. Як Ви оцінюєте публіцистичні тексти, які використовувались у вправах?

а) цікаві;

б) не дуже цікаві;

в) не цікаві.

Додаток К

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Адамова Г. В. Концептуальні та методичні засади організації процесу формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів з німецької мови на українську. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 3 (31). С. 840–852. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3\(31\)-840-852](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3(31)-840-852).

2. Адамова Г. В. Особливості організації експериментальної перевірки ефективності методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою. *Інноваційна педагогіка*. 2023. № 66. С. 283–287. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/66.59>.

3. Адамова Г. В. Система вправ для формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 3 (37). С. 49–58. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-49-58](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-49-58).

4. Адамова Г. В. Стан вивчення проблеми формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі. *Педагогічний альманах*. 2019. № 43. С. 123–127.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Адамова Г. В. Феномен текстотвірної компетентності фахівців з іноземної філології як предмет педагогічних досліджень. *Іноземні мови в контексті сучасного розвитку природничих та гуманітарних наук: міждисциплінарний підхід*: зб. наук.

пр. ІХ Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 18 трав. 2023 р. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2023. С. 6–8.

6. Адамова Г. В. Важливість текстотвірної компетентності у професійній діяльності філолога-перекладача. *Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 28 квіт. 2023 р. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 115–118.

7. Адамова Г. В. Деякі питання розробки системи вправ для розвитку текстотвірної компетентності майбутніх перекладачів (з німецької на українську мову і навпаки). *Лінгвістична теорія та практика історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку*: матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті д-ра філол. наук, проф. В. Г. Таранця, м. Одеса, 11 груд. 2020 р. Одеса: Міжнар. гуманітар. ун-т, 2020. С. 72–74.

8. Адамова Г. В. Текст як одиниця текстотвірної діяльності перекладача. *Лінгвістична теорія та практика історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку*: матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті д-ра філол. наук, проф. В. Г. Таранця, м. Одеса, 10 груд. 2021 р. Одеса: Міжнар. гуманітар. ун-т, 2021. С. 150–152.

9. Адамова Г. В. Текстотвірна компетентність філолога у письмовому перекладі з іноземної мови як предмет зарубіжних лінгводидактичних досліджень. *Інноваційні підходи до формування багатомовної та полікультурної компетенції в умовах викликів сьогодення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 23-24 листоп. 2023 р. Одеса: Міжнар. гуманітар. ун-т, 2023. С. 216–219.

Праці, які додатково відображають зміст дисертації

10. Адамова Г. В. Практикум письмового перекладу з німецької мови: навч.-метод. посіб. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2020. 140 с.

11. Адамова Г. Особливості формування текстотвірної компетентності майбутніх перекладачів в сучасних умовах навчання. *Молодий вчений*. 2021. №9 (97). С. 11–15. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-9-97-3>.

12. Адамова Г. В. До проблеми формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі (з української мови на німецьку мову). *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 45. С. 72–75. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/45.14>.

13. Adamova H. General characteristics of the levels of formation of the future translators' foreign language text-forming skills. *Project approach in the didactic process of universities – international dimension: International Scientific Journal*. Lodz: PIKTOR Szlaski i Sobczak Spółka Jawna. 2021. N 1 (3). P. 6–12.

14. Адамова Г. В., Рожелюк І. Я., Таланова Л. Г. Емпіричний досвід впровадження моделі інноваційного навчання з формування текстотвірної компетентності у здобувачів вищої освіти спеціальності 035 Філологія. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 8 (14). С. 361–373. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-361-374](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-361-374).

Положення, висновки і результати дослідження обговорювались на науково-методичних семінарах та засіданнях кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Апробація результатів дослідження здійснювалась на конференціях різного рівня, зокрема:

1. V Міжнародній науково-практичній конференції «Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу» (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 р.), форма участі – публікація тез, усна доповідь на тему «Важливість текстотвірної компетентності у професійній діяльності філолога-перекладача».

2. Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні підходи до формування багатомовної та полікультурної компетенції в умовах викликів сьогодення» (м. Одеса, 23-24 листопада 2023 р.), форма участі – публікація тез, усна доповідь на тему «Текстотвірна компетентність філолога у письмовому перекладі з іноземної мови як предмет зарубіжних лінгводидактичних досліджень».

3. XIV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Лінгвістична теорія та практика історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку», присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора В. Г. Таранця (м. Одеса, 11 грудня 2020 р.), форма участі – публікація тез, усна доповідь на тему «Деякі питання розробки системи вправ для розвитку текстотвірної компетентності майбутніх перекладачів (з німецької на українську мову і навпаки)».

4. XV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Лінгвістична теорія та практика історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку», присвяченої пам'яті доктора філологічних наук, професора В. Г. Таранця (м. Одеса, 10 грудня 2021 р.), форма участі – публікація тез, усна доповідь на тему «Текст як одиниця текстотвірної діяльності перекладача»

5. IX Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Іноземні мови в контексті сучасного розвитку природничих та гуманітарних наук: міждисциплінарний підхід» (м. Одеса, 18 травня 2023 р.), форма участі – публікація тез на тему «Феномен текстотвірної компетентності фахівців з іноземної філології як предмет педагогічних досліджень».

Додаток Л

Довідки про впровадження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

**МІЖНАРОДНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Україна, 65009, м. Одеса,
вул. Фонтанська дорога, 33
Тел./факс: 0 (48) 715-38-28

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE
OF UKRAINE

**INTERNATIONAL
HUMANITARIAN
UNIVERSITY**

33, Fontanska Doroga st.
Odessa, 65009, Ukraine
Tel./Fax: 0 (48) 715-38-28

№ 532/1 від «19» 10 2023 р.

АКТ про впровадження
результатів дисертаційного дослідження
Ганни Володимирівни Адамової
«ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ФІЛОЛОГІВ У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ
НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні,
педагогічні науки»

У 2021-2022 н.р. було здійснено експериментальну перевірку науково-дослідної роботи Адамової Г.В. з теми «Формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою» серед 54 студентів третього курсу Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса), які навчаються за спеціальністю 035 «Філологія (Переклад включно)».

Впровадження результатів за запропонованою методикою продемонструвало, що:

- 1) методика характеризується послідовністю формування текстотвірної компетентності у майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, що сприяє підвищенню ефективності навчального процесу;
- 2) дослідна перевірка експериментальної методики на практиці довела достатню її ефективність. Отримані в процесі експерименту дані засвідчили істотну перевагу здобувачів вищої освіти, які навчалися у експериментальній групі;
- 3) перевагами запропонованої методики є застосування сучасних газетно-журнальних німецькомовних матеріалів, що підвищує зацікавленість і підтримує мотивацію у студентів на високому рівні до навчання.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження Адамової Г.В. з теми «Формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою» є актуальним і своєчасним, а впроваджена у навчальний процес методика – ефективною, тому матеріали дисертаційної роботи можуть використовуватися у навчальному процесі ЗВО України.

Результати впровадження методичних рекомендацій та навчально-методичних матеріалів дисертаційного дослідження Ганни Володимирівни Адамової було обговорено та затверджено на засіданні кафедри германських та східних мов і перекладу Міжнародного гуманітарного університету (протокол №2 від 22.09.2023 року)

Завідувач кафедри
германських та східних мов і перекладу

Ректор

Arina FRUMKINA

Арина ФРУМКІНА

Костянтин ГРОМОВЕНКО

004245

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА

65082, Україна, м. Одеса, вул. Дворянська, 2 тел. (048) 723-52-54
E-mail: secretor@onu.edu.ua факс (048) 723-33-15

15.12.2023 № 06.05-01-1753

№ _____ від _____

Д О В І Д К А

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Адамової Ганни Володимирівни
«ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ
У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОЮ
МОВОЮ»,

поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки (01 Освіта/Педагогіка)

Надава Адамовій Ганні Володимирівни про те, що основні положення та результати її дисертаційного дослідження, висвітлені в опублікованих наукових та навчально-методичних працях, є актуальними, теоретично значущими та практично цінними, оскільки сприяють оновленню змісту та вдосконаленню форм і методів фахової підготовки майбутніх філологів-германістів.

Розроблена Адамовою Г.В. методика формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою проходила апробацію впродовж 2021-2023 н.р. у процесі навчання студентів факультету романо-германської філології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.043 Германські мови та літератури, перша – німецька, зокрема, під час викладання професором Голубенко Н.Ю. переліку навчальних дисциплін («Професійні навички філолога, перекладача у медіаторському процесі», «Стилістика основної (німецької) мови», «Лінгвокраїнознавство основної (німецької) мови», «Бізнес курс німецької мови», «Перекладацька практика»). Запропонована Адамовою Г.В. методика отримала схвальні відгуки як викладачів кафедри германської філології, так і, особливо, студентів-германістів, тому що забезпечила досягнення ними більш високих рівнів сформованості текстотвірних вмій і контрастивних навичок, сприяючи значному підвищенню якості їхньої перекладацької діяльності.

Впровадження результатів дисертаційного дослідження Адамової Г.В. обговорено й затверджено на засіданні кафедри німецької філології факультету РГФ (протокол № 12 від 27 червня 2023 року).

Проректор з науково-педагогічної роботи

Олександр ЗАПОРОЖЧЕНКО

Декан факультету РГФ

Ніна КРАВЧЕНКО

Завідувач кафедри німецької філології

Наталія ГОЛУБЕНКО

Міністерство освіти і науки України
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
(ЖДУ)

вул. В. Бердичівська, 40, м. Житомир, 10008 (факс (0412) 43-14-17)
 E-mail: za@zu.edu.ua Web: www.zu.edu.ua
 код ЄДРПОУ 02125208

13.12.2023 № 1305/01

на № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
 Ганни Володимирівни Адамової
**«ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ
 У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОЮ
 МОВОЮ»**

на здобуття наукового ступеня доктора філософії
 за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Результати дисертаційного дослідження Адамової Г.В. з теми «Формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою» та запропонована Адамовою Г.В. методика упроваджувалися в освітній процес Житомирського державного університету імені Івана Франка упродовж 2020-2023 років.

Авторська методика Адамової Г.В. застосовувалася у процесі проведення практичних занять з дисципліни *Вступ до перекладознавства. Теорія і практика перекладу з німецької мови* для здобувачів 3-4 курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою «Німецька мова та література (переклад включно)» спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.043 германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька в Житомирському державному університеті імені Івана Франка.

Підготовлені авторкою методичні рекомендації з організації навчального процесу з формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, у яких детально описується алгоритм виконання запропонованої методики навчання, значно полегшили процес навчання. Застосування системи вправ засвідчило активізацію пізнавальної та інтелектуальної діяльності здобувачів, їх мотивацію до всіх видів розумової діяльності та продемонструвало посиленість, цілеправленість і вмотивованість кожної вправи.

Результати впровадження матеріалів дисертаційного дослідження Адамової Г.В. з теми «Формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою» обговорено та схвалено на засіданні кафедри германської філології та зарубіжної літератури (протокол № 6 від 13.12. 2023 р.).

Проректор з наукової та міжнародної роботи, кандидат економічних наук, доцент
 Завідувач кафедри германської філології та зарубіжної літератури
 доктор філологічних наук, доцент

Тетяна БОЦІЯН

Наталія АСТРАХАН

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 вул. Мечникова, 34, м. Одеса, 65029, тел.: (048) 732-17-35, факс: (048) 732-16-21
 e-mail: office@onmu.org.ua, сайт: www.onmu.org.ua, код згідно з ЄДРПОУ 01127777

від 09.05 2024 р. № К/0563

На № _____ від _____ 20__ р.

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Адамової Ганни Володимирівни

«ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
 ФІЛОЛОГІВ У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ
 НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ»

поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011
 Освітні, педагогічні науки (01 Освіта/Педагогіка)

Надана Адамовій Ганні Володимирівні про те, що основні положення та результати її дисертаційного дослідження, висвітлені в опублікованих наукових та навчально-методичних працях, є актуальними, теоретично значущими та практично цінними, оскільки сприяють оновленню змісту та вдосконаленню форм і методів фахової підготовки майбутніх філологів-германістів.

Упродовж 2020-2023 н.р. під час організації навчання здобувачів Одеського національного морського університету спеціальності 035 Філологія було успішно впроваджено навчальні матеріали та методичні рекомендації з формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Запропонована Адамовою Г.В. методика отримала схвальні відгуки як викладачів кафедри філології, так і студентів-філологів, оскільки забезпечила досягнення ними більш високих рівнів сформованості текстотвірних вмінь, сприяючи значному підвищенню якості їхньої перекладацької діяльності.

Результати впровадження дисертаційного дослідження Адамової Г.В. було обговорено та затверджено на засіданні кафедри філології Одеського національного морського університету (протокол № 15 від 29 квітня 2024 р.).

Проректор
 з науково-педагогічної роботи

A. Shumilo

Олександр ШУМИЛО